

ספר הזהר

על חמשה חומשי תורה

מהתנא האלקי

רבי שמעון בן יוחאי

עם הפירוש

דרך אמת

ועם הביאורים הנפלאים

הסולם

מבאר ומתרגם כל דברי הזהר במלואם. אחת בלי פירוש. ומחוץ לאותם המקומות החל מהענינים הפשוטים עד המקומות שבספר הזהר. העוסקים בחכמת הקבלה. הסתומים ביותר. ואינו מניח אף מלה הדי הוא ביאור שוה לכל נפש.

מראות הסולם

הוא מלוי אל ביאור הסולם:

אותם המקומות, שצדיכים לאריכות יתרה, הוקבע מקומם במראות הסולם.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

מראה מקומות לענין המדובר, שנמצא בג' חלקי
הזהר, תקוני זהר, זהר חדש ותקונים חדשים.
מביא כל השינויים שי שנם בדפוסים
הקודמים משנת שני"א עד הנה.

לוח השואת הדפים

משוה הדפים בתקוני זהר; זהר חדש ותק"ח של דפוסים שונים, להדפיס שב"מסורת הזהר" (נמצא בחלק א')

כדי להקל על המעיין להבין הביאורים במקומות
שעוסקים בחכמת הקבלה, הוספנו בחלק א' הספר
פת יחה לחכמת הקבלה

חלק יב

פרשיות: אחרי, קדושים, אמור, בהר, בחקותי

לוח ראשי תבות וקיצורים

א

בעזרת השם בעוה"ב : בעולם הבא. בעוה"ז : בעולם הזה. בעוה"ר : בעונותינו הרבים. בעה"ח : בעץ החיים. בע"כ : בעל כרחו. בע"מ : בעל מנת. בע"ש : בערב שבת. בעש"ק : בערב שבת קודש. בע"ת : בעל תשובה. ב"פ : ב' פעמים. בפ"ע : בפני עצמו. ברהמ"ז : ברכת המזון. בר"ת : בראשי תיבות. ב"ש : ב' שלישים. בשכמל"ו : ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. בת"ת : בתפארת.

ג

ג"א : גירסא אחרינא (גרסא אחרת נוסח אחר) ; ג' אלפים ; ג' אמצעיות. גו"ע : גולגולתא ועינים. גי' : גימטריה (צרופי האותיות למספרן). ג"ט קר"ע פ"ח : (ז' תיקוני רישא) גולגולתא לבנה, טלא דבדולחא, קרומא דאוריא, רעוא דמצחא, עמר נקא, סקוחו דעינין, חוסמא. ג"ע : גן עדן ; גלוי עריות. ג"ע אח"ס : גולגולתא, עינים, אוון, חוטמ, פה. ג"פ : ג' פעמים. ג"ר : ג' ראשונות. ג"ש : גורה שוה. ג"ת : ג' תחתונות.

ד

ד' : דף, ד"א : דבר אחר ; דרך אמת. ד"ה : דברי הימים ; דבור המתחיל. דהו"ג : דהור וגבירה. דו"ג : דבר ונוקבא. דו"ק : התכונן היטב ; דייק. ד"ז : דפוס זולצברך. דחז"ל : דברי חכמינו זכרם לברכה. דט"ר : דט' ראשונות. דכ"ז : דכל זה. דלפי"ז : דלפי זה. ד"מ : דפוס מנטובא ; דרך משל ; דיני ממונות. דבר מצוה. דנת"א : דנקודות, תנין, אותיות. דע"כ : דעל כן ; דעל כרחיך. דע"ס : דעשר ספירות. דעסמ"ב : דעיב סיג מיה ב"ן. דפו"י : דפ"ס ישן. דצח"מ : דומם, צומח, חי, מדבר. ד"ק : דפוס קרימונה. ד"ש : דרכי שלום. ד"ת : דברי תורה, דין תורה. דת"י : דעת, תפארת, יסוד.

ה

הי"ע : השם ירחם עליו. האר"י : האלקי רבינו יצחק. ה"ג : ה' גבורות. ה"ה : הוא הדין ; הרי הוא ; הלא הוא. שני ההי"ן של שם הוי"ה. והה"ד : הוא הוד, דכתיב. ה"ח : ה' חסידים. ה"י : היה. ה"ים : הוד, יסוד, מלכות. (ג' אותיות משם אלהים). ה"ל"ל : הוי ליה למימר. ה"מ : ה' מקיפים ; הני מילי. ה"נ : הכא נמי. ה"נז' : הנוכר. ה"נל"ל : הנוכר לעיל, הנוכר למעלה. ה"ס : הוא סוד. ה"פ : הכי פשיטו ; ה' פעמים ; ה' פרצופין ; הכי פירושו. ה"ק' : הקדוש ה"ק : הכי קאמר ; ה' קצות. ה"קב"ה : הקדוש ברוך הוא. ה"קסה"ז : הקדמת ספר הוהר. ה"ר : ה' ראשונות ה' ראשונה. ה"רמ"ק : האלקי רבינו משה קורדובירו. ה"שי"ת : השם יתברך. ה"ת : ה' תתאה. ה' תתונות. ה"תפ"א : התפשטות א'. ה"תפ"ב : התפשטות ב'.

א"א : אברהם אבינו ; אי אפשר ; אריך אנפין ; אריך אפים. אב"א : אהור באהור. אב"ג : אגא בכח גדולת. אבי"ע : אצילות בריאה יצירה עשיה (ד' עולמות העליונים). א"ג : אין גורסים ; ארבע גלויות. א"ד : אינו דומה ; איכא דאמרי (יש אומרים). אדה"ר : אדם הראשון. אדל"ג : אפשר דלא גרסינן. א"ה, א"ה, א"ה : אמות העולם. אה"ל : אור הלבנה. אור"א : אבא ואמא ; אחד ואחד. אור"ח : אור חוזה. אור"י : אור ישר. א"י : ארץ ישראל. אור"מ : אור מקיף. אור"נ : אריך ונוקבא. אור"פ : אור פנימי. אחב"פ : אהור בפנים. אח"ז : אחר זה. אחז"ל : אמרו חכמינו זכרם לברכה. אח"כ : אחר כך ; אחרי כן. אח"פ : איוון חוסם פה. א"כ : אם כן ; אינו כדאי ; אין כאן. אכמ"ל : אין כאן מקומו להאריך. א"ל : אמר ליה. אל"ה : ג' אותיות משם אלהים. אמ"ר : אור מיס רקיע. אנ"כ : אורות נצוצין כלים. א"ס : אין סוף. אע"ג : אף על גב. אע"פ : אף על פי. אעפ"כ : אף על פי כן. א"צ : אינו צריך. אצ"ל : אין צריך לומר. א"ק : אדם קדמון (שם עולם) ; אין קץ ; אמר קרא (כתוב במקרא). אקב"ו : אשר קדשנו במצותיו וצונו. א"ר : אמר רב ; אל רחוב. ארגמ"ן : אוריא, רפאל, גבריאל, מיכאל, גוריאל (שמות מלאכים). ארמ"ע : אש, רוז, מימ, עטר (ארבע יסודות העולם). אשל"י : אדום, שחור, לבן, ירוק. א"ת : אם תאמר ; אל תאמר ; אל תקרא ; אי תימא. א—ת (האותיות מן א עד ת). א"ת ב"ש : אחד מצרופי אותיות הא"ב (הראשונה עם האחרונה, השניה עם זו שלפני האחרונה וכן הלאה). את"ל : אם תמצא לומר. אתעד"ל : אתערותא דלעילא. אתעדל"ת : אתערותא דלתתא.

ב

ב"א : בראשית א' ; בן אדם ; בנין אב ; ברוך אתה. בא"ד : באמצע דבור. באבי"ע : באצילות, בריאה, יצירה, עשיה. באד"ר : באורא רבא. באדר"ז : באורא זוטא. בא"י : ברוך אתה ה'. ב"ב : בראשית ב'. בג"ד : בגין דא. בג"ה : בינה גבורה, הוד. בג"כ : בגין כך. ב"ד : בית דין. בד"א : במה דברים אמורים ; בדרך אחרת. בדו"ר : בדחילו ורחימו. ב"ה : בית המקדש ; בין השמשות. בהכ"נ : בית הכנסת. ביהמ"ק : בית המקדש. בוצד"ק : בוצינא דקרדנותא. בחי' : בחינה. בחי"א : בחינה א'. בחי"ב : בחי"ג בחי"ד : בחינה ב"ג"ד. בי"ע : בריאה, יצירה, עשיה. בכ"מ : בכל מקום ; בכמה מקומות. במ"א : במקום אחר. במ"ר : במדרש רבה. ב"נ : בר נש. ב"ן : מספר (שם הויה במילוי ההי"ן) בס' : בספר. בס"ד : בספרא דציעותא ; בסיעתא דשמיא. בסו"ה : בסוד הכתוב. ב"ע : בריאות עולם. בע"א : בענף א'. בע"ה :

מאזנים, עקרב, קשת, גדי, דלי, דגים, ט"ת : ט'
תחתונות.

9

י"א : יש אומרים ; יש אוסרים ; ירא אלהים ; ירחמהו אל. יא"י : ישוב ארץ ישראל. יא"ל : יש אם למקרא ; יש אם למסורת ; ינכרם אלהים לטובה. יג : יש גורסים ; יין גסן ; מספר. י"ד : יש דורשים. י"ה : (ב) אותיות הראשונות משם הוי"ה. יה"א : ג' מלואים של שם הוי"ה יודין ההין אלפינן. יה"כ, יוה"כ"פ : יום הכפורים. יה"ד : יהי רצון. יו"כ : יום כפור. יו"ש : ימין ושמאל. יחגד"ן : יחידה, חיה, נשמה, רוח, נפש. י"ט : יצר טוב ; יש טעם ; יום טוב. יו"ט : יום טוב. יול"א : יתברך ויתעלה לעולם אמן. י"י : דמו על יחוד הוי"ה ואדני. יי"י : יברכך יאר ישא. יכ"ק : יום כפור קטן. י"ל : יש לומר. י"מ : יש מפרשים ; יש מקומות ; יציאת מצרים. י"ס : יוד ספירות ; יש ספרים ; יש סוברים. יס"ג : יש ספרים גורסים. יצה"ט : יצר הטוב. יצה"ד : יצר הרע. יש"א : ימין, שמאל, אמצע. ישס"ת : ישראל טבא ותבונה. ית' : יתברך ; יתעלה. ית"ש : יתברך שמו.

כ

כ' כבוד. כ"א : כי אם ; כל אחד ; כך אומר ; כתוב אחד ; כלל אחד. כ"א"א : כתוב אחד אומר. כ"א"א : כל אחד ואחד ; כל איש ואיש. כ"א"ל : כל אומה ולשון. כ"אחז"ל : כך אמרו חכמינו זכרם לברכה. כ"ב : אותיות התורה. כ"ג : כהן גדול. כ"ד : כדי דבור ; כל דבר ; כך דרשו. כ"ד"א : כמה דאת אמר ; כרא דאת אמרת. כ"ד"ש : כדרך שאמרו. כ"ה : כתוב הכא. כ"ה"א : כן הוא אומר. כ"ה"ג : כהן גדול ; כהאי גוונא. כ"ה"ג : כל המוסיף גורע. כ"ה"ג : כן היא נוסחת. כ"ה"ק : כתיבי הקודש. כו' וכו' : וכולה (לאמור) : על הקורא לגמור כל הפסוק או המאמר שהוטב רק חלק ממנו. כו"כ : כך וכך. כו"פ : כלל ופרט. כו"פ"כ : כלל זפרט וכלל. כ"ז : כל זה ; כל זמן ; כף זכות ; כלי זינן. כ"ח : כלי חיצון ; כתר חכמה. כ"ח"ב : כתר, חכמה, בינה. כ"ח"ב"ד : כתר, חכמה, בינה, דעת. כ"ח"ב ות"מ : כתר, חכמה, בינה, תפארת ומלכות. כ"י : כנסת ישראל ; כתב יד ; כן ידבו. כ"כ : כל כך, כמו כן ; כתוב כאן. כ"ל"ז : כלי זינן. כ"ל"י : כהן, לוי, ישראל. כ"מ : כל מה ; כל מקום ; כן מצאתי ; כן משמע ; כן מוכת. כ"מ"א : כמה דאת אמרת. כ"מ"ש : כמו שכתוב. כ"מ"ש"א : כמו שאתה אומר. כ"מ"ש"ה : כמו שאמר הכתוב. כ"נ : כן נאמר ; כן נראה. כ"נ"ה"ג : כנסת הגדולה. כ"נ"ו : כנוכר. כ"נ"י : כנסת ישראל. כ"נ"ל : כנוכר לעיל ; כן נראה לי. כ"נלע"ד : כן נראה לפי עניות דעתי. כ"ס"כ : כסא הכבוד. כ"ע : כולי עלמא ; כתר עליון. כ"פ : כלי פנימי ; כל פנים ; כך פרשו. כ"צ"ל : כן צריך לאמור, להיות, לבאר. כ"ק : כלי קודש. כ"ש : כל שכן ; כבוד שמו ; כל שעה ; כבוד שבת. כ"ש"ד : כללו של דבר. כ"ש"כ : כל שכן. כ"ש"ש : כל שעה ושעה ; כל שנה ושנה. כ"ש"ט :

לאכ"מ : ואין כאן מקומו. ואכמ"ל : ואין כאן מקום להאריך. ואל"כ : ואם לא כן ; ואהבת לדעך כמור. ובעוה"ד : ובעונותינו הרבים. ובש' : ובשעה. וגו' : וגומר (ראה וכו'). ודו"ק : דייק (כמו התבונן היטב. לדייק בשעת העיון ולא בקרוב). וד"ל : ודי למבין. ול"ב : ודי לחכימא בדמיוא. והמ"י : והשכיל יבין. וזה"ד : וזה הדין. וז"ל : וזה לשונו. וזה"א : וכן הוא אומר. וכו' : וכולה ; וכולי. (כמו וגומר, סימן להמשיך את המאמר או המספר עד הסוף, אף אם אין סופו נזכר בכתב). ול"ג : ולי נראה. ונלע"ד : ונראה לפי עניות דעתי. וע"ד : ועל דא. ועד"ז : ועל דרך זה. ועכ"ז : ועם כל זה ; ועל כל זה. ו"ק : ו' קצוות. וש"ג : ושם נסמן. ו"ת : ו' תחתונות. ות"י : ותקינים.

ז

ז"א : זעיר אנפין ; זכות אבות ; זה אומר. זאה"ל : זכור אותו האיש לטוב. זא"ז : זה אצל זה ; זה אל זה ; זה את זה ; זה אחר זה (וכן זו). זב"ז : זה בזה. זה"ז : זמן הזה. זה"ש : זה הוא שאמר. זר"ן : זעיר ונוקבא. זה לשונו ; זכרו (זכרונו) לברכה. זל"ז : זה לזה. ז"ח : זהר חוש. זכ"ל : ז' כוכבי לכת. זלמ"ז : זה למטה מזה ; זה למעלה מזה. ז"מ : ז' מלכים. זמ"ז : זה מזה. זמ"ן גק"ט : סדר ששת סדרי המשנה ; זרעים, מועד, נשים, נזיקין, קדשים, טהרות. ז"ס : זה סוד. ז"ע : זה ענין. זעה"א : זקני עם הארץ. זע"ז : זה על זה. ז"פ : ז' פעמים. זצ"ל : זכר צדיק לברכה. ז"ק : זרע קודש ; זקף קטן. ז"ש : זה שכתב ; שאמר. ז"ת : ז' תחתונות. זז"ז : זה תוך זה ; זה תחת זה.

ח

ח' : חלק ; חוש. ח"א : חלק א' ; חכמים אומרים ; חר אמר. ח"ב : חלק ב' ; חכמה בינה. חב"ד : חכמה בינה דעת. חבת"ם : חכמה, בינה, תפארת, מלכות. ח"ג : חלק ג' ; חלוסי גרסאות. ח"ד : חלק ד'. חד"ד : חסד דין רחמים. ח"ה : חלק ה' ; חלול ה'. חה"ש : חלול השם. חה"מ : חול המועד. ח"ו : חלק ו' ; חסר יאו ; חס ושלום. חו"ג : חסדים וגבורות. חוה"מ : חול המועד. חוהמ"ס : חול המועד טוכות. חוהמ"פ : חול המועד טסת. חו"ל, ח"ל : חוץ לארץ. ח"ו : חלק ו' ; חודש זה. חז"ל : חכמינו זכרם לברכה. חז"ן : חכמה חסד גנה. חז"א : חכמים אומרים. חל"ה : חלק לעולם הבא. חנ"ה : תנוכת הבית. חנב"ל שצ"ם : שבעה כוכבי הלכת ; חמה, נגה, כוכב, לבנה, שבתאי, צדק, מאדים. ח"ס : חכמה סתימאה. ח"ע : חיי עולם. חע"ה : חיי עולם הבא. חש"ח : חולמ, שורק, חיריק.

ט

ט"א : טור א' ; טעם אחר. טר"ד : טוב ורע. ט"מ : טומאת מת ; טעמא מאי ; טעמי מקרא. טנת"א : טעמים, נקודות תנין, אותיות. ט"ס : ט' ספירות. ט"ד : ט' ראשונות. טש"ת, סא"ב, מע"ק, גר"ד : ט"ב המולות ; טלה, שור, תאומים, סרטון, אריה, בתולה.

בתר שם טוב. כש"ש : כמו שכתבתי שם. כ"ת : כת
תורה כתה"ק : כתבי הקודש. כתחז"ל : כחוקן
חכמינו זכרם לברכה.

ל

מצות עשה ; מראית עין ; מצות ערוב. מע"ה : מעלה
עליו הכתוב. מע"ט : מעשים טובים. מעל"ע : מעת
לעת (יום שלם). מ"צ : משיח צדק. מצפ"ץ : שם
היה באותיות א"ת ב"ש. מדע"ה : משה רבינו עליו
השלום. מ"ש : מה שכתוב ; מאי שנא. משא"כ :
מה שאין כן. מש"כ : מה שכתוב כאן. מ"ת : משנה
תורה ; מתן תורה. מת"ל : מה תלמוד לומר.

נ

נ"א : נוסחא אחרים ; נביאים אחרונים. נא"כ : נאמר
כאן. נג"ע, ד"ע : נמילים, גבורים, ענקים, רפאים,
עמלקים. נ"ה : נצח הוד. נה"י : נצח, הוד, יסוד. נהי"מ :
נצח, הוד, יסוד, מלכות. נו"ג : נע וגד ; נעשה ונשמע.
נוק' : נוקבא. נח"ש : נדוי, חרם, שמתא. נ"ל :
נראה לי. נ"מ : נסקא מינה. נ"נ : נח נפש. נ"ע :
נוקבי עינים ; נשמתו עדן ; נוחו עדן. נ"צ : נחמת
ציון. נק' : נקרא. נ"ד : נפש רוח ; נחת רוח ;
נביאים ראשונים. נר"ן : נפש, רוח, נשמה. נרנח"י :
נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה. נש"ב : נ' שערי בינה.
נת"א : נקודות, תנין, אותיות.

ס

ס"א : ספרים אחרים ; סטרא אחרא ; סתרי אותיות.
ס"ב : סימן ברכה. ס"ג : (הוי"ה במילוי יודין ואלף
בואו) ; סנהדרין גדולה. ס"ד : סוף דבר ; סלקא
דעתך. סד"א : סלקא דעתך אמנא. סר"ה : סוד
הכתוב. סר"ס : סוף סוף. ס"י : סימן. ס"י : ספרים
ישנים ; ספר ישן ; סימן יפה ; ספר יצירה. ס"ל :
סח לי ; סבירה ליה. ס"מ : סטרא מסאבותא. ס"נ :
סכנת נפשות. ס"ע : סדר עבודה. ס"פ : סוף פסוק.
ספ"י : סבר פנים יפות. ספ"י : ספירה. ס"ת : ספר
תורה ; סתרי תורה ; סוף תיבה.

ע

ע' : עיין. ע"א : ענף א' ; עמוד א' ; ענין
אחר. עאכז"כ : על אחת כמה וכמה. ע"ב :
(היה במילוי יודין) ; שם ע"ב. עבג"ע"מ : עור, בשר,
גידין, עצמות, מוחא. ע"ג : ענף ג' ; עבודת גלולים ;
על גב. ע"ד : על דבר ; על דרך ; על דעת. עד"ה :
על דרך הכתוב ; על דרך האמת—האמור. עד"ו : על
דרך זה. עד"מ : על דרך משל. עד"ר : על דרך רמז.
ע"ה : עליו השלום ; עשרת הדברים ; עם הארץ ;
עין הרע ; עבד ה'. עה"ב : עולם הבא. עה"ז : עולם
הזה. עה"ח : עץ החיים. עה"ר : עין הרע. עה"ש :
עליו השלום. עו"א : עובדי אלילים. עוה"ב : עולם
הבא. עוה"ז : עולם הזה. עומ"ש : עול מלכות שמים.
עו"נ : עתיק ונוקבא. ע"ו : עבודה זרה ; על זה ; עם
זה ; עבר זמנו. ע"ח : עץ חיים. ע"ט : על טעם ;
עצה טובה ; עין טובה. ע"י : עיין ; עילאין. ע"י :
על ידי ; על ידי. ע"א : על ידי אחרים. ע"ה"ק : עיר
הקודש. ע"ו"ט : ערב יום טוב. ע"ו"כ : ערב יום
כסור. ע"י"ו : על ידי זה. ע"מ : עבור, יניקה, מוחין.
עיקת"ו : עיד קדשנו תבנה ותכונן. ע"כ : על כן ;
עד כאן ; עד כמה ; עבודת כוכבים ; עבד כנעני.

ל"א : לשון אחר. לא"א : לא אמרו אלא. ל"ב :
מספר. לבנ"ה : ל"ב נתיבות החכמה. ל"ג : לא
גרסינן. ל"ד : לאו דוקא ; לפי דעת ; לא דמי. לד"א :
לדעת אחרים ; לדבר אחר. לד"ה : לדברי הכל. ל"ה :
לבנת הספיר ; למען השם. לה"פ : לחם הפנים. לז"ל :
לפני ולפנים. ל"ז : לשון זכר. לזע"י"צ : לזכר עולם
יהי צדיק. ל"כ : לא כתוב ; לא כן. לכאור"א : לכל
אחד ואחד. לכ"ל : לכן נראה לי. לכ"ע : לכולי עלמא.
לכ"ש : לא כל שכן. ל"מ : לא מצאתי. למה"ד :
למה הדבר דומה. ל"נ : לי נראה ; לשון נקבה. לנ"ל :
לכן נראה לי. לע"ע : לעת עתה. לעסמ"ב : לע"ב,
ס"ג. מ"ה. ב"ן. לעת"ל : לעתיד לבוא. לפ"ג : לפרט
גדול. לפמ"ש"ה : לפני משורת הדין. לפ"ע : לפי
ענינו. לפע"ד : לפי עניות דעתי. לפ"ק : לפרט קטן.
לפ"ש : לפי שעה. ל"צ : לא צריך. ל"ש : לא שנו ;
לא שגא ; לא שייך ; ליל שמורים. לשה"ד : לשון
הרע. לש"ש : לשם שמים. ל"ת : לא תעשה.

מ

מ"א : מקום אחר ; מקום אחר ; מדרש אגדה ; מלכים
א' ; מים אחרונים ; מנהג אבותינו. מאה"ג : מאור
הצדול ; מאור הגולה. מארז"ל : מאמר רבותינו זכרם
לברכה. מ"ב : שם מ"ב אותיות ; מה בכך ; מתן
בסתרי. מב"ד : מיתת בית דין ; משיח בן דוד. מב"ו :
מלך בשר ודם ; מתנת בשר ודם. מב"י : משיח בן
יוסף. מ"ג : מחזור גדול (כ"א שנים) ; מ"ד : מין
דוכרין ; מאן דאמר ; מאי דכתיב ; מי דמי ; מה
דעתך ; מי דבש. מד"א : מאן דאמר ; משום דרכי
אמורי. מדה"ד : מדת הדין. מדה"נ : מדרש הנעלם.
מדה"ר : מדת הרחמים. מד"ש : מפני דרכי שלום.
מ"ה : מספר הויה במילוי אלפין ; משום הבי ; מלך
העולם ; מלאך המות. מה"ד : מדת הדין מהל"ל : מה
חיה ליה למימר. מה"מ : מלאך המות ; מלך המשיח ;
פנא הגי מילי. מה"נ : מדרש הנעלם. מה"ש : מלאכי
השרת. מר"ל : מוציא לאור. מול"מ : מטי ולא מטי.
מור"מ : מעלה ומטה ; משא ומתן ; מגע ומשא. מור"ס :
מוחא סתימאה. מוצ"י"ט : מוצאי יום טוב. מוצש"ק :
מוצאי שבת קודש. מור"ש : מוצאי שבת. מ"ו : משנה
ז'. מוחז"ל : מאמר חכמינו זכרם לברכה. מ"ט. מקח
טעות. מטטררין : שם מלאך. מ"י : ב' אותיות משם
אלהים. מכ"ש : פכל שכן. מ"ל : מגא לן. מלה"ד :
משל למה הדבר דומה. מלה"ש : מלאכי השרת. מל"ת :
מצות לא תעשה ; מסיח לפי תומו. מ"מ : מכל מקום ;
מארי מתניהין ; מארי מתיבתא ; מאי משמע ; מראה
מקום ; מת מצוה ; משנה מקום. מ"מ"ה : מלך מלכי
המלכים. מ"מ"ן : ממה נפשך. מ"ן : מין נוקבין.
מנ"מ : מאי נסקא מינה ? מ"ס : מדת סדום ; מר
סבי ; מוחא סתימאה. מסה"ו : מסורת הוהר. מ"ע :

ד"ן. ד"ג : ריש גלותא. רדל"א : רישא דלא אחידע.
 ר"ה : ראש השנה. רה"י : רשות היחיד. רה"ק :
 רוח הקדש. רה"ד : רשות הרבים. ר"ח : ראש חודש.
 רצ"ו : ר' חיים חיסאל. ר"י : רבי יהודה ; רבי יצחק ;
 רבי יוסי. רי"ו : מספר. ד"ל : רחמנא לשובי ;
 רחמנא ליצלן ; ראייה לדבר ; רצוני לומר. ד"מ : ראש
 מתיבתא ; רעיא מהימנא ; ריש מתיבתא. רמ"ח :
 מספר. רמ"ק : ר' משה קורדובירו. רע"מ : רעיא
 מהימנא. רפ"ח : מספר. רשב"י : ר' שמעון בר
 יוחאי. רשר"ד : ראייה, שמיעה, ריח, דבור. ר"ת :
 ראשי תיבות. רת"ס : ראש, תוך, סוף.

ש

ש' : שורה, שעה. ש"א : שמואל א' ; שליש אמצעי ;
 שליש א'. ש"ב : שמואל ב' ; שער ב'. שבי"כ :
 שבירת כלים. ש"ג : שער ג' ; שיעור ג'. שג"ע : של
 גן עדן. שה"ש : שיר השירים. שו"ט : ששון
 ושמחה. שו"ת : שאלות ותשובות. ש"ח : שנת
 חג ; שבת חנכה. שי"ל : שיש לאמר ; שיש לברך.
 ש"כ : מספר. שכ"א : שכל אחד. שכאו"א : שכל
 אחד ואחד. שמרשב"י : שער מאמרי רבי שמעון
 בן יוחאי. ש"נ : שם נסמן. שנגל"יה : שורש, נשמה,
 גוף, לבוש, היכל. שנא"ן : (ד' חיות המרכבה) שור,
 נשר, אריה, אדם. שס"ה : מספר. ש"ע : שליש
 עליון ; שמנה עשרה ; שמיני עצרת. ש"צ : שליח
 צבור. שצ"ם חנכ"ל : (ו' כוכבי לכת) שבתאי, צדק,
 מאדים, חמה, נוגה, כוכב, לבנה. ש"ד : שלוש רגלים ;
 שם רע. ש"ש : שם שמים. ש"ת : שמחת תורה ;
 שליש תחתון.

ת

ת"א : תרגום אונקלוס ; תרוץ אחד. תא"מ : תהלים,
 איוב, משלי. ת"ד : תיקונא דיקנא. תה"ד : תפלת
 הדרך. תה"ר : תהומא רבא. תה"ש : תפלת השחר.
 ת"ו : תם ונשלם. תובב"א : תבונה ותכונן במהרה
 בימינו אמנן. תובי"ל : תם ונשלם ברוך ה' לעולם.
 תוה"ק : תורתנו הקדושה. תו"מ : תפארת ומלכות ;
 תרומות ומעשרות ; תיכף ומיד. ת"ו, שלב"ע : תם
 ונשלם שבח לאל בורא עולם. תושב"כ : תורה שכתב.
 תשבע"פ : תורה שבעל פה. ת"ז : תקוני זהר.
 ת"ח : תא חזי ; תקונים חדשים ; תלמיד חכם.
 תחז"מ : תחית המתים. תכ"ב : תלת כלילן בתלת.
 תכ"ד : תוך כדי דבור. תכ"ה : תורת כהנים. ת"ל :
 תלמוד לומר ; תרי לישני (שתי נוסחאות) ; תהלה לאל.
 ת"מ : תפלת מנחה. תע"ס : תלמוד עשר ספירות.
 ת"ע : תפלת ערבית. תרי"ג : (מספר) תרי"ג מצות.
 תק"ח : תקונים חדשים. ת"ש : תפילין של יד.
 תש"ר : תפילין של ראש. ת"ת : תפארת.

עכאו"א : על כל אחד ואחד ; עם כל איש ואיש.
 עכ"ד : עד כאן דבריו. עכ"ו : עד כל זה. עכ"ם :
 עבודת כוכבים. עכ"ל : עד כאן לשונו. עכ"פ : על
 כל פנים. ע"ל : עין לעיל. ע"מ : על מנת ; על
 משקל ; עשר מאמרות ; על מה ; על מחצה ; עשר
 מכות. עמד"א : עמודא דאמצעיטא. עמ"ש : עין מה
 שבתבתי ; עד מאה שנים ; עול מלכות שמים. ענ"ב :
 עקורים, נקודים, ברודים. ע"ס : עשר ספירות ; על
 סמך. עמס"ב : ע"ב סגמ מיה בין. עע"ו : עובדי
 עבודה זרה. עעכ"ם : עובדי עבודת כוכבים ומזלות.
 ע"פ : על פי. עצה"ד : עץ הדעת. עצה"ט : על
 צד היותר טוב. ע"ק : עתיקא קדישא. ע"ר : ערב רב.
 ער"ה : ערב ראש השנה. ער"ח : ערב ראש חודש.
 ע"ש : עין שם ; ערב שבת ; על שלחן. עש"א : עד
 שיבוא אליהו. עש"ה : עין שם היטב. עש"מ : על
 שום מה. ע"ת : ערוב תחומים ; על תנאי.

פ

פ"א : פרק א' ; פעם אחת ; פירוש אחר. פא"פ :
 פנים אל פנים ; פה אל פה ; פעם אחר פעם. פ"ב :
 פרק ב'. פב"א : פנים באחור. פב"פ : פנים בפנים.
 פ"ג : פרק ג'. פ"ד : פסק דין ; פרק ד'. פד"ה,
 פדה"ב : פדיון הבן. פו"א : פנים ואחור. פו"ח :
 פנימיות וחיצוניות. פו"כ : פרט וכלל. פו"ד : פריה
 ורביה. פי' : פירוש. פ"י : פישעי ישראל ; פועל
 יוצא. פלו' : פלוני. פלח"ק : פתיחה לחכמת הקבלה.
 פלפלה"ס : פתיחה לפירוש הסלם. פמ"א : פנים
 מאירות. פמ"ס : פנים מסבירות. פ"נ : פקוח נפש.
 פדיון נפש. פס"ד : פסק דין. פ"פ : פתחון פה.
 פ"ק : פרק קמא ; פורים קטן ; פרט קטן. פרי"א :
 פריקי רבי אליעזר. פדד"ס : משט, רמז, דרוש, סוד.

צ

צא"ל : צריך אתה לדעת. צ"ג : ציון ג' ; צום גדליה.
 צ"ד : ציון ד' וכדומה. צח"מ : צומת, חי, מדבר.
 צ"ל : צריך לומר ; צריך להיות. צ"ע : צריך עיון.
 צעב"ח : צער בעלי חיים. צע"ג : צריך עיון גדול.

ק

ק' : קדוש ; קמא ; קהל ; קטן. ק"א : קונטרס
 אחרון. קב"ה : קודשא בריך הוא. קבו"ש : קודשא
 בריך הוא ושכינותיה. קה"מ : קריאת המגילה. קה"ק :
 קדש הקדשים. קה"ת : קריאת התורה. ק"ו : קל
 וחומר. קו"ח : קל וחומר. קוש"י : קוצו של יוד.
 קכ"ד : קדם כל דבר. קלי' : קליפות. קמ"ל : קא
 משמע לן. ק"פ : קרבן פסח. ק"ק : קדש קדשים ;
 קדשים קלים. קק"ק : קדוש, קדוש, קדוש. ק"ש :
 קריאת שמע ; קבלת שבת.

ר

ר"א : רבי אבא ; רבי אלעזר. ראב"ד : ראש בית

תפלה קודם הלמוד מהאר"י זי"ע

רבון העולמים ואדוני האדונים אב הרחמים והסליחות מרדים
אנחנו לפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו בקידה ובהשתחיה
שקרבנו לתורתך ולעבודתך עבודת הקדש ונתת לנו חלק
בסודות תורהך הקדושה מה אנו ומה חיינו אשר עשית
עמנו חסד גדול כזה, על כן אנחנו מפילים תחנונינו לפניך
שתמחול ותסלח לכל חטאתינו ועונותינו ואל יהיו עונותינו
כבדילים ביננו לביניך. וכן יהי רצון מלפניך ה' אלהינו
ואלהי אבותינו שתכונן את לבבינו ליראתך ולאהבתך
ותקשיב אזניך לדברינו אלה ותפתח לבבנו הערל בסודות
תורתך ויהיה למחינו זה נחת רוח לפני כסא כבודך כריח
נחח ותאציל עלינו אור מקור נשמתנו בכל בחינתנו
ושיתנוצצו ניצוצות עבדיך הקדושים אשר על ידם גלית
דבריך אלה בעולם וזכותם חכות אבותם וזכות תורתם
ותמימותם וקדושתם יעמד לנו לבל נכשל בדברים אלו
ובזכותם תאיר עינינו במה שאנו לומדים כמאמר נעים
זמירות ישראל: „גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.“ כי ה'
יתן חכמה מפיו דעת ותבונה. יהיו רצון אמרי פי הגיון
לבי לפניך ה' צורי וגואלי.

פרשת אחרי מות

(א) וידבר יי אל משה אחרי מות שני בני אהרן וגו'. א ויאמר יי אל משה. רבי יהודה אמר, כיון דכתיב וידבר יי אל משה, אמאי זמנא אחרא ויאמר יי אל משה דבר אל אהרן אחיך, דהא במלולא קדמאה סגי. אלא הכי תנינן, כתיב, ויקרא אל משה וידבר יי אליו. וכתיב, ואל משה אמר עלה אל יי. והא אוקמוה מלה, דהכא דרגא חד. ולבתר, דרגא אחרא. אוף הכא, וידבר יי אל משה דרגא חד. ולבתר ויאמר יי אל משה דבר אל אהרן אחיך, דרגא אחרא. וכלא, בחד מתקלא סלקא, ומן שרשא חד ב כלא אתחבר.

(ב) אחרי מות שני בני אהרן. רבי יצחק פתח, א עבדו את יי ביראה וגילו ברעדה. וכתיב, ד עבדו את יי בשמחה באו לפניו ברננה. הני קראי קשיין אהדדי, אלא הכי תאנא, עבדו את יי ביראה. ג דכל פולחנא דבעי ב"ג למפלח קמי מאריה, בקדמיתא בעי יראה, לדחלא מניה, ובגין ד דחלא דמאריה, ישתכח ה לבתר ו דיעביד ז בתדוותא פקודי אורייתא. ועל דא כתיב, ה מה יי אליהך שואל מעמך כי אם ליראה.

חלוסי גרסאות

א וידבר. ב ל"ג כלא. ג דכל פולחנא דב"ג יליף בקדמיתא לקמיה [; לגביה] דמאריה ביראה לדחלא מניה. ד בדחילו. ה ל"ג לבתר. ו דעביד. ז ל"ג בתדוותא.

מסורת הזוהר

(א) (ויקרא טז) ח"ג נז: נז. ס. ב) (שמות כד) בשלח צט צ"ג. ג) (תהלים ב) ויחי קצט צ"א. ד) (שם ק) תהלים קלה צ"ה. ה) (דברים י) בהשמות ח"א רנה. ח"ג קעט. ת"ז תס"ד צה. תק"ח קא ט"א שכ"ב קיט ט"א ש"ג.

אחרי מות שני בני אהרן

הסולם

מאמר

בשניהם השם הוי"ה. הו"ג כי במשקל אחד עולים. ומשורש אחד נתחבר הכל. כלומר שב' מדרגות דין ורחמים האמורים, הם ממשקל אחד ושורש אחד, שהוא ז"א הנקרא הוי"ה.

(ב) אחרי מות שני בני אהרן: ר' יצחק פתח, עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה. וכתיב, עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה. מקראות אלו סותרים זה את זה, שכאן אומר לעבוד ביראה ורעדה, וכאן אומר בשמחה וברננה. ומשיב אלא כך למדנו, עבדו את ה' ביראה. כי בכל עבודה שרוצה האדם לעבוד לפני רבונו. בתחילה צריך יראה, לירא מפניו, ובשביל יראת רבונו יזכה לאחר כך לעשות בשמחה מצות התורה. וע"כ כתוב, מה ה' אליך שואל מעמך כי אם ליראה. שעול ידה יזכה לכל. וגילו

(א) וידבר ה' אל משה וגו': וידבר ה' אל משה אחרי מות וגו'. ויאמר ה' אל משה. ר' יהודה אמר, כיון שכתוב, וידבר ה' אל משה, למה נאמר עוד פעם ויאמר ה' אל משה וגו', הרי בדיבור הראשון די. ומשיב, אלא כך למדנו, כתוב, ויקרא אל משה וידבר ה' אליו. וכן כתוב, ואל משה אמר עלה אל ה'. והרי העמידה, שהדיבור שבכאן, דהיינו ויקרא אל משה, או ואל משה אמר, הוא מדרגה אחת, דהיינו המלכות, ואחר כך, דהיינו וידבר ה' אליו, או עלה אל ה', היא מדרגה אחרת, דהיינו ז"א. אף כאן, וידבר ה' אל משה, הוא מדרגה אחת, דהיינו מדרגת דין שנקרא דבור, ואח"כ ויאמר ה' אל משה, הוא מדרגה אחרת, דהיינו מדת הרחמים שנקרא אמירה. ומה שכתוב (דפו"י דף נ"ז ע"א)

(ג) וגילו ברעדה. דאסיר ליה לכ"נ למחדי יתיר בעלמא דין. האי במלי דעלמא, אבל במלי דאורייתא ובפקודי דאורייתא, בעי למחדי. לבתר, ישתכח בר נש דיעביד כחדוותא פקודי אורייתא. דכתיב, עבדו את יי' בשמחה.

(ד) ר' אבא אמר, עבדו את יי' ביראה. * רזא דמלה הוא, עבדו את יי' ביראה, מה יראה הכא. אלא כמה דאוקימנא, דכתיב, ח (ו) יראת יי' ראשית דעת, ט וכתיב, ז) ראשית חכמה יראת יי'. יראת יי', קב"ה הכי אקרי. ר' אלעזר אמר, עבדו את יי' ביראה, מאן דבעי למעבד פולחנא דמאריה, ח) מאן אתר שארי, ובאן אתר יכוון פולחנא ליחדא שמא דמאריה. הדר ואמר ביראה, ביראה הוא שירותא, מתתא לעילא.

(ה) ת"ח, מה כתיב הכא, אחרי מות, ולבתר דבר אל אהרן אחיך כ וגו' בזאת יבא אהרן, אלא מכאן, שירותא ל לאזהרא לכהני, כל מאן, דבעיין ח לאזדהרא נ בהאי זאת, ודא היא יראת יי'.

(ו) דבר אחר. אחרי מות שני בני אהרן. ר' יוסי אמר, ט אחרי מות נדב ואביהוא, מבעי ליה, ט מ"ט שני בני אהרן, והא ידיע דבנוי הוו. אלא הכי תאנא, דעד כאן לאו ברשותיהו קיימי, אלא ברשותא דאבוהון, ובג"כ, בקרבנתם לפני יי' וימותו, דאינון דחקו שעתא בחיי דאבוהון, וכלא פ הוה, צ בגין ההוא חובא דעבדו, דכתיב ח) בהקריבם אש זרה. דתניא, באתר חד, כתיב בהקריבם אש

מסורת הנהר

חלופי גרסאות

(ו) משלי א) הקסו"ז קנ צ"ה. ז) (תהלים קיא) ח ל"ג יראת ה' ראשית דעת וכתיב. ט ל"ג וכתיב. משפטים קס. צ"ו. ח) (במדבר ג) ח"ג נז: ריו. י מוסף ת"ח בני אהרן הא אוקימנא והא אתמר מלה.

כ ל"ג וגו' בזאת יבא אהרן. ל לאזדהרא. ט לאזהרא.

נ ל"ג ודא בהאי זאת ודא היא יראת ה'. ט מוסף אחרי מות שני בני אהרן אחרי. ט ל"ג מ"ט שני בני אהרן.

פ הוא; חדא הוא. צ ל"ג בגין.

דרך אמת א) מאיזה מקום מתחיל.

מאמר

הסולם

אחרי מות שני בני אהרן

המלכות, הוא התחלת העבודה. ממטה למעלה. כי ספירה הראשונה ממטה למעלה היא מלכות (ה) ת"ח מה כתיב וכי: בוא ודאה, מה כתוב כאן, אחרי מות, ואח"כ דבר אל אהרן אחיך וגו' בזאת יבא אהרן, איזה קשר יש בין אחרי מות אל בזאת יבא אהרן ומשיב, אלא מכאן, ממייתת בני אהרן, הוא התחלה להזהיר את הכהנים, את כל אחד, שצריכים להזהר בזאת הזו, שזו היא יראת ה'. שהיא המלכות. כי מייתת בני אהרן היחה משום שלא נזהרו במלכות.

(ו) דבר אחר אחרי וכי: פידוש אחר. אחרי מות שני בני אהרן. ר' יוסי אמר, אחרי מות נדב ואביהוא, היה צריך לומר, מה הטעם שאומר שני בני אהרן, והרי ידוע שבניו היו ומשיב, אלא כך למדנו, כי עד כאן לא היו עומדים ברשות עצמם, אלא ברשות אביהם. וע"כ קראס הכתוב בני אהרן, ומשום זה בקרבנתם

(ג) וגילו ברעדה: היינו שאסור לאדם לשמוח ביותר בעולם הזה. זה הוא בדברי העולם, אבל בדברי תורה ובמצות התורה צריך לשמוח. ולאחר שלא ישמח בדברי העולם ימצא האדם שיעשה מצות התורה בשמחה. שכתוב, עבדו את ה' בשמחה.

(ד) ר' אבא אמר וכי: דא"א, עבדו את ה' ביראה. סוד הדבר הוא, עבדו את ה' ביראה, מה יראה כאן. כלומר מה פירושו של יראה שבכאן ומשיב, אלא כמו שהעמדנו, שכתוב, יראת ה' ראשית דעת, וכן כתוב ראשית חכמה יראת ה', שהקב"ה נקרא כך, יראת ה'. דהיינו המלכות. ר' אלעזר אמר, הוא מפרש דברי ר' אבא, עבדו את ה' ביראה, פירושו, מי שרוצה לעבוד עבודת רבונו, מאיזה מקום הוא מתחיל, ובאיזה מקום יכוון עבודתו ליחד שם רבונו. חזר ואומר ביראה, כי ביראה שהיא (דפו"י דף נ"ו ע"א *) דף נ"ו ע"ב)

זרה, ובאתר חד כתיב, בקרבכם לפני יי'. והאי והאי הוה, ובג"כ כתיב הכא בני אהרן, וכתיב בקרבכם.

(ז) ק א"ר חייא, יומא חד הוינא אזיל בארחא, למיהך גבי דרבי שמעון, למילף מניה פרשתא דפסחא. (ב) ערעית בחד טורא, וחמינא בקיעין גומין בחד סינרא, ותרין גוברין בה. עד דהוינא אזיל, שמענא קלא דאינון גוברין, והו אמרין, (ט) שיר מזמור לבני קרח גדול יי' ומהלל מאד וגו'. מאי שיר מזמור. אלא הכי תאנא משמיה דר' שמעון, שיר דאיהו כפול, שיר דאיהו משובח משאר שירין, ועל דאיהו משובח משאר שירין, תרין זמנין אתמר ביה שירתא, ו וכן (י) מזמור שיר ליום השבת. (ש) כה"ג, (כ) שיר השירים אשר לשלמה, (ח) שירתא לעילא מן שירתא.

(ח) שיר מזמור, שירתא דקב"ה, דקא מזמרי בני קרח א על אינון דיתבי, על פתחא דגיהנם. ומאן אינון, אחוהון דאינון ב דיתבי בתרעי דגיהנם. וע"ד, שירתא דא ביום שני אתמר. קריבנא גביהו, אמינא להו, מאי עסקיכו באתר דא. אמרו מזבני אנו, ותרי יומי בשבתא, בדילנא מישוכא ונעסק באורייתא. בגין דלא שבקין לן בני נשא, כל יומא ויומא. אמינא זכאה חולקיכון.

חלופי גרסאות

מסודת הזהר

(ט) (תהלים מח) ח"ג ה. (י) (תהלים צב) ב"ב קצו צ"א. ק מוסיף תאנא א"ר, ר ל"ג וכן. ש מוסיף וכך כה"ג. ח מוסיף דא שירתא. א ל"ג על. ב ל"ג דיתבי. (כ) (שיר א).

דרך אמת (ב) פגעתי בהר אחד וראיתי בקעים ופירות בסלע א' ושני אנשים בתוכו.

אחרי מות שני בני אהרן

הסולם

מאמר

שהוא כפול, דהיינו שיר ומזמור, הוא משום שהוא שיר המשובח משאר שירים, ומשום שהוא משובח משאר שירים, נאמר בו ב' פעמים שיר. וכן מזמור שיר ליום השבת יורה שהוא משובח משאר השירים. וכעין זה, שיר השירים אשר לשלמה, שפרושו, שיר שהוא למעלה מכל שיר.

בקרבתם לפני ה' וימותו, שהיו דוחקים את השעה להקריב קטרת בחיי אביהם, כמ"ש להלו (אות ס"ח) והכל היה. כלומר שעוד דברים היו שגרמו למיתתם. דהיינו גם, בשביל אותו עץ שעשו, בהקריבם אש זרה. שלמדנו, במקום אחד כתוב בהקריבם אש זרה, שמשום זה מתו. ובמקום אחד כתוב, בקרבכם לפני ה', שמשום ההקרבה מתו, משום שדחקו את השעה להקטיר קטרת בחיי אביהם, כנ"ל. היינו משום שזה וזה היו גורמים מיתתם, ומשום זה כתוב כאן בני אהרן, ללמד שהיו ברשות אהרן כנ"ל. וכתוב בקרבכם. שהמיתה היה מטעם שקדבו לפני ה', בחיי אביהם.

(ח) שיר מזמור: אף כאן שנאמר שיר מזמור, הוא משובח על שאר השירים. שיר של הקב"ה, שבני קרח היו מזמרים על אלו שיושבים בפתחו של גיהנם, ומי הם בני קרח. הם אחיהם של אלו היושבים בפתחו של גיהנם. כמ"ש חז"ל, על הכתוב, ובני קרח לא מתו, שמקום נחבצר להם בגיהנם (מגילה י"ד). וע"כ שיר זה נאמר ביום שני בבית המקדש. קרבתי אצלם. אמרתי להם, מה אתם עושים במקום הזה. אמרו סוחרים אנו, ושתי פעמים בשבוע, אנו נפרדים מן הישוב ואנו עוסקים בתורה. כי בישוב, מטרדיים אותנו בכל יום ויום, בני אדם, ואינם נותנים לנו לעסוק בתורה. אמרתי להם אשרי חלקכם.

(ז) א"ר חייא יומא וכי: אר"ת, יום אחד הייתי הולך בדרך ללכת לר' שמעון, ללמוד ממנו פרשת הפסח. פגשתי הר אחד, וראיתי בקיעות וחורים בסלע אחד, ושני אנשים בו. בעוד שהייתי הולך, שמעתי קול אלו האנשים, שהיו אומרים שיר מזמור לבני קרח גדול ה' ומהלל מאד וגו'. מהו שיר מזמור. ומשיב, אלא כך למדנו משמו של ר' שמעון, שיר (דפי"י דף נ"ו ע"ב)

(ט) תו פתחו ואמרו. בכל זמנא דצדיקיא מסתלקי מעלמא, דינא אסתלק מעלמא, ומיתתהון דצדיקיא מכפרת על חובי דרא. ועל דא פרשתא דבני אהרן, ביומא דכפורי ג קרינון לה, למהוי כפרה לחוביהון דישראל. אמר קודשא ב"ה, אתעסקו במיתתהון דצדיקיא אלין, ויתחשב לכו, כאלו אתון מקרבין קרבנין בהאי יומא לכפרא עלייכו. דתנינו, כל זמנא דישראל יהון בגלותא, ולא יקרבו קרבנין בהאי יומא, ואינון תרין שעירין לא יכלין לקרבא, יהא להו דכרנא, דתרי בני אהרן, ויתכפר עלייהו.

(י) דהכי אוליפנא, דכתיב, (כ) ואלה שמות בני אהרן הכהנים וגו'. וכתבי, הבכר נדב ואביהוא אלעזר ואתמר. ואלעזר ואיתמר מבעי ליה, מהו אלעזר ואיתמר. אלא (ג) שקול הוה אביהוא כתרי אחוי. ונדב ככלהו.

(יא) ואית ד דמתני הבכר נדב, דא בלחודוי, ואביהוא בלחודוי, ה וכל חד אתחשיב בעיניה, כתרוייהו, כאלעזר ואיתמר. אבל נדב ואביהוא בלחודייהו, שקולין הוו לקבל שבעין סנהדרין, דהוו משמשין קמי משה. ובגין כך, מיתתהון מכפרא על ישראל. ועל דא כתיב, (ל) ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השרפה. ואמר ר' שמעון, הבכר נדב, כלומר, ההוא, דכל שבחא ויקרא דליה. ו נדב ואביהוא, על אחת כמה וכמה, דהני תרי, לא אשתכחו כותייהו בישראל.

(יב) וידבר יי' אל משה אחרי מות שני בני אהרן. (רבי * חזקיה פתח

מסורת הזהר

(כ) (במדבר ג). (ל) (ויקרא י) ח"ג לח:

חלופי גרסאות

ג אקרינון. ד מוסיף דמתני לה אפכא. ה כל. ו מוסיף מה שמה נדב.

דרך אמת (ג) עיין בכ"ה

אחרי מות שני בני אהרן

הסולם

מאמר

אביהוא כשני אחיו. ושיעור הכתוב, ואביהוא כמו אלעזר ואיתמר. ונדב שקול כנגד כולם.

(יא) ואית דמתני וכו': ויש שלומדים כך. הבכור נדב, הוא בפני עצמו, ואביהוא, הוא בפני עצמו. ואח"כ אלעזר ואיתמר נקראים כמחוברים יחד, ללמד, שכל אחד מנדב ואביהוא נחשב בעיני הכתוב, כשניהם, כאלעזר ואיתמר יחדיו. אבל נדב ואביהוא שניהם בפני עצמם, הם שקולים כנגד שבעים סנהדרין, שהיו משמשים לפני משה. ומשום זה, מיתתם מכפרת על ישראל. וע"כ כתוב, ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השריפה. וא"ר שמעון, ע"כ מדייק הכתוב, הבכור נדב, כלומר, ההוא, שכל השבח והיקר שלו, נדב ואביהוא שניהם יחד, על אחת כמה וכמה, כי שנים אלו, לא היה נמצא בישראל כמוהם.

(יב) וידבר וגו' אחרי מות שני בני אהרן: רבי חזקיה פתח ואמר, לכן כה אמר ה'

(ט) תו פתחו ואמרו וכו': עוד פתחו ואמרו. בכל זמן שהצדיקים מסתלקים מן העולם, ומיתתם של הצדיקים מכפרת על עונות הדור. וע"כ פרשת בני אהרן, אנו קוראים ביום הכפורים, שתהיה כפרה לעונות ישראל. אמר הקב"ה, התעסקו במיתתם של צדיקים אלו, ויהיה נחשב לכם, כאלו אתם מקריבים קרבנות ביום הזה לכפר עליכם. שלמדנו, כל זמן שישראל יהיו בגלות, ולא יקריבו קרבנות ביום הזה, ולא יוכלו להקריב שני שעירים, יהיה להם זכרון של שני בני אהרן, ויכופר להם.

(יוד) דהכי אוליפנא וכו': כי כך למדנו, שכתוב, ואלה שמות בני אהרן הכהנים וגו'. וכתוב, הבכור נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר. שואל, ואלעזר ואיתמר היה צריך לומר, כמו שאומר ואביהוא. מהו אלעזר ואיתמר. למה חסר ו' החיבור באלעזר. ומשיב, אלא שקול היה (דפו"י דף נ"ו ע"ב *). דף נ"ז ע"א

ואמר, (ח) לכן כה אמר יי' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם וגו'. האי קרא קשיא, לכן כה אמר יי' אשר פדה את אברהם מבעי ליה. מאי, כה אמר יי' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם.

(ג) אלא הא אוקמוה והא אתמר, דיעקב פדה את אברהם ודאי. דבההיא שעתא דנפל בגו נורא דכשדאי, דנו דיניה ז קמי קב"ה, בגין מאי ישתויב האי, זכות אבהו לית ליה. א"ל, ישתויב בגין בנוי, דהכי תניא, ברא מזכי אבא. (ד) אמרו, הא ישמעאל דנפיק מניה. אמר קב"ה, הא יצחק, דיושיט קדליה על גבי מדבחא. אמרו, הא עשו דנפיק מניה. אמר, הא יעקב, דאיהו כורסיא שלימתא, וכל בנוהי שלימין קמאי. אמרו, הא ודאי בזכותא דא ישתויב אברהם. הה"ד, אשר פדה את אברהם.

(יד) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו כי בראותו ילדיו מעשה ידי בקרבו יקדישו שמי. מאן אינון ילדיו מעשה וגו'. אלין אינון, חנניה מישאל ועזריה. בני יהודה אקרון, ובג"כ לא עתה יבוש יהודה מבעי ליה, מאי לא עתה מאי בעי הכא יעקב, והא כתיב, (י) ויהי בהם מבני יהודה דניאל חנניה מישאל ועזריה. בני יהודה אקרון, ובג"כ לא עתה יבוש יהודה מבעי ליה, מאי לא עתה יבוש יעקב.

(טו) אלא הכי תנינו. בהאי שעתא ה דאתכפיתו, למנפל בנורא, כל חד ארים קליה ואמר, גבי כל אינון עמין ומלכין ואפרכיא, חנניה אמר, (ט) יי' לי

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(ח) (ישעיה כט) ויצא סו צ"ג ככה צ"א. (ז) (דניאל א) ח"ג קמו. (ט) (תהלים קיח) משפטים ח צ"ס ז"ח מז ט"ב ש"ג סו ט"ג ש"ב שט"ו.

דרך אמת (ד) אמר ענין זה תמצאהו בזהר חדש בדפוס סאלוניקי בדף סט ובשל ויניצאה דף עה והוא שם בתוספת ושנויט ע"ש.

יעקב אשר פדה את אברהם

הסולם

מאמר

אמרו, הרי חדאי בזכות זה ינצל אברהם. ד"ש, אשר פדה את אברהם.

ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם וגו'. מקרא זה קשה, שהיה צריך לומר, לכן כה אמר ה' אשר פדה את אברהם, מהו, כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם.

(יד) לא עתה יבוש וגו': כחוב, לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו כי בראותו ילדיו מעשה ידי בקרבו יקדישו שמי. שואל, מי הם, ילדיו מעשה ידי וגו'. ומשיב, אלו הם, חנניה מישאל ועזריה שהפילו עצמם לתוך אש שורפת כדי לקדש שמי. שואל, לא עתה יבוש יעקב, יעקב מה רוצה כאן, שהרי כתוב, ויהי בהם מבני יהודה דניאל וחנניה ומישאל ועזריה. הרי שבני יהודה נקראים, וע"כ היה צריך לומר, לא עתה יבוש יהודה, מהו לא עתה יבוש יעקב.

(ג) אלא הא אוקמוה וכו': אלא כבר העמידהו וכבר למרנו, שיעקב פדה חדאי את אברהם. כי בשעה ההיא שאברהם נפל בכבשן האש של הכשדים, רנו דינו לפני הקב"ה, בזכות מה ינצל זה, זכות אבות אין לו. אמר הקב"ה לביח דין של מעלה, ינצל בשביל בניו. שהרי למרנו, בן מזכה את אביו. אמרו, הרי ישמעאל יצא ממנו. אמר הקב"ה, הרי יצחק יצא ממנו, שיושיט צוארו לשחיטה על המזבח. אמרו, הרי עשו יצא מיצחק. אמר הקב"ה, הרי יעקב יצא ממנו, שהוא כסא שלם, וכל בניו שלמים לפני.

(טו) אלא הכי תנינו וכו': ומשיב, אלא כך למרנו. באותה שעה שקשרו את חנניה מישאל

לא אירא מה יעשה לי אדם יי' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי טוב לחסות ביי' וגו'. מישאל פתח ואמר, (ו) ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם יי' וגו' כי אתך אני נאם יי' להושיעך כי אעשה וגו'. בההיא שעתא, דשמעו כלהו שמא דיעקב, תווהו ^ט וחייכו בלצנותא. עזריה פתח ואמר, (ז) שמע ישראל יי' אלהינו יי' אחד. (טז) הה"ד, (ח) זה יאמר ליי' אני וגו'. זה יאמר לה' אני, דא חנניה, וזה יקרא בשם יעקב, דא מישאל, וזה יכתוב ידו ליי' ובשם ישראל יכנה, דא עזריה, ביה שעתא כנש קב"ה פמליא דיליה, אמר לון, במאן מלה, מאינון מלין דאמרו אלין תלתא, אשויב לון. פתחו ואמרו, (ק) וידעו כי אתה שמך יי' לבדך עליון על כל הארץ.

(יז) כ בה שעתא אמר קב"ה ל לכורסייא, (ה) כורסייא דילי, מ במאן מלה מאינון מלין, אשויב לאינון צדיקייא. אמר ליה, בהאי מלה דכלהו חייכין בה, נ אשויב ^ט לון, לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו. כמה דקאים יעקב לגבי דאברהם בנורא, יקום השתא לגבי אלין, הה"ד, כה אמר יי' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם לא עתה יבוש יעקב וגו', מהאי כסופא דלצנותא. (יח) תנא, כלהו דהוו חייכין ממלה דא, אתוקדו בההוא נורא, וקטל לון

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

(ו) (ירמיה ל) תרומה רצא צ"א. (ז) (דברים ו) בא סז ט וחבו. י ל"ג וגו' זה יאמר לה' אני. כ ביה. צ"ס. צ) (ישעיה מד) לך קמג צ"ד. (ק) (תהלים פג) ל ל"ג לכורסייא. מ ל"ג מן במאן עד בההיא. ב"א רמג צ"ה. נ ל"ג אשויב לון. ט להון.

דרך אמת (ה) בס"א גויס הכי אמר קב"ה כורסייא דילי בההיא מלה דכלהו חייכין בה אשויב לון לא עתה וכו' ופי' כורסייא דילי לשון שבועה.

יעקב אשר פדה את אברהם

הסולם

מאמר

לבדך עליון על כל הארץ. דהיינו שיצילם משום שבטחו בה'.

מישאל ועזריה, להפילם באש. כל אחר הדים קולו ואמר, לפני כל אלו העמים והמלכים והשרים, חנניה אמר, ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם ה' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי, טוב לחסות בה' וגו'. מישאל פתח ואמר, ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' וגו' כי אתך אני נאם ה' להושיעך כי אעשה וגו'. באותה שעה ששמעו העמים והשרים את השם יעקב, תמהו וצחקו בליצנות, על ששם בטחונו ביעקב. עזריה פתח ואמר, שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד.

(יז) כה שעתא אמר קב"ה וכו': באותה השעה אמר הקב"ה אל הכסא, שהוא המלכות: כסא שלי, באיזה מלה מאלו המלים שאמרו, אציל אלו הצדיקים. אמר לו, במלה ההיא שכולם צחקו ממנה, אצילם, דהיינו בזכות יעקב, לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו. כי יראו שנצלו בזכותו. כמו שעמדה זכותו של יעקב לאברהם באש, (כנ"ל אות י"ג) תעמוד עתה לאלה, לחנניה מישאל ועזריה, ז"ש, כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם לא עתה יבוש יעקב וגו', דהיינו מהבזיון הזה של הלצנות שהעמים והשרים החלוצצו עליו (כנ"ל אות ט"ו).

(טז) הה"ד זה יאמר וכו': ז"ש, זה יאמר לה' אני וגו'. זה יאמר לה' אני, וזה חנניה, שאמר ה' לי וגו'. זה יקרא בשם יעקב, זהו מישאל, שאמר אל תירא עבדי יעקב, וזה יכתוב ידו לה' ובשם ישראל יכנה זהו עזריה, שאמר שמע ישראל ה' וגו'. בה בשעה קבץ הקב"ה את הפמליא שלו, דהיינו המלאכים, אמר להם, באיזה מלה, מאלו המלים שאמרו אלו השלשה, אצילם. פתחו ואמרו, וידעו כי אתה שמך ה' (דפו"י דף נ"ו ע"א) 358

(יח) תנא כלהו דהוו וכו': למדנו, כולם שהיו צוחקים ממלה זו דהיינו מיעקב, גשרפו באש ההוא, ושביב אש הרג אותם. מי הציל את אלו. הוא, משום שהיו מתפללים לפני הקב"ה ומיחדים

שביבא דנורא. מאן שזיב לאלין. על דהוו מצלן קמי קב"ה ומיחדן שמייה כדקא יאות, ועל דמיחדן שמייה כדקא יאות, אשתזיבו מההוא נורא יקידתא. (יט) תרי בני אהרן קריבו אשא נוכראה, דלא אתיחדו שמייה כדקא יאות, ואתוקדו בנורא. רבי יצחק אמר, כתיב, אחרי מות. וכתיב וימותו. כיון דאמר אחרי מות שני בני אהרן, לא ידענא, דהא וימותו. אלא הכי תנינן, תרי מיתות הוו, חד לפני יי'. וחד, דלא הוו להו בנין, דכל מאן דלא זכי לבנין מית הוא. בגין כך, אחרי מות, וימותו.

(כ) רבי אבא אמר, מאי דכתיב, (ד) וימת נדב ואביהוא לפני יי' בהקריבם אש זרה לפני יי' במדבר סיני ובנים לא היו להם ויכהן אלעזר ואיתמר. מאי דא לגבי דא, דכתיב, ובנים לא היו להם, ויכהן אלעזר ואיתמר. אלא רזא דמלתא. האי דאמינא, וימותו, דלא הוו להו בנין. והכי הוא ודאי. אבל לא כשאר בני עלמא, אע"ג דלא אנסיבו, דהא אלין לא מיתו אלא מיתת גרמיהון, אבל מיתת נפשהון לא מיתו.

(כא) מנ"ל, דכתיב, (ו) ואלעזר בן אהרן * לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פנחס אלה ראשי אבות הלויים למשפחותם. אלה, והא פנחס בלחודוי הוה. וכתיב, ראשי אבות הלויים, בג"כ, מיתת גרמיהון מיתו, מיתת נפשהון לא מיתו. א"ר אלעזר ודאי משמע אלה, ומשמע ראשי.

מסורת הזהר

(ד) (במדבר ג) לעיל אות ו צ"ח. (ו) (שמות ו) וארא כח צ"כ.

נדב ואביהוא

ואיתמר. וכי הם ירשו הכהונה מנדב ואביהוא. משום שלא היו להם בנים. ומשיב אלא סוד הדבר הוא, כי זה שאמרתי, אשר וימותו הוא, שלא היו להם בנים. ונחשבו מתיים, כך הוא ודאי. אבל לא כשאר בני העולם, אע"פ שלא נשאו אשה, כי אלו לא מתו אלא מיתת גופם, אבל מיתת נפשם לא מתו.

(כא) מנ"ל דכתיב וכו': מאין לנו זה. שלא מתו מיתת הנפש, שכתוב, ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פנחס אלה ראשי אבות וגו'. שואל אומר אלה, והרי פנחס בלבדו היה. וכתוב, ראשי אבות הלויים, על פנחס בלבדו. שהוא משום שנדב ואביהוא נתגלגלו בפנחס (כמ"ש להלן פנחס דף ר"ז. ד"ר) ע"כ אוה"כ עליו אלה ראשי אבות, לשון רביש. לפי זה, מיתת גופם מתו, ומיתת נפשם לא מתו. כי נתגלגלו בפנחס. א"ר אלעזר ודאי הוא כך, וזה משמע משכתוב עליו אלה, שהוא לשון רביש. ומשמע משכתוב עליו ראשי, לשון רביש.

ובגין

הסולם

מאמר

ומיחדים שמו כדארי, ועל שייחדו שמו כראוי, נצולו מאש שורפת ההיא.

מאמר נדב ואביהוא

(יט) תרי בני אהרן וכו': שני בני אהרן הקריבו אש זרה, שלא ייחדו שמו כראוי ונשרפו באש. ר' יצחק אמר, כתוב, אחרי מות. וכתוב וימותו. בפסוק אחד, כיון שאמר אחרי מות שני בני אהרן, איני יודע, כי וימותו. ומשיב, אלא כך למדנו, שתי מיתות היו, אחת לפני ה'. ואחת, שלא היו להם בנים, שכל מי שאינו זוכה לבנים נחשב כמת. משום זה כתוב, אחרי מות, וימותו. שאחרי מות, הוא כפשוטו. וימותו, היינו מחמת שלא היו להם בנים.

(כ) רבי אבא אמר וכו': רא"א, מה שכתוב, וימת נדב ואביהוא לפני ה', בהקריבם אש זרה לפני ה' במדבר סיני ובנים לא היו להם ויכהן אלעזר ואיתמר. שואל, מה זה אל זה, שכתוב ובנים לא היו להם, ויכהן אלעזר (דסו"י דף נ"ז ע"א *) דף נ"ז ע"ב)

(כב) ובג"כ כתיב, פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ע וכתוב (ח) ופנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן היה כהן בימים ההם, פנחס בן אלעזר הכהן מבעי ליה, אלא בכל אתר דאתא פנחס בן אהרן פ הכהן כתיב, ואלעזר לא כתיב אלא אלעזר הכהן. דכתיב (א) ולפני אלעזר הכהן. (ב) ויאמר אלעזר הכהן וגו'. ועל דא מיתת גרמיהון מיתו, מיתת נפשהון לא מיתו.

(כג) ותנינן ברזא דמתניתין, תרי זוג, פן חס. והא אתמר, יו"ד זעירא ביני אתוון דפנחס, דהאי יו"ד כליל תרי כחדא, ודא הוא רזה דמלה, והא אתמר. (כד) ר' אלעזר שאיל לאבוי, א"ל, והא תרי אינון ותרי הוו, אמאי לא אשתכחו תרי. א"ל, תרי פלגי גופא הוו, דהא לא אנסיבו, ובג"כ, בחד אתכלילו, דכתיב, ותלד לו את פנחס אלה ראשי וגו'.

(כה) ויו"ד דפנחס, לא אתייהיב ביה לחברא אתוון, אלא בשעתא דקני לקב"ה, ז ואתא לישראל עקימא, דחמא דהאי את ברית קדישא, עייל זמרי ברשותא אחרא. ובמה דאתעקם בקדמיתא, אתתקן הכא. בנוכראה אתעקם בקדמיתא, דכתיב, בהקריבם אש זרה, ק הכא בנוכראה, אתתקן. כמה דכתיב, (א) ובעל בת אל נכר. מה להלן אש זרה, אף כאן נמי אשה זרה.

(כו) מאי אתחזי הכא. אלא בקדמיתא רחיקא קריבו, דכתיב, בהקריבם

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(ת) (במדבר כה) ח"ג כו: קכד. ריגו: ריד: ריז: רכ. רלו: רלה. רעו: (א) (שם כז.) (ב) (שם לא.) (ג) (מלאכי ב) חיי שרה סו צג.

ע ל"ג וכתוב. פ ל"ג הכהן. צ כלומר אתא ק ל"ג הכא.

מאמר

הסולם

נדב ואביהוא

(כד) ר' אלעזר שאיל וכו': ר"א שאל את אביו, אמר לו, והרי נדב ואביהוא שנים הם ושנים היה, למה אינם נמצאים שנים. כלומר למה לא נתגלגלו ב' אנשים, אלא בפנחס בלבד. אמר לו, שני חצאי גוף היה, שהרי לא נשאו אשה, ומי שלא נשא אשה הוא פלג גופא, ומשום זה נכללו שניהם באחד, שכתוב, ותלד לו את פנחס אלה ראשי וגו'. (כנ"ל אות כ"א).

(כה) זיוד דפנחס וכו': והי' של פינחס, (כנ"ל אות כ"ג) לא ניתנה בו לחבר האותיות, אלא בשעה שקנא להקב"ה, ובא לישר העקום, שראה את אות ברית קרש שהכניס זמרי ברשות אחר. ובמה שנדב ואביהוא נתעקמו בתחילה, נתתקנו כאן, כי בכריה נתעקמו נדב ואביהוא בתחילה, שכתוב, בהקריבם אש זרה, וכאן בכריה, שהרגה פנחס, נתתקנו. כמ"ש, ובעל בת אל נכר. ומה להלן אש זרה, אף כאן אשה זרה.

(כו) מאי אתחזי הכא וכו': שואל, מה נראה כאן. כלומר מה ענין אש זרה לאשה זרה. ומשיב

(כב) ובנין כך כתיב וכו': ומשום זה כתוב, פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. וכתוב, ופנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן היה כהן בימים ההם. שהיה צריך לומר פנחס בן אלעזר הכהן, ולמה מזכיר, בן אהרן הכהן. אלא בכל מקום שמזכיר פנחס כתוב בו, בן אהרן הכהן, ואצל אלעזר לא כתוב אלא אלעזר הכהן, ולא נזכר בן אהרן. שכתוב, ולפני אלעזר הכהן. ויאמר אלעזר הכהן וגו'. שהוא מטעם שנדב ואביהוא בני אהרן נתגלגלו בפנחס, ע"כ מזכיר עליו הכתוב בן אהרן. וע"כ מיתת גופם מתו, ומיתת נפשם לא מתו. כי נתגלגלו בפנחס.

(כג) ותנינן ברזא דמתניתין וכו': אלמרנו בסוד המשנה, שבשם פנחס יש שני שמות, שהם זוג, פן חס. והרי נאמר י' קטנה בין האותיות דפנחס, כזה, פינחס, כי י' זו כוללת שנים יחד, וזה הוא סוד הרבה, וכבר למרנו פירושו, פן חס, הם כנגד נדב ואביהוא. והי' מתקנת אותם ומחבר אותם כאחד יכמ"ש לפנינו. (באות כ"ו)

ד אש זרה. אוף הכא זמרי, הוה קריב רחיקא, שמא דמלכא, הוה קריב גבי רחיקא, מיד, ד) וירא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה. הכא אתקין עקימא דקדמיתא, כדין אתייהיב יו"ד בשמיה לחברא אתוון כחדא, ואתבשר בשלום, ש) דכתיב, ה) לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום. ה) בריתי ממש.

כו) מאי שלום א) הכא, אלא בהווא כתרא, ב) חבו בקדמיתא, בהווא כתרא, אתערו ג) קטטותא בקדמיתא, והשתא דאתתקן, כתיב הנני נותן לו את בריתי שלום. בריתי ממש, תהא עמיה בשלום, ובגין כה, אתייהיב יו"ד ד) זעירא בשמיה, דהא מאתוון זעיראן היא, לאתחזאה דהא אתתקן מה דאתעקם בקדמיתא, והא אשלימת עמיה. אתא ר' אלעזר ונשיק ידוי. אמר, בריך רחמנא דשאלנא האי מלה, ולא אתאכיד מנאי.

כח) תאנא א"ר יוסי, בהאי יומא דכפורי, אתתקן ה) למקרי פרשתא דא,

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ד) (במדבר כה) ח"ג רכא: רלו. רנו: ה) (שם) נח ד) ל"ג אש זרה. ש מאי שלום בהווא כתרא דחבו בקדמיתא דכתיב לכן. ח ל"ג בריתי ממש. א ל"ג הכא אלא. ב דחבו. ג קטרגותא. ד בשמיה זעירא. ה ל"ג למקרי.

נדב ואביהוא

הסולם

מאמר

פינחס, שה"ס היסוד שנתקן, שז"ס הנני נותן לו את בריתי שלום, שה"ס היסוד השלם. וז"ש, כדין אתייהיב יוד בשמיה לחברא אתוון שז"א ומלכות, שהם סוד האותיות פן חס, חזרו ונתחברו ע"י ה' שה"ס היסוד.

ומשיב, אלא בתחילה הקריבו אל הקדושה הרחוקה מקדושה, ופגמו בקדושה, שכתוב, בהקריבם אש זרה. אף כאן זמרי עשה אותו החטא, שהיה מקרב הרחוק מקדושה, דהיינו אשה זרה, אל הקדושה, כי שם המלך, דהיינו אות ברית קודש, היה מקרב אל הרחוק, אל האשה הזרה, מיד, וירא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה. כאן התקין את העקום שמתחילה, אז ניתנה י' בשמו לחבר האותיות יחד, שה"ס יסוד המחבר ז"א ומלכות, ונתבשר בשלום, שהוא יסוד הנקרא שלום, שכתוב, לכן אמור לו הנני נותן לו את בריתי שלום. בריתי ממש, דהיינו יסוד.

כו) מאי שלום הכא וכי: שואל, מהו שלום כאן, שנאמר לו הנני נותן לו את בריתי שלום. ומשיב, אלא בספירה הזו, שהיא יסוד, חטאו בתחילה, בהקריבם אש זרה כנ"ל בדיבור הסמוך, בספירה ההיא, שהיא יסוד, פגמו ועוררו מריבה בתחילה, בין ז"א למלכות, כנ"ל בסמוך, ועתה שנתתקן, כתוב, הנני נותן לו בריתי שלום, בריתי ממש, דהיינו ספירת היסוד שנקראת ברית, תהיה עמו בשלום, דהיינו השלוש בין ז"א למלכות, ומשום זה ניתנה י' קטנה בשמה הרומזת על היסוד, שהוא מאותיות קטנות, להראות שכבר נתקן מה שנתעקם מתחילה, דהיינו היסוד שנתעקם חזר ונתיישר, כנ"ל בסמוך, וכבר נשלמה המלכות עם היסוד. בא ר' אלעזר ונשיק ידיו, אמר, ברוך הרחמן ששאלתי דבר זה, ולא נאבד ממני.

פירוש. השם פנחס כולל ב' שמות, פן חס, כנ"ל. שהם רומזים על מלכות הנקראת פן, וז"א שנקרא חס, שהוא לשון רחמים. אשר נדב נתגלגל בחצי השם חס שהוא ז"א, ואביהוא נתגלגל בחצי השם פן שהוא מלכות. ופגם של זה ואביהוא היה ביסוד, שהקריבו אש זרה שהיא קליפה אל יסוד דקדושה. וע"כ נפרדו האותיות פן חס, שלא היו להם זווג כי היסוד נתעקם מכה אש זרה. וכן חטא זמרי היה שבעל בת אל נכר והכניס יסוד דקדושה בקליפה, שע"ז פגם ביסוד ונתעקם היסוד. ובעת שפנחס הרג את זמרי, כדי לתקן היסוד שנתעקם בחטא זמרי, נמצא שגם החטא של נדב ואביהוא שהיו מגלגלים בו נתקן, ואז נתוסף לו י' בשמו בסוד

כח) תאנא א"ר יוסי וכי: למדנו אר"י, ביום הזה של יום הכפורים נתתקן לקרות פרשה זו, של בני אהרן, לכפר על ישראל בגלות, שאין להם קרבנות, ומשום זה, סדר הקרבנות של יום זה יוה"כ, נסתדר כאן, בפרשת בני אהרן

לכפרא לישראל בגלותא, בגין דא, סדרא דיומא דא, הכא אתסדר, ובגין דמיתתהון דבני אהרן, מכפרא על ישראל.

(כט) מכאן אוליפנא, כל ההוא ב"נ דיסורי דמאריה אתיין עליה, כפרה דחובי אינון. וכל מאן דמצטער על יסוריהון דצדיקיא, מעבירין חובייה דלהון מעלמא. וע"ד ביומא דא, קורין, אחרי מות שני בני אהרן, דישמעון עמא, ויצטערו על אבודהון דצדיקיא, ויתכפר להון חובייהו. וכל דמצטער על אבודהון דצדיקיא, או אחית דמעין עלייהו, קב"ה מכריז עליה ואומר, (י) וסר עונך וחסאתך תכופר. ולא עוד, אלא דלא ימותון בנוי ביומוי. ועליה כתיב, (י) יראה זרע יאריך ימים וגו'.

(ל) (י) ויאמר יי' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש וגו' ר"ש פתח ואמר, (ט) כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא וגו'. אמר רבי שמעון, תוהנא על בני עלמא, דהא לית להו עיינין למחזי, ולבא לאשגחא, ולא ידעין, ולא שויין לבייהו לאסתכלא ברעותא דמאריהון, היך ניימין, ולא מתערי משנתייהו, עד לא ייתי ההוא יומא דחפי עלייהו חשוכא וקבלא, ויתבע ההוא * מאריה דפקדונא, חושבנא מנייהו.

(לא) וכרוזא כל יומא קארי עלייהו, ונשמתהון, אסהידת בהון בכל יומא וליליא, אורייתא ראמת קלין לכל עבר, מכרות ואומרת, (י) עד מתי פתאים תאהבו פתי (י) מי פתי יסור הנה חסר לב אמרה לו. לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי. ולית מאן דירכין אודניה, ולית מאן דיתער לביה.

מסורת הזהר

(י) (ישעיה ו) ח"ג עה: קי. (ז) (שם נג) וישב נ צ"ב. (ח) (ויקרא טז) לך לב צ"א. (ט) (קהלת א) ב"א צד צ"ב. (י) (משלי א) ח"ג קכו. (כ) (שם ט) מקץ א צ"ד.

כל הנחלים הולכים אל הים

הסולם

מאמר

משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש וגו': ר' שמעון פתח ואמר, כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא וגו'. אמר רבי שמעון, תמה אני על בני העולם, שאין להם עינים לראות, ולב להשגיח, ואינם יודעים, ואינם שמים לבם להסתכל ברצון אדונם, איך הם ישנים, ואינם קמים משנתם בטרם שיבא אותו היום שחשך ואפלה יכסו עליהם, ובעל הפקדון יתבע חשבון מהם.

אהרן, והקריאה בהם היא במקום הקרבנות. ועוד, משום שמיתתם של בני אהרן מכפרת על ישראל.

(כט) מכאן אוליפנא כל וכר: מכאן למדנו, שכל אדם שבאים עליו יסורים מרבנו, הם כפרת עונות. וכל מי שמצטער על יסורים של הצדיקים מעבירים עונותיהם מן העולם. וע"כ ביום הזה, יזה"כ, קוראים, אחרי מות שני בני אהרן, כדי שישמעו העם ויצטערו על הצדיקים שנאבדו, ויתכפרו להם עונותיהם. כי כל המצטער על צדיקים שנאבדו, או מוריד דמעות עליהם, הקב"ה מכריז עליו ואומר, וסר עונך וחסאתך תכופר. ולא עוד, אלא שלא ימותו בנוי בימיו. ועליו כתוב, יראה זרע יאריך ימים וגו'.

(לא) וכרוזא כל יומא וכר: והכרוז קורא עליהם בכל יום, ונשמתם מעידה בהם בכל יום ולילה, והתורה מרימה קולות לכל צד, ואומרת, עד מתי פתאים תאהבו פתי. מי פתי יסור הנה חסר לב אמרה לו. לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי. ואין מי שיטה אזנו, ואין מי שיעורר לבו.

(ל) ויאמר ה' אל וגו': ויאמר ה' אל

(לב) ת"ח, זמינין דרי בתראי דייתון, דיתנשי אורייתא מבינייהו, וחכימי לבא יתכנשון, לאתרייהו, ולא ישתכח מאן דסגיר ופתח. ווי לההוא דרא. ומכאן ולהלאה, לא יהא דרא כדרא דא, עד דרא דייתי מלכא משיחא, ומנדעא יתער בעלמא, דכתיב, כי (ז) כלם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם.

(לג) ת"ח, כתיב, (ח) ונהר יוצא מעדן. ותנינו, מה שמיה דההוא נהר. ו אוקימנא יובל שמיה, דכתיב, (ט) ועל יובל ישלח שרשיו. ובספרא דרב המנונא סבא, חיים שמיה, דמתמן נפקין חיים לעלמא, ואינון אקרון חיי מלכא. והא אוקימנא, ההוא אילנא רבא ותקיפא, דמזון לכלא ביה. אקרי עץ חיים. אילנא דנטע שרשוי באינון חיים, וכלא הוא שפיר.

(לד) ותאנא, ההוא נהר אפיק נחלין עמיקין, במשח רבות, לאשקאה גנתא. ולרוואה אילנין ונטיעין, דכתיב, (י) ישבעו עצי יי' ארזי לבנון אשר נטע, ואינון נחלין, נגדין ואתמשכון ומתכנשין בתריין (י) סמכין, ואינון ברייתי קרינון להו, (י) יכין ובווע"ז, ושפיר. ומתמן נפקין כל אינון נחלין, ושריין לון בחד דרגא דאקרי צדיק, דכתיב, (י) וצדיק יסוד עולם. וכלהו אזלין ומתכנשין לההוא אתר דאקרי ים, והוא ימא דחכמתא, הה"ד, (י) כל הנחלים הולכים אל הים וגו'. (לה) ואי תימא, דהא מטו לאתר דא, ופסקין, ולא תייבין, לבתר כתיב, אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת, בגין דההוא נהרא לא פסיק

חלופי גרסאות

ו לאתרא קדישא; לאדרא קדישא. ז מוסיף הא אוקימנא. ח קיימין; קיימין סמכין. ט ובאינון. י תרי; בריית.

מסורת הנהר

(ז) (ירמיה לא) ח"ג כג קל: (ח) (בראשית ב) ב"א ריא צ"א. (י) (ירמיה יז) יתרו פח צ"א. (ט) (תהלים קד) ב"א רמג צ"ב. (ע) (מ"א ז) ח"ג צ: (פ) (משלי י) ב"א רפו צ"ג. (צ) (קהלת א) לעיל אות ל צ"ט.

כל הנחלים הולכים אל הים

הסולם

מאמר

חג"ת דו"א, בשמן המשחה, להשקות את הגן שהוא המלכות, ולרוות האילנות והנטיעות. דהיינו ספירות המלכות, שכתוב, ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע, ואלו הנחלים, שהם חג"ת, נוזלים ונמשכים ומתקבצים בשני עמודים, שהברייתות קוראים להם יכין ובווע"ז, שהם נצח והוד. ויפיים הם, השמות האלו. ומשם, מנו"ה, יוצאים כל אלו הנחלים שהם חג"ת, והם שוריים במדרגה אחת שנקראת צדיק, שהוא יסוד. שכתוב, וצדיק יסוד עולם. וכולם הולכים ומתקבצים במדרגה ההיא הנקראת ים, והוא ים החכמה, שהוא המלכות. ז"ש, כל הנחלים הולכים אל הים.

(לה) ואי תימא דהא וכי: ואם תאמר, כשמגיעים הנחלים למקום הזה, מלכות, הם פוסקים, ואינם חוזרים, כתוב אחר זה, אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת, משום שהנהר ההוא אינו פוסק מימיו לעולם. הם שפים, לאיזה מקום הם שבים. ומשיב, ששבים לאלו

(לב) ת"ח זמינין דרי וכי: בוא וראה, עתידים דורות האחרונים שיבואו, שהתורה תשתכח מביניהם, וחכמי לב יתאספו למקומם, ולא ימצא מי שיסגור ויפתח בחזרה. אוי לאותו הדור, ומכאן ולהלאה, לא יהיה כדור הזה, עד הדור שיבא המשיח, והדעת תתעורר בעולם, שכתוב, כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם. (לג) ת"ח כתיב ונהר וכי: בוא וראה,

כתוב, ונהר יוצא מעדן. ולמדנו מה שמו של אותו הנהר. והעמדנו שמו יובל שהוא בינה, שכתוב ועל יובל ישלח שרשיו. ובספרו של רב המנונא סבא, אומר, שחיים שמו, שהוא בינה, שמשם יוצאים חיים לעולם, והם נקראים חיי המלך. והרי העמדנו, והוא, אותו אילן הגדול והחזק, שהוא ז"א, שמזון לכל בו, ונקרא עץ החיים, דהיינו אילן שנטע שרשיו באלו החיים שלמעלה, שהוא בינה. והכל הוא טוב.

(לד) ותאנא חתוא נהר וכי: ולמדנו, נהר ההוא הוציא נחלים עמוקים, שהם ג' ספירות

(דפ"י דף נ"ח ע"א)

לעלמין. הם שבים, לאן אתר שבים, לאינון תרין קיימין, נצח והוד. ללכת. בהאי צדיק, לאשכחא ברכאן וחיזו. והיינו רזא דתנינן, (ק) ליתן זה יצרת לשחק בו, כ דא צדיק.

(לו) ג כלם אליך ישברון לתת אכלם בעתו. מאן עתו. מ דא מטרוניתא, דאקרי עתו דצדיק, ובג"כ כלהו (ו) מחכאן להאי עתו, כלהו דאתונן נ לתתא, מאתר דא אתונן, ורזא דא אוקימנא, (ז) עיני כל אליך ישברו וגו', כמה דאוקימנא. (ז) ת"ח, בשעתא דהאי כל, מבסם לעתו, ומתחברא עמיה, כלהו עלמין בחידו, כלהו עלמין בברכאן, כדין שלמא אשתכח בעלאי ותתאי. וכד גרמין חייבי'עלמא, דתמן לא אשתכחו ברכאן דאינון נחלי, וינקא, (ס) האי עת, מסטרא אחרא, כדין דינין מתערין בעלמא, ט ושלמא לא אשתכח. וכד בעאן בני עלמא לאתברכא, לא יכלין אלא על ידא דכהנא, בגין דיתער כתרא דיליה, ויתברך מטרוניתא, וישתכחו ברכאן בכלהו עלמין.

(לח) תאנא, בההיא שעתא, פ בעא משה קמי קב"ה, מלה דא, אמר ליה, אי בני עלמא יתובון קמך, על ידי דמאן מתברכאן. א"ל קודשא ב"ה, ולי את אומר, דבר אל אהרן אחיך, דהא בידיה מסיראן ברכאן לעילא ותתא. (לט) ויאמר יי' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש וגו'. אמר רבי אבא, זמנין אית קמי קב"ה, לאשתכחא רעוון, ולאשתכחא ברכאן,

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

כ ל"ג דא צדיק. ל מוסיף וע"ד כלם. מ מוסיף [דא] עתו דצדיק דא. נ ל"ג לתתא ; תתאי. ס ל"ג האי עת. ט ולית שלמא. פ דבעא.

(ק) (תהלים קד) ב"א שטי' צ"א. (ר) (שם קמה) ויגש כא צ"ב ז"ח כט ט"ב ש"ו לא ט"ג של"ו.

דרך אמת (ו) מקורים.

מאמר

הסולם

ואל יבא בכל עת אל הקדש

בעולם, ושלום אינו נמצא. וכשרוצים בני העולם להתברך, אינם יכולים כי אם על ידי הנהג, כדי שיעורר הספירה שלו, שהוא חסד, ותתברך המטרוניתא, שהיא המלכות, והברכות תמצאנה בכל העולמות.

(לח) תאנא בההיא שעתא וכו': למדנה בשעה ההיא, אחר מיתת בני אהרן, בקש משה לפני הקב"ה, דבר זה, שהוא חסד, אמר לו משה, אם בני העולם ישוּבו לפניך, על ידי מי יתברכו. אמר לו הקב"ה, ולי אתה אומר, דבר אל אהרן אחיך, כי בידי מסורים הברכות למעלה ולמטה. שהוא מרכבה לחסד כנ"ל.

(לח) תאנא בההיא שעתא וכו': למדנה הקדש: א"ר אבא, עתים יש לפני הקב"ה למצוא רצון ולמצוא ברכות ולבקש בקשות. ויש עתים, שרצון אינו נמצא, וברכות אינן באות, ודינים קשים מתעוררים בעולם. ולעתים שהדין תולה. בוא וראה, עתים יש בשנה, שהרצון

לאף ב' עמודים, נצח והוד. ללכת, בצדיק הזה, שהוא יסוד, למצוא ברכות ושמחה. וז"ס שלמדנו, ליתן זה יצרת לשחק בו, זהו צדיק.

(לו) כלם אליך ישברון לתת אכלם בעתו: מהו עתו. זו היא מטרוניתא, שהיא המלכות, הנקרא עתו של צדיק, שהוא יסוד. ומשום זה הכל מצפים לעתו הזה, כולם הנזונים למטה, ממקום הזה נזונים, שהתחתונים אינם מקבלים אלא ממלכות. וסוד זה העמדנה, עיני כל אליך ישברו וגו', כמו שהעמדנו.

(ז) ת"ח בשעתא דהאי וכו': בוא וראה, בשעה שכל הזה, שהוא יסוד הנקרא כל, מבשם לעתו, שהיא מלכות, ומתחברת עמו, כל העולמות הם בשמחה, כל העולמות הם בברכות, אז השלום נמצא בעליונים ובתחתונים. וכשרשעי עולם גורמים שאינם נמצאים שם הברכות של אלו נחלים, שהם חג"ת דז"א, ועתה הוא יונקת מצד אחר, שהוא דיג, או דינים מתעוררים (דפו"י דף ג"ח ע"א)

ולמתבע בעותי, וזמניו, דרעוון לא אשתכחו, וברכאן לא מזדמנו, ודינין קשיין מתערין בעלמא. וזמנין דדינא תלי. תא חזי, זמנין אית בשתא, צ דרעווא אשתכח. וזמנין אית בשתא, דדינא אשתכח. וזמנין אית בירחי, ק דרעוא * אשתכח בהו. וזמנין אית בירחי, דדינין אשתכחו, ותליין על כלא.

(מ) זמנין אית ר בשבועי, דרעוון משתכחו, וזמנין אית ט בשבועי, דדינין משתכחו בעלמא. וזמנין אית ביומי, דרעווא ה אשתכח בעלמא ועלמא אתכסמא. וזמנין אית ביומי דדינין תליין ומשתכחו, ואפילו בשעתי. ועל דא כתיב, (ו) ועת לכל חפץ וגו'. וכתיב, (ז) ואני תפלתי לך וגו'. וכתיב, (ח) דרשו יי' בהמצאו. וכתיב, (ט) למה יי' תעמוד ברחוק תעלים לעתות בצרה. וכתיב, (י) מרחוק יי' נראה לי. וזמנין דאיהו קרוב, דכתיב, (יא) קרוב יי' לכל קוראיו. בג"כ, ואל יבא בכל עת אל הקדש וגו'.

(מא) רבי שמעון אמר, הא אוקימנא. מלה בעתו, והכי הוא ודאי, והכא אתא קב"ה לאזהרא לאהרון, דלא יטעי בההוא חובא, דטעו בנוי, דהא האי עת ידיעא, בג"כ לא יטעי לחברא עת אחרא, לגבי מלכא. הה"ד, ואל יבא בכל עת אל הקדש. כלומר, אף על גב דיחמי עידו, דאתמסר בידא אחרא, לאתנהגא עלמא, ויתמסר בידי ר לייחד ביה לקרבא ב ליה ג לקודשא, דהא אנא ושמי חד הוא. ובגיני כך, ואל יבא בכל עת אל הקדש. ואי בעי למנדע במה ייעול,

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(ש) (קהלת ג) מקץ ז צ"ב תק"ח קיד ט"א של"ו. (תהלים סט) תרומה קעו צ"ג. א) (ישעיה נה) יירא סא צ"ד. ב) (תהלים י) בשלח פט צ"א. ג) (ירמיה לא) שמות סא צ"צ. ד) (תהלים קמה) משפטים קכד צ"כ ז"ח כד ט"ג שט"ו כט ט"ב שי"ד עט ט"ד שנ"א פה ט"ד שי"א.

ואל יבא בכל עת אל הקדש

הסולם

מאמר

קוראיו. משום זה ואל יבא בכל עת אל הקדש וגו'.

שהרצון נמצא. ועתים יש בשנה שהדין נמצא. ועתים יש בשנה שהדין נמצא ותלוי. כלומר שהדין תלוי ומאיים על העולם, אבל אינו פועל. עתים יש בחודש, שרצון נמצא בהן, ועתים יש בחדש שדינים נמצאים, ותלויים על הכל.

(מא) ר"ש אמר הא וכו': ר' שמעון אמר, הרי העמדנו, דבר בעתו מה טוב, וכך הוא ודאי, וכאן בא הקב"ה להזהיר את אהרון, שלא יטעה באותו עון שטעו בנוי, כי עת זו ידועה, שהיא מלכות, משום זה לא יטעה לחבר עת אחרת, אל המלך. ז"ש, ואל יבא בכל עת אל הקדש. כלומר, אע"פ שיראה העת, שנמסרה בידי אחר, דהיינו בידי הס"א, להנהיג העולם, שתהיה נמסרת בידי, כדי ליחד ולקרב העולם אל הקדש. כי אני ושמי אחד. שגם הס"א אינו אלא משמש אותי, ומשום זה, ואל יבא בכל עת אל הקדש. ואם רוצה לדעת במה יבא, הוא בזאת שהיא המלכות דקדושה, בזאת יבא אהרן

(מ) זמנין אית בשבועי, וכו': עתים יש בשבוע, שרצון נמצא. ועתים יש בשבוע שדינים נמצאים בעולם. ועתים יש בימים שהרצון נמצא בעולם והעולם נתבסס. ועתים יש בימים שדינים תלויים ונמצאים, ואפילו בשעה יש עתים שונות. וע"כ כתוב, ועת לכל חפץ וגו'. וכתוב, ואני תפלתי לך ה' עת רצון. וכתוב, דרשו ה' בהמצאו. וכתוב, למה ה' תעמוד ברחוק תעלים לעתות בצרה. וכתוב, מרחוק ה' נראה לי. ולעתים הוא קרוב, שכתוב, קרוב ה' לכל (דברי דף נ"ח ע"א * דף נ"ח ע"ב)

בזאת. בזאת יבא אהרן אל הקדש. דהאי ד זאת, היא עת דאחידת בשמי, בהאי ה י דרשימא ו בשמי, ייעול אל הקדש. ז ואל יבא בכל עת.

מב) תאנא אמר ר' יוסי כתיב ה את הכל עשה יפה בעתו האי מלה ז אוקמה ח בוצינא קדישא והכי הוא דתנינא את הכל עשה יפה בעתו והכי הוא ודאי. את הכל ודאי. עשה יפה בעתו, דא בדא, ולא יתערבון אחרנין בינייהו. בעתו ממש, ולא באחרא. בגיני כך, אזהרותא לאהרן, ואל יבא בכל עת אל הקדש. אבל במה ייעול. בזאת, כמה דאוקימנא, דכתיב בזאת יבא אהרן אל הקדש.

מג) רבי אלעזר הוה יתיב קמי אבוה, אמר ליה, ט כתיב בכנישתא דקרח, ויאבדו מתוך הקהל, מאי ויאבדו. אלא כמה דכתיב, ז והאבדתי את הנפש ההיא מקרב עמה. א"ר שמעון, שאני אינון בני אהרן, דלא כתיב בהו אבדה, כאינון דכנישתא דקרח, דכתיב ח בהו, ויאבדו מתוך הקהל. וכתיב, ח הן גוענו אבדנו כלנו אבדנו. לאכללא אינון דאקריבו קטרת בוסמין, מאתן וחמשין, דאתאבידו ודאי, ואלין לא אתאבידו.

מד) א"ל כתיב, ואל יבא בכל עת אל הקדש. וכתיב, בזאת יבא אהרן אל הקדש. כיון דאמר, ואל יבא בכל עת, אמאי לא כתיב, במה זמנא ייעול. א"ל, כ אלעזר, הא אתמר, ומלה חד הוא, וזמנא ג חד הוא, הוה ידעי כהני. אבל

חלופי גרסאות

ד ל"ג זאת. ה ל"ג י. ו בשמא. ז אוקמה. ח בשמא. ט כתיב בבני אהרן ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימותו וכתיב בכנישתא דקרח ואש יצאה מאת ה' ותאכל את החמשים ומאתים איש ס"ד דשקלין דא כדא. י ל"ג בהו. כ ל"ג אלעזר; מוסיף ר' אלעזר. ל ל"ג חד הוא.

מסורת הזוהר

ה) (קהלת ג) בא לא צ"א. ו) (במדבר טז) ח"ג מט. תק"ח צט ס"ד ש"יב. ז) (ויקרא כג) ת"ז תל"ב עו: ז"ח פט ט"ג ש"מ"ד. ח) (במדבר י"ז).

ואל יבא בכל עת אל הקדש

הסולם

מאמר

ר"ש, משונים הם בני אהרן, מעדת קרח, שלא כתובה בהם אבדה, כמו שבעדת קרח, שכתוב בהם, ויאבדו מתוך הקהל. וכתוב, הן גוענו אבדנו כלנו אבדנו. שהוא כולל המאתים וחמשים איש שהקריבו קטרת הסמים, שהם נאבדו ודאי, ואלו בני אהרן, לא נאבדו. מד) א"ל כתיב ואל וכו': אמר לו כתוב, ואל יבא בכל עת אל הקדש. וכתוב, בזאת יבא אהרן אל הקדש. שואל, כיון שאמר, ואל יבא בכל עת, למה לא כתוב, באיזו עת יבא. ויהיה לו לומר שבכעשור לחדש יבא אל הקדש, והוא אומר, שבזאת יבא אל הקדש ולא פירש הזמן. אמר לו: אלעזר, הרי למדנו, ומלה אחת היא, ועת אחת היא, כי עת וזאת, הם מלה אחת, דהיינו ששניהם שמות המלכות, שהיו יודעים הכהנים. אבל על מה שחטאו בניו רצה חקב"ה להזהיר כאן, דהיינו שלא יפגום בעת שהיא מלכות כמו שפגמו בניו, וכבר למדנו (באות מ"א

אהרן אל הקדש. כי זאת, הוה, היא עת הנאותות בשמי ב' הוה, שהיא יסוד, הרשומה בשמי, ובה יבא אל הקדש. ואל יבא בכל עת. מב) תאנא א"ר יוסי וכו': למדנו אר"י, כתוב את הכל עשה יפה בעתו. דבר זה העמיד המאור הקדוש, וכך הוא, שלמדנו, את הכל עשה יפה בעתו, וכך הוא ודאי, את הכל ודאי שהוא יסוד הנקרא הכל, עשה יפה בעתו, שהוא מלכות הנקראת עת, זה בזה, ולא יתערבו אחרים ביניהם. בעתו ממש, שהיא מלכות. ולא באחר, משום זה הוא אזהרה לאהרן, ואל יבא בכל עת אל הקדש. אבל במה יבא. בזאת, שהיא מלכות הנקרא זאת, כמו שהעמדנו, שכתוב בזאת יבא אהרן אל הקדש. מג) רבי אלעזר הוה וכו': ר"א היה יושב לפני אביו, א"ל, כתוב בעדת קרח, ויאבדו מתוך הקהל, מהו ויאבדו. אלא הוא כמו שכתוב, והאבדתי את הנפש ההיא מקרב עמה. אמר (דפו"י דף נ"ח ע"ב) 366

על מה דחאבו בנוי, בעא לאזהרא הכא, והא אתמר. א"ל, ואנא הכי סבירנא, ובגין לאתיישבא מלה בעינא.

(מה) מ א"ל, אלעזר ברי ת"ח, כל קרבנין וכל עלוון, נייחא הוא דקב"ה, אבל לא הוה נייחא, כמה דהאי קטרת, דקטרת מעליא מכלא. ובג"כ, הוה מעלין ליה לגו בגו, בלחישו. והא אתמר. ובג"כ, לא אתענשו כל בני נשא בשאר קרבנין ועלוון כמו בקטרת, דכל פולחנא דקב"ה, הכא אתקטר ואתקשר יתיר מכלא. וע"ד אקרי קטרת. והא אתמר, (ט) שמן וקטרת ישמח לב.

(מו) נ פתח ר' שמעון ודרש, (י) לריח שמניך טובים וגו'. האי קרא אסתכלנא ביה, והכי הוא. לריח, מאי ריח. ריח דקטרת דאיהו דקיקא ומעליא ופנימאה מכלא, וכד סליק ההוא ריח לאתקשרא, בההוא משח רבות דנחלי מבוועא, אתערו דא בדא ואתקטרו כחדא. וכדיו אינון (ט) משחן טבאן לאנהרא. כד"א, לריח שמניך טובים.

(מז) וכדיו אתרק משחא מדרגא לדרגא, באינון דרגין דאקרון שמא קדישא, הה"ד, שמן תורק שמך (ע) על כן עלמות אהבוך. מאי עלמות. כמה דאוקימנא (פ) עלמות, עלמות ממש, ד"א על כן עלמות אהבוך. כד"א, (ו) על עלמות שיר. וכלא חד.

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

(ט) (משלי כז) צו אית פה צ"א. (י) (שיר א) וירא מ ל"ג א"ל אלעזר ברי. נ ר"ש פתח. ט משיחן. ז צ"א. כ) (תהלים מו) ויצא קב צ"ד. ע על ידי כי ול"ג על כן. פ עלמות.

ע"כ עלמות אהבוך

הסולם

מאמר

החכמה המאיר ממטה למעלה, מן המלכות. וחכמה זו אינה מאירה אלא בהתלבשות החסדים דו"א. וע"י הקטרת מעלים הריח הזה מן מלכות אל חסדים דו"א להתלבש בהם, וגם החסדים דו"א, שנקראים שמנים, מתגלים ע"י הארת החכמה. וז"ש וכד סליק ההוא ריח לאתקשרא וכו' אתערו דא בדא, וכו', והריח שה"ס הארת חכמה מתקשר בשמן, והשמן שהוא חסדים מתגלה בהארת חכמה על ידי קליטת הריח. וז"ש, וכדיו אינון משחן טבאן לאנהרא, שע"י קליטת הריח הם טובים להאיר.

(מז) וכדיו אתרק משחא וכו': ואז הורק השמן ממדרגה למדרגה, באלו המדרגות הנקראים שם הקדוש, שהוא המלכות, ז"ש, שמן תורק, שמך על כן עלמות אהבוך. מהו עלמות. כמו שהעמדנו עלמות, הם עלמות ממש. כי כיון שהשמן הורק אל המלכות שנקראת שם, מקבלים ממנה כל העולמות. פירוש אחר, על כן עלמות אהבוך. הוא כש"א, על עלמות שיר. דהיינו מדרגות שהן בבחינת חסדים, הנקראות עלמות מלשון העלם (כמ"ש לעיל ויצא אות דנ"ו ע"ש) והכל אחד הוא. כי השם עלמות הוא ג"כ על שהם נעלמים.

ובספרא

מ"א). אמר לו, וגם אני הייתי סבור כך, אלא רצייתי לשמוע ממך כרי ליישב הרברים.

(מה) א"ל אלעזר ברי וכו': אמר לו, אלעזר בני, בוא ודאה, כל הקרבנות וכל העולות הם נחת של הקב"ה. אבל אין הן נחת לפניו, כמו הקטרת, כי הקטרת משובחת היא מכל. ומשום זה היו מעלים אותה לפני ולפנים, לקדש הקדשים, בלחש. ולמרנו זה. ומשום זה לא נענשו כל האנשים בשאר הקרבנות ועולות כמו בקטרת, שכל עבודת הקב"ה, נתקטר ונתקשר כאן יותר מכל. וע"כ נקרא קטרת. כי קטרת היא התקשרות בלשון ארמי. וכן נאמר, שמן וקטרת ישמח לב.

(מו) פתח ר"ש ודרש וכו': פתח ר"ש ודרש, לריח שמניך טובים וגו'. מקרא זה הסתכלתי בו, וכך הוא. לריח, מהו ריח. הוא כי ריח הקטרת הוא דק ומשובח ופנימי יותר מכל, וכשעולה הריח ההוא להתקשר, באותו שמן המשחה של נחלי המברע, שהם ספירות דו"א, מעידים זה בזה ומתקשרים יחד. ואז שמנים אלו טובים להאיר. כש"א לריח שמניך טובים.

פירוש שמן ה"ס חסדים, וריח ה"ס הארת

(דפ"י דף מ"ח ע"ב)

(מח) ובספרא דרב המנונא סבא כתיב, מאי ז עולמות. כמה דאת אמר, ותתן (ז) טרף לביתה וחק * לנערותיה. נערותיה הני עלמות, אהבוך, לברכא שמך. ולזמרא קמך, ומתמו אשתכחון ברכאן בכלהו תתאי, ומתברכין עלאינ ותתאינ. (מט) ד"א ע"כ עלמות אהבוך. שפיר הוא מאן דאמר. ק על מות אהבוך, דהא במלה דא מאריהון דדינין אתבסמן, ובגין דהאי קטרת, אתקטר במשחא דלעילא יתיר, אתחשב קמיה דקב"ה, מכל קרבנין ועלוון. אמרה כ"י, אנא כקטרת, ואנת כמשחא, משכני אחריך נרוצה וגו'. נרוצה: כד"א, על כן עלמות אהבוך. אנא וכל אוכלוסין, דהא כלהו ר בי אחידון, ועל דא משכני, דהא בי תליין.

(נ) הביאני המלך חדריו. אם ייעול לי מלכא באדרוי, נגילה ונשמחה בך, אנא וכלהו ש אוכלוסין. תאנא. כלהו אוכלוסין, בשעתא דכנסת ישראל חדאת ומתברכא, כלהו חדאון, ודינא לא שריא כדין בעלמא. ועל דא כתיב, (ו) ישמחו השמים ותגל הארץ.

(נא) כי בענן אראה על הכפרת. א"ר ת יהודה, זכאין אינון צדיקיא, דקב"ה בעי ביקריהון. ותנינא, מלך בשר ודם, אי ב"נ רכיב על סוסיא דיליה, בר קטלא הוא, קב"ה ארכיב אליהו על דיליה, דכתיב, (ז) ויעל אליהו בסערה השמים וגו'. הכא מאי כתיב, ולא ימות כי בענן אראה על הכפרת. וקב"ה עייליה

חלופי גרסאות

(ז) (משלי לא) ויחי רסח צ"ה. (ח) (תהלים צו) ח"ג ז עלמות. ק עלמות. ר ביה. ש. ל"ג אוכלוסין. ת אבא. רכב: ת"ז בהקדמה ט: תל"א עו. ת"ע קכח: תק"ח קכ ט"ד ש"ה. (ו) (מ"ב ב) ויגש כו צ"א.

מסורת הוהר

ע"ב עלמות אהבוך

חסדים, וחשובה לפני הקב"ה, מכל הקרבנות והעולות. אמרה כנסת ישראל, שהיא המלכות, אני כקטרת, כי המלכות ה"ט חכמה תחאה, ואתה, דהיינו ז"א, כשמן, שהוא חסדים, ע"כ, משכני אחריך נרוצה וגו'. נרוצה, בלשון רבים, הוא כש"א, על כן עלמות אהבוך, דהיינו אני וכל היילות, כי כולם נאחזים בי. וע"כ משכני, כי הם תלויים בי.

(ג) הביאני המלך חדריו: אם יביא אותי המלך בחדריו, נגילה ונשמחה בך, היינו אני וכלי חיילותי. למדנו. כל החיילות, בשעה שכנסת ישראל שמחה ומתברכת, כולם שמחים, והדין אינו שרדה אז בעולם. וע"כ כתוב, ישמחו השמים ותגל הארץ.

(נא) כי בענן אראה על הכפרת: א"ר יהודה, אשרי הם הצדיקים שהקב"ה חפץ ביקרם. ולמדנו, מלך בשר ודם, אם אדם רוכב על סוס שלו, בן מות הוא, והקב"ה הרכיב את אליהו על שלו, שכתוב, ויעל אליהו בסערה השמים

וגו'

הסולם

(מח) ובספרא דרב המנונא וכו': ובספרו של רב המנונא סבא כתוב, מהו עולמות. הוא כש"א, ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה, שה"ט ז' היכלות דבריאה המשמשים את המלכות, ונקראות ז' נערות (כנ"ל ויקהל ל' ד"ה פירוש), נערותיה אלו, שהן עלמות, אהבוך, לברך שמך, ולומר לפניך, ומשם נמצאות ברכות בכל התחתונים, ומתברכים העליונים והתחתונים.

(מט) ד"א על כן עלמות אהבוך: פירוש אחר, ע"כ עלמות אהבוך, יפה הוא מי שפירש על מות אהבוך, כי ברבר זה, דהיינו שחן, שהוא חסדים, בעלי הדין מתבשמים, כי עלמות היא אותיות על מות. פירוש: כשהחכמה שבמלכות היא בלי חסדים, נמשכים ממנה דינים קשים כמות, (כנ"ל ב"ב דף מ"ז ד"ה נפיק) ובשביל זה המלכות ומדרגותיה אהבים להתדבק בו"א שהוא חסדים, וז"ש על מות אהבוך. כי הפירוש מתן קשה כמות, כי הקטרת הזו, שהיא הארת חכמה, מתקשרת בשמן של מעלה ביותר, שהוא

368 (דפו"י דף ג"ח ע"ב *) דף ג"ט ע"א)

למשה ביה, הה"ד, ו) ויבא משה בתוך הענו, בתוך הענו ממש, כי בענו אראה על הכפרת. הה"ד, ו) וברא יי' על כל מכוון הר ציון ועל מקראיה ענו יומם ועשן. וכתוב, ו) כי ענו יי' על המשכן יומם.

נב) ותאנא, האי דכתיב, ו) וירד יי' בענו. בענו אראה על הכפרת. תאנא, אתר דהו שראן אינון כרובי, כמה דאוקימנא, כרובים על את א הו יתבין. ותאנא, ג' זמנין ביומא אתרחיש ניסא, בגדפייהו. בשעתא דאתגלי עלייהו קדושה דמלכא, אינון מגרמייהו סלקין גדפייהו, ופרסין לון, וחפיין על כפורתא. לבתר ב קמיטין גדפייהו, ג ונאחזין בגופייהו כד"א, ו) והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה, פורשי ולא פרושי. סוככים ולא סוכים. ד דא ה באת הו קיימי וחדאן בשכינתא.

נג) א"ר אבא, מה בעא הכא, כי בענו אראה על הכפרת. וכתוב בזאת יבא אהרן, והא כהנא לא חמי לשכינתא בשעתא ו כד הוה עאל. אלא עננא הוה נחית, וכד הוה נחית מטא על האי כפרת; ומתערין גדפייהו דכרובין, ואקשי להו ואמרי שירתא.

נד) ומה שירתא אמרי ו) כי גדול יי' ומהלל מאד נורא הוא על כל

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

ט) (שמות כד) נח נג צ"א. ע) (ישעיה ד) ויחי נז צ"א. פ) (שמות ז) ב"א רו צ"ח. צ) (שמות לד) שמות טו צ"ת ק) (שמות כה) בהשמטות ח"ב רעט. ח"ג רלד. רלה. רלו. רנה. ת"ז בהקדמה יג: ת"ד יח: ת"ע קכח. בהשמטות ת"ג קמ: ח"ז מג ט"ב ש"ו. תק"ח צה ט"א ש"א שי"ד צו ט"ב ש"ט. ו) (תהלים צו).

א ל"ג הו. ב קמטין. ג ונאחזין בגדפייהו; מוסיף לון בגופייהו; ולא אחין לון בגופייהו. ד דהא. ה בזאת. ו דהוה ול"ג כד.

מאמר

הסולם

כי בענו אראה על הכפרת

הכרובים פורשי כנפים למעלה. פורשי כתוב, שהמשמעות שפעם פורשים ופעם סוגרים, ולא כתוב, פורשי. כי אם היו בלתי פועלים היה צריך לומר פרושי. וכו'. סוככים, ולא סוכים. זהו שאמרו, בנס היו עומדים, ושמים בשכינה. נג) א"ר אבא מה זכר: אר"א, מה רוצה כאן הכתוב, כי בענו אראה על הכפרת. שמשמע שהכהן רואה השכינה. וכן בזאת יבא אהרן, שהיא השכינה הנקראת זאת. והרי הכהן לא ראה את השכינה בשעה שהיה נכנס לקדש חקדשים. ומשיב. אלא הענו שהוא השכינה, היה יורד, וכשהיה יורד ומגיע על הכפרת, מתעוררות כנפי הכרובים והיו דופקות בכנפיהם ואומרים שירה. ומכאן היה יודע הכהן, שהשכינה נראית כאן. ועל זה נאמר, כי בענו אראה על הכפרת.

וגר. וכתוב, ויען ה' את איוב מן הסערה. (איוב ל"ח). כאן מה כתוב, ולא ימות כי בענו אראה על הכפרת. והקב"ה הכניס את משה בענו, ז"ש, ויבא משה בתוך הענו, בתוך הענו ממש, שהוא מלכות, באותו הענו שכתוב בו, כי בענו אראה על הכפרת. ז"ש, וברא ה' על כל מכוון הר ציון ועל מקראיה ענו יומם ועשן. וכתוב, כי ענו ה' על המשכן יומם. שכל אלו עננים רומזים על המלכות.

נד) ומה שירתא אמרי וכו': שואל, איזו שירה היו אומרים, ומשיב, כי גדול ה' ומהלל מאד נורא הוא על כל אלקים. את זה היו אומרים כשמעלים כנפיהם. והוא בחינת

נב) ותאנא האי דכתיב וכו': ולמדנו, זה שכתוב, וירד ה' בענו. בענו אראה על הכפרת, למדנו, שהוא המקום דהיינו מלכות, שהיו שורים בו אלו הכרובים, שהם מטטרון וסנדלפון, כמו שלמדנו, הכרובים היו יושבים על נס, דהיינו על המלכות הנקראת נס, ולמדנו ג' פעמים ביום שה"ס ג' קוין, קרה נס, דהיינו שנתגלתה השכינה בכנפיהם. בשעה שנתגלתה עליהם קדושת המלך, הם מעצמם העלו כנפיהם, ופורשים אותן, ומכסים על הכפרת. ואחר כך סוגרים כנפיהם, ונאחזים בגופם. כש"א והיו

אלהים. האי כד סלקי גדיפיהו. בשעתא דפרסין להו אמרי, (ש) כי כל אלהי העמים אלילים וי"י שמים עשה. כד חפיינ על כפורתא, אמרי, (ח) לפני י"י כי בא לשפוט הארץ ישפוט תבל בצדק ועמים במישרים.

(נה) וקלהון הוה שמע כהנא במקדשא, כדין שוי קטרת באתריה, ואתכוון במה דאתכוון, בגין דיתברך כלא. ז וגדפי כרוביאי, סלקין ונחתין, וזמרי שירתא, מחפיינ לכפורתא וסלקי להו. הה"ד סוככים. סוככים דייקא ומנ"ל דקלהון אשתמע, כד"א (א) ואשמע את קול וגו'.

(נו) א"ר יוסי, ועמים במישרים. מהו במישרים. כד"א, מישרים אהבוך, לאכללא תרין כרובין, דכר ונוקבא, מישרים ודאי. ועל דא, ועמים במישרים. (נז) וכתיב, (ב) וישמע את הקול מדבר אליו מבין שני הכרובים וידבר אליו. ר' יצחק אמר, מכאן אוליפנא דבכל אתר דלא אשתכח דכר ונוקבא, לאו כדאי למחמי אפי שכינתא. הה"ד, (ג) ישבו ישרים את פניך, ותנינו, כתיב, (ד) צדיק וישר הוא, דכר ונוקבא, אוף הכא כרובים דכר ונוקבא. ועלייהו כתיב, (ה) אתה כוננת מישרים. ועמים במישרים. ובגיני כך, (ו) ופניהם איש אל אחיו. והא אוקימנא.

(נח) * תניא א"ר יוסי, זמנא חדא, הוה צריכא עלמא למטרא, ח אתו

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(ש) (תהלים צו). (ח) (שם צ"ח). א) (יחזקאל א) נח ז וקלהון: בקלהון דגדפי; וקלהון דגדפי. ח אזלו לגביה. צג צ"א. (ב) (במדבר ז) ח"ג רלד. ת"ו תל"ח עח: תק"ח זה ט"א שי"ט. ג) (תהלים קמ) ב"ב רכח צ"ה. ד) (דברים לב) תולדות לו צ"ז. ו) (תהלים צט) לך פ צ"ב. ו) (שמות כה) לעיל את נב צ"ק.

ופניהם איש אל אחיו

הסולם

מאמר

מישרים. וע"כ אומר, ועמים במישרים. שלפני כן אוה"כ, ישפוט תבל בצדק. אשר ישפוט הוא ז"א, צדק הוא המלכות. ואח"כ כולל הכתוב גם את הכרובים, ואומר ועמים במישרים. (נז) וכתיב וישמע וגו': וכתוב, וישמע את הקול מדבר אליו מבין שני הכרובים וידבר אליו. ר' יצחק אמר, מכאן למדנו, שבכל מקום שלא נמצאים זכר ונקבה, אינו כדאי לראות פני השכינה. כי ע"כ שמע את הקול מדבר רק מבין שני הכרובים. ז"ש ישבו ישרים את פניך, דהיינו הכרובים שנקראים מישרים. ולמדנו, כתוב צדיק וישר הוא, שהם דכר ונוקבא, כי צדיק הוא דכר, דהיינו יסוד, וישר הוא נוקבא דהיינו מלכות. אף כאן הכרובים הם זכר ונקבה. ועליהם כתוב, אתה כוננת מישרים. וכן ועמים במישרים כנ"ל. ומשום זה, ופניהם איש אל אחיו. שה"ס זוג פנים בפנים. והרי העמדנו. (נח) תניא א"ר יוסי וכו': למדנו א"ר, פעם אחת היה העולם צריך לגשמים, באו לפני ר' שמעון

קו ימין, דהיינו חסד הנקרא גדול. ובשעה שפורשים אותם היו אומרים, כי כל אלהי העמים אלילים וה' שמים עשה. והוא בחינת קו שמאל, המכניע את הסי"א כולו. וכשמכסים על הכפורת, היו אומרים, לפני ה' כי בא לשפוט הארץ ישפוט תבל בצדק ועמים במישרים. והוא בחינת קו האמצעי, דהיינו ח"ת הנקרא משפט. (נה) וקלהון הוה שמע וכו': ואת קולם היה שומע הכהן בבית המקדש, אז נתן הקטרת במקומה, ונתכוון במה שנתכוון, כדי שיתברך הכל. ונפני הכרובים היו עולות ויורדות, ומזמרות שירה ומכסות הכפורת ומעלים אותן. ז"ש, סוככים סוככים הוא בדיוק (כנ"ל אות ג"ב). ומאין לנו שקולם נשמע. היינו כש"א, ואשמע את קול כנפיהם וגו'. (נו) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, ועמים במישרים, מהו במישרים. ומשיב, הוא כש"א מישרים אהבוך, שהשכינה כוללת בזה שני הכרובים, שהם מסטרוין וסודלפון, הנקראים ודאי (דפו"י דף ג"ט ע"א * דף ג"ט ע"ב)

לקמיה דר"ש, ר' ייסא ורבי חזקיה ושאר חברייה. אשכחיהו דהוה אזיל למחמי, לר' פנחס בן יאיר, ^ט הוא ור"א בריה. כיון דחמא לון, פתח ואמר, ^ז שיר המעלות הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. מאי שבת אחים גם יחד.

נט) כד"א, ופניהם איש אל אחיו, בשעתא, דהוה חד בחד משגיחין - אנפין באנפין, כתיב, מה טוב ומה נעים. וכד מהדר דכורא אנפוי מן נוקבא, ווי לעלמא. ^כ כדין כתיב, ^ח ויש נספה בלא משפט. בלא משפט ^ל ודאי, וכתיב, ^ט צדק ומשפט מכון כסאך, דלא אזיל דא בלא דא, וכד משפט, מתרחק מצדק, ווי לעלמא. ^נ

ס) והשתא חמינא, דאתון אתיתון, על דדכורא לא שריא בנוקבא, אמר, אי לדא אתיתון גבאי תיבו. דהאי יומא אסתכלנא, דיתהדר כלא למשרי אנפין באנפין. ואי לאורייתא אתיתון, שרו גבאי. אמרו ליה, לכלא, קא אתינא לגבי דמר, ישתמיט חד מינן, ^נ לבשרא לאחנא, שאר חברייה, ואנן נתיב לקמיה דמר. ^{סא} עד דהוה אזלי, פתח ואמר, ^י שחורה אני ונאווה בנות ירושלים וגו'. אמרה כנסת ישראל קמי קב"ה, שחורה אני בגלותא, ונאווה אני בפקודי ^ט אורייתא, דאע"ג דישראל בגלותא לא שבקי לון. כאהלי קדר, דאינון ^ע בני ^פ קטורה, דאתקדרו אנפיהו תדירא, ועם כל דא כיריעות שלמה, כההוא חיוז שמיא למדכי, דכתיב, ^כ נוטה שמים כיריעה.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

^ט ל"ג הוא ור"א בריה. ^י אפין. ^כ כגונא דא. ^ל מוסיף כתיב ודאי. ^ח מוסיף לעלמא, כדין כתיב ויש נספה בלא משפט. ^נ לאתבשרא; לאתקשרא. ^ס דאורייתא אע"ג. ^ע ביני. ^פ טוריא.

^ז (תהלים קלג) תולדות ח צ"ג. ^ח (משלי יג) ויקהל יא צב. ^ט (תהלים פט) נח ז צ"ה. ^י (שיר א) ב"ב קלד צ"ו. ^כ (תהלים קד) ב"א רפ צ"ג.

הנה מה טוב ומה נעים

הסולם

מאמר

שורה בנוקבא, שמשום זה אין גשמים בעולם. אמר, אם לזה באתם אלי, שובו. כי ביום הזה הסתכלתי שהכל יחזור לשרות פנים בפנים. ולא יחסר עוד שפע הגשמים בעולם. ואם באתם אלי ללמד תורה, תשבו עמי. אמרו לו, לכל, באנו לאדוני. הן לגשמים והן ללמוד תורה, ילך אחד ממנו ויבשר לאחינו, ישועת הגשמים, שאר החברים, ואנו נשב לפני אדוני. ^{סא} עד דהוה אזלי וכו': בעוד שהיו הולכים, פתח ואמר, שחורה אני ונאווה בנות ירושלים וגו'. אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה, שחורה אני בגלות, ונאווה אני במצות התורה, שאע"פ שישראל בגלות אינם עוזבים את המצות. ^{כאהלי קדר}, אע"פ שאני כאלו בני קטורה, שפניהם שחורים תמיד, ועם כל זה כיריעות שלמה, היינו כמראה השמים לטהר, שכתוב נוטה שמים כיריעה. ושלמה זה הקב"ה, מלך שהשלום שלו.

ר' שמעון, ר' ייסא ור' חזקיה ושאר החברים. מצאוהו שהיה הולך הוא ובנו ר"א לראות את ר' פנחס בן יאיר. כיון שראה אותם, פתח ואמר, שיר המעלות הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. שואל, מהו שבת אהיים גם יחד. ^{נט} כד"א ופניהם איש אל אחיו, ומשיב, הוא כש"א, ופניהם איש אל אחיו, אשר אחים פירושו דכר ונוקבא. כי בשעה שהיו ז"א ומלכות מסתכלים זה בזה פנים בפנים כתוב, מה טוב ומה נעים. וכשהדכר מחזיר פניו מן הנוקבא, אוי לעולם, אז כתוב, ויש נספה בלא משפט. בלא משפט דאי, דהיינו בלא ז"א הנקרא משפט, שאינו מסתכל ומשפיע אל הנוקבא הנקראת צדק. וכתוב, צדק ומשפט מכון כסאך, שאינו הולך זה בלא זה, וכשמשפט, שהוא ז"א, מתרחק מצדק, שהוא מלכות, אוי לעולם. ^ס והשתא חמינא דאתון וכו': ועתה אני רואה, שאתם באתם, על מה שהדכר אינו

(כב) אל תראוני שאני שחרחרת. מ"ט ז אל תראוני, בגין שאני שחרחרת. ששזפתני השמש, דלא אסתכל בי שמשא, לאנהרא לי כדקא יאות. ישראל מה אינון אמריין. בני אמי נחרו בי. מאן אינון בני אמי, אלין רברבין ממנן תריסין על שאר עמין.

(גג) ד"א, בני אמי ממש. כד"א, ז השליך משמים ארץ וגו'. וכד השליך משמים ארץ, שמוני נוטרה את הכרמים. מ"ט. זכרמי שלי לא נטרתי. ותנינו, בני אמי ודאי אסתכמו עלי, כלומר, כד אתעדי ארץ, משמים, כמה דאוקימנא, דכתיב, ח ותתצב אחותו מרחוק.

(סד) והכא אתמר ודאי, הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. ק ובהו אוקימנא, גם יחד. כד"א ו ואף גם זאת ר בהיותם, שבת אחים בכלל, כיון דכתיב, גם, לאכללא כל אינון דלעילא, דכל שולטנותא בהווא אתר אשתכח.

(סה) ד"א. הנה מה טוב ומה נעים וגו'. אלין אינון חברייא, בשעתא דאינון יתבין כחדא, ולא מתפרשן דא מן דא. בקדמיתא אתחזון גוברי מגיחי קרבא, דבעו לקטלא דא לדא. לבתר, ש אתהדרו ברחימותא דאחיה. קב"ה מהו אומר, הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. גם, לאכללא עמהון שכינתא. ולא

חלופי גרסאות

ז אני שחרחרת בגין ששזפתני ול"ג מן אל עד ששזפתני. ק ובהא; והכא; והא. ר ל"ג בהיותם. ש ל"ג אתהדרו.

מסורת הזהר

(ל) (איכה ב) ב"א רי צ"ג. ח) (שמות ב) שמית סא צ"ע. ו) (ויקרא כו) שמות עב צ"פ.

הנה מה טוב ומה נעים

הסולם

מאמר

(סד) והכא אתמר ודאי וכו': וכאן, כנגד ותתצב אחותו מרחוק, נאמר ודאי, הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, שהמלכות שהיא אחותו של ז"א לא תהיה מרחוק, אלא ביחד. ובהם, בז"א ומלכות, העמדנו, גם יחד. כש"א, ואף גם זאת בהיותם אשר גם, ה"ס המלכות הנקראת זאת. וכן גם יחד, היינו המלכות. אמנם בכלל שבת אחים היא, ולא היה צריך לכתוב גם, וכיון שכתוב, גם, הוא לכלול כל אלו שלמעלה, מז"א ומלכות, שהם ישסו"ת, שכל הממשלה היא נמצא במקום ההוא. בישסו"ת.

(סה) ד"א הנה מה וגו': פירוש אחד. הנה מה טוב ומה נעים וגו'. אלו הם החברים, בשעה שיושבים יחד, ואינם נפרדים זה מזה. מתחילה הם נראים כאנשי עושי מלחמה, שרוצים להרוג זה את זה. ולאח"כ חוזרים להיות באהבת אחיה. הקב"ה מהו אומר עליהם, הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. גם בא לכלול עמהם השכינה. ולא עוד אלא הקב"ה מקשיב לדיבורם, ויש לו נחת והוא שמח בהם.

ז"ש

(כב) אל תראוני שאני שחרחרת: פירושו מהו הטעם אל תראוני, משום שאני שחרחרת. וע"כ לא תראוני. ששזפתני השמש היינו כי לא נסתכל בי השמש, שהוא ז"א, להאיר לי כראוי. וישראל מה הם אומרים. בני אמי נחרו בי. מי הם בני אמי. אלו הם השרים הממונים המגינים על שאר העמים. (גג) ד"א בני אמי ממש: פירוש אחד, שהשכינה אמרה, בני אמי ממש. שהם הספירות דז"א, שהם בני בינה, שהיא אם השכינה, כש"א, השליך משמים ארץ וגו'. וכשז"א השליך משמים ארץ שהיא השכינה, שמוני נוטרה את הכרמים. שהם אומות העולם, שצריכה להשפיע לאומות העולם בשביל שישראל יזונו מהם. מהו הטעם. משום שכרמי שלי שהיא ישראל, לא נטרתי. כי חטאו. ולמדנו בני אמי ודאי, דהיינו ספירות דז"א, הסכימו עלי, להרחיקני. כלומר, בזה שהוטרדה הארץ, שהיא המלכות, משמים, שהוא ז"א, כמו שהעמדנו שכתוב, ותתצב אחותו מרחוק, שהשכינה שנקראת אחותו דז"א, נתיצבה מרחוק, שהרחיקה ז"א.

(דמ"ו דף נ"ט ע"ב)

עוד, אלא קב"ה אצית למלווייהו, וניחא ליה וחדוי בהו. הה"ד (ט) אז נדברו יראי יי' איש אל רעהו ויקשב יי' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו וגו'.

(ס) ואתון חברייהא דהכא, כמה דהויתון ת בחביבותא ברחימותא, מקדמת דנא, א הכי נמי, מכאן ולהלאה לא תתפרשון דא מן דא, עד דקב"ה יחדי עמכון, ויקרי עלייכו שלם. וישתכח בגיניכון שלמא בעלמא. הה"ד (ט) למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך.

(סז) אזלו. עד דהוו אזלי, מטו לבי רבי פנחס בן יאיר. נפק רבי פנחס, ונשקיה. אמר, זכינא לנשקא שכינתא. זכאה חולקי (י) אתקין להו טיקלי דערסי, (י) קפטורי דקילטא. אמר רבי שמעון, (ט) אורייתא לא בעי הכי, אעבר להון, ויתיבו. א"ר פנחס, עד לא ניכול, נשמע ממאריה דאורייתא מלה. דהא ר"ש כל מלוי באתגלייא אינון, איהו גברא דלא דחיל מעילא ומתתא, למימר לון. לא דחיל מעילא, דהא קב"ה אסתכם * ביה, לא דחיל מתתא, כאריה דלא דחיל מבני ענא. אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בריה, אלעזר קום בקיומך, ואימא מלה חדתא, לגבי דרבי פנחס ושאר חברייהא.

(סח) קם ר' אלעזר פתח ואמר, וידבר יי' אל משה אחרי מות שני בני אהרן וגו'. האי קרא אית לאסתכלא ב ביה, דאתחזי דיתירא איהו. דהא כתיב בתריה, ויאמר יי' אל משה דבר אל אהרן אחיך. מכאן שירותא דפרשתא, האי

חלופי גרסאות

מסורו הזהר

(ט) (מלאכי ג) מקץ מה צ"ג. (ט) (תהלים קכב) ת ל"ג בחביבותא ברחימותא. א ל"ג הכי נמי. וישב טו צ"א. ב ל"ג ביה.

דרך אמת (ז) תיקן להם משקל המטה ר"ל כרעי המטה. (ח) ר"ל קשרים הקלועים מכרעי מטה אחד לחבריו כדמיון מטה של פרקים. שעושים בחבלים וקשרים וביקש מהם שישובו עליהם. (ט) התורה אינה רוצה בזה והעביר המטה מפניהם וישבו.

אחרי מות שני בני אהרן

הסולם

מאמר

וישבו. א"ר פנחס, מטרם שנאכל, נשמע מבעל התורה דבר. כי ר"ש כל דבריו בגלוי הם, הוא איש שאינו מתירא ממעלה ומלמטה לומר אותם. אינו מתירא מלמעלה, משום שהקב"ה הסיכים עמו, אינו ירא מלמטה, כמו אריה שאינו מפחד מבני צאן. אמר ר"ש לרבי אלעזר בנו, אלעזר עמוד על עמודך, ואמור דבר חדש לר' פנחס ושאר החברים. טיקלי דערפי קפטורי דקילטא, פירושו לפי הענין, מצעות המטה יקרי הערך.

ז"ש אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו וגו'.

(ס) ואתון חברייהא דהכא וכר': ואתם החברים שבכאן, כמו שהייתם בחביבות באהבה מקודם לכן, גם מכאן ולהלאה לא תתפרדו זה מזה, עד שהקב"ה ישמח עמכם, ויקרא עליכם שלום, וימצא בזכותכם שלום בעולם. ז"ש, למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך.

(סז) אזלו עד דהוו וכר': הלכו. בעוד שהיו הולכים, הגיעו לבית ר' פנחס בן יאיר. יצא ר' פנחס בן יאיר, ונשקו לר"ש. אמר, זכיתי לנשק את השכינה. אשרי חלקי, התקין להם מצעות המטה יקרי ערך. א"ר שמעון, התורה אינה צריכה כר, העביר את המצעות. (דפו"י דף נ"ט ע"ב * דף ס' ע"א)

(סח) קם ר' אלעזר וכר': קם ר"א פתח ואמר, וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן וגו'. מקרא זה יש להסתכל בו, שנראה שהוא מיותר. כי כתוב אחריה, ויאמר ה' אל משה

קרא דלעילא, מאי הוא, דכתיב, וידבר יי' אל משה. מאי הוא דאמר ליה, ג ולבחר ויאמר יי' אל משה.

(ט) אלא בשעתא דקב"ה יהב קטרת בוסמין לאהרן, בעא, דלא ישתמש ביה בחייו ב"נ אחרא. מ"ט. בגין דאהרן אסגי שלמא בעלמא. א"ל קב"ה, את בעי לאסגאה שלמא בעלמא, על ידך יסגי שלמא לעילא, הא קטרת בוסמין, יהא מסור בידך מכאן ולהלאה, ובחייך לא ישתמש ביה ב"נ אחרא. נדב ואביהוא אקדימו בחיי דאבוהון, לאקרבא מה דלא ד אתמסר להו. ומלה דא, גרים להון דטעו ביה.

(ע) ותאנא, משה הוה מהרהר, מאן גרם לון טעותא דא, והוה עציב. מה כתיב, וידבר יי' אל משה אחרי מות שני בני אהרן. ומה אמר ליה, בקרבכם לפני יי' וימותו. בהקריבם לא כתיב, אלא בקרבכם. א"ל קב"ה למשה, דא גרמא להו, דדחקו שעתא בחיי אבוהון, וטעו בה, והיינו דכתיב, (9) אשר לא צוה אותם, אותם לא צוה, ה אבל לאהרן צוה. ומה תרין בני אהרן, על דדחיקו שעתא בחיי אבוהון גרמו לגרמייהו כל כך, אנא לגבי אבא ורבי פנחס ושאר חברייא, על אחת כמה וכמה. אתא רבי פנחס נשקיה וברכיה.

(עא) רבי שמעון פתח ואמר, (ז) הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה וגו'. הנה מטתו שלשלמה, מאי מטתו. דא ו כורסי יקרא דמלכא, דכתיב

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

(9) (ויקרא י) כי תשא ל צ"ח. (ז) (שיר ג) ב"א ג לבחר. ד אתמר; אסתמר. ה ל"ג אבל לאהרן צוה. שמג צ"א.

1 ערסא.

ששים גבורים

הסולם

מאמר

משה דבר אל אהרן אחיך, מכאן, יש לשאול, בהתחלת הפרשה, במקרא הזה שלמעלה, מה הוא שכתוב, וידבר ה' אל משה. מה הוא שאמר לו, והרי לאח"כ כתוב, ויאמר ה' אל משה.

(ט) אלא בשעתא דקב"ה וכו': ומשיב, אלא בשעה שהקב"ה נתן את קטרת הסמים לאהרן, רצה, שלא ישתמש בו אדם אחר בחייו. מהו הטעם. הוא משים שאהרן הרבה שלום בעולם. א"ל הקב"ה, אתה רוצה להרבות שלום בעולם, על ידך ירבה השלום שלמעלה, כי קטרת הסמים תהיה מסורה בידך מכאן ולהלאה, שהקטרת מרבה שלום למעלה, ובחייך לא ישתמש בו אדם אחר. נדב ואביהוא הקדימו בחיי אביהם, להקריב מה שלא נמסר להם. הדבר זה גרם להם שטעו בו, להקריב אש זרה.

מאמר הנה מטתו שלשלמה

(עא) רבי שמעון פתח וכו': רש"פ ואמר, הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה וגו'. הנה מטתו שלשלמה, מהו מטתו. זו היא כסא הכבוד של המלך, דהיינו המלכות שנקראת מטה

(ע) ותאנא משה הוה וכו': ולמדנו, משה היה מהרהר, מי גרם להם טעות זו להקריב אש זרה, והיה עציב. מה כתוב, וידבר ה' אל (דפו"י דף ס' ע"א)

ז ביה, ק) בטח בה לב בעלה. שלשלמה, מלכא די שלמא כלא דיליה הוא. ששים גבורים סביב לה, דאתאחדן בסטרהא מדינא קשיא, ח ואקרונ, ט שתין פולסי דנורא, דהוא נער, אתלבש בהו.

עב) מימיניה, שנא דחרבא תקיפא, משמאליה י גומרי דנורא תקיפא. דמתאחדא כ בגליפוי, בשבעין אלף להטי נורא דאכלא, ואינון שתין מזייני זיוני קשיין, מאינון גבורו תקיפן, דהיא גבורה עלאה דקב"ה. הה"ד מגבורי ישראל.

מסורת הזהר

ק) (משלי לא) ח"ג מב: נב. ז"ח ג ט"ג ש"ל.

חלופי גרסאות

ז בה. ח ל"ג ואקרונ. ט שתין מזיינין זיוני קשיין : מוסקי שתין מזיינין זיוני קשיין שתין פולסי דנורא. י מימינא. כ בקליפוי.

דרך אמת י גחלי אש.

הסולם

מאמר

ששים גבורים

ז"א. ששים גבורים סביב לה דאתאחדן בסטרהא מדינא קשיא, כי מצד המלכות שבה מתגלה הארת החכמה מתאחדים אלו ששים גבורים, שהם הדינים השומרים החכמה שלא יינקו ממנה החצונים הרשעים. ואקרונ שתין פולסי דנורא, דהיינו ששים שומרים מאש לשמרה מחצונים. וראש השומרים האלו, הוא מלאך מטטרון. כי הוא נקרא כן מלשון, אני הולך לפניו מטטרון (ילמדנו תשא) שפירושו שומר. וז"ש, דחהו נער אתלבש בהו, שמטטרון מתלבש בששים שומרים אלו, ושומר את המלכות, שהיא מטתו שלשלמה.

חחן מאלו הדינים הנמשכים משמאל דז"א, יש ג"כ בחינות דינים הנמשכים מימין דז"א, שה"ס דינין הנמשכים ממסך דז"א, וז"ש, מימיניה שננא דחרבא תקיפא, דהיינו הדינים הנמשכים מימין דז"א למטטרון. משמאליה גומרי דנורא תקיפא, דהיינו הדינים הנמשכים משמאל דז"א למטטרון, בסוד ששים גבורים. אמנם כשהם נכללים עם המלכות, הם שבעים, כי חג"ת נה"י דז"א עם המלכות, הרי הם ז', וכל אחת כשנכללה במלכות היא בבחינת חכמה הנקראת אלף, והם ע' אלף. וז"ש, דמתאחדא בגליפוי בע' אלף להטי נורא דאכלא, כי כשנכללים עם המלכות הם ע' אלף. וז"ש, ואינון שתין מזייני זיוני קשיין מאינון גבורו תקיפן דהיא גבורה עלאה דקב"ה, שאלו ע' אלף הם בחינת אותם ששים הגבורים הנמשכים מז"א, אלא מצד המלכות הם ע' אלף ומצד ז"א לבד הם ששים גבורים. ז"ש מגבורי ישראל. דהיינו שמיחסיים לז"א הנקרא ישראל, וע"כ הם ששים.

חטה. שכתוב בה, בטח בה לב בעלה. שלשלמה, היינו המלך שכל השלום הוא שלו. שזה ז"א. ששים גבורים סביב לה, שהם נאחזים בצד שלה של המלכות מדין קשה ונקראים, שתין פולסא דנורא, דהיינו ששים שומרים מאש. פולסי, פירושו שומרים, מלשון הוא ופלטונו שנער ההוא, דהיינו מטטרון. מתלבש בהם. (ב"ר ט).

עב) מימיניה שננא דחרבא וכ"י: מימינו של מטטרון, להט דחרב התקיפה, משמאלו גחלי אש חזקה, המתאחדת בחקיקותיו בע' אלף להבות אש אוכלת, והם ששים גבורים מזוינים זיון קשה מאלו הגבורות החזקות של גבורה עליזנה היא של הקב"ה. שהוא ז"א. ז"ש מגבורי ישראל. דהיינו מגבורה דז"א הנקרא ישראל.

ביאור הדברים. נודע שאין החכמה מתגלה אלא עם דינים חזקים, השומרים שהרשעים לא ימשכוה מלמעלה למטה (כנ"ל פקודי אות שע"ו, ופרשת צו אות קי"ד) ואלו דינים החזקים הם נמשכים מצד שמאל דז"א, וכלולים מתג"ת נה"י שלו שכל אחד כולל מעשרה, הם ששים. וה"ס ששים גבורים. ונודע שאין החכמה מתגלית אלא במלכות (כנ"ל ב"א דף רע"ו ד"ה ועוד כמה) וע"כ מקומם של אלו ששים גבורים הוא במלכות, לשמרה מפני החצונים, שלא ימשכו מהארת חכמה שבה מלמעלה למטה.

חה אמרו. הנה מטתו שלשלמה, מאי מטתו דא כורפי יקרא דמלכא. דהיינו המלכות שנקראת מטת שלמה, כי שלמה הוא

(עג) ותאנא, ל בהאי ערסא, מה כתיב בה, ותקם בעוד לילה, כד ינקא
 n מסטרא דדינא. ותתן טרף לביתה. מאי טרף, כד"א (ה) וטרף ואין מציל. n הה"ד
 כלם אחוזי חרב מלומדי מלחמה, זמינין בכל אתר למעבד דינא, ואקרון (ו) מארי
 דיכבא ויללה.

(עד) איש חרבו על ירכו. כד"א, (ו) חגור חרבך על ירך גבור. מפחד
 בלילות, הא אוקמוה, מפחדה דגיהנם וכו' אבל מפחד בלילות, כלומר, כל דא
 מאן אתר נטלין, מפחד, מההוא אתר דאקרי פחד, כד"א (ח) ופחד יצחק היה לי.
 וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. בלילות, בזמנין דאינון מתפקדין למעבד דינא.
 (עה) ותאנא, כתיב, (א) זממה שדה ותקחהו. הה"ד, (ב) וכל חית השדה
 ישחקו שם. ועל דא כתיב, (ג) זה הים גדול ורחב ידיים וגו' שם אניות יהלכון
 וגו' כד"א. (ד) היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה. ממרחק ודאי. מרישא
 דמוחא, ומעילא דרישא, תביא לחמה. על ידא דצדיק, כד מזדווגן כחד, כדין
 חידו בכלא. הה"ד, לויתן זה יצרת לשחק בו.

(עו) תאנא, אלף וחמש מאה, מארי תריסין, מארי דשולטנותא, אתאחדן

מסורת הוזהר

חלוסי גרסאות

(ה) (מיכה ה) ויחי צ צ"א. (ו) (תהלים מה) ויחי ל האי. n סטרא [; מסטרא] דימינא. n ל"ג הה"ד.
 רג צ"ד. (ת) (בראשית לא) משפטים קג צ"צ.
 (א) (משלי לא). (ב) (איוב מ) בשלה כח צ"י. (ג) (תהלים קד) שמות ס צ"כ. (ד) (משלי לא) וירא סט צ"ב.
 דרך אמת (כ) בעלי תרועה ושבירים והכל רמז אל חמשלת הדין.

מאמר

הסולם

ששים גבורים

כתוב זממה שדה ותקחהו. ז"ש, וכל חית השדה
 ישחקו שם דהיינו בחינת הדין של המלכות.
 שה"ס לילה כנ"ל ונקרא ג"כ שדה. וכל חית,
 ה"ס יסוד. ישחקו ה"ס זווג, ועל זה כתוב, זה
 הים גדול וגו' שם אניות יהלכון לויתן זה יצרת
 לשחק בו. אשר לויתן ה"ס יסוד, לשחק הוא
 זווג. כמ"ש, והנה יצחק מצחק וגו'. כש"א, היתה
 כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה. ממרחק
 ודאי. כי לחמה שה"ס הארת חכמה אינה מאירה
 אלא ממרחק, דהיינו עם דינים המרחיקים
 את החיצונים שלא יינקו מהארה הגדולה הזו.
 שז"ס מרחוק ה' נראה לי. וז"ס שהזווג הוא
 בבחינת לילה ובחינת שדה כנ"ל. כי הוא מביא
 את הארתה ממות שבראש, דהיינו חכמה,
 ומלמעלה מראש, שהוא א"ס ב"ה. וע"כ צריכה
 שמירה מפני החיצונים. תביא לחמה: היינו
 על ידי הצדיק, שהוא יסוד. כשמזדווגים יחד,
 אז היא שמחה בכל. ז"ש, לויתן זה יצרת לשחק
 בו. שלויתן הוא יסוד, לשחק בו הוא זווג, כנ"ל.
 (עו) תאנא אלף וחמש מאה וכר:
 למדנו, אלף וחמש מאה, בעלי המגינים בעלי
 השלטון נאחזים בהצר, של אלו ששים גבורים.

בידיו

(עג) ותאנא בהאי ערסא וכו': ולמדנו
 במטה הוזהר שהיא המלכות. מה כתוב בה, ותקם
 בעוד לילה, כשיונקת מצד הדין. כלומר, בעת
 שהמלכות קמה להשפיע הארת חכמה הוא
 לילה, דהיינו דין. כי אין החכמה שלה מושפעת
 אלא עם דינים כנ"ל. וקמה פירושו הארת
 חכמה. ותתן טרף לביתה, מהו טרף. הוא
 כש"א, וטרף ואין מציל. דהיינו הדינים שעס
 החכמה, שאין מציל מהם. ז"ש, כולם אחוזי
 חרב מלומדי מלחמה, המוכנים לעשות דין
 בכל מקום ונקראים בעלי יבבה ויללה.

(עד) איש חרבו על ירכו: הוא כמו
 שאתה אומר, חגור חרבך על ירך גבור. וסוד
 החרב כבר נתבאר (באות ע"א) מפחד בלילות,
 הרי העמידוהו מפחד של גיהנם. אבל מפחד
 בלילות, כלומר, כל זה מאיזה מקום לוקחים,
 מפחד, ממקום הזה הנקרא פחד, כש"א ופחד
 יצחק היה לי, שהוא גבורה דז"א. קו השמאל
 הנקרא יצחק. כמ"ש וישבע יעקב בפחד אביו
 יצחק. בלילות, פירושו, בזמנים שהם נתמנו
 לעשות דין. כי בלילה, הוא זמן הדין.

(עה) ותאנא כתיב זממה וגו': ולמדנו,

מהאי סטרא, דאינון גיברין. בידי דההוא, דאקרי נער, ארבע מפתחין רברבן. ם תניינא אזלין תחות ספינה, דהאי * ימא רבא, לארבע זויין. דא אזיל לסטרא דא, ודא אזיל לסטרא דא. וכן כלהו. ארבע חיזו דאנפין אתחזיין בהו, וכד אתכלילן בחד, כתיב, ה) ודמות פניהם פני אדם, פניהם דכלא. עז) אפי רברבי. ואפי זוטרי, כלילן כחד לעילא, תרי סלקין ושאטין, ותרין ז) מגרופין בידייהו. ע אלף טורין סלקין ועאלין בכל יומא, משקיו דההוא ימא, לבתר, אתעקרו מנה, וסלקין פ לימא אחרא. עח) לית חושבנא לאינון דאתאחדו בשערהא, תרין בנין ינקין כל יומא,

מסורת הזהר

ה) (יחזקאל א) ב"א פה צ"א.

חלופי גרסאות

ס תניינא. ע אלין טמירין עאלין וסלקין. פ ליומא.

דרך אמת ז) כמין כף שמגיסין בו את הקדירה.

הסולם

מאמר

ששים גבורים

מגין על הארת החכמה שלא יתאחו בה החצונים מארי רשולטנותא, היינו הנמשכים מבינה, שהם שולטים בהארת החכמה, אתאחדו מהאי סטרא דאינון גיברין, שהם מתאחדו בצד זה של השמאל, המכונים ששים גבורים. והשאר כבר נתבאר בפנים.

בידיו של אותו הנקרא נער, דהיינו מטטרון, יש ארבעה מפתחות גדולים. שהם ד' מלאכים, מיכאל גבריאל אוריאל רפאל. ונקראים מפתחות גדולים, משום שהם ממשיכים מוחין דגדלות לתחתונים. תנינים, שהם מדרגות החכמה המבוארים (לעיל בא דף י"א ד"ה פנימיות ובדף י"ג ד"ה פירוש) הולכים תחת הספינה, שהיא המלכות דהיינו בבריאה, של ים הגדול, שהוא בינה, שממנה מקבלת המלכות הארוחה, לארבע זויות. שלה, זה הולך לצד זה, דרום. זה הולך לצד זה, צפון. וכן כולם. דהיינו גם לצד מזרח ולצד מערב, שהם חו"ג תו"ם. ארבע צורות הפנים נראות בהם, בתנינים, שהם אריה שור נשר אדם. שהם נמשכים מג' קוין, ומלכות המבולטת, שהיא פני אדם. וכשנכללות באחת, דהיינו בהמלכות, כתוב, ודמות פניהם פני אדם, דהיינו פניהן של כולם, שג' הצורות אריה שור נשר מקבלות צורת אדם כמו המלכות, בעת שנכללות בה.

עז) אפי רברבי ואפי זוטרי וכי: פנים גדולות שהם מוחין דגדלות, ופנים קטנות, שהם מוחין דקטנות, כלולים יחד למעלה, ב"א ומלכות. מלמדנו בזה, שאפילו בעת שמאירים המוחין דגדלות בזו"ג, מאירים ג"כ המוחין דקטנות (כמ"ש לעיל בהקסה"ז דף ו' ד"ה ואלמלא ע"ש) שנים, שהם ב' קוין, הימין והאמצעי, עולים ומשוטטים וכי מגרופין בידיהם. שהם הכחות של המסך דחירק הנכללים בב' קוין אלו, שעל ידיהם מרחיקים את החצונים מלינק מהארת חכמה (כמ"ש לעיל ויחי דף ק"ס ד"ה יתבין ע"ש כל ההמשך) שבהם כח השכר והעונש. אלף הרים עולים ובאים בכל יום לינק משיקוי של אותו הים, שהוא בינה, שהארת החכמה המכונה אלף הרים, אינה נמשכת אלא מבינה בלבד. כנ"ל בדבור הסמוך, ואח"כ נעקרים ממנה, מבינה, ועולים לים האחר, שהוא המלכות. ומשמיענו, שאע"פ שמוחין אלו כל יציאתם הוא מבינה, ולא כלום במלכות, מ"מ בסוד אמא אוזיפת לברתא מאנהא, מקבלת המלכות המוחין דבינה. (כמ"ש לעיל בהקסה"ז דף כ' ד"ה וזה אמרו).

פירוש. הג"ר הכלולות מהארת חכמה, הם ג' קוין, חב"ד, ומכונים ג' אלפים, כי הארת חכמה ה"ס אלף. והאלף הג' שהוא קו האמצעי, דעת מתחלק לחסדים וגבורות ונדע שהארת חכמה אינה מקובלת מחכמה ממש שהיא בקו ימין אלא מבינה שחוזרת לחכמה, שה"ס קו שמאל. וע"כ נבחן שבחכמה וכן בחציה הימני של הדעת, שהם אלף וחצי, אלף, הם חסדים והבינה וחציה השמאלי של הדעת, שהם אלף וחצי אלף, הם בהארת חכמה. וז"ש אלף וחמש מאה, שהם בינה וחציה השמאלי של הדעת, מארי תריסין, שהם מחציה השמאלי של הדעת, כי חציה השמאלי של הדעת, שהוא קו אמצעי,

עח) לית חושבנא לאינון וכי: אין חשבון לאלו הנאחזים בשערותיה של המלכות, דהיינו

דאקרון (ח) מאללי ארעא. ודא הוא רזא דספרא דצניעותא, דכתיב, (ו) וישלח יהושע בן נון מן השטים שנים אנשים מרגלים חרש לאמר. ז ואלין, ינקין מתחות סטרי אברהא, תרין בנות בתחות רגלהא, ועל דא כתיב, (ז) ויראו בני האלהים את בנות האדם. ואלין מתאחדן ק בטופרי דהיא ערסא, ודא הוא דתנינן, דכתיב, (ח) אז תבאנה שתיים נשים זונות אל המלך. אז תבאנה, ולא מקדמת דנא, ובזמנא דישראל לתתא, אהדרון קדל מבתר קב"ה, מאי כתיב, (ט) עמי נוגשיו מעולל ונשים משלו בו. ודאי.

(עט) בידא שמאלא, שבעין ר ענפין, דמגדלין בין נוני ימא, כלהו סומקי כוורדא. ועילא מנהון, ש ענפא חד סומקא יתיר, ת דא סליק א ונחית. וכלהו אתחפיין בשערהא.

(פ) מארי דלישנא בישא. כד נחית חויא. אתעביד מקפץ על טורין, מדלגא על ב טנרי. עד דישכח טרפא, דאחיד בטופרי וייכול. כדין שכיך, ואתחזר

חלופי גרסאות

ז ואלין ינקן מסטרא דאברהא] : דא ברהא, דא בר הא[תריק בנת בתחותהא. ק בטרפי. ר אנפק. ש אנפא. ת דסליק ול"ג דא. א ודא נחית. ב טוריא.

מסורת הוזהר

(ו) (יהושע ב) ספרא דצניעותא כח צ"ל. (ז) (בראשית ו) ב"א קנט צ"ב. (ח) (מ"א ג) ספרא דצניעותא כח צ"ג. (ט) (ישעיה ג) משפטים קמו צ"כ.

דרך אמת (ח) מוגג הארץ.

ששים גבורים

הסולם

מאמר

כתוב, עמי נוגשיו מעולל ונשים משלו בו. ודאי- דהיינו ב' נשים הנ"ל.
 (עט) **בידא שמאלא שבעין וכר**: ביד שמאל, דהיינו מקו שמאל של המלכות, נמשכים ע' ענפים, שהם ע' שרים של אומות העולם, המגודלים בין דגת הים, שהם מדרגות הארת חכמה דשמאל, שנק' דגים. ים פירושו מלכות. כולם אדומים כמו ורד. מחמת הדינים שבהם, כי הדינין דשמאל הם אדומים. ולמעלה מהם, ענף אחד אדום ביותר, שהוא יותר דין קשה מכולם, שהוא סנאול, זה עולה ויורד. כלומר, שממשיך החכמה ממעלה למטה. והוא שרכב על הנחש ופיתה את האדם להמשיך החכמה ממעלה למטה שה"ס החטא דעץ הדעת. וכלם מתכסים בשערותיה של המלכות, דהיינו בדינים שלה המכונים שערות.
 (פ) **מארי דלישנא בישא וכר**: בעל הלשון הרע. שהוא הנחש. כשיורד הנחש, נעשה מקפץ על הגבעות, מדלג על ההרים. עד שימצא טרף האחת בצפרנים ואוכל. אז הוא שקט, וחזרה לשונו לטוב. דהיינו שנתבטל הלשון הרע שלו. ונעשה לשון טוב. אשרי הם ישראל שמכינים לו הטרף. והנחש חוזר למקומו ונכנס בנקב תהום הגדול.

דהיינו בדינים שבה המכונים שערות. שני בנים יונקים כל יום, חן המלכות, הנקראים מרגלי הארץ. זהו סוד שבספרא דצניעותא שבסוף תרומה, שכתוב, וישלח יהושע בן נון מן השטים שנים אנשים מרגלים חרש לאמר (כמ"ש בספרא דצניעותא אות נ"ד, וכמו שנתבאר שם בהסולט ע"ש) ואלו, שני בנים, יונקים מתחת צדדי כנפי המלכות שה"ס חו"ג. ב' בנות, שה"ס שתיים נשים זונות (כמ"ש שם וע"י בהסולט) הם תחת רגלי המלכות, שה"ס נצח והוד דמלכות. תחת, פירושו אחורית. כלומר שב' בנים דקליפה יונקים מאחוריים דחו"ג שלה, וב' בנות דקליפה, יונקים מאחוריים דגו"ה שלה. דהיינו כמו בקדושה, שהזכר הוא חג"ת והנוקבא היא נה"י. וע"כ כתוב עליהם, ויראו בני האלקים את בנות האדם. (כמ"ש שם) ואלו הבנים והבנות דקליפה, נאחזים בצפרנים של מטה היא, שהיא המלכות. כי צפרניה ה"ס האחוריים דאצבעות שבידין ורגלין (כמ"ש לעיל באורך, ויקהל דף פ"ו ד"ה פירוש ע"ש) וזהו שלמדנו שכתוב, אז תבאנה שתיים נשים זונות, אז תבאנה, ולא מקודם לכן (כמ"ש בספרא דצניעותא דף כ"ט ד"ה וזה) ובזמן שישראל למטה מחזירים העורף מאחרי הקב"ה, מה' (דפו"י דף ס' ע"ב)

לישניה לטב. זכאין אינון ישראל, דמזמנין ליה טרפיה. אהדר ג לאתריה, עייל בנוקבא דתהומא רבא.

(פא) כד ד סלקין מארי דרומחין וסייפין, דלית לון חושבנא, סוחרנייהו דאינון שתין עלאין, דסוחרניה דהאי ערסא, אלף אלפין, ורבוא רבוון, קיימין בכל ה סטרא דהאי ערסא לעילא. ומניה ו אתזנו, ז כלהו מקמיה יקומון.

(פב) מתחות כלהו, נפקין כמה אלף ורבבון, דלית לון חושבנא, ונחתין ושאטיין בעלמא, עד דתקעי מארי שופרא, ומתכנשי. והני בזוהמא דטופרי אחידן.

(פג) דא ערסא כליל לון, דא ערסא, רגלוהי אחידן בארבע סטרי עלמא, כלא עאלין בכללא, דאשתכח לעילא, ואשתכח לתתא, בשמים ממעל, ועל הארץ

חלופי גרסאות

ג לבתריה. ד מוסיף סליק סלקין. ה סטריין. ו אתזנו; ז מוסיף ליה פלחין כלהו קמיה יקומון.

ששים גבורים

הסולם

מאמר

באה ע"י העלאת מ"ן ממצות ומע"ט של ישראל כנ"ל.

(פא) כד סלקין מארי וכ"ו: כשעולים בעלי הרמחים והחרבות שאין להם חשבון, שה"ס הדינים דמסך דחזירק שבקו האמצעי, המכריעים את קו השמאל שיתיחד עם הימין, מסביב אלו ששים גבורים עליונים שהם מקו שמאל, המסבבים את המטה, שהיא המלכות, והשמאל מתיחד עם הימין על ידיהם. אז אלף אלפין ורבוא רבבון עומדים בכל צד של המטה ההיא שלמעלה. כלומר שיש חכמה וחסדים בכל צד, הן בימין והן בשמאל, מחמת התכללותם וב"ז, אלף אלפין, ה"ס הארות חכמה, המכונה אלף, ורבוא רבוון, ה"ס הארות חסדים המכונה רבבות, וממנה, מן המטה שהיא המלכות, הם נזוגים, כולם יקומו מפניה. כלומר, שמקבלים ג"ר המכונים קימה. בסו"ה ותקם בעוד לילה.

(פב) מתחות כלהו נפקין וכ"ו: מתחת כולם, דהיינו חחת כל מדרגות הקדושה הנ"ל, יוצאים כמה אלף ורבבות קליפות שאין להם חשבון, דהיינו בסו"ה יפול מצדן אלף. שה"ס הקליפות הנאחזות במפתחא, ורבבה מימינך לא יגש, שה"ס הקליפות הנאחזות במנעולא, ויורדים ומשוטטים בעולם, עד שתוקעים בעלי השופר, שה"ס הייחוד דג' קוין, המכונים אש מים רוח, הנכללים בקול היוצא מן השופר (כמ"ש לעיל בהקדמת ספר הזהר דף קפ"ד ד"ה למשמע) ואז מתאספים, ואלו נאחזים בזוהמא שבתוך הצפרנים, דהיינו בפסולת של הארת אחוריים, המכונים צפרנים כנ"ל.

(פג) דא ערסא כליל וכ"ו: מטה זו, שהיא המלכות, כוללת אותם, דהיינו כל אלו המדרגות הנ"ל, מטה זו, רגליה אחוזות בארבע רוחות העולם

פירוש. אין אחיות הנחש רק במלכות דמדת הדין, אלא מכח המיתוק של עליית המלכות בבינה, אשר הבינה מקבלת צורת המלכות, אז עולה הנחש ונאחו בדינים שבבינה, ואחיהו זו מכונה לשון הרע, כמו שמדבר לשון הרע על מי שכולו טוב. וכבר נתבאר זה לעיל (פרשת צו אות קט"ז ע"ש) וז"ש, מארי דלישנא בישא שהוא הנחש, כך דרכו, כד נחית חוייא, כשיורד, תחילה ונאחו במלכות למטה, הנה אח"כ הוא עולה ומקפץ על פורין, שהם בחינת בינה, מדלגא על פנרי, שהם בחינת מלכות. כלומר אע"פ שמקום אחיותו הוא בסלעים, שהם מלכות המכונה סלע, עכ"ז הנחש מדלג עליה, שעוזב אותה, והוא קופץ להאחו בהרים, שהם זג"ת, והם בחינת בינה. שזהו לשון הרע כנ"ל. והוא משום שרוצה יותר להתאחו במקום היותר גבוה.

אמנם ע"י העלאת מ"ן ממצות ומע"ט שעושים ישראל, נמשכה הארת ע"ב ס"ג דא"ק, המוריד בחזרה את המלכות מן הבינה, ואז נטהרת הבינה מלשון הרע של הנחש. וגם המלכות נטהרת ע"י הארת הבינה (וע"י לעיל וירא אות ק"ט ק"י). וז"ש, עך דישכח טרפא דאחיד בטופרי וייכול, דהיינו אחר שהמלכות נטהרת ע"י הארת קו שמאל ובינה, שמקום התלבשות הארה זו הוא בסוד צפרניה של המלכות, דהיינו באחוריים דאצבעות שלה, כנ"ל, (ויקהל דף פ"ז ד"ה פירוש ע"ש) או גם הנחש מקבל חלקו מהארה זו דצפרני המלכות. והוא אוכל. כדן שביך ואתחזר לישניה לטב, כי ע"כ ניתן לו להנות מהארה זו. כדי שיתבטל לשון הרע שלו, ויחזור ללשון טוב. זכאין אינון ישראל דמזמנין ליה טרפיה, כי הארה זו (דפו"י דף ס' ע"ב)

מתחת, ועל דא כתיב הנה. מאי הנה. בגין דזמינא לכלא לעילא ותתא. ורשומא האי ערסא מכלא, אדנ"י אתקרי, רבונא דכלא, רשימא בין ח חיילהא.

פד) בג"כ, כהנא בעי לכוונא מלי דלעילא, ליחדא שמא קדישא מאתר דבעא ליחדא, ועל דא תנינו, כתיב, בזאת יבא אהרן אל הקדש. בהאי בעי לקרבא קדושה לאתריה, מהאי אתר, בעי בר נש לדחלא מקמי קב"ה. ועל דא כתיב, י' לו ח חכמו ישכילו זאת מיד יבינו לאחרייתם. כלומר, אי יסתכלון בני נשא ט בעונשא, היך אחידת זאת בין חיילהא, והיך אתמנו קמה כל אינון בני חיילין, ואחידון בפולחנא לאתפרעא מן חייביא, מיד יבינו לאחרייתם, ויסתמרון עובדיהון, ולא יחובון קמי מלכא קדישא.

פה) תו אמר ר"ש, כל ב"נ דזכי למילף אורייתא, ונטיר לה . להאי זאת. האי זאת נטירת כ ליה, וגזר עמיה קיימא על קיימא דיליה, דלא יתעדי מניה, ומן בנוהי ומן בני בנוהי לעלמין. הה"ד, ו) ואני זאת בריתי אותם וגו'. יתבו למיכל. עד דאכלו, אר"ש לחברייא, כל חד וחד לימא מלה חדתא דאורייתא, על פתורא, לקמיה דר' פנחס.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

י' (דברים לב) ח"ג רצה: רצט. כ) (ישעיה נט) ח חיילא. ט ל"ג בעונשא. י ל"ג להאי זאת. כ מוסיק לבר נש; לב"ג ול"ג ליה.

ויחי רג צ"ב.

דרך אמת ו) עיין בכ"י.

ששים גבורים

הסולם

מאמר

לפחד מפני הקב"ה. כלומר שעט הארת החכמה המתגלה במלכות, מתגלים דינים קשים המענישים הרשעים ומרחיקים הס"א (כנ"ל פקודי אות שע"ז) וע"כ מפחדים ממנה. ועל זה כתוב, לו חכמו ישכילו זאת, מיד, יבינו לאחרייתם. כלומר אם יסתכלו בני אדם בהעונש, ולראות איך זאת, שהיא המלכות מתאחדת בין צבאותיה, דהיינו שמאירה להם רק מבחינת ממטה למעלה, ואיך נתמנו לפניה כל אלו בני הצבאות, האחוזים בה לשרת אותה, כדי להעניש ולהפרע מן הרשעים, הרוצים להמשיך הארתה ממעלה למטה, מיד יבינו לאחרייתם, שישמרו מעשיהם, ולא יחסאו לפני המלך הקדוש.

העולם, דהיינו שיש בה ד' ספירות חו"ג תו"מ, שה"ס ג' קוין ומלכות המקבלתם. הכל נכנסים בכלל, הן מה שנמצא למעלה, דהיינו מדרגות דו"א, והן מה שנמצא למטה, דהיינו מדרגותיה עצמה. שז"ט, בשמים ממעל, דהיינו ז"א. ועל הארץ מתחת, דהיינו המלכות הנקראת ארץ, ועל כן כתוב הנה. דהיינו הנה מטתו שלשלמה. מהו הנה. משום שהיא מזומנת להאיר לכל למעלה ולמטה, ומטה הוה רשומה מכל. פירוש. שאין הארת החכמה מגולה אלא במלכות, (כנ"ל בראשית א' דף ע"ו ד"ה ועוד) ואפילו העליונים ממנה אין להם הארת חכמה אלא ביחודם עם המלכות. היא נקראת אדנ"י, שפירושו רבון כל, הרשומה בין צבאותיה.

פה) תו אר"ש כל וכי: ע"ד אמר ר' שמעון, כל אדם הזוכה ללמוד תורה ולשמור לזאת ההיא, שהיא המלכות, זאת זו שומרת אותו וכורתת עמו ברית על ברית שלו, שלא תסור ממנו ומן בניו ומן בניו לעולם. ז"ש, ואני זאת בריתי אותם וגו'. ישבו לאכול. בעוד שאכלו, א"ר שמעון להחברים, כל אחד ואחד יאמר בתורה דבר חדש, על השלחן, לפני רבי פנחס.

פד) בניני כך כהנא וכי: משום זה, צריך הכהן לכוון בדברים עליונים, ליחד השם הקדוש מן המקום שצריך ליחד, כלומר, שלא להמשיך הארת החכמה, אלא במלכות. וע"כ למדנו, כתוב, בזאת יבא אהרן אל הקדש, היינו שבזאת, שהיא מלכות, צריך לקרב הקדושה למקומה, ולהרחיק הסטרא אחרא שרוצה להמשיך ממנה הארת החכמה ממעלה למטה. כי ממקום זה, מן המלכות, צריך האדם

פו) פתח ר' חזקיה ואמר, (ז) יי' אלהים נתן לי לשון למודים לדעת לעות את יעף דבר וגו'. זכאין אינון ישראל, דקב"ה אתרעי בהו מכל שאר עמיו, ל וקראו, קדש. דכתיב, (ח) קדש ישראל ליי'. ויהיב * (להו חולק, ח לאתאחדא נ בשמא קדישא. וכמה אחידו ישראל בשמא קדישא. בגין דזכו באורייתא, דכל מאן דזכי באורייתא, זכי ביה ס בקב"ה.

פז) ותנינן קמיה דמר, מאי קדש. שלימותא דכלא דאקרי חכמה עלאה, ע ומהאי אתר פ נגיד משח רבות קדישא בשבילין ידיעו, לאתר דאקרי בינה עלאה, ומתמו נפקין מבויעין ונחלין לכל עבר, עד דמטו להאי זאת. והאי זאת כד ז מתברכא, אקרי קדש, ואקרי חכמה, וקראו ליה רוח הקדש. כלומר, רוח, מההוא קדש דלעילא. וכד נפקין ומתערין מנה רזי אורייתא, כדין אתקרי לשון הקדש.

פח) ובשעתא דנגיד ההוא רבות קדישא, לאינון תרי קיימין, דאקרון ק למודי ה', ואקרון צבאות, אתכנש תמו, וכד נפיק מתמו, בההוא דרגא דאקרי יסוד, לההוא חכמה זעירא, כדין אתקרי לשון למודים. ונפיק לאתערא לאינון קדישי עליונים. כדין כתיב, יי' אלהים נתן לי לשון למודים. ולמה. לדעת לעות את יעף דבר. וקב"ה יהיב האי לבוצינא קדישא, ר"ש. ועוד דסליק ליה לעילא, לעילא בג"כ, כל מלוי באתגלייא אתמרו, ולא אתכסיין. עליה כתיב, (י) פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות.

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

ל ל"ג מן וקראו עד ויהיב. ח ל"ג לאתאחדא. נ שמא. (שם ז) ח"ג סא. ת"ז תניה פט. ח (ירמיה ב) ס בקדש. ע ומאתר דא אתער רוחא קדישא ול"ג מן משפטים מג צ"ט. ו (במדבר ב) משפטים קלא צ"פ. ומהאי עד והאי זאת. פ ל"ג מן נגיד עד נפקין. ז אתברכא מאתר עלאה דא דאקרי קדש ואקרי חכמה קראו לה רוח הקדש. ק ל"ג למודי ה' ואקרון.

לשון למודים

הסולם

מאמר

דהיינו ו"ק, מקדש הזה שלמעלה, דהיינו ו"ק דחכמה. וכשיוצאים ומתעוררים ממנה סודות התורה, היא נקראת לשון הקדש. פח) ובשעתא דנגיד וכו': ובשעה שנמשכת משחת קדש ההיא, לאלו ב' עמודים, הנקראים למודי ה', ונקראים צבאות, שהם נצח והוד. היא מתקבצת שם, וכשיוצאת משם במדרגה ההיא שנקראת יסוד, ובאה לחכמה קטנה ההיא, שהיא מלכות, הנקראת חכמה קטנה, משום שאין בה רק ו"ק דחכמה, כנ"ל בדבור הסמוך, אז היא נקראת לשון למודים. וממנה יוצאת להעיר לאלו קדושים עליונים, אז כתוב, ה' אלקים נתן לי לשון למודים. ולמה. לדעת לעות את יעוף דבר. והקב"ה נתן את זה למאור הקדוש ר' שמעון. ועוד, שהעלה אותו למעלה למעלה. לעולמות העליונים. משום זה כל דבריו נאמרו בגלוי, ואינם מכוסים. עליו כתוב, פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות. פתח

פו) פתח ר' חזקיה וכו': פר"ח ואמר, ה' אלקים נתן לי לשון למודים לדעת לעות את יעף דבר וגו'. אשרי הם ישראל שהקב"ה בחר בהם מכל שאר העמים, וקראם, קדש. שכתוב, קדש ישראל לה'. ונתן להם חלק, להתאחו בשם הקדוש. וכמה אחוים ישראל בהשם הקדוש. הוא משום שזכו בתורה, שכל מי שזכה בתורה, זכה בהקב"ה.

פז) ותנינן קמיה דמר וכו': ולמדנו לפני אדוני, מהו קדש. הוא שלמות הכל שנקראת חכמה עליונה, שה"ס או"א עלאין. וממקום הזה נוזל שמן משחת קדש בשבילים ידועים למקום שנקרא בינה עליונה. שה"ס ישו"ת, ומשם יוצאים מבויעים ונחלים לכל צד. דהיינו בין לחכמה ובין לחסדים, עד שמגיעים לזאת הנו. שהיא מלכות. וזאת ההיא כשהיא מתברכת היא נקראת קדש, ונקראת חכמה, וקוראים לה רוח הקדש. כלומר, רוח,

(פ) פתח רבי ייסא ואמר, (ט) וי' נתן חכמה לשלמה כאשר דבר לו ויהי שלום בין חירם ובין שלמה וגו'. וי' נתן חכמה לשלמה, דא הוא דתנינן, ביוםי דשלמה מלכא, קיימא סיהרא באשלמותא, כאשר דבר לו, כמה ר דאתמר ליה, (ו) החכמה והמדע נתון לך.

(צ) ויהי שלום בין חירם ובין שלמה. וכי מה ש בין האי להאי. אלא הכי תנינן, וי' נתן חכמה לשלמה. והאי חכמה במאי אוקים לה. אמר ר' יוסי, אוקים לה בהאי, בקדמיתא, דשלמה עבד דנחית לחירם מההוא דרגא, דהוה אמר, (ג) מושב אלהים ישבתי וגו', דתניא, חירם מלך צור עבד גרמיה אלוה. בתר דשלמה אתא, עבד ליה בחכמתיה, דנחית מההוא עיטא, ואודי ליה לשלמה. ובג"כ, (ז) ויהי שלום בין חירם ובין שלמה.

(צא) ותנינן, א"ר יצחק א"ר יהודה, דשדר ליה, חד שידא, ונחית ליה שבעה מדורין דגיהנם. וסלקיה, ושדר ליה פתקין בכל יומא ויומא בידיה, עד דאהדר, ואודי ליה לשלמה. ותנינן. שלמה ירית לה לסיהרא, בכל סטרוי. בג"כ, בכלא שליט בחכמתיה. ור"ש בן יוחאי, שליט ה בחכמתיה על כל בני עלמא, כל אינון דסלקין א בדרגוי, לא סלקין ב אלא לאשלמא עמיה.

(צב) פתח ר' יוסי ואמר, (ק) יונתי בחגוי בסלע בסתר המדרגה וגו'. יונתי, דא כ"י, ג מה יונה לא שבקת בן זוגה לעלמין, כך כ"י לא שבקת לקב"ה לעלמין. בחגוי הסלע, אליו ת"ח, דלא משתכחי בנייחא בעלמא דין. בסתר המדרגה,

חלוסי גרסאות

ר דאת אמר ול"ג ליה. ש ל"ג בין. ה בדריה. א בדרגין ב אי לא שלמין עמיה. ג ל"ג מה יונה; דלא ול"ג מה יונה.

מסורת הזהר

(מ"א ה) ויצא לא צ"א. (ו) (ד"ה ב א). (פ) (יחזקאל כח). (ז) (מ"א ה) לעיל אות פט צ"ס. (ק) (שיר ב) לך סז צ"ד.

סיהרא באשלמותא

הסולם

מאמר

כמותם. אחר שבא שלמה, עשה לו בחכמתו, שירד מעצה זו, דאלהים אחרים. והודה בשביל זה לשלמה. ומשום כך, ויהי שלום בין חירם ובין שלמה.

(צא) ותנינן א"ר יצחק וכו': ולמדנו, אר"י א"ר יהודה, ששלמה שלח לחירם, שד אחד, שהורידו לז' מדורי גיהנם, והעלהו, ושלח כתבים בכל יום ויום לידו, עד שחזר ממעשיו, והודה לשלמה על זה. ולמדנו, שלמה ירש את הלבנה, שהיא המלכות בכל צדדיה. הן בחכמה והן בחסדים, משום זה שלט על הכל בחכמתו. ור' שמעון בן יוחאי שולט בחכמתו על כל בני העולם, וכל אלו שעולים במדרגותיו, אינם עולים אלא להשלים המלכות עמו.

(צב) פתח ר' יוסי וכו': פרי ואמר, יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה. יונתי, זו היא כנסת ישראל, שהיא המלכות, מה יונה אינה

(פ) פתח ר' ייסא וכו': פרי ואמר, וה' נתן חכמה לשלמה כאשר דבר לו ויהי שלום בין חירם ובין שלמה וגו'. וה' נתן חכמה לשלמה, זהו שלמדנו, בימיו של שלמה המלך עמדה הלבנה, שהיא המלכות, במילואה שאז נקראת המלכות חכמה. כנ"ל. ונתן אותה לשלמה. כאשר דבר לו, היינו כמו שנאמר לו, החכמה והמדע נתון לך.

(ז) ויהי שלום בין חירם ובין שלמה: שואל, וכי מה היה בין לזה. ומשיב, אלא כך למדנו, וה' נתן חכמה לשלמה. וחכמה זו כמה השליט אותה. א"ר יוסי, השליט אותה תחילה בזה. ששלמה עשה לחירם שירד מאותה המדרגה, שהיה אומר, מושב אלהים ישבתי וגו', שלמדנו, חירם מלך צור עשה עצמו אלוה. דהיינו שנתדבק באלהים אחרים הממשיכים החכמה ממעלה למטה, כנ"ל ועשה את עצמו (דפרי דף ס"א ע"א)

אלין ת"ח, הצנועים, דבהון חסידין דחלי קב"ה, דשכינתא לא אעדי מנייהו לעלמין. כדון, קב"ה מתבע ד בגינייהו לכ"י, ואמר, הראיני את מראיך השמיעני את קולך כי קולך ערב, דלית קלא משתמע לעילא, אלא קלא דאינון דמתעסקי באורייתא.

צג) ותאנא, כל אינון דמתעסקי באורייתא, ה בליליא, דיוקניהון אתחקק לעילא קמי קב"ה, וקב"ה משתעשע בהו ו כוליה יומא, ומסתכל בהו. וההוא ו קלא, סליק ובקע כל אינון רקיעיו, עד דסליק קמי קב"ה. כדון כתיב, כי קולך ערב ומראך נאווה. והשתא קב"ה חקק דיוקנא דר"ש ה לעילא, וקליה לעילא ו לעילא סלקא, ומתעטרא בכתרא קדישא, עד דקב"ה מתעטר ביה בכלהו עלמין, ומשתבח ביה. עליה כתיב, ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בכך אתפאר.

צד) פתח רבי חייא ואמר, ו מה שהיה כבר הוא ואשר להיות וגו'. מה שהיה כבר, היינו דתנינו, עד לא ברא קודשא בריך הוא האי עלמא, הוה בארי עלמין וחריב לון, עד * דקב"ה סליק ברעותיה, למברי האי עלמא, ואמליך באורייתא. כדון אתתקן הוא בתקוני, ואתעטר בעטרוי, וברא האי עלמא. וכל מאי דאשתכח בהאי עלמא, הא הוה קמיה, ואתתקן קמיה. צה) ותאנא, כל אינון ד דברי עלמא, דאשתכחו בכל דרא ודרא, עד לא

חלופי גרסאות

מסורת הנהר (קהלת ג) משפטיכ ד בגיניה; בגינה. ה ל"ג בליליא ו כל. ז מוסיף קלא דהכא. ח מוסיף לעילא לעילא. ט ל"ג לעילא. קנד צ"מ. י אתעטר. כ ל"ג ואתתקן קמיה; מוסיף והא סליק מקמיה ואתתקן קמיה. ל דארי.

גשמתין עד לא יחתון לעלמא

הסולם

מאמר

צורת ר"ש למעלה, וקולו עולה למעלה למעלה, ומתעטר בכתר הקדוש, עד שהקב"ה מתעטר בו בכל העולמות ומשתבח בו. עליו כתוב, ויאמר לי עבדי עתה ישראל אשר בכך אתפאר.

צד) פתח ר' חייא וכו': פרו"ח ואמר. מה שהיה כבר הוא ואשר להיות וגו'. מה שהיה כבר הוא, היינו שלמדנו, מטרם שברא הקב"ה עולם הזה, היה בורא עולמות ומחריבם שה"ס שבירת הכלים, עד שעלה ברצון של הקב"ה, לברוא עולם הזה, ונועץ עם התורה. שה"ס קו האמצעי. אז הוא נתתקן בתקוניו, ונתעטר בעטרוהו, וברא עולם זה. וכל מה שנמצא בעולם הזה, היה אז לפניו, בעת הבריאה, ונתתקן לפניו.

צה) ותאנא כל אינון וכו': ולמדנו, כל אלו מנהיגי העולם הנמצאים בכל דור ודור, מטרם שבאו לעולם היו נמצאים לפני הקב"ה בצורותיהם. ואפילו כל אלו נשמות בני אדם,

עד

אינה עוזבת את בן זוגה לעולם, כך כנסת ישראל אינה עוזבת את הקב"ה לעולם. בחגוי הסלע, אלו הם תלמידי חכמים, שאינם נמצאים במנוחה בעולם הזה, וכחו שמסתירים את עצמם בחגוי הסלע מפני אויביהם. בסתר המדרגה, אלו הם ת"ח הצנועים, המסתירים מדרגתם מפני בני אדם, שבהם חסידים, יראי הקב"ה, שהשכינה אינה סרה מהם לעולם. אז, הקב"ה תובע מנסת ישראל בשבילם, ואמר, הראיני את מראיך השמיעני את קולך כי קולך ערב, כי אין קול נשמע למעלה, אלא הקול של אלו העוסקים בתורה.

צג) ותאנא כל אינון וכו': ולמדנו, כל אלו העוסקים בתורה בלילה, נחקקת צורתם למעלה לפני הקב"ה, והקב"ה משתעשע בהם כל היום ומסתכל בהם. וקול ההוא עולה ובוקע כל הרקיעים, עד שעולה לפני הקב"ה. אז כתוב, כי קולך ערב ומראך נאווה. ועתה הקב"ה חקק (דפו"י דף ס"א ע"א *) דף ס"א ע"ב)

ייתן לעלמא, הא הוּו קיימי קמיה בדיוקניהון. ן אפילו כל אינון נשמתין דבני נשא, עד לא יחתון לעלמא, כלהו גליפין קמיה ברקיעא, בההוא דיוקנא ממש, דאינון בהאי עלמא. וכל מה דאולפין בהאי עלמא, כלא ידעו עד לא ייתון לעלמא. ותנינא, האי באינון זכאי קשוט.

צו) וכל אינון דלא משתכחין זכאין בהאי עלמא, אפילו תמן, ן מתרחקין מקמי קב"ה, ועאלין בנוקבא דתהומא רבא, ודחקין שעתא, ונחתין לעלמא. וההיא נשמתא דלהון, הא אוליפנא, כמה דאינון קשי קדל בהאי עלמא, כך הוּו עד לא ייתון לעלמא. וההוא חולקא קדישא דיהב לון, רמאן ליה, ואזלין ושאטין ואסתאבון, בההוא נוקבא דתהומא רבא, ן ונטלי חולקיהון מתמן, ודחקין שעתא ונחתין לעלמא. אי זכי לבתר, ן ותב בתיובתא קמי מאריה, הוא נטיל ההוא חולקא דיליה ממש, הה"ד, מה שהיה כבר הוא ואשר להיות וגו' כבר היה.

צז) ת"ח בני אהרן לא אשתכחו בישראל כוותיהו, בר משה ואהרן,

חלופי גרסאות

ח מוסיף והכי תאנא אפילו. ן משתכחין קמי. ן ונטיל. ן ותבו.

נשמתין עד לא יחתון לעלמא

הסולם

מאמר

צ"ה) כל אינון נשמתין וכו' בההוא דיוקנא ממש דאינון בהאי עלמא. דהיינו, כמעשיהם בעוה"ז. וז"ש (שם) וכל מה דאולפין בהאי עלמא כלא ידעו עד לא ייתון לעלמא, כי כל התורה שעתידיים ללמוד בעולם הזה במשך ימי שני חייהם, כבר היא נמצאת כולה שמה. וז"ש וכל אינון דלא משתכחין זכאין בהאי עלמא, אפילו תמן מתרחקין מקמי קב"ה וכו', שכל מעשיהם הרעים כבר מצוירים בנשמתם. וכמו שעתידיים להשליך חלק הקדושה בעולם הזה, כן גם שם, וההוא חולקא קדישא דיהב לון רמאן ליה, וכו'. ואם עתידיים בעוה"ז לחטא ולעשות תשובה, בזה אחד זה מצויר זה למעלה בבת אחת כטבע הנצחיות. וז"ש אי זכי לבתר ותב בתיובתא קמי מאריה הוא נטיל ההוא חולקא וכו'. שגם זה כבר מצויר שם. ויש הפרש בין הנשמה העתידה להיות בצדיק ובין העתידה להיות ברשע. כי העתידה להיות בצדיק נמצאת כבר שמה בכל קדושתה, כנ"ל, וע"כ אינה רוצה לבא לעוה"ז לחומר הגוף המזוהם. אלא בגזירת הקב"ה. אבל אותה הנשמה העתידה להיות ברשע, היא דוחקת את השעה לבא להתלבש בגוף המזוהם. כי היא חושקת לזוהמא. וז"ש ודחקין שעתא ונחתין לעלמא.

עד שלא תבואנה לעולם, כולן חקוקות לפניו ברקיע, באותה הצורה ממש, שהם בעולם הזה. וכל מה שלומדות בעולם הזה, ידעות הכל בסדרם שתבואנה לעולם. ולמדנו, שכל זה הוא בצדיקי אמת.

צו) וכל אינון דלא וכו': וכל אלו שאינם נמצאים צדיקים בעולם הזה, אפילו שם, למעלה, חטרום שבאו לעולם, מתרחקים מלפני הקב"ה, ונכנסים בנקב תהום הגדול, ודוחקים את השעה, ויורדים לעולם. ונשמה היא שלהם, הנה למדנו, כמו שהיא קשת עורף בעולם הזה, כך היתה מסדרם שבאה לעולם. ואותו החלק הקדוש שנתן להם הקב"ה מצד הקדושה זורקים אותו, והולכים ומשוטטים ונטמאים בנקב ההוא של התהום הגדול, ולוקחים חלקם משם, ודוחקים את השעה ויורדים לעולם. אם זכה אחר כך וחזר בתשובה לפני רבונו, הוא לוקח החלק ההוא שלו ממש, דהיינו חלק הקדושה שהשליך למעלה, כנ"ל, וז"ש, מה שהיה כבר הוא ואשר להיות כבר היה וגו'.

פירוש. כי בעת בריאת הנשמות, בעודם למעלה, מסדרם שבאו לעולם הזה תחת הזמן, הם נמצאים בבחינת הנצחיות שלמעלה מזמן, אשר היה הוּו ויהיה משמשים שם בבת אחת כטבע הנצחיות, ונמצא שכל המעשים שיעשו הנשמות בזה אחר זה, כשיבואו בעולם הזה, כבר הם נמצאים שמה בבת אחת. וז"ש (באות

ואיננו אקרון ^ח אצילי בני ישראל. ועל דטעו קמי מלכא קדישא, מיתו. וכי קב"ה בעא לאובדא לון, והא תנינן ברזא דמתניתין, דקב"ה עבד חסד בכלא, ואפילו ברשיעי עלמא לא בעי לאובדא לון. והני זכאי קשוט ס"ד דאינן אתאבידו מעלמא, זכותא דלהון ^פ אן הוא. זכותא דאבוהון ^צ אן הוא. זכותא דמשה הכי נמי. ואינן היך אתאבידו.

צח) אלא הכי אוליפנא מבוצינא קדישא, דקב"ה חס על יקרא דלהון. ואתוקד גרמיהון לגו, ונשמתהון לא אתאבידו, והא אוקימנא. ות"ח עד לא מיתו בני אהרן כתיב, ^א ואלעזר בן אהרן לקח לו וגו', אקרי שמיא פנחס, דהוה זמין לאתתקנא עקימא, הה"ד ואשר להיות כבר היה.

צט) ותאנא, כלהו זכאי קשוט, עד לא ייתון לעלמא, כלהו אתתקנו לעילא, ואקרון בשמהו. ור"ש בן יוחאי, מן יומא דברא קב"ה עלמא, הוה אזדמן קמי קב"ה, ואשתכח עמיה. ^ק וקב"ה קרי ליה בשמיה, זכאה חולקיה לעילא ותתא, עליה כתיב ^ב ישמח אביך ואמך, אביך: דא קב"ה. ואמך: דא כ"י.

ק) פתח ר' אבא ואמר ^א עד שהמלך במסכו נרדי נתן ריחו. האי קרא אוקמוה חברייא, בשעתא דקב"ה אשתכח וזמין בטורא דסיני, למיהב אורייתא לישראל, נרדי נתן ריחו, ישראל יהבו וסליקו ריחא טוב, דקאים ואגין עלייהו לדרי דרין. ואמרו, ^ד כל אשר דבר יי' נעשה ונשמע. ד"א עד שהמלך במסכו, בעוד דסליק משה לקבלא אורייתא מקב"ה, ^ו ואתחקק בתרי לוחי אבניו, ישראל

מסורת הזהר

ח) (שמות כד) משפטים קצ צ"י. א) (שמות ו). לעיל
 י) את פא צ"ש. ב) (משלי כג) ב"ב צב צ"א. ג) (שיר א)
 ז"א דנט צ"א. ד) (שמות כד) שמות ה צ"ל.

חלופי גרסאות

פ לאן. צ לאן. ק וזכאה וליג וקב"ה קרי ליה בשמיה. ר ואתתקו.

הסולם

נשמתי עד לא יחתון לעלמא

מאמר

וכ"ה) ואע"פ שנדב ואביהוא עוד לא מתו. ז"ש ואשר להיות כבר היה.
 צט) ותאנא כלהו זכאי וכי: ולמדנו, כל צדיקי אמת, מטרם שיבואו לעולם, כולם מתתקנים למעלה ונקראים בשמות. ור' שמעון בן יוחאי מיום שברא הקב"ה העולם, היה מוכן לפני הקב"ה ונמצא עמו, והקב"ה קרא אותו בשמו, אשרי חלקו למעלה ולמטה. עליו כתוב, ישמח אביך ואמך, אביך זה הקב"ה. ואמך זה, כנסת ישראל.

ק) פתח ר' אבא וכי: פ"א, ואמר, עד שהמלך במסכו נרדי נתן ריחו. מקרא זה העמידו החברים. בשעה שהקב"ה היה מוכן ונמצא בהר סיני לתת התורה לישראל, נרדי נתן ריחו, שישראל נתנו והעלו ריח טוב, העומד ומגן עליהם לדורי דורות, ואמרו, כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע. פירוש אחר. עד שהמלך במסכו בעוד

ואהרן. והם נקראו אצילי בני ישראל, ומשום שטעו לפני המלך הקדוש מתו. שואל, וכי הקב"ה רצה לאבד אותם. והרי למדנו, בסוד המשנה, שהקב"ה עושה חסד עם הכל, ואפילו רשעי עולם אינו רוצה לאבד. ואלו צדיקי אמת, נדב ואביהוא, היעלה על דעתך, שהם נאבדו מן העולם, הזכות שלהם איפה היא, זכות אבותם איפה היא, וגם כן זכותו של משה. ואיך נאבדו.

צח) אלא הכי אוליפנא וכי: ומשיב אלא כך למדנו ממאור הקדוש, שהקב"ה חס על כבודם, ונשרף גופם בפנימיותו, ונשמתי לא נאבדה. וכבר העמדנו, ובוא וראה עד שלא מתו בני אהרן, כתוב, ואלעזר בן אהרן לקח לו וגו' ותלד את פנחס. ונקרא שמו פנחס, משום שהיה עתיד לתקן את העקום, דהיינו לתקן הפגם של נדב ואביהוא כמ"ש לעיל (אות כ"ג דטו"י דף ס"א ע"ב)

שבקו ההוא ריחא טבא דהוה מתעטר עלייהו, ואמרו לעגל, אלה אלהיך ישראל.
 קא) השתא האי קרא ברזא דחכמתא הוא, ת"ח, כתיב ה) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, האי נהרא אתפשט בסטרוי, בשעתא ו) דמזדווג עמיה בזווגא שלים, ה) האי עדן א) בההוא נתיב, דלא אתיידע לעילא ותתא, כד"א ו) נתיב לא ידעו עיט, ואשתכחו ברעותא דלא מתפרשן תדירא חד מחד. כדין נפקין מבויעין ונחלין, ומעטרין לבן קדישא, בכל אינון כתרין, כדין כתיב ז) בעטרה שעטרה לו אמו. ב) ובההיא שעתא ירית ההוא בן אחסנתא דאבוי ואמיה, כדין הוא אשתעשע, בההוא ענוגא ותפנוקא.

קב) ותאנא, בשעתא דמלכא עלאה בתפנוקי מלכין, יתיב בעטרוי, כדין כתיב עד שהמלך במסכו נרדי נתן ריחו. דא יסוד דאפיק ברכאן לאזדווגא מלכא קדישא * ג) במטרוניתא. וכדין אתייהבון ברכאן בכלהו עלמין, ד ומתברכון עלאינו ותתאין. והשתא הא בוצינא קדישא מתעטר בעטרוי ה) דהאי דרגא, והוא וחבריאי סליקו תושבחון מתתא לעילא, ו) והיא מתעטרא ז) באינון תושבחון. השתא אית לאפקא ברכאן לכלהו חבריאי מעילא ח) לתתא, בהאי דרגא קדישא, ט) ור' אלעזר בריה לימא מאינון מלין מעליין דאוליף מאבוי.
 קג) פתח ר' אלעזר ואמר, ח) וירא והנה באר בשדה וגו'. ונאספו שמה כל העדרים וגו'. הני קראי אית לאסתכלא בהו, י) וברזא דחכמתא אינון,

חלוסי גרסאות

מסורת הזהר

ה) (בראשית ב) ב"א ריא צ"ב. ו) (איוב כח) ב"א רנב צ"א. ז) (שיר ג) וארא ב צ"ו. ח) (בראשית כט) יחיי קצ צ"ג ז"ח כו ט"ב ש"ז.
 ו) והוא. ז) ל"ג באינון תושבחון. ח) ותתא. ט) דר'. י) ורזא.
 ו) דמזדווגי. עמיה. ח) מוסיף כדין האי. א) מוסיף זווגא בההוא. ב) וההוא. ג) מוסיף במטרוניתא בהאי דרגא. ד) מוסיף נפקין ומתברכון. ה) ל"ג דהאי דרגא.

עד שהמלך במסכו

הסולם

מאמר

קב) ותאנא בשעתא דמלכא וכי: ולמדנו, בשעה שהמלך העלין שהוא ז"א, יושב במעדני מלכים, ויושב בעטרותיה, או כתוב, עד שהמלך במסכו נרדי נתן ריחו, נרדי, זהו יסוד המוציא ברכות להזדווג המלך הקדוש, ז"א, במלכה, שהיא המלכות, ואז ניתנו ברכות בכל העולמות ומתברכים עליונים ותחתונים. ועתה הרי המאור הקדוש מתעטר בעטרותיו של מדרגה ההיא, דהיינו בהמוחין דז"א מאו"א, הנקראים עטרות; והוא החברים מעלים תשבחות ממטה למעלה דהיינו מ"ן, והיא, המלכות, מתעטרת באלו התשבחות, שמזדווגת עם ז"א, יש עתה להוציא ברכות ממעלה למטה לכל החברים ממדרגה ההיא, הנ"ל. ור' אלעזר בנו יאמר, מאלו דברים המשובחים ששמע מאבוי.

בעוד שעלה משה לקבל התורה מהקב"ה, שנחלקה בשני לוחות אבנים, עזבו ישראל אותו ריח הטוב שהיה מתעטר עליהם, ואמרו לעגל, אלה אלהיך ישראל.

קא) השתא האי קרא וכי: עתה נבאר מקרא זה בסוד החכמה. בוא וראה, כתוב, ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. נהר זה, שהוא בינה, מתפשט בצדדיה, בשעה שמזדווג עמו העדן הנה שהוא חכמה בוווג שלם, בנתיב הנה שלא נודע למעלה ולמטה, שהוא יסוד דחכמה, כש"א נתיב לא ידעו עיט, ונמצאים חכמה ובינה, ברצון שאינם נפרדים מעולם זה מזה, אז יוצאים מהם, מבויעים ונחלים, שהם המוחין דז"א, דמעטרים לבן הקדוש, ז"א, שהוא בן י"ה, בכל אלו הכתרים, שהם המוחין. אז כתוב, בעטרה שעטרה לו אמו. שהם המוחין הנקראים עטרה. ובאותה שעה יורש הבן ההוא, ז"א, נחלת אביו ואמו, דהיינו המוחין היוצאים מזווג חכמה ובינה, שהם נקראים אבא ואמא, אז הוא משתעשע בעונג ובעדן ההוא.

קג) פתח ר' אלעזר וכי: פר"א ואמר, וירא והנה באר בשדה וגו' ונאספו שמה כל העדרים וגו'. מקראות אלו יש להסתכל בהם, שבסוד החכמה הם, שלמדתי מאבוי, וכך למדתי. העדרים

דאוליפנא מאבא, והכי אוליפנא. וירא והנה באר בשדה, מאן באר. דא הוא דכתיב, (ט) באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם. והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה, אלין אינון נצח הוד יסוד, דאלין אינון רביעין עליה, וקיימין עליה, ומאלין אתמליא ברכאן ההיא באר.

קד) כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים, דהא מן האי באר אתזנו כ עלאין ותתאין, ומתברכאן כלהו כחדא. והאבן גדולה על פי הבאר, דא הוא דינא קשיא, דקיימא עליה מסטרא אחרא ל לינקא מ מינה. ונאספו שמה כל העדרים, אלין אינון שית כתרי מלכא, דמתכנשי כלהו, ונגדי ברכאן מרישא דמלכא, ומריקן בה. וכד אתחבראן כלהו כחדא לארקא בה, כתיב וגללו את האבן מעל פי הבאר, ו מגנדרין לההוא דינא קשיא, ומעברן ליה מינה.

קה) והשקו את הצאן, מריקין ברכאן מההיא באר, לעלאין ותתאין לבתר והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה. תב ההוא דינא לאתריה, בגין דאצטריך ליה לבשמא עלמא, ולתקנא עלמא. והשתא הא קב"ה אריק עלייכו ברכאן, ממבועא דנחלא, ומנייכו כל בני דרא מתברכין. זכאה חולקיכון בעלמא דין, ובעלמא דאתי עלייכו כתיב, (י) וכל בניך למודי יי' רוב שלום בניך. קו) פתח ר"ש ואמר, (י) יעלוזו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם וגו', תאנא בי"ג מכילן, אתקשר קשרא דמהימנותא, לאשתכחא ברכאן לכלא. וכל

חלופי גרסאות

כ עלמין תתאין. ל מוספי לקיימא לה לינקא. ח לה. ו מגנדרין. ט ר' אלעזר.

מסורת הזהר

(ט) (במדבר כא) ויצא ב צ"ב. י) (ישעיה נד) לך קנב צ"ד. כ) (תהלים קמט) ח"ג ריא: ז"ח כד ט"א שכ"ט כי ט"א שי"ג.

הנה באר בשדה

הסולם

מאמר

שגוללים אותו דין הקשה, המכונה אבן, ומעבירים אותו ממנה.

קה) והשקו את הצאן: היינו שמריקים ברכות מהבאר ההיא לעליונים ולתחתונים. לאח"כ, והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה. היינו שאותו הדין חוזר למקומו. משום שצריכים אליו לבשם העולם ולתקן העולם. כי הדין הזה שומר את הבאר שלא תגלה החכמה שבה רק בעת קבוצ כל העדרים, שה"ס ג' קוין נה"י, שאז ה"ס הנטיעה, ולאח"כ הוא מעלים החכמה (כמ"ש זה לעיל בשלח ל"ט ד"ה ו"ו"ש כד ע"ש) ועתה הרי הקב"ה מריק עליכם ברכות ממבוע הנחל. ומכם מתברכים כל בני הדור. אשרי חלקכם בעולם הזה ובעולם הבא. עליכם כתוב, וכל בניך למודי ה' רוב שלום בניך.

קו) פתח ר"ש ואמר וכו': פר"ש ואמר, יעלוזו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם וגו'. למדנו בי"ג מדות הרחמים, מתקשר קשר האמונה

זירא והנה באר בשדה. מי הוא באר. זהו שכתוב, באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם. דהיינו המלכות שנתקנה מאו"א הנקראים שרים. והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה. אלו הם נצח הוד יסוד. שאלו רובצים עליה ועומדים עליה ומאלו באר ההיא נתמלאה ברכות.

קד) כי מן הבאר וגו': כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים, כי מן באר הזו, נזונים עליונים ותחתונים ומתברכים כולם יחד. והאבן גדולה על פי הבאר, זה הוא דין קשה, שנקרא אבן גדולה, שעומד עליה מהצד האחר לינק ממנה. ונאספו שמה כל העדרים. אלו הם שש ספירות של המלך, ז"א. שהם חג"ת נה"י, שמתאספים כולן, וממשיכים ברכות מראש המלך, דהיינו מו"ר דו"א המכוננת ראש, ומריקים בה. וכשמתחברים כולם כאחד והריק בה, כתוב, וגללו את האבן מעל פי הבאר,

(דפו"י דף ס"ב ע"א)

מהימנותא דקודשא ב"ה בתלתא אסתימו. ועל האי, בי"ג מכילן, אורייתא מתעטרא, כמה דאוקימנא מק"ו ומג"ש וכו', וכמה זמנין אוקימנא האי. ושמא קדישא בהאי מתעטרא.

קז) ת"ח, בההיא שעתא דבעא יעקב, דיתברכון בניו ע בשמא דמהימנותא. מה כתיב, (ז) כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת, פ הא תליסר, דאשתתף עמהון שכינתא, ואתקיימו ברכאן. והיינו דכתיב, איש אשר כברכתו ברך אותם. מאי כברכתו. בההוא דוגמא דלעילא, כברכתו דכל מכילא ומכילא.

קח) ותאנא, כל אינון מכילין סלקין, ומתעטרין ונייחין ברישא חדא, ותמו צ מתעטרא רישא דמלכא, ההוא דאקרי בדוגא עלאה דחסידות. וחסידים, ירתין כל ההוא כבוד דלעילא, דכתיב יעלזו חסידים בכבוד, בהאי עלמא. ירננו על משכבותם בעלמא דאתי. רוממות אל בגרונם, דידיעין לקשרא קשרא דמהימנותא כדקא יאות, וכדין חרב פיפיות בידם. מאן חרב פיפיות. דא הוא חרב לה, חרבא דקב"ה. פיפיות : להיטא בתרין דינין. ולמה. לעשות נקמה בגוים וגו'. קט) והא ר' פנחס בן יאיר, כתרא דחסד, רישא עלאה. בג"כ כבוד דלעילא ק ירית, והוא ר קשיר קשרא עלאה, קשרא קדישא, קשרא דמהימנותא. זכאה חולקיה בעלמא דין ובעלמא דאתי. על האי ש פתורא אתמר, (ח) זה השלחן

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(ל) (בראשית מט) ויחי רז צ"א. ח) (יחזקאל מא) ע בקשרא. פ ל"ג הא. צ מתעטרין. ק ירתין חסידים ול"ג ירית. ר ל"ג קשיר. ש ל"ג פתורא. תרומה קסב צ"צ.

שנים עשר וזאת

הסולם

מאמר

של המלך, אותו שנקרא במדרגה עליונה של חסידות, דהיינו ז"א, שהחסד שלו נעשה לחכמה, וחסידים הדבוקים בז"א, יורשים את כל הכבוד ההוא של מעלה, שהוא מלכות עם י"ג מדותיה, שכתוב, יעלזו חסידים בכבוד, היינו בעולם הזה, שהוא מלכות. ירננו על משכבותם, היינו בעולם הבא, שהוא בינה. רוממות אל בגרונם, היינו שיודעים לקשר קשר האמונה כראוי. כי המלכות נקראת אל. ואז חרב פיפיות בידם. מהו חרב פיפיות. זו היא חרב לה, שהיא מלכות מצד הדין, שנקראת חרב. פיפיות, היינו שלוהסת בבי דינים, דהיינו בדינין דשחאל, ובדינין דמסך. ולמה. הוא, לעשות נקמה בגוים וגו'.

קט) והא ר' פנחס וכו': והרי ר' פנחס בן יאיר, שהוא ספירת החסד ראש העליון, דז"א, דהיינו שהחסד שלו נעשה לחכמה שהיא ראש. משום זה יורש כבוד עליון, והוא קושר קשר העליון, קשר הקדוש, קשר של האמונה. דהיינו היחוד של ז"א ומלכות. אשרי חלקו בעולם הזה ובעולם הבא. על השלחן הזה נאמר,

זה

האמונה שהיא המלכות, שתמצאנה ברכות לכל. וכל האמונה של הקב"ה נסתמה בשלשה, דהיינו ג' קוין, שה"ט י"ג. כי הם מאירים בכל אחת מד' ספירות חו"ג תו"מ שבה, ונ"פ ד' הם י"ב, ועם כללות המלכות הם י"ג. וע"כ, בי"ג מדות, מתעטרת התורה, כמו שהעמדנו בבדייתא דר' ישמעאל, מקל וחומר ומגזירה שיה וכו'. וכבר העמדנו זה כמה פעמים. והשם הקדוש, שהוא המלכות, מתעטר בזה.

קז) ת"ח בההיא שעתא וכו': בוא וראה בשעה ההיא שרצה יעקב שיתברכו בניו בשם האמונה, מה כתוב, כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת, אשר דבר להם אביהם, שנים עשר, וזאת, הם י"ג. כי נשתתפה עמהם השכינה הנקראת זאת, ונתקיימו הברכות. והיינו שכתוב, איש אשר כברכתו ברך אותם. מהו כברכתו. היינו כדמיון של מעלה, שהם י"ג מדות הרחמים. והיינו כברכתו של כל מדה ומדה.

קח) ותאנא כל אינון וכו': ולמדנו, כל אלו המדות של המלכות עלולות ומתעטרות ונחות בראש אחד. דז"א, ושם מתעטר הראש (דפו"י דח"ס"ב ע"א)

אשר לפני יי'. קם ר' פנחס, ת ונשיק ליה, א ובריך ליה, ונשיק לר' אלעזר, ולכלהו חברייא, ב ובריך לון, נטל כסא ובריך.

קי) פתח ואמר, ו) תערוך לפני שלחן נגד צוררי וגו', ג יתבו תמו, כל ההוא יומא, והו חבריא כלהו חדן * במלי דאורייתא, וחדוותא דר"ש הוה סגי. נטל ר' פנחס לר' אלעזר, ולא שבקיה כל ההוא יומא וכל ליליא, והוה חדי עמיה, קרא עליה, ו) אז תתענג על יי', כל ד חדוותא וענוגא יתירא ה דא דחולקי הוא, זמינין בההוא עלמא לאכרוזא עלי, זכאה תולקך ר' פנחס, דאנת זכית לכל האי, ו) שלום לך ושלום לעוזרך כי עזרך אלהיך. אשכימו למיזל, קם ר' פנחס ואחיד ביה בר' אלעזר, ולא שבקיה למיהך. אוזיף ו ר' פנחס לר"ש וברכיה, ולכלהו חברייא. עד דהו אזלי אמר להו ר' שמעון לחברייא, ו) עת לעשות לי יי'. קיא) אתא רבי אבא ושאל, כתיב ונתן אהרן על שני השעירים גורלות וגו'. הני עדבין למה. ואהרן למה ליה למיהב עדבין. ופרשתא דא למה. והא אוליפנא קמי דמר סדרא דיומא, והאי בעינא למנדע.

קיב) פתח ר"ש ואמר, ז) ויקח מאתם את שמעון ויאסור אותו לעיניהם. וכי מה חמא יוסף למיסב לשמעון עמיה יתיר מאחוהי. אלא, אמר יוסף, בכל אתר ז שמעון פתיחותא דדינא איהו, וההיא שעתא דאזילנא מאבא לגבייהו דאחי, שמעון פתח בקדמיתא בדינא, הה"ד ר) ויאמרו איש אל אחיו הנה בעל

חלוסי גרסאות

מסורת הזהר

ת ובריך לה ונשיק ליה לר'. א לגיי ובריך ליה ונשיק. ב מוסיף קם ובריך. ג תבו; חדו. ד ענוגא ול"ג חדוותא. ה דחולקי ול"ג הוא. ומוסיף דחולקי על דא דעמי הוא ע"ד כתיב אשרי העם שככה לו וגו'. ו ר' שמעון לר' פנחס. ז שמעון ולוי פתיחותא דדינא אינן.

ג) (תהלים כג) יתרו לג צ"ט. ט) (ישעיה נח) ב"א ריא צ"ב. ו) (ד"ה א יב). פ) (תהלים קיט) וירא קל צ"א. ז) (בראשית מב) מקץ מו צ"ו. ק) (שם לז) יושב לד צ"ב.

תערוך לפני שלחן

הסולם

מאמר

שהיו הולכים אמר להם ר"ש לחברים, עת לעשות לה.

מאמר ונתן אהרן על שני השעירים גורלות קיא) אתא ר' אבא וכו': בא ר' אבא ושאל. כתוב, ונתן אהרן על שני השעירים גורלות וגו'. גורלות אלו למה. ואהרן למה לו לתת הגורלות. ופרשה זו למה. והרי למדתי לפני אדוני סדר היום של יום הכפורים, וגם זה אני רוצה לדעת.

קיב) פתח ר"ש ואמר וכו': פרי"ש ואמר, ויקח מאתם את שמעון ויאסור אותו לעיניהם. שואל, וכי מה ראה יוסף לקחת את שמעון עמו יותר מאחיו האחרים. ומשיב, אלא אמר יוסף, בכל מקום, שמעון הוא פתיחת הדין, ראותה שעה שהלכתי מאבי לאחי, שמעון פתח תחילה בדין, ז"ש, ויאמרו איש אל אחיו הנה בעל

זה השלחן אשר לפני ה'. קם ר' פנחס ונשיק, וברכו. ונשיק לר' אלעזר ולכל החברים וברך אותם. לקח את הכוס וברך.

קי) פתח ואמר תערוך וגו': פתח ואמר, תערוך לפני שלחן נגד צוררי וגו'. ישבו שם כל אותו היום. והיו החברים כולם שמחים בדברי תורה, ושמחת ר"ש היתה רבה. לקח ר' פנחס את ר' אלעזר ולא עזבו כל אותו היום וכל הלילה, והיה שמח עמו. קרא עליו אז תתענג על ה', כל השמחה והענוג הרב הזה הוא של חולקי, כי ר' אלעזר היה בן בתו, ועתידים בעולם ההוא להכריז עלי, אשרי חלקך רבי פנחס שאתה זכית לכל זה. שלום לך ושלום לעוזרך כי עזרך אלקיך. השכימו ללכת. קם ר' פנחס ואחז בו בר' אלעזר ולא הניחו ללכת. לזה ר' פנחס את ר"ש וברכת ולכל החברים. בעד (דפו"י דף ס"ב ע"א *) דף ס"ב ע"ב)

התלומות הלזה בא ועתה לכו וגו'. לבתר בשכם, (ד) ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי, כלהו בדינא הוו. טב למיסב דא, ולא יתער קטטותא בכלהו שבטין. קיג) ותנינן, מאי קא חמא שמשון לאזדווגא בלוי יתיר מכלא. והא ראובן הוה אחוה וסמך ליה, אלא שמעון חמא וידע דלוי מסטרא דדינא קא אתי, ושמעון מסטרא דדינא קשיא יתיר אתאחד. אמר נתערב חד בחד ואנן נחריב עלמא. מה עבד קב"ה, נטל ליה לחולקיה ללוי, אמר מכאן ולהלאה שמעון ליתיב בקופטירא בהדיה בלחודוי.

קיד) תאנא בסטרא דאימא, תרין גרדיני ח טהירין אתאחדן ט בידא שמאלא, ו והא אוקימנא דאינון מאללי ארעא בכל יומא ויומא, והיינו רזא דכתיב (ו) שנים אנשים מרגלים.

קטו) ותאנא, זכאה חולקיהון דישראל יתיר מכל כ עמין עע"ז דקב"ה בעי לדכאה להו, ולרחמא עליהו, ז דאינון חולקיה ועדכיה, הה"ד (ח) כי חלק יי' עמו וגו', וכתיב (א) ירכיבוהו על במתי ארץ. על במתי ארץ דייקא. דהא אינון אתאחדן לעילא לעילא. וע"ד קב"ה רחימותא ח דיליה אתדבק בהו, הה"ד (ב) אהבתי אתכם אמר יי', וכתיב (ג) כי מאהבת יי' אתכם וגו', ומגו רחימותא יתירא דרחים להו, יהב לון יומא חד בשתא לדכאה להו, ולזכאה להו מכל חוביהון, דכתיב (ד) כי ביום הזה וגו'. נ בגין דיהון זכאין בעלמא דין, ובעלמא

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(ד) (בראשית לד) מקץ מה צ"ה. (ו) (יהושע ב) לעיל אות עה צ"ו. (ח) (דברים לב) ב"א קצד צ"ד. (א) (שם) ת"ז תכ"ז עב. ז"ח מד ט"א ש"כ. (ב) (מלאכי א) שמות צו צ"ח ז"ח נב טג ש"א. (ג) (דברים ז) ח"ג קכת. רסו. ד) (ויקרא טז) תרומה נה צ"ס.

ח תריסין; טריסין. ט בידוי. י הא. כ שאר עמין. ל ואינון. מ דלהון אתדבק ביה. נ גורס מן וע"ד בימא דא עד סוף האות לפני בגין דיהון.

מאמר

הסולם

ונתן אהרן על שני השעירים גורלות

ביד שמאל. והעמדנו, שהם מרגלי הארץ, שהיא המלכות, בכל יום ויום. כלומר שיונקים מן נה"י דמלכות, הנקראים רגליו. וז"ס שכתוב, שנים אנשים מרגלים. (ע"י בספרא דצניעווא שבסוף חרומה, אות נ"ד בהסולם). קטו) ותאנא זכאה חולקיהון וכר: ולמדנו, אשרי חלקם של ישראל, יותר מכל העמים עכ"ם, שהקב"ה רצה לטהרם ולרחם עליהם, שהם חלקו ונחלתו. ז"ש, כי חלק ה' עמו וגו' וכתוב, ירכיבוהו על במתי ארץ. על במתי ארץ הוא בדייק, שהם מתאחדים למעלה למעלה, ב"א, וע"כ הקב"ה, האהבה שלו מתדבקת בהם, ז"ש, אהבתי אתכם אמר ה'. וכתוב, כי מאהבת ה' אתכם וגו'. ומתוך אהבה יתירה שאוהב אותם, נתן להם יום אחד בשנה לטהרם ולזכות אותם מכל עונותיהם. שכתוב, כי ביום הזה וגו'. כרי שיהיו זכאים בעולם הזה ובעולם

בעל החלומות הלזה בא ועתה לכו וגו'. לאחר כך בשכם, ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי וגו'. כולם היו ברין. לכן, טוב לקחת את זה, ולא יעורר מריבה בכל השבטים.

קיג) ותנינן מזה קא חמא וכר: ולמדנו, מה דאה שמעון להתחבר בלוי יותר מכולם, דהרי ראובן היה אחיו, והיה סמוך לו כמו לוי, למה לא נתדבק בראובן. ומשיב, אלא שמעון דאה ורע שלוי בא מצד הרין, ושמעון היה נאחו מצד הרין הקשה יותר, אמר, נתערב אחד באחד, ואנו נחריב העולם. מה עשה הקב"ה, לקח את לוי לחלקו, אמר מכאן ולהלאה, ישב שמעון אסור בחבלים לברו. בקופטירא, הוא מלשון כקפטורין יוצאה מתוך הרשט, שפירשו חבל. (תנחומא מקץ)

קיד) תאנא בסטרא דאימא וכר: ולמדנו, מצד אמא, ב' רוחות חוקרי דין גאחזים (דפו"י דף ס"ב ע"ב)

דאתי, ולא ישתכח בהו חובא. וע"ד ביומא דא, מתעטרין ישראל, ושלטין על כלהו גרדינין, ועל כלהו טהירין.

קטז) תאנא ה) ונתן אהרן על שני השעירים גורלות. ונתן אהרן, בגין דאתי מסטרא דחסד. על שני השעירים, על דייקא, בגין ס דתתבסם מטרוניתא. גורל אחד ליי' וגורל לעזאזל והא תרין שעירין אינון, אמאי חד ליי'. אלא אמר קב"ה, יתיב האי ע גבאי, וחד יזיל וישוט בעלמא, דאלמלי תרוייהו מזדווגן, לא יכיל עלמא למסבל.

קיז) נפק האי, פ אזיל ושאט בעלמא, ואשכח להו לישראל, בכמה פולחנין, בכמה דרגין, בכמה נמוסין טבן, לא יכיל להו, כלהו שלמא בינייהו, לא יכיל למיעל בהו צ בדלטורא. האי ק שעירא שלחין ליה במטולא דכל חובייהו דישראל. קיח) תאנא, כמה חבילי טריקין ר מזדמנן, דאינון תחות ידיה, וממנן לאללא ארעא, על כל אינון * דעברין על פתגמי אורייתא. והוא יומא, לא

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ס דיתבסם. ע לגבאי; גבי. פ ל"ג אויל ושאט בעלמא. צ מוסיף בדלטורא אויל ושאט בעלמא אשכח לישראל כהאי גונא; ישראל לתתא אוף הכי כהאי גונא. ק כ"ג הסולם; מוסיף שעירא אחרא. ר מזדווגן.

ה) (ויקרא טז) תצוה לט צ"ה.

הסולם ונתן אהרן על שני השעירים גורלות

מאמר

ישראל. כשמגיע שעיר הזה, שלעזאזל, אל הזהר, כמה שמחה על שמחה מתבשמת בו לכולם, ואותו חוקר דין שיצא, דהיינו השעיר שלמעלה, חוזר ואומר שבחם של ישראל. הקטגור נעשה סגור. כלומר, שהמשתין נעשה חליץ טוב.

ובעולם הבא, ולא ימצא בהם חטא. וע"כ ביום הזה מתעטרים ישראל ושולטים על כל חוקרי הדין, ועל כל הרוחות.

ביאור המאמר. הנה ג' שאלות שאל ר"י אבא את ר"ש (באות ק"א) א) הני ערבין למה. ב) ואהרן למה לי למיהב עדבין, ולא איש אחר. ג) ופרשתא דא למה. כלומר למה נאמרה פרשה זו ליום הכפורים דוקא. וכדי לבאר לו את ג' שאלות אלו מביא ר"י שמעון כאן ג' ענינים שהם, א) ענין שמעון ולוי. ב) ענין ב' אנשים מרגלים. ג) ענין ב' השעירים. אשר בשורשם הדינים שבהם שוים זה לזה.

קטז) תאנא ונתן אהרן וגו': למדנו, ונתן אהרן על ב' השעירים גורלות. ונתן אהרן, למה דוקא אהרן, הוא משום שבא מצד החסד, ויכול להשלים המלכות בחסדים. על שני השעירים, הנה על הוא בדיוק. הרומז על המלכות, שהוא ממעל שני השעירים, והיינו כדי שתתבסם המטרוניתא, שהיא המלכות. גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל, שזאל, והרי שני שעירים הם, הרומזים על דינין ולמה יהיה אחד מהם לה'. ומשיב, אלא אמר הקב"ה, ישב שעיר אחד אצלי, ואחד ילך וישוטט בעולם, כי אם יתחברו שניהם, לא יוכל העולם לסבול.

קיז) נפק האי אזיל וכי': יוצא השעיר הזה הולך ומשוטט בעולם, ומוצא את ישראל בכמה עבודות, בכמה מדרגות, בכמה חוקים טובים, ואינו יכול להם. כולם, יש שלום ביניהם, ואינו יכול לכנוס בהם ברכילות. דהיינו שאינו יכול להשתין עליהם. שעיר הזה, שולחים אותו עם המשא של כל עונות ישראל.

קיח) תאנא כמה חבילי וכי': למדנו כמה גדודי מחבלים מזדמנים, שהם תחת ידו של השעיר הזה, וממונים לרגל הארץ על כל אלו העוברים על דברי תורה, וביום ההוא, יום הכפורים, אינו נמצא משטין לדבר על

קיח) תאנא כמה חבילי וכי': למדנו כמה גדודי מחבלים מזדמנים, שהם תחת ידו של השעיר הזה, וממונים לרגל הארץ על כל אלו העוברים על דברי תורה, וביום ההוא, יום הכפורים, אינו נמצא משטין לדבר על

קיח) תאנא כמה חבילי וכי': למדנו כמה גדודי מחבלים מזדמנים, שהם תחת ידו של השעיר הזה, וממונים לרגל הארץ על כל אלו העוברים על דברי תורה, וביום ההוא, יום הכפורים, אינו נמצא משטין לדבר על

קיח) תאנא כמה חבילי וכי': למדנו כמה גדודי מחבלים מזדמנים, שהם תחת ידו של השעיר הזה, וממונים לרגל הארץ על כל אלו העוברים על דברי תורה, וביום ההוא, יום הכפורים, אינו נמצא משטין לדבר על

שכיח ׀ דלטורא למללא בהו בישראל. כד מטא האי שעירא לגבי טורא, כמה

חלוסי גרסאות

׀ פטרא; מוסיף פטרא דלטורא.

ונתן אהרן על שני השעירים גורלות

הסולם

מאמר

ולוי, שנמל ליה לחולקיה ללוי וכו', ושמעון ליתבי בקופטורא בהדיה בלחודוי. דאלמלי תרווייהו מזדווגן לא יכיל עלמא למסבל, דהיינו כנ"ל בשמעון ולוי, שאם מתחברים היו מחריבים את העולם. כי אם הדינים דנוקבא אינם נמשכים מתקן קו האמצעי, הם נוספים על דינים דדכורא ומחריבים את העולם. וע"כ לקח השעיר לחטאת אצלו.

אמנם כדי להבין היטב ענין השעיר לעזאזל, צריכים להרחיב הרברים. כי אומר בזה (וירא אות שפ"ד) ביום ראש השנה, בעי לערבב ליה לשטן, ביום הכפורים, בעי לנייחא ולמעבד ליה נייחא דרוחא. וכדין אתהפך סגגוריא וכו': ופירוש הדברים הוא, כי ביום ראש השנה חוזר העולם כמו שהיה ביום ד' המעשה בראשית, דהיינו שחוזרים ונגלים ג"ד דחכמה, ואז מתעורר הס"א להמשיך דינים דשמאל על העולם. התיקון לזה היא תקיעת שופר הממעטת הג"ר מן העולמות, ונשארים בר"ק בלי ראש והשטן מתבלבל, כי כל אחיזתו הוא בג"ר דשמאל, ועתה נעלמו ע"י תקיעת שופר (כמ"ש זה וירא אות שפ"א בהסולם ע"ש) אמנם כיון שנעלמו הג"ר נעשה מקום חסרון בעולמות, הס"א עולה ונאחז במקום החסרון ג"ר, ומחטיא את הבריות. שז"ס בינונים תלויים ועומדים עד יוה"כ. ולפיכך נעשה תקון שני ביום הכפורים, שחוזרים וממשיכים הארת החכמה, ועם כל זה נעשה תקון, שהס"א לא יתאחו בשמאל להחטיא העולם בהמשכת החכמה ממעלה למטה. והיינו התקון המובא בכמה מקומות, שבעת גלוי החכמה יתגלו עמה דינים קשים המענישים הרשעים, שע"ז משומרת החכמה שלא ימשיכו הרשעים אותה ממעלה למטה (כנ"ל פקודי אות שט"ו) ותדע, שמקור התקון הזה, נעשה ביום הכפורים, על ידי השעיר לעזאזל. כי ביום הכפורים מתגלה החכמה ע"י הלבשת המלכות לבינה, ואז נתן אהרן על שני השעירים גורלות. אשר שעיר אחד ה"ס דינין דנוקבא, ושעיר הב' הוא דינין דדכורא הנמשכים מג"ר דחכמה. גורל אחד לה', דהיינו השעיר שבו דינין דנוקבא מכח תקיעת שופר בראש השנה, עולה לה', לקו האמצעי, ומקבל הארת החכמה בבחינת ר"ק, כדרך הקדושה. וגורל אחד לעזאזל, דהיינו השעיר

שמעון, היה מבחינת דינים דדכורא הנמשכים מקו שמאל. ולוי, היתה בו בחינת דינין דנוקבא, הנמשכים ממסך. וז"ש (באות ק"ג) שמעון חמא וידע וכו' נתערב חד בחד ואנן נחריב עלמא, כי הדינים דנוקבא שבלוי, כשיתוספו על הדינין דדכורא של שמעון, יחריבו העולם כנ"ל. מה עבד קב"ה, נטיל ליה לחולקיה ללוי, דהיינו שהעלהו לבחינת התקון שלו, שהוא הקו האמצעי, אשר אז הוא סותר לדינין דדכורא, ומעלים ממנו הג"ר דשמאל, כדרך קו האמצעי, וז"ש, מכאן ולהלאה, ליתבי בקופטורא בהדיה בלחודוי, דהיינו שיתמעטו הג"ר דשמאל שלו וישאר בר"ק דחכמה, שזה נחשב לו, כמו שהוא אסור בחבלים ע"י הדינין דנוקבא שבלוי. ובה מיושב ג"כ (באות ק"ב) הכתוב, ויקח את שמעון ויאסור אותו לעיניהם ששאל, מה חמא יוסף וכו'. כי יוסף הוא בחינת יסוד, שהוא קו האמצעי שמחזה ולמטה, וע"כ בחינת דינין דנוקבא המתוקנים שבקו האמצעי, אשר את שמעון, שמיעט הג"ר דשמאל שבשמעון. שמהם כל הדינים והמריבות.

וז"ש (באות ק"ד) בסטרא דאמא תרין גרדיני טהירין אתאחדן בירא שמאלא, שהם דינים דנוקבא ודינין דדכורא הנ"ל, ושניהם נמשכים מאמא אל המלכות, והדינים דנוקבא נתוספים ומתאחדים בדינין דדכורא שהם מיד שמאל, דאמא, והא אוקימנא דאינון מאללי ארעא בכל יומא ויומא, שהם נאחזים בנה"י המלכות הנקראים רגלין, והמלכות נקראת ארץ, וע"כ נקראים מדגלי הארץ. והם מתעוררים בכל יום ויום, ותיקונם הוא ע"י הארת קו האמצעי בכל יום ויום. וה"ס שני אנשים מרגלים.

וז"ש (באות קט"ז) אמאי חד לה', אל אמר קב"ה, יתיב האי גבאי. דהיינו השעיר לחטאת, כי שני השעירים בשורשם למעלה הם ג"כ ב' בחינות דינים הנ"ל, אשר השעיר לחטאת, היא דינים דנוקבא, והשעיר לעזאזל, הוא דינים דדכורא. ואמר הקב"ה, שה"ס קו האמצעי, שהשעיר לחטאת ישב אצלי, כלומר שהדינים שלו יתקנו בבחינת קו אמצעי, הממעט הג"ר דקו שמאל, וחד זייל וישוט בעלמא, היינו השעיר לעזאזל, שהוא מדינים דדכורא, ישוטט בעולם בלבדו, דהיינו כמ"ש לעיל בשמעון

חידו על חידו מתבסמין כלהו ביה. ת והוא גרדינא דנפיק, אהדר ואמר תושבחתא דישראל, קטיגורא א אתעביד סניגורא.

קיט) ות"ח, לאו דא בלחודוי הוא, אלא בכל אתר דבעיין ישראל לאתדכאה מחובייהו, קב"ה יהיב לון עיטא לקשרא מארי דדינא, ולבסמא להו באינן קרבנין ב ועלוון, דקרבין קמי קב"ה, וכדין לא יכלין לאבאשא. וההוא יומא יתיר על כלא, כמה דמבסמין ישראל ג לתתא ד לכלא, ה הכי מבסמין לכל אינן דאית להו ו דלטורא וכלא קרבנא הוא ופולחנא דקב"ה.

חלופי גרסאות

ח ההוא. א עביד. ב ועדיין. ג ל"ג לתתא. ד לכלהו. ה ל"ג הכי. ו פטרא.

ונתן אחרן על שני השעירים גדרלות

הסולם

מאמר

כל ישראל מתדבקים בה' בכל נפשם, והס"א לא יכיל למיעל בהו בולטורא. מחמת הפחד מדינים הנגלים עמו. ונודע, שאותם ב' דינים הנזכרים, הם שורשי כל החטאים העונות, וכיון שאותם ב' דינים השורשיים נתתקנו, כבר בטוחים שבית ישראל לא יחטאו עוד. וז"ש, שלחין ליה במטולא רכל חובייהו דישראל דהיינו כמ"ש ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזרה. כי ישראל נעשו בטוחים שלא יחטאו עוד, מחמת הדינים שנגלו עם השעיר שנשלח לארץ גזרה. ואז יכפר להם. ובוזה נתבאר היטב, מה ששאל ר' אבא (באות ק"א) הני ערביין למה.

ומה ששאל, ואחרן למה ליה למיחב ערביין. הוא כמ"ש (באות קט"ו) ונתן אחרן, בנין דאתי מסטרא דחסד, וע"כ היה ראוי להמשיך שפע החסדים על השעיר אשר עלה עליו הגורל לה'. וליחד ימין ושמאל שבמלכות זה בזה. ומה ששאל, ופרשתא דא למה, דהיינו למה נאמרה ביום הכפורים, הוא כמ"ש (באות קט"ו) ומגו רחימותא וכו', יהב לון יומא חד בשתא לדכאה להו ולזכאה להו מכל חוביהון.

קיט) ות"ח לאו דא וכו': ובוא וראה, לא זה בלבד הוא, אלא בכל מקום שצריכים ישראל להטהר מעונם, הקב"ה נותן להם עצה לקשר בעלי הדין, שלא יקטרגו, ולבשם אותם, באלו הקרבנות והעולות, שמקריבים לפני הקב"ה (כמ"ש בפרשת נח דף מ"ב ד"ה ות"ח ובדף מ"ח ד"ה ועם, ע"ש כל ההמשך) ואז אינם יכולים להרע, וביום ההוא, דיוה"כ, יותר מכל, וכמו שישראל למטה מבשמים הכל, ע"י שני השעירים, כך מבשמים לכל המקטרגים. והכל הוא קרבן ועבודת הקב"ה.

תאנא

השעיר שבו דינין דכורא, מתגלה עליו ג"ר דחכמה מכח שממשיך הארת החכמה, ממעלה למטה כדרך הס"א, ואח"כ ושלח את השעיר במדבר. דהיינו שנגלו עליו כל העונשים הנמשכים לדבוקים בו, מחמת שמוכרחים להמשך אחריו אל המדבר והחורבן. ואז ב' הדינים נתתקנו, כי דינין דנוקבא נתתקנו ע"י שעלה עליהם הגורל לה', שהוא קו האמצעי, שתיקן אותם בהארת ר"ק דחכמה. וכדי שלא יתאחו הס"א במקום חסרון של ג"ר דחכמה, ניתן לו השעיר לעזאזל הממשיך ג"ר דחכמה, עם כל הדינים והעונשים, ואז קמגור נעשה סגור (כמ"ש באות ק"ח) כי לא ירצה להתאחו במקום חסרון דג"ר דחכמה, כדי שלא יקלל הג"ר של עצמו שיונק מהשעיר לעזאזל. וגם אין פחד שיחטיא את בני העולם שימשיכו ממעלה למטה, מחמת רוב הדינים הרובצים עליו ע"י ששולחים אותו המדברה. וז"ש (באות ק"ח) כד מטא וכו' מתבסמין כלהו ביה, דהיינו כל הדינים, הן הדינים דנוקבא, והן הדינים דכורא, כמבואר.

וז"ש (באות קט"ז) יתיב חד גבאי, דהיינו אותו שהיא מבחינת דינים דנוקבא ישב אצלי ויקבל ר"ק דחכמה כדרך הקדושה. וחד יזיל וישוט בעלמא, דהיינו לפתות בני העולם שימשכו לו הג"ר מלמעלה למטה כחפצו. ואז הולך הס"א להחטיא בני אדם שימשיכו לו הארת החכמה ממעלה למטה, וז"ש, נפק האי, אזל ושט בעלמא ואשכח להו לישראל בכמה פולחנין וכו', דהיינו שע"י הגדרלות, כי נתברר מעלת השעיר אשר עלה עליו הגורל לה', דהיינו הארות והמוחין הגדולים הנמשכים ממנו, ולעומתו רוב הדינים ועונשים הנגלים עם השעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל, אז

קכ) תאנא, בההיא שעתא דכתיב, ולקח אהרן את שני השעירים וגו', מתערין אינון בההוא יומא לעילא, ובעיין ז לשלטאה ולמיפק בעלמא. כיון דכהנא מקרב אלין לתתא, מתקרבין אינון לעילא. כדין עדבין סלקין בכל סטריין, כהנא יהב עדבין לתתא, כהנא יהיב עדבין לעילא. כמה דחד אשתאר ביה בקב"ה לתתא. ח וחד אפקין ליה לההוא מדברא, הכי נמי לעילא, ט חד אשתאר ביה בקב"ה, וחד י נפיק ושט בעלמא, כ לההוא מדברא עלאה, וחד בחד מתקשר.

קכא) כתיב ו) וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי והתודה עליו וגו'. בג"כ וסמך אהרן את שתי ידיו, דקב"ה יסתכם על ידיו. על ראש השעיר החי, החי דייקא, לאכללא ההוא דלעילא.

קכב) ז) והתודה עליו את כל עונות, כמה דכתיב והתודה אשר חטא עליה. ואוקימנא עליה, דאתדכי ב"נ ואשתאר עליה כל ההוא חובא. אוף הכי והתודה עליו, בתר דאודי כהנא בגינייהו דישראל, עליו: כלומר, ישתארוון כלהו עליו.

קכג) א"ל ר' אבא, אי הכי והא כתיב ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים. אמר ליה שאני הכא, דהתם לשעירים הוו קרבין קרבנא, ובג"כ לא כתיב ולא יזבחו עוד את זבחיהם שעירים, אלא לשעירים, דהתם לשעירים

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

ו) (ויקרא טז) פקודי צ"צ. ז) (ויקרא ה) ח"ג יב: ז"ת פ ס"א ש"ו.
 ז) לשטאה. ח ל"ג וחד אפקין ליה לההוא מדברא.
 ט ל"ג חד אשתאר ביה בקב"ה. י נפק ושטא. כ מסיף וחד דלתתא אפקין לההוא.

מאמר

הסולם

ונתן אהרן על שני השעירים גורלות

קכ) תאנא בההיא שעתא וכר: למדנו, בשעה ההיא שכתוב, ולקח אהרן את שני השעירים מתעוררים באותו היום אלו שני השעירים, שהם דינין דנוקבא ודינין דדכורא, למעלה, ורוצים להתחבר זה עם זה כנ"ל, ולשלוט ולצאת לעולם. כיון שהכהן מקרב אלו ב' השעירים למטה, בבית המקדש, מתקרבים אלו שלמעלה, אז יוצאים גורלות לכל הצדדים, הכהן נותן גורלות למטה, הכהן, שהוא חסד, נותן גורלות למעלה. וכמו שאחד נשאר בהקב"ה, דהיינו שעיר אחד לה, למטה, ואחר, שהוא השעיר לעזאזל, מוציאים אותו למדבר ההוא. כך הוא למעלה, אחד נשאר בהקב"ה, בקו האמצעי, ואחד יוצא ומשוטט בעולם לאותו מדבר העליון, דהיינו הדינים המתגלים עם הופעת החכמה, שהם בחינת מדבר וארץ גזרה (כמ"ש לעיל באות ק"ח באורך) ואחד באחד מתקשר. כלומר שמאירים זה על זה, שע"ז מתבטלים ב' מיני הדינים הן דינין דנוקבא והן דינין דדכורא, כנ"ל באורך.

קכב) והתודה עליו את כל עונות: הוא כמו שכתוב, והתודה אשר חטא עליה, שהעמדנו אשר עליה פירושו, שהאדם נטהר ונשאר עליה על הכשבה, כל אותו העון, אף כאן והתודה עליו, פירושו, אחר שהתודה הכהן בשביל ישראל, עליו, כלומר, שישארו כל עונות עליו.

קכג) א"ל ר' אבא וכר: א"ל ר"א, אם כן, והרי כתוב, ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים, ואיך אתה אומר שהשעיר לעזאזל מכוון כנגד השעיר שלמעלה. אמר לו, כאן הוא משונה, כי שם היו מקריבים הקרבן לשעירים, כי לא כתוב, ולא יזבחו עוד את זבחיהם שעירים, אלא לשעירים, כי שם עשו עבודתם לשעירים ונתנו להם שליטה, וכאן רק, ונשא השעיר עליו את כל

קכא) כתיב וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי וסמך אהרן את שתי ידיו, דקב"ה יסתכם על ידיו. על ראש השעיר החי, החי דייקא, לאכללא ההוא דלעילא.
 ז) (ויקרא טז) פקודי צ"צ. ז) (ויקרא ה) ח"ג יב: ז"ת פ ס"א ש"ו.
 ז) לשטאה. ח ל"ג וחד אפקין ליה לההוא מדברא.
 ט ל"ג חד אשתאר ביה בקב"ה. י נפק ושטא. כ מסיף וחד דלתתא אפקין לההוא.

הו עבדי פולחנא, ושולטנותא. והכא ונשא השעיר עליו את כל עונותם, וקרבנא לא אתעביד אלא לקב"ה. ת"ח, דבגיני קרבנא מתבסמן עלאין ותתאין, ודינא ל לא שריא ושלטא עלייהו דישראל.

קכד) תאנא, ושלח ביד איש עתי המדברה. מהו איש עתי. אלא רזא דמלה הכי מ הוא *) בכל מה דאתעביד, בעי ב"נ זמין לההיא מלה. אית ב"נ דברכתא אתקיים על ידיה יתיר מאחרא. נ ת"ח, מה כתיב ביה בכהנא, מ טוב עין הוא יבורך, אל תקרי יבורך, אלא יברך, בגין ם שהוא זמין דיתקיים ברכתא על ידיה ן בהאי.

קכה) ואית ב"נ שהוא זמין לאתקיימא לווטין על ידיה, ובכל מה דיגח ליתי לווטייא ומארה ובעיתא כגון בלעם, דאקרי רע עין, דהוה זמין בכל ביש, ולא הוה זמין לטב. ואף על גב ן דברך, ברכתיה לא ץ ברכתא, ולא ן אתקיים. וכד הוה לייט, כל מאן דלייט ך אתקיים, ואפילו ברגעא חדא, ועל דא כתיב, ם שתם העין. בכל אתר דעיניה שלטא אתלטייא.

קכו) ת"ח מה כתיב. ן וישת אל המדבר פניו, בגין דיתער מההוא סטרא ההוא דשלטא תמן, וייתי בדלטוריא עלייהו דישראל. מה כתיב בהו בכהני, ם טוב עין הוא יבורך, דהוא הוה זמין בהאי, ושארין ברכתא באשגחותא דיליה. וע"ד תנינו, יסטי ב"נ אפילו ן ממאה ארחין, ולא יארע בב"נ דאית ליה עינא בישא.

קכז) אוף הכא ושלח ביד איש עתי, ן שהוא זמין להאי. ורשים להאי.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ח (משלי כב) ויקהל קנב צ"ק. ט (במדבר כד) נח ע צ"ב. י (שם) ויחי רכד צ"א. כ (משלי כב) לעיל אות קכד צ"ח. ן דיברך ול"ג ברכתיה. ץ מוסיף האי ברכתא. ן יתקיים. ך יתקיים. ם למאה. ן דהוה.

איש עתי

הסולם

מאמר

כמו בלעם שנקרא רע עין, כי היה מוכן לכל רע ולא היה מוכן לטוב, ואע"פ שברך ברכתו לא היה ברכה, ולא נתקיימה. וכשהיה מקלל, כל מה שקילל היה מתקיים, ואפילו ברגע אחד היה מתקיים. וע"כ כתוב, שתום העין, כי בכל מקום ששלטו עיניו, נתקלל.

קכו) ת"ח מה כתיב וכי: בוא וראה, מה כתוב, וישת אל המדבר פניו. הוא, כדי שיתעורר הצד השולט שם דהיינו הס"א, ויבא במלשינות וקטרוגים על ישראל. מה כתוב בכהנים, טוב עין הוא יבורך. כי הוא מוכן לזה והברכה שורה בנתינת עיניו. וע"כ למדנו שהאדם יסוד אפילו ממאה דרכים, ולא יפגוש באדם שיש לו עין רעה.

קכז) אוף הכא ושלח וכי: אף כאן, ושלח ביד איש עתי, היינו שהוא מוכן לזה ורשום

כל עונותם, והקרבן אינו נעשה אלא להקב"ה. בוא וראה, בשביל הקרבן מתבשמים עליונים ותחתונים, והדין אינו שורה ואינו שולט על ישראל.

קכד) תאנא ושלח ביד וגו': למדנו, ושלח ביד איש עתי המדברה. מהו איש עתי. ומשיב, אלא סוד הדבר כך הוא. בכל מה שנעשה, צריך אדם העושה להיות מוכן לדבר ההוא. יש בן אדם שהברכה מתקיימת על ידו יותר מאחר. שהוא מטעם הכנתו לזה. בוא וראה מה כתוב בכהן, טוב עין הוא יבורך. אל תקרי יבורך אלא יברך. כי משום שהוא טוב עין הוא מוכן שתתקיים הברכה על ידו בזה.

קכה) ואית ב"נ דהוא וכי: ויש בן אדם שהוא מוכן שתתקיימה קללות על ידו, ובכל מקום שיביט תבאנה קללות ומארה ובהלה.

וכהנא הוה אשתמודע ביה, חד עינא יתיר מאחרא פורתא. א סורטא דעל עינא
אתחפיא בשערין סגיאין. ב מכחלא עינא, ולא מסתכל במישר. האי הוא ב"נ
זמין להאי, וכדקא חזי ליה. וע"ד כתיב ביד איש עתי.

קכח) בגוש חלבא הוה ב"נ, דבכל אתר דמחי בידוי, הוה מית, ולא הו
בני נשא מקרבין בהדיה. בסוריא הוה ב"נ, דבכל אתר דאסתכל אפילו לטב,
כלא אתהפך לביש. יומא חד הוה חד בר נש אזיל בשוקא, והו אנפוי נהירין.
אתא ההוא בר נש ואסתכל ביה, ואתבקע עיניה. בג"כ, בכלא הוה ב"נ זמין,
להאי ולהאי. ועל דא כתיב טוב עין הוא יבורך, אל תקרי יבורך אלא יברך.

קכט) ותאנא, האי ב"נ דהוה אזיל ג למדברא, כד מטא ביה בההוא שעירא
הוה סליק לטורא, ודחי ליה בתרין ידוי. ד ולא הוה נחית לפלגות טורא, עד
דאתעביד שייפין שייפין. וההוא ב"נ הוה אמר, כך ימחו עונות עמך וגו'. ובגין
דסליק ההוא קטיגוריא ואתעביד סניגוריא דישראל, כדין קב"ה, ה כל חובייהו
דישראל, וכל מה דכתיב ט באינון פתקין דלעילא, לאדכרא חובייהו דבני
נשא, נטיל לון ורמי לון כהאי גוונא, לאתר דאתקרי מצולות ים. הה"ד, ז ותשליך
במצולות ים כל חטאתם.

קל) תאנא, ח ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת,
ומאת עדת, בגין דיהא מכלהו, ויתכפר לכלהו. דהא כל חובייהו דבני ישראל

חלוסי גרסאות

מסורת הוהר

ז) (מיכה ז) ח"ג טז. קא. קב. קלא: קלג: קלד. א סטרא. ב ומכחלא ג במדברא. ד ובג"כ לא.
ח) (ויקרא טז).

ה מוסיף נטיל כל.

דרך אמת ט באותם כתבים.

איש עתי

הסולם

מאמר

אדם זה שהיה הולך עם השעיר למדבר, כשהגיע
שם עם השעיר, היה עולה להר, ודחה אותו
בשתי ידיו, ולא היה יורד לחצי ההר, עד
שנעשה אברים אברים. והאדם ההוא היה אומר,
כך ימחו עונות עמך וכו'. ומשום שעי"ז, עלה
הקטגור ונעשה סגור של ישראל (כנ"ל באות
ק"ח) אז לוקח הקב"ה כל עונות ישראל, וכל
מה שכתוב, באלו פסקי דין שלמעלה להוכיח
עונות בני אדם, ומשליך אותם כאסן הזה,
שנשלך השעיר לעזאזל מן ההר, אל המקום
שנקרא מצלות ים. שה"ם מקום החשך והדינים
דשמאל שמתחת המלכות הנקראת ים. ז"ש,
ותשליך במצלות ים כל חטאתם.

קל) תאנא ומאת עדת וגו' לחטאת :
למדנו, הכתוב אומר ומאת עדת, ללמד שיקחו
מכסף כולם, ויתכפר לכולם. כי כל עונות ישראל
תלוים כאן, וכולם מתכפרים בזה. וע"כ לא די
שיקחו מכסף אדם אחד, ומאיזה מקום גלקחים.
הוא

ורשום לזה, והכהן היה מכיר בו, כי עין אחת
היתה גדולה קצת יותר מהשניה, העור שעל
העין, דהיינו העפעפים, מכוסה בשערות גדולות,
העין בצבע כחול, ואינו מביט במישור. זה הוא
אדם המוכן לזה, לשלוח השעיר לעזאזל, והוא
כראוי לו, וע"כ כתוב, ביד איש עתי. סורטא,
פירושו עפעפים, לפי הענין.

קכח) בגוש חלבא הוה וכו': בגוש
חלב, היה אדם, שבכל מקום שהכה בידו היה
ממית, ובני אדם לא היו קרבים אליו. בסוריא
היה אדם, שבכל מקום שהביט, אפילו שהיה
כונתו לטוב, היה הכל מתהפך לרע. יום אחד
היה אדם אחד הולך בשוק, והיו פניו מאירים,
בא אותו אדם והביט בו, ונבקעה עינו. משום
זה, לכל דבר, בין לטוב בין לרע, יש איש
המוכן לו, לזה ולזה. וע"כ כתוב, טוב עין הוא
יבורך. אל תקרא יבורך, אלא יברך.

קכט) ותאנא האי ב"נ וכו': ולמדנו,
(דט"י דף ס"ג ע"ב) 396

הכא תליין, וכלהו מתכפרי בדא. *) ולא סגי מב"נ חד. (ו) ומאן אתר אתנסיבו מאינון קופין דבעזרה נטלין אגרא, ואייתי להו מאינון דמי דהוו מכלהו. קלא) וההוא שעירא אחרא, דהוה אשתאר לקב"ה, עבדין ליה חטאת בקדמיתא. והא אוקימנא באן אתר הוה מתקשרא. ולבתר דא מתקרבין הני, ומתבסמין כלא, ואשתארו ישראל זכאין קמי קב"ה, מכל חובין דעבדו ותבו קמיה. הה"ד כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'.

קלב) תו אמר ר' שמעון, (ו) ויאמר יעקב אל רבקה אמו הן עשו אחי איש שעיר ואנכי איש חלק. מאי קא רמיזא, (ו) אלא ודאי עשו איש שעיר, הוא מההוא דאקרי שעיר, דהא מההוא סטרא אתי. ואנכי איש חלק: גבר מההוא דפליג לכל שאר עמין רברבין ממנו. דכתיב (ו) אשר חלק יי' אליהן אותם, וכתיב כי (ו) חלק יי' עמו וגו'. תו איש חלק, מתרי שעירים ואשתאר חדא, דכהנא (ו) פליג (ו) לה, חד לחולקיה, וחד לקב"ה. אמאי. בגין דיטעין על כתפוי כל חובוי דיעקב, דכתיב ונשא השעיר עליו את כל עונותם, (ו) עונות תם. קלג) תאנא, בההוא יומא כמה פתחין פתיחין לקבליהון דישראל לקבלא צלותיהון. זכאה חולקיהון דישראל, דהא קב"ה בעא לזכאה לון, ולדכאה לון, הה"ד כי ביום הזה יכפר וגו'. בהאי יומא אתעטר כהנא בכמה עטרין. בהאי יומא פולחנא דכהנא יקירא ורב מכל פולחנין. לכלא יהב חולקא באינון קרבנין דקב"ה. בהאי יומא אתעטר חסד בעלמא על ידא דכהנא, מקרב קרבנין על

חלופי גרסאות

ו א"ל. ז פליגת. ח להו. ט ל"ג עונות תם. י אתער.

מסורת הזהר

(ו) (בראשית כז) נח מז צ"א. (ט) (דברים ד) שמות עז צ"ד. (ו) (דברים לב) שמות עז צ"ה.

דרך אמת (ו) ומאיה מקום נלקחו.

תרי שעירים

הסולם

מאמר

ה' עמו וגו'. עוד, איש חלק, היינו משני שעירים שנחלקו ונשאר חלק אחד, שהכהן חלק אותם, אחד לחלקו של יעקב ואחד להקב"ה. למה, כדי שהשעיר ישא על כתפיה כל עונות של יעקב, שכתוב ונשא השעיר עליו את כל עונותם, שהוא אותיות עונות תם, דהיינו עונות של יעקב שנקרא איש תם. קלג) תאנא בזההוא יומא וכר: למדנה ביום הזה, כמה פתחים פתוחים כנגד ישראל לקבל תפלתם. אשרי חלקם של ישראל שהקב"ה רוצה לזכותם, ולטהר אותם. ז"ש, כי ביום הזה יכפר וגו'. ביום הזה מתעטר הכהן בכמה עטרות. ביום הזה עבודת הכהן היא יקרה וגדולה מכל העבודות. לכל נתן חלק באלו הקרבנות של הקב"ה (כנ"ל אות קי"ח בהסולם), ביום הזה נתעטר החסד בעולם על ידי הכהן, המקריב קרבנות על עונות העם. תחילה הקריב על עונותיו

הוא, שלוקחים כסף מן הקופות שבעזרה, ומביאים השעירים, מכסף הזה שהוא של כולם. קלא) וההוא שעירא אחרא וכר: ושעיר האחר שנשאר להקב"ה עושים אותו תחילה חטאת, וכבר העמדנו באיזה מקום הוא מתקשר (כנ"ל בסולם אות קי"ח) ואח"כ מתקרבים אלו, הכל מתבשם, ונשארו ישראל זכאים לפני הקב"ה מכל העונות שעשו וחטאו לפניו. ז"ש, כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'. קלב) תו אמר רבי שמעון וכר: עוד אר"ש, ויאמר יעקב אל רבקה אמו הן עשו אחי איש שעיר ואנכי איש חלק. מה זה רומז. אלא ודאי, עשו איש שעיר הוא, מאותו הנקרא שעיר, שהוא הס"א, כי בא מאותו הצד. ואנכי איש חלק, היינו איש הנחלק ממה שחלק לשאר העמים, אל השרים והממונים שלהם, שכתוב, אשר חלק ה' אותם. וכתוב, כי חלק (דפו"י דף ס"ג ע"ב *) דף ס"ד ע"א)

חוביהו דעמא. על חוביה בקדמיתא, ולבחר על חוביהו דעמא. מקרב כ עלוון עליה ועל עמא והא אוקימנא מלי.

ל רעיא מהימנא

קלד) * (פקודא דא, למפלח כהנא רבא פולחנא דהווא יומא כמה דאצטריך, ולמשלח שעיר לעזאזל. רזא דא כד"א, בגין לאתפרשא מעמא קדישא, ולא יתבע חוביהו קמי מלכא. ולא יקטרג עלייהו, דהא לית נ ליה תקיפו ושולטנו, בר כד אתקף רוגזא מלעילא, ובהווא דורונא אתהפך לבתר אפוטרופוסא עלייהו, ועל דא אתדחייא מקמי מלכא. והא אוקימנא, בגין דאיהו קץ כל בשר.

קלה) ועמא קדישא יהבין ליה כמה דאצטריך ליה שעיר, ורזא דא ג) הן עשו אחי איש שעיר. כמה דאיהו בסטר דקדושה דכר ונוקבא, ו אוף הכי בסטר מסאבו דכר ונוקבא. ג מתלא אמרי, לכלבא ארמי ליה גרמא, ילחך עפרא דרגלך. קלו) שאלו לבן זומא, מהו לטרוטי כלבא. אמר להם, ז) ובארצכם לא תעשו, כל שבארצכם לא תעשו. כמה דאצטריך עלמא להאי, הכי אצטריך עלמא להאי. ועל דא אתמר, ר) והנה טוב מאד דא מלאך המות. לית לבטלא ליה מן עלמא,

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ג) (בראשית כז) לעיל אות קלב צ"ג. ז) (ויקרא כב) משפטים פד צ"ז. ר) (בראשית א) הקסה"ז קפט צ"א ת"ז תכ"ב סו: תמ"ז פג. פד. ז"ה יג ט"א שט"ז תק"ח קי"ב ט"ג של"ט קכא ט"ב ש"ח. כ עלמין. ל חוספתא. ו פקודא מ"ד. נ ל"ג ליה. ט מוסף ושולטנו בה. ע ל"ג אף. פ מלה.

שעיר לעזאזל

הסולם

מאמר

שהס"א חושק מאוד לאור הנה, ע"ש בטעמו ונימוקו. וסוד שעיר לעזאזל הוא המשכת החכמה דשמאל, (כנ"ל אות קי"ח) וע"כ כשישראל ממשיכים לו אור הנה נעשה אפוטרופוס וסנגור עליהם. כמ"ש שם באורך. קלה) ועמא קדישא יהבין וכר: והעם הקדוש נותן לו כמו שצריך לו, דהיינו שעיר, וז"ס הן עשו אחי איש שעיר. שהוא בחינת הס"א. ויש בו זכר ונקבה, שכמו שיש בצד הקדושה זכר ונקבה, כן יש בצד הטומאה זכר ונקבה. משל אומדים, השלך עצם לכלב, וילחך עפר רגליך. אף כאן נותנים לס"א שעיר והוא נעשה סניגור.

עונותיו ואח"כ על עונות העם. ומקריב עולות עליו ועל העם. וכבר העמדנו הדברים.

רעיא מהימנא

קלד) פקודא דא למפלח וכר: מצוה זו היא שיעשה הכהן הגדול עבודת יום ההוא כמו שצריך, וישלח שעיר לעזאזל. סוד זה הוא, כמו שאתה אומר, כדי שהס"א יפרד מן העם הקדוש, ולא יתבע עונותיהם לפני המלך, ולא יקטרג עליהם, כי אין לו כח וממשלה רק כשמתחזק הכעס מלמעלה. ובמתנה הזו, של השעיר לעזאזל, מתהפך אח"כ לשומר עליהם (כמ"ש לעיל באות קי"ח ע"ש) וע"כ נדחה מלפני המלך. והרי העמדנו שזה הוא, משום שהוא קץ כל בשר.

קלו) שאלו לבן זומא וכר: שאלו לבן זומא, המתוד לנו לסדס כלב. אמר להם, ובארצכם לא תעשו, פירושו, כל שבארצכם לא תעשו, ואפילו כלב. כי כמו שהעולם צריך לזה, צריך העולם ג"כ לזה. כלומר, שאין דבר בארץ שאין לו צורך. וע"כ למדנו, והנה טוב מאד, זהו מלאך המות, שאין לבטלו מן העולם. כי העולם

פירושו. כמו שנתבאר לעיל (פרשת נח אות ק"ל) שע"כ נקרא קץ כל בשר, משום, דכל דעותיה לאו איהו אלא בבשרא תדיר, ונתבאר שם בהסולם שבשר ה"ס הארת חכמה משמאל, (דפו"י דף ס"ד ע"א *) דף ס"ג ע"א)

כגון (ג) אדנ"י יהו"ה. אמאי אקרי אלהים, והא א אתוון רחמי אינון בכל אתר. קנח) אמר ליה, הכי הוא כתיב בקרא, דכתיב (ט) וידעת היום והשבות אל לבבך כי יי' הוא האלהים, וכתיב (ז) יי' הוא האלהים. אמר ליה מלה דא ידענא, דבאתר דאית דינא, אית רחמי. ולזמנא, באתר דאית רחמי, אית דינא. א"ל תא חזי ב דהכי הוא, ידו"ד בכל אתר רחמי. ובשעתא דמהפכי חייביא רחמי לדינא, כדין כתיב יהו"ה, וקרינון ג ליה אלהים. קנט) אבל ת"ח רזא דמלה, ג' דרגין אינון, וכל דרגא ודרגא בלחודוי, ואע"ג דכלא חד, ומתקשרי בחד, ולא ד מתפרשי דא מן דא. ת"ת, כלוה נטיעון, וכל אינון ה בוצינין כלוה נהירין ומתלהטן ו ומשתקיין ומתברכאן, מההוא נהרא דנגיד ונפיק, דכלא כליל ביה, ז וכללא דכלא ביה. קס) והאי ט נהרא אתקרי א"ם לגנתא, ועילא מגנתא, בגין דעדן משתתף בהדה, ולא פריש מנה. ובגין כך, כל מבויעין נפקין ונגדין כ ואשתקיין לכל עיבר. ופתחין בה פתיחון, ועל דא רחמי מנה משתכחין, ורחמיין פתיחין בה. קסא) ובגין דקרינון לה אם, נוקבא גבורה, ודינא מנה נפיק. אקרי רחמי

חלופי גרסאות

א ל"ג אתוון. ב הכי. ג ל"ג ליה. ד מתפרש ה מוסיף בוצינין דמתלהטין. ו ואשתקיין. ז בדפו"י תרי גוסחא. ח האי. ט ל"ג נהרא. י א"ס. כ ואשקיין.

מסורת הזהר

(ג) (בראשית טו.) ט (דברים ד) הקסה"ז קסא צ"ד. (ט) (מ"א יח) ב"ב פח צ"א.

הוי"ה בניקוד אלקים

נקראת אם, כח"ש כי אם לבינה תקרא, שהוא למעלה מן הגן. ונקראת אם, משום שעדין, שהוא חכמה מתחבר עמה, ואינו נפרד ממנה, ומשום זה כל המבויעים של המוחין, יוצאים ונמשכים ממנה ומשקים לכל צד. הן לימין והן לשמאל, ופותחים בה פתחים, וע"כ הרחמים נמצאים ממנה שהוא קו האמצעי, והרחמים נפתחים בה. כי ראשית פתיחת קו האמצעי, להכריע וליחד ימין ושמאל, שהוא שלמות כולל, מתחלת בבניה.

קסא) ובגין דקרינון לה אם וכר: ומשום זה שקוראים אותה, את הבינה, אם, היא נוקבא, וגבורה, ודין יוצא ממנה. וע"כ היא נקראת רחמים בפני עצמה, דהיינו מבחינת עצמותה, אבל מצדה מתעוררים דינים. וע"כ, השם של הבינה, כתוב ברחמים, דהיינו באותיות חויה המורה על רחמים, ומנוקד בדין, דהיינו שד' אותיות הויה שלה, מנוקדות כמו הניקוד שבשם אלהים. ונמצאות אותיות השם שהן ברחמים, ודינים נמשכים מצדה, המרומז בנקודות השם. כעין זה יה"וה, זו היא מדרגה אחת.

ביאור המאמר. נודע, שחכמה ובינה מכונים בכל

הסולם

מאמר

בניקוד אלקים. ושואל, למה נקרא אלקים, והרי האותיות, שהן הויה, הן רחמים בכל מקום. קנח) אמר ליה הכי וכר: א"ל כך הוא כתוב במקרא, שכתוב, וידעת היום והשבות אל לבבך כי הויה הוא האלקים. וכתוב, הויה הוא האלקים. אמר לו דבר זה ידעתי שבמקום שיש דין יש רחמים, ולפעמים במקום שיש רחמים יש דין. וע"כ אוה"כ הוי"ה הוא האלקים. אמר לו, בוא וראה שכך הוא, כי הויה בכל מקום הוא רחמים, ובשעה שהרשעים מהפכים הרחמים לדין, אז כתוב הויה, וקורים אותו אלקים. קנט) אבל ת"ח רזא וכר: אבל בוא וראה סוד הדבר. ג' מדרגות הן, וכל מדרגה ומדרגה היא בפני עצמה, אע"פ שהכל אחד, ומתקשרים כאחד, ואינון נפרדות זו מזו. בוא וראה, כל הנטיעות, דהיינו הספירות, וכל אלו הנרות, דהיינו ספירות המלכות, המכונה מאורי אש, כולם מאירים ולהטים ומשקים ומתברכים מאותו הנהר הנמשך יוצא, שהוא בינה, שהכל כלול בו, כי כל המוחין באים ממנה, וכלל הכל בו.

קס) והאי נהרא אתקרי וכר: והנהר ההוא נקרא אם אל הגן, שהוא מלכות, כי בינה (דפו"י דף ס"ה ע"א)

בלחודהא, הא מסטרהא דינין מתערין. ובגין כך כתיב ברחמי, ונקוד בדינא. אתוון ברחמי, ואתנגיד דינא ל מסטרהא, ח כגוונא דא יהוה, האי דרגא חד.

קסב) דרגא תניינא, מסטרא דהאי נ קדמאה, נפיק ח ואתער דרגא אחרא ע אקרי גבורה, והאי אקרי אלהים, באלין אתוון פ ממש. צ ושירותא מזעיר אנפין הוא, וביה אתאחיד. ובגין דאתאחיד ק בהאי, כתיב יי' האלהים, כי יי הוא האלהים, באלין אתוון, והוא חד, ודא הוא דרגא תניינא. קסג) דרגא תליתאה, צדק. כתרא בתראה, האי בי דינא דמלכא. ותאנא

חלופי גרסאות

ז בסטרהא. ח ל"ג כגוונא דא. נ ל"ג קדמאה. ט ל"ג ואתער. ע דאקרי. פ ל"ג ממש. צ מוסף ושירותא חד. ק מוסף האי בהאי.

הוי"ה בניקוד אלקים

הסולם

מאמר

שהעלתה לתוכה את המלכות, כי מצדה עצמה היא בסוד, כי חפץ חסד הוא, בלי שום דין. וז"ש, ובגין דקרינון לה אב, דהיינו שהעלתה לתוכה את המלכות, היא נוקבא, גבורה, ודינא מנה נפיק, שמחמת שהמלכות היא נוקבא נעשתה גם הבינה נוקבא, וכן מחמת שהמלכות היא גבורה נעשתה גם הבינה לבחינת גבורה, ודינים יוצאים ממנה, דהיינו שנעשו בה ג' זריעות דחולם שורק חירק, שמהם יוצאים דינים, וז"ש, אקרי רחמי בלחודהא, שלפי עצמה היא כולה רחמים בלי שום דין, כי היא בבחינת, כי חפץ חסד הוא, הא מסטרהא דינין מתערין, מטעם שקבלה לתוכה את המלכות כנ"ל. ובג"כ כתיב ברחמי, באותיות הוי"ה, שמורה על עצמותה שהיא רחמים, ונקוד בדינא, שמורה על הדינים שבה מטעם החיבור עם המלכות, ע"כ הניקוד שלה כמו השם שבמלכות, שהוא אלקים. דהיינו בחטף סגול חולם וחירק, חטף סגול תחת ה', וחולם על ה', וחירק תחת ה'.

קסב) דרגא תנינא וכי: מדרגה השניה, מצד מדרגה הראשונה, שהיא בינה, יוצאת ומתעוררת מדרגה אחרת שנקראת גבורה, שהיא קו שמאל דז"א, וזה נקרא אלקים, ולא בנקודות בלבד, כמו בינה, אלא באותיות אלה ממש. והתחלתו היא מזעיר אנפין, דהיינו חסד דז"א, שמשם נמשך גבורה, וכו' הוא נכלל, כי קו שמאל דז"א נכלל בקו ימין דז"א, שהוא חסד, ומשום שמתאחד בזה, בחסד, ע"כ כתוב, הויה הוא האלקים, כי הויה, שהוא חסד, הוא האלקים, שהוא גבורה, וכאן, לא רק בנקודות של אלקים, כמ"ש בבינה, אלא כולל בהאותיות דאלקים, והם אחד. להיותם כוללים זה בזה. וזו היא מדרגה השניה.

קסג) דרגא תליתאה וכי: מדרגה השלישית, הוא צדק, דהיינו מלכות, שהיא

בכל מקום אבא ואמא, וצריכים להבין טעם הדבר. והענין הוא, כי המלכות, שממנה נבראו העולמות, הנה מבחינתה עצמה אינה דאוויה לקבל אור העליון, כי הצמצום א' והמסך דוכב עליה, שלא תקבל אור העליון. וכדי לקיים העולמות שיוכלו לקבל אור העליון, העלתה הבינה אליה את המלכות שע"ז קבלה הבינה לתוכה את הדינים של המלכות, ונסתלקו ממנה הג"ר, שמחמת זה קבלה המלכות שבבינה בחינת הכלים והקטנות של הבינה, ואח"כ כשירדה המלכות מן הבינה וחזרו אליה הג"ר, קיבלה המלכות המוחין דג"ר של הבינה. ומן המלכות מקבלים כל העולמות (ועי' לעיל ב"א דף ז' ד"ה וכבר). ונמצא שהבינה קבלה אליה את המלכות ודיניה, ומיעטה את עצמה, כדי שתוכל המלכות לקבל מוחין וקיום. וענין עלית המלכות לקבלת המוחין מבינה, נבחן כמו עיבור ולידה (כנ"ל ב"א מ"ב ד"ה פירוש וכמ"ש בתרומה אות תר"ח בהסולם ע"ש) וע"כ נעשה בינה אל המלכות כמו אם, והמלכות היא בתה. ומתוך שחכמה ובינה הם בזווג, ואין בינה בלי חכמה, נבחן ג"כ החכמה לאב אל המלכות. וזה אמרו (באות ק"ס), והאי נהרא אתקרי אם לגנתא, שהבינה הנקראת נהר נעשתה אם אל המלכות. ונודע שמטעם עלית המלכות לבינה, יצאו בבינה ג' קוין, בסוד ג' בקודות חולם שורק חירק, שה"ס ג' זריעות, דהיינו ג' בחינות דינים (כמ"ש לעיל ב"א ט"ו ד"ה ההוא ע"ש) שחולם ה"ס קו ימין ושורק קו שמאל וחירק הוא קו האמצעי. וז"ש, ובגין כך כל מבוטין נפקין ונגדין, דהיינו שורשי המוחין, ואשתקוין לכל עיבר, דהיינו לקו ימין ולקו שמאל, ועל דא רחמי מנה משתכחין, שה"ס קו האמצעי, הרי שנעשה ג' בחינות דינין בבינה מג' קוין, שכל זה עלתה לה מטעם

אדנ"י הכי כתיב, והכי אקרי, וכ"י בהאי ר שמא אתקרי. והאי שמא באתר דא אשתלים. ואלין אינון ג' דרגין, דאקרון ש בשמהון דדינא. וכלא מתקשר חד בחד בלא פרודא, כמה דאוקימנא.

קסד) אמר ליה, ת אי ניחא קמיה דאבא, הא שמענא בהאי, דכתיב (9) אהיה אשר אהיה, ולא א קיימא ביה. א"ל אלעזר ברי, הא אוקמוה תברייא, והשתא בחד מלה אתקשר כלא.

קסה) * ורזא דמלה הכי הוא. אהיה, דא כללא דכלא. ב דכד שבילין סתימין ולא מתפרשן, וכלילן בחד אתר. כדין אקרי אהיה, כללא כלא, סתימין ולא אתגלייא.

קסו) ג בתר דנפק ד מניה שירותא, וההוא נהר אתעבר לאמשכא כלא, כדין אקרי אשר אהיה. כלומר, ע"כ אהיה, אהיה זמין לאמשכא ולאולדא כלא.

חלופי גרסאות

ר ל"ג שמא. ש בשמהון. ת ל"ג אי. א קאימנא.
ב וכד. ג באתר. ד ל"ג מניה.

מסורת הזוהר

(9) (שמות ג) בשלח לב צ"ב.

אהיה אשר אהיה

הסולם

מאמר

כי כשהשבילים סתומים ואינם מפורשים, דהיינו שהי' הסותמת, היא באויר שלהם, ואינה יוצאת מהם, (כנ"ל ב"א דף רנ"א ד"ה נחית ע"ש) וכלולים במקום אחר. דהיינו שכלולים בראש א"א. כי להיותם בבחינת ג"ר דבינה בסוד כי חפץ חסד, נחשבים כמו שלא יצאו מראש א"א, (כנ"ל בהקסה"ז דף י"ד במראות הסולם ד"ה והטעם) אז הם נקראים אחיה, שהוא כלל הכל, הוא סתום ואינו מתגלה. (כמ"ש כל זה לעיל ב"א אות ו' ע"ש).

קסו) בתר דנפק מניה וכי: אחר שיוצאת ממנו ההתחלה לגילוי המוחין, ואותו הנהר, שהוא ישו"ת נתעברה עם זור"ן, להמשיך הכל, אז היא נקראת אשר אהיה, כלומר, על כן אהיה, אהיה, היינו, אני עתיד להמשיך ולהוליד הכל. אהיה, כלומר, עתה אני הוא כלל הכל, כלל של כל פרט, דהיינו של כל מדרגה ומדרגה. אשר אהיה, היינו, שאמא, שהיא בינה, נתעברה ומוכנת להוציא כל הפרטים ולגלות שם העליון, הויה.

פירוש. אחר א"א עלאין, נאצלים ויוצאים ישו"ת, שהם בחינת ז"ת דבינה, ובהם הי', יוצאת מאויר ובינה ותרי"ם שלהם שנפלו לזרין, חוזרים למדרגתם, לבינה, וגם לוקחים עמהם את זרין ומעלים אותם לבינה, כנ"ל, (בהקסה"ז דף כ' ד"ה אמא) שבוה נבחנוס זרין כמו שנתעברו בבינה (כנ"ל תרומה אות חר"ח בהסולם) וז"ש, בתר דנפק מניה שירותא, דהיינו ישו"ת שבהם יוצאת הי' מאויר, ונתגלה

ספירה האחרונה, וזו היא בית דין של המלך, של ז"א. ולמדנו שהשם אדני כתוב כך ונקרא כנסת ישראל, שהיא המלכות נקראת בשם הזה, אבל השם של ז"א כתוב הויה ונקרא אדני, ושם הזה נשלם במקום הזה, במלכות. ואלו הן ג' מדרגות הנקראות בשמות של דין, שמדרגת הבינה, נקראת הויה בניקוד אלקים. ומדרגת הגבורה, נקראת גם בהאותיות של אלקים, ומדרגת המלכות נקראת אדני, שהם ג' שמות דין, מטעם כי המדובר היא כאן בקו שמאל, שהוא דין, ששורשו היא בינה, וע"כ הוא מרומז רק בנקודות דאלקים, וממנה נמשך לקו שמאל דז"א, ושם הוא במציאות ממש, אלא שכלול בימין. וע"כ הוא סוד אלקים גם בהאותיות. וממנו נמשך למלכות, שהיא נבנית כולה מקו שמאל. וע"כ נקראת אדני. שהוא אותיות דין במפורש. וכולן מתקשרות אחת באחת בלא פירוד, כמו שהעמדנו.

מאמר אהיה אשר אהיה

קסד) א"ל אי ניחא וכי: אמר לו, אם הוא לדצון לפני אבי, הרי שמעתי בזה שכתוב, אהיה אשר אהיה, ואיני עומד בו, שאיני מבין פירושו. אמר לו, אלעזר בני, הרי העמידוהו החברים. ועתה בדבר אחר מתקשר הכל.

קסה) ורזא דמלה הכי וכי: וסוד הדבר כך הוא. השם אהיה, זה כלל הכלל, שהוא או"א עלאין, שה"ס ג"ר דבינה, שהם תמיד בסו"ה כי חפץ חסד הוא ואינם מקבלים חכמה לעולם.

אהיה : כלומר, השתא אנא הוא כלל כלא, כללא ה דכל פרטא. אשר אהיה : דאתעברת אימא, וזמינת לאפקא פרטין כלהו, ולאנתגלייא שמא עלאה.
 קסז) לבתר בעא משה למנדע פרטא דמלה מאן הוא, עד דפריש ואמר
 אהיה, דא הוא פרטא, והכא לא כתיב אשר אהיה. ואשכחנא בספרא דשלמה
 מלכא, אשר : ר (בקיטורא דעדונא ב) קסטירא ז בחברותא עלאה אשתכח. כד"א,
 באשרי כי אשרוני בנות, אהיה ג) זמינא לאולדא.
 קסח) ת"ח היך נחית מדרגא לדרגא, ה לאודעא רזא דשמא קדישא למשה.
 בקדמיתא אהיה, כללא דכלא, סתים דלא אתגלייא ט כלל, כמה דאמינא. וסימן,
 ואתיה אצלו אמון וגו', וכתוב ו) לא ידע אנוש ערכה וגו'. לבתר אפיק. ההוא
 נהרא, אימא עלאה, כ אתעברת, וזמינא לאולדא. ואמר אשר אהיה, זמינא

מסורת הזהר

הלופי גרסאות

ז (בראשית ל) ב"ב קלג צ"ג. ק) (משלי ח) תולדות א צ"ד. ר) (איוב כח) משפטים קעד צ"ר.
 ה בלא. ו הוי"ה. ז עלאה חברותא. ח לאחזאה קב"ה
 ול"ג לאודעא רזא דשמא קדישא. ט ל"ג כלל.
 י מוסיף רזא דשירותא עלאה ראשיתא דכלא.
 כ ואתעברת דזמינא.

דרך אמת א) בקישור העידון שהוא החכמה עם הבינה שהוא היכל העליון. ב) יחוד גמור נמצא.
 ג) מוכן להוליד ועיין ריש פ' בראשית טו ע"א.

מאמר

הסולם

אהיה אשר אהיה

אור החכמה, בבחינת התחלה. וההוא נהר
 אתעבר, שהבינה ותר"מ שלהם המשיכו את
 זרין לבינה, שזה נבחן שהבינה נתעברה עם
 זרין, לאמשכא כלא, דהיינו זרין, כדין אקרי,
 אשר אהיה, שפירושו, זמין לאמשכא
 ולאולדא כלא, שנעשתה בזה מוכנת להוליד
 כל המוחין דזרין. השתא אנא כלל כלא, כי
 נעשתה בזה מוכשרת להוציא כל המדרגות
 דזרין דבי"ע. וי"ש, לאפקא פרטין כלהו,
 ולאנתגלייא שמא עלאה. דהיינו השם הויה
 שהוא השם של ז"א בגדלות.

קסז) לבתר בעא משה וכר : אח"כ
 רצה משה לדעת פרטיות הדבר מה הוא. דהיינו
 עצם תקון המוחין בישוס"ת בג' קוין שמשם
 יצאו ונאצלו המוחין דז"א. עד שהקב"ה פירש
 לו ואמר, כה תאמר לבני ישראל אהיה וגו'.
 שם הויה הוא פרטיותה של ישוס"ת, וע"כ לא
 כתוב כאן, אשר אהיה. ומצאתי בספרו של
 שלמה המלך, אשר, פירושו, שהיכל, שהוא
 בינה, הוא בקשר העדן, שהוא חכמה, שנמצא
 בחיבור העליון. כמש"א, באשרי כי אשרוני
 בנות. אף כאן אשר, הוא לשון אושר. אהיה,
 פירושו, שמוכנת להוליד.

קסח) ת"ח היך נחית וכר : בוא וראה
 איך ירד ממדרגה למדרגה, להודיע הסוד של
 השם הקדוש למשה. מתחילה, אהיה, שהוא כלל
 הכל, וסתום שלא נגלה כלל. שהם או"א עלאין.
 כמו שאמרת. וסימן, ואתיה אצלו אמון וגו'.
 וכתוב, לא ידע אנוש ערכה וגו'. הרי שהחכמה,
 שה"ס או"א עלאין, הם סתומים וכתוב עליהם
 לא ידע אנוש ערכה, כי החכמה נעלמת בהם
 ואינה ידועה כלל. ואח"כ האצילו או"א עלאין
 את

פירוש. כבר ידעת שע"י עלית המלכות
 במקום בינה דראש א"א, יצאה הבינה מראש
 דא"א לגוף, שהסר"ה, ונהר, שהוא בינה, יצא
 מעדן, שהוא חכמה, שהיא הראש דא"א, וסוד
 (דפו"י דף ס"ה ע"ב) 410

לאולדא, ולתקנא כלא. לבתר שארי לאולדא, ולא כתיב אשר, אלא אהיה:
כלומר, השתא יפיק ויתתקן כלא.

קסט) בחר דנפיק כלא, ואתתקן כל חד וחד באתריה, שבק כלא, ואמר
יהו"ה. דא פרטא, ודא קיומא. ובההיא שעתא ידע משה, ל רזא דשמא קדישא,
סתים וגליא ואתדבק ה מה ד) דלא אתדבקו שאר בני עלמא, זכאה חולקיה.
אתא ר' אלעזר ונשיק ידוי.

קע) א"ל, אלעזר ברי, מכאן ולהלאה, אזדהר דלא למכתב שמא קדישא,
אלא כדקא יאות. דכל מאן דלא ידע למכתב שמא קדישא כדקא יאות, ולקשרא
קשרא דמהימנותא קשרא דחד בחד, בגין ליחדא שמא קדישא. עליה כתיב,
ו) כי דבר יי' בזה ואת מצותו הפר הכרת תכרת וגו'. אפילו דגרע חד דרגא,
או חד קשרא, מאת חד מנייהו.

קעא) ת"ח, נ י' בקדמיתא, כללא דכלא, סתים מכל סטרין, שבילין לא
מתפתחין, ס כללא דזכר ונוקבא. קוצא דיו"ד דלעילא, רמיזא לאין, לבתר,
ע י' דאפיק ההוא נהרא דנגיד ונפיק מניה, ולאחעברא מניה ה', בהאי פ כתוב

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ו) (במדבר טו) ז"ח יוד ט"ד שי"ח יא ט"א שכ"א. ל מוסיף אהיה אשר אהיה רזא. ה כמה. נ א'. ס כלא.
ע א'. פ דכתיב.

דרך אמת ד) שלא השיגו.

כתיבת שם הוי"ה

הסולם

מאמר

האמונה, הקשר של אחד באחד, של ז"א ומלכות,
בסו"ה הויה אחד ושמו אחד, כדי ליחד את השם
הקדוש, עליו כתוב, כי דבר ה' בזה ואת מצותו
הפר הכרת תכרת וגו', ואפילו אם גרע מדרגה
אחת, או יחוד אחד מאות אחת מהן.

קעא) ת"ח י' בקדמיתא וכר: בוא
וראה, י' שבתחילת שם הויה, היא כלל הכל,
סתומה מכל הצדדים, שבילים לא נפתחים בה,
היא כלל זכר ונקבה, שהם אבא ואמא עלאין,
שהי' ה"ס אבא, וב' אותיות מילוי הויה, שהן
ו' ד', הן אמא והם סתומים ובלתי נפתחים (כנ"ל
אות קס"ח) הקוץ שעל הי' למעלה רומז על אין,
שהוא כתר הנקרא אין, מטעם שבו אפיסת
ההשגה. ואח"כ הוציאה הי', ממנה שה"ס עדן,
אותו הנהר הנמשך ויוצא, שהוא בינה
ושתתעבר ממנו, בבן ובת שהם ו' ד', והיא
ה', שצורתה רומזת על ז"א ומלכות המעוברת
בחוכה, שהם צורת ד' ו'. בה' זו כתוב, ונהר
יוצא מעדן, יוצא, כתוב דהיינו שיוצא
תמיד, ולא יצא שהוא לשון עבר. משום זה,
אין הח' צריכה להפרד מן הי', וע"כ כתוב
רעיתי

את נהר ההוא, שהוא אמא עלאה, ונתעברה,
היא עתידה להוליד. ואמר אשר אהיה,
שפירושו, אני מוכן להוליד ולתקן הכל. לאח"כ
התחילה להוליד, ואז לא כתוב אשר, משום
שבשעת לידה נפרד הזוג העליון. כנ"ל. אלא
אהיה, כלומר, עתה יוציא ויליד ויתתקן הכל.
קסט) בחר דנפיק כלא וכר: אחר
שיצא הכל ונתתקן כל אחד ואחד במקומו,
כלומר, אחר שנולד ז"א ובא למטה במקומו.
עזב הכל, דהיינו כל השמות הנ"ל, ואמר הויה,
זהו פרט, דהיינו פרטיות מדרגת ז"א, שלא
בחיבור עם אמא, וזהו קיום, דהיינו חזוהין דז"א
הנקראים קיום. ובשעה ההיא ידע משה סוד
השם הקדוש הסתום והגלוי, ונתדבק מה שלא
נתדבקו שאר בני העולם כמוהו, אשרי חלקו.
בא ר' אלעזר ונשיק ידוי.

סדר כתיבת שם הוי"ה

קע) א"ל אלעזר ברי וכר: אמר לו,
אלעזר בני, מכאן ולהלאה, הזהר שלא לכתוב
את השם הקדוש, אלא כראוי, כי מי שאינו יודע
לכתוב את השם הקדוש כראוי ולקשר קשר
(דפו"י דף ס"ה ע"ב)

(ח) ונהר יוצא מעדן. יוצא ולא יצא. בג"כ לא בעיא לאתפרשא מניה. ובג"כ צ כתיב רעיתי.

(קעב) ואי תימא נהר כתיב, ק משמע חד, והא הכא ג'. הכי הוא ודאי, יי אפיק תלתא, ובתלתא אתכלל כלא. יי אפיק לקמיה ההוא נהר, ותרין בנין דינקא להו אימא, ואתעברת מנייהו, ואפיק לון לבתר. ה': כגוונא דא ה', ואינון בנין תחות אבא ואימא.

(קעג) בתר דאולידת, אפיקת בן דכר, ושוייה לקמה, ובעי למכתב ו', והאי ירית אחסנתא דאבא ואימא, וירית תרין חולקין, ומניה אתון ברתא. ועל דא, בעי למכתב לבתר, ו"ה כחדא כמה דה"א קדמאה י"ה כחדא. ולא בעי לאפרשא לון, אופי הכא ו"ה כחדא, ולא בעי לאפרשא לון. והא אוקימנא מלי. ולאחר אחרא סלקין הני מלי. זכאה חולקיהון דצדיקייא, דידעין רזין עלאין דמלכא קדישא, ויתחזון לאודאה ליה, הה"ד & אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך.

(קעד) תאנא א"ר יהודה, (ב) אל אלהים יי דבר ויקרא ארץ. שלימו דכלא. שלימו דאבהן קדישי. דבר ויקרא ארץ, לאשתכחא בכ"י בשלימו בחדוותא. ומאן אתר הוא אשתכח עמה. הדר ואמר, מציון מכלל יופי אלהים הופיע.

מסורת הזהר
 (ח) (בראשית ב) ב"א ריא צ"א. א) (תהלים קמ) ב"ב
 רכה צ"ה. ב) (תהלים ג) וישב מה צ"א ז"ח עו
 ס"א של"ז תק"ח קג ס"ג ש"י
 חלופי גרסאות
 צ ל"ג כתיב. ק ל"ג משמע.

כתיבת שם הוי"ה

הסולם

מאמר

בראשית א' דף רפ"ז ד"ה תלח) שזה נבחן כמו שבאים לו בירושה. וז"א יורש ב' חלקים, אחד לעצמו, ואחד בשביל המלכות, וממנו ניונת הבת. וע"כ צריכים לכתוב אח"כ ו"ה ביחד, בון אחר זון, כמו שה' ראשונה מחוברת יחד עם ה', דהיינו י"ה, ואין צריך להפריד ביניהם, (כנ"ל באות קס"ט) אף כאן ר"ה ביחד ולא צריכים להפריד ביניהם. וכבר העמדנו הדברים, ואלו הדברים שבכאן עולים למקום אחר. אשרי חלקם של הצדיקים היודעים סודות עליתים של המלך הקדוש, ודאויים להודות לפניו, ז"ש אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך. קעד) תאנא א"ר יהודה וכו': למדנו, אר"י, אל אלקים הוי"ה דבר ויקרא ארץ, אל אלקים הוי"ה, הם חג"ת (כנ"ל. אות קנ"ו) שהם שלמות הכל, שלמות האבות הקדושים, שהם חג"ת. דבר ויקרא ארץ, דבר, פירושו השפעה, ארץ היא המלכות, כדי להמצא בכנסת ישראל בשלמות בשמחה. ומאיזה מקום הוא נמצא עמה, חודר ואומר, מציון מכלל יופי אלקים הופיע, היינו מיסוד דמלכות הנקרא ציון.

רעיתי, על ה' הזו, להיותה עם ה' כשני ריעים, שאינם נפרדים זה מזה לעולם.
 (קעב) ואי תימא נהר וכו': ואם תאמר, הרי נהר כתוב, שמשמע אחר, והרי כאן יש ג', דהיינו הבינה, המעוברת עם ז"א ומלכות, כנ"ל. ומשיב, כך הוא ודאי, ה' הוציאה שלשה, ובשלשה נכלל הכל, ה' הוציאה לפניו נהר הזה, שהיא בינה, ושני בנים, שאמא מניקה אותם ומתעברת מהם, שהוציאה אותם לאחר כך. ה' היא כצודה זו ד', ובתוכה ו', שהיא הרגל הקטועה שבתוך הה', ואלו ד' ו' הם הבנים שמתחת אבא ואמא, שאמא מעוברת בהם, כנ"ל.
 קעג) בתר דאולידת אפיקת וכו': אחר שהבינה הולידה, הוציאה בן זכר, ונתנה אותה לפניו, שהוא ז"א, וצדיקים לכתוב ו', הרומזת על הבן, שהוא ז"א, אחר שכבר נולד ויצא לחוץ, למקומו. וזה, הבן יודש נחלת אבא ואמא, דהיינו שמקבל המוחין ד"יה שהם או"א, אע"פ שאינם שייכים לו מבחינת אצילותו, אלא בסוד כיון דתלת נפקי מחד, חד בתלת קיימא (כנ"ל רפוי"י דף ס"ה ע"ב)

קעה) **ר** תאנא כד בעא קב"ה למברי עלמא דלתתא, כלא כגוונא דלעילא עבד ליה. עבד ירושלים, אמצעינתא דכל ארעא. ואתר חד דאקרי ציון, עלה. ומהאי אתר מתברכא. ובהאי אתר דציון שארי עלמא לאתבנאה, ומניה אתבני. הה"ד, אל אלהים יי' דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבואו. ומאן אתר. מציון מכלל יופי * אלהים הופיע. כלומר, מציון דהוא שלימו דיופי דעלמא. אלהים הופיע. ת"ת, לא אתברכא ירושלים, אלא מציון. וציון מעילא, וכלא חד בחד אתקשר.

קעו) תאנא, אמר רבי יהודה, **א** ויצא אל המזבח אשר לפני יי' וכפר עליו. אל המזבח סתם. **ש** כמה דאתעביד לתתא, אתעביד לעילא, וכלא אתקשר חד בחד. ותאנא, כמה דבהאי יומא מכפר כהנא לתתא, הכי נמי לעילא. וכד כהנא דלתתא מסדר פולחניה, כהנא דלעילא **ת** הכי נמי, לא אשתכח לעילא, עד דאשתכח לתתא. ומתתא שארי לסלקא קדושה דמלכא עלאה, ומשתכחין כלהו עלמין חד קמיה דקב"ה.

קעז) א"ר יהודה, אלמלא הוו ידעי ישראל אמאי קב"ה פקיד עליהו דישאל, לאוכחא להו יתיר מכל שאר עמין, ינדעון דהא קב"ה שביק דידיה, ולא גבי מנהון חד ממאה. תאנא, קב"ה כמה רתיכין, כמה חיילין אית ליה, כמה שולטנין ממנן משתכחין בפולחניה, כד זמין להו לישראל בהאי עלמא,

חלופי גרסאות
ר מוסיף וכן תאנא. **ש** מוסיף כביכול כמה. **ת** מוסיף
 ה"נ כביכול.

מסורת הזהר
א לעיל אות קמה צ"ג.

כמה דאתעביד לתתא אתעביד לעילא

הסולם

מאמד

כן נעשה למעלה, והכל נקשר אחד באחד. ע"י המזבח, שהוא יסוד המלכות, ולמדנו, כמו שביטום הוה מכפר הכהן למטה, בבית המקדש, כן הוא למעלה, וכשהכהן שלמטה מסדר עבודתו, כן הכהן שלמעלה, שהוא חסד דו"א, משפיע אל המלכות, ולא נמצאת העבודה שלמעלה, שה"ס ההשפעה של החסד אל המלכות, עד שנמצאת למטה עבודתו של הכהן, כי מלמטה מתחילה לעלות הקדושה של המלך העליון. ונמצאים כל העולמות אחד, לפני הקב"ה.

קעז) א"ר יהודה וכ"ר: אר"י, אם היו יודעים ישראל למה פקד הקב"ה עליהם לייסר אותם, יותר מכל שאר העמים, היו יודעים, שהקב"ה ויתר, על שלו, ולא נפרע מהם אחד ממאה. למדנו, כמה מרכבות כמה צבאות יש לו להקב"ה. כמה שליטים ממונים נמצאים בעבודתו, כשהזמין את ישראל בעולם הזה, הכתיר אותם בכתרים קדושים, כעין של מעלה, והשכין אותם בארץ הקדש, שהיא מכוונת כנגד המלכות

קעה) **תאנא כד בעא וכ"ר**: למדנו, כשרצה הקב"ה לברוא את העולם התחתון, כולו כעין של מעלה עשה אותו, עשה את ירושלים אמצע של כל הארץ, ומקום אחד, עליה, שנקרא ציון, שה"ס יסוד, וממקום הזה מתברכת. וממקום הזה של ציון, התחיל העולם להבנות, וממנו נבנה, ז"ש אל אלקים דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבואו, ומאיזה מקום, מציון מכלל יופי אלקים הופיע, כלומר, מציון, שהיא שלמות היופי של העולם אלקים הופיע. בוא וראה, לא נתברכה ירושלים, שהיא המלכות, אלא מציון, שהיא יסוד. וציון נתברכה למעלה, שהוא ז"א, והכל אחד באחד מתקשר, שז"א ומלכות, שה"ס אחד באחד, מתיחדים ע"י ציון.

קעו) **תאנא א"ר יהודה וכ"ר**: למדנו אר"י, ויצא אל המזבח אשר לפני ה' וכפר עליו. אל המזבח, ואמר סתם, שמדמו על המזבח של מעלה, שה"ס יסוד דמלכות. וכמו שנעשה למטה
 (דסו"י דף ס"ה ע"ב * דף ס"ו ע"א)

אכתר לון בכתרין קדישין כגוונא דלעילא, אשרי לון בארעא קדישא, בגין דישתכחו בפולחניה, קשיר לכלהו עלאי בהו בישראל.

קעט) וחדוון לא עאלין קמיה, ופולחנא לא אתעביד קמיה לעילא, עד דישראל עבדין לתתא. כל זמנא דישראל משתכחיז בפולחניה דמאריהון א לתתא, הכי נמי לעילא. ב בזמנא דישראל בטלי פולחנא לתתא, בטלי לעילא, ופולחנא לא אשתכח לא לעילא ולא לתתא. ועל דישראל בטלו פולחנא דקב"ה כד שראן בארעא, הכי נמי לעילא, כ"ש לבתר.

קעט) אמר קב"ה, ישראל אי אתון ידעין, כמה אוכלוסין, כמה חיילין, מתעכבין בגיניכו, תנדעון דלית אתון כדאי למיקם בעלמא, אפילו שעתא חדא. ועכ"ד מה כתיב, ד) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים וגו', ג ויצא אל המזבח, אל ד המזבח סתם, אשר לפני יי' סתם. וכפר ה עליו לבתר, ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם וגו'. וכפר עליו מאי קא מיירי. א"ר יוסי, לאתערא חסד בעלמא בקדמיתא.

קפ) תאנא, כתיב וכפר על הקדש מטמאות בני ישראל. מאי וכפר על הקדש. אלא א"ר אלעזר, הא תנינו, חייביא עבדין פגימותא לעילא, ומתערין דינין, וגרמין לאסתאבא מקדשא. ה) וחויא תקיפא שארי לאתגלאה. וכדין דינין מתערין בעלמא, ובהאי יומא, בעי כהנא לדכאה כלא, וולאתעטרא כתרא קדישא

מסורת הזהר

ד) (ויקרא כו) שמות עב צ"פ.

חלופי גרסאות

א ל"ג לתתא. ב מוסיף כביכול בזמנא. ג מוסיף בג"כ ויצא. ד מובח. ה מוסיף עליו אהרן. ו ולאתערא.

ה) ונחש החזק מתחיל להתגלות והוא נחש הקדמוני.

מאמר

הסולם

כמה דאתעבד לתתא אתעביד לעילא

אל המזבח, נאמר, על המזבח, סתם, שאינו מוכרח שהוא המזבח שלמטה במקדש. וכן, אשר לפני ה' סתם, שאינו מוכרח שהוא בבית המקדש. אלא המזבח, רומז על מזבח של מעלה, שהוא המלכות, שהוא לפני ה', שהוא ז"א. ואח"כ, וכפר עליו ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם וגו'. שואל, אם רומז על המלכות, וכפר עליו, מהו פירושו, וכי שייכת כפרה למעלה. א"ר יוסי, וכפר עליו פירושו, לעורר החסד בעולם בתחילה. קפ) תאנא כתיב וכפר וגו': למדנו, כתוב, וכפר על הקדש מטמאות בני ישראל. שואל, מהו וכפר על הקדש. אלא אמר ר' אלעזר, הרי למדנו, הרשעים עושים פגם למעלה, ומעוררים דינים, וגורמים שיטמא המקדש, והנחש החזק מתחיל להתגלות. ואז דינים מתעוררים בעולם. וביום הזה, צריך הכהן לטהר הכל, ולעטר הספירה הקדושה שלו, שהיא חסד דז"א, שהוא ראש המלך, כי חסד הוא ספירה

המלכות, כדי שימצאו בעבודתו. וקשר כל העליונים בישראל.

קעט) וחדוון לא עאלין וכו': ושמחה אינה נכנסת לפניו, ועבודה לא נעשית לפניו למעלה, עד שישראל עושים למטה. כל זמן שישראל נמצאים למטה בעבודת אדונם, כן הוא למעלה. ובזמן שישראל מבטלים העבודה למטה, מתבטלת ג"כ למעלה, ועבודה אינה נמצאת לא למעלה ולא למטה. ומשום שישראל בטלו עבודת הקב"ה כשהיו שורים בארץ, היה כן למעלה, ומכ"ש אח"כ בגלות.

קעט) אמר קב"ה, ישראל וכו': אמר הקב"ה: ישראל, אם הייתם יודעים, כמה גדודים כמה צבאות מתעכבים בעבודתם בשבילכם למעלה, הייתם יודעים, שאין אתם ראוים להיות בעולם אפילו שעה אחת. ועכ"ו, מה כתוב, ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים וגו'. ולפיכך, ויצא

דיליה, דהיא ז רישא דמלכא. בגין דייתי מלכא ה לאשראה במטרוניתא, וכד רישא דמלכא נטיל, כלא נטיל, וייתי לאזדווגא במטרוניתא ולא תערא חידו וברכאן בעלמא.

קפא) אשתכח דכל ט שלימו דעילא ותתא, בכהנא תלייא. דאי אתער כתרא דיליה, כלא אתער וכלא בשלימו אשתכח. וע"ד כתיב וכפר על הקדש. בקדמיתא וכפר על הקדש. לאסגאה שלמא בעלמא, ולאסגאה חידו בעלמא. וכד חידו דזווגא אשתכח במלכא ובמטרוניתא, כל שמשין, וכל בני היכלא, כלהו אשתכחו בחידו. וכל חובין דחבו קמי מלכא, אתכפר להו. הה"ד, מכל חטאתיכם לפני יי' תטהרו. ובג"כ כתיב וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד צאתו. בשעתא דעאל לזווגא להו, ובשעתא דמזדווגין מלכא ומטרוניתא, ההיא שעתא וכפר בעדו ובעד ביתו.

קפב) תאנא, ה) וכל אדם לא יהיה באהל מועד, רבי יצחק פתח. וזכרתיו את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק וגו', האי קרא אוקמוה. כ תא חזי, בשעתא דישראל בגלותא, כביכול קב"ה עמהון בגלותא, דהא שכינתא לא אתעדי מנייהו לעלמין. ג ת"ח, בזמנא דישראל אשתכחו בגלותא דבבל, שכינתא בינייהו שריא, ה ותאבת עמהון מן גלותא. ובזכות אינון צדיקיא * דאשתארו בארעא, שארת בארעא, ולא אעדי מנייהו לעלמין. א"ר יהודה, דאתהדרת מטרוניתא במלכא, ואתהדר כלא בהלולא דמלכא, בג"כ אקרון אנשי כנה"ג, כנה"ג ודאי.

חלופי גרסאות

ה) (ויקרא טו). ז) (ויקרא כו) בשלח נח צ"ב. ז אשא. ח לאזדווגא במטרוניתא ולא תערא חידו וברכאן בעלמא וכד רישא דמלכא נטיל כלא נטיל.

ט שלמא. י מוסיף וכל חידו דעלמא וכל. כ ל"ג ת"ח. ל ל"ג ת"ח. מ ותבאת.

מסורת הזוהר

מאמר

הסולם

כמה דאתעבד לתתא אתעביד לעילא

אותם, ובשעה שמזדווגים המלך והמלכה, בשעה ההיא, וכפר בעדו ובעד ביתו. קפב) תאנא וכל אדם וגו': למדנה וכל אדם לא יהיה באהל מועד. רבי יצחק פתח, וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק וגו'. מקרא זה העמידוהו. בוא וראה, בשעה שישראל הם בגלות, הקב"ה עמהם כביכול, בגלות, כי השכינה אינה סרה מהם לעולם. בוא וראה, בזמן שישראל נמצאו בגלות בבבל, ביניהם השכינה, וחזרה עמהם מן הגלות. ובזכות אלו הצדיקים שנשארו בארץ, שרתה בארץ, ולא סרה מהם לעולם. א"ר יהודה, שחזרה אז המלכה אל המלך, וחזר הכל להיות בסעודת השמחה של המלך. ומשום זה נקראו אנשי כנסת הגדולה. כנסת הגדולה דאי שהמלכו ח שנקראת כנסת, חזרה מקטנותה בגלות, והיתר לנדולה.

ספירה ראשונה שלו. כדי שיבא המלך לשרות בהמלכה, שהיא המלכות, וכשראש המלך נוסע, כולם נוסעים, דהיינו כל ספירותיו, ובא להזדווג עם המלכה, ולעודד שמחה וברכות בעולם.

קפא) אשתכח דכל שלימו וכי: נמצא שכל השלמות שלמעלה ושלמטה תלויה בכהן, שאם הספירה שלו מתעוררת, הכל מתעורר, והכל נמצא בשלימות. וע"כ כתוב, וכפר על הקדש. בתחילה וכפר על הקדש, דהיינו להרבות שלום בעולם ולהרבות שמחה בעולם, וכשנמצאת שמחת הזווג במלך ובמלכה, כל המשמשים וכל בני ההיכל, כולם נמצאים בשמחה, וכל החטאים שעשו לפני המלך מתכפרים להם. ז"ש, מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. ומשום זה כתוב, וכל אדם לא יהיה באהל מועד, בבאו לכפר בקדש עד צאתו, שהוא בשעה שנכנס לזווג 415 (דפו"י דף ס"ו ע"א *) דף ס"ז ע"ב)

קפג) תאנא, בכל זמנא דישראל בגלותא, אי אינון זכאין, קב"ה אקדים לרחמא עליהו, ולאפקא לון מגלותא. ואי אינון לא זכאין, מעכב לון בגלותא, עד ההוא זמנא דאתגזר. נ וכד מטא זמנא, ואינון לא אתחזיין, קב"ה אשגת ליקרא דשמיא, ולא אנשי להו בגלותא, הה"ד וזכרתי את בריתי יעקב וגו'. אלין אבהו דכלא, ס רוא דשמא קדישא.

קפד) רבי חייא אמר, מאי טעמא יעקב קדמאה הכא. אלא, בגין דיעקב כללא דאבהו, והוא אילנא קדישא. בג"כ, ו' דשמא קדישא ביה אחידא, והכי קרינו יעקב בו'. ר' יצחק, אמר וא"ו באתווי י"ג מכילן, דירית ירותא ע די"ג מבויעין דמבויעא סתימא קדישא.

קפה) ר' אבא אמר, וא"ו אמאי כליל ו' א' ו'. אלא, ו' דיתב על כורסייא, כד"א ז ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. א' סתים בגויה ולא אתגלייא, ודא הוא דכתיב ח) בי נשבעתי נאם יי', בג"כ פ כתיב, ולא אקרי, צ בתראה, כללא דקדמאה. בתראה, הא אוקימנא דא ק יסוד, דאיהו סיומא דגופא, וכללא דיליה. וע"ד כלילן אתוון ר דא בדא, ש וא"ו, רישא וסיומא, כמה דאוקימנא.

חלופי גרסאות

נ דמטא ול"ג וכד: ואע"ג דמטא. ס ל"ג רוא דשמא קדישא. ע ל"ג די"ג מבויעין דמבויעא סתימא קדישא. פ לא ול"ג כתיב. צ ו' [וא"ו] בתראה כללא ד' [דוא"ו] קדמאה ר' [וא"ו] בתראה. ק מוסיף יה"ו יסוד. ר חד בחד. ש דא'.

מסורת הזהר

ז) (יחזקאל א) נח צו צ"ג תק"ח צד ס"ג של"ב. ח) (בראשית כב) וירא קכא צ"ח.

וזכרתי את בריתי יעקב

הסולם

מאמר

מבויעים של המבויע הסתום הקדוש, שהוא א"א. שמדיקנא שלו נמשכים י"ג תיקונים לז"א שנקרא יעקב. וע"כ כתוב יעקב עם ו'.

קפה) ר' אבא אמר וכר: ראי' ו' למה כלולה ו' א' ו' במבטא ומשיב, אלא ו', שהוא ז"א. הוא היושב על הכסא, על המלכות שנקראת כסא, כש"א, ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, שהוא ז"א. א' סתומה בתוך הוא, ואינה מתגלה, כי א' היא א"א המלוכש מטבוד ולמטה בז"א, ואינו מתגלה לחוץ מז"א. וז"ש בי נשבעתי נאם ה'. כי ז"א נשבע, בא"א המלוכש בתוכו, ומשום זה הא' היא כתובה ולא נקראת, כלומר כשאנו קורים ואו הא' נחה ואינה נשמעת במבטא, משום שרומזת על א"א שהוא סתום ובלתי מושג. ו' האחרונה, היא כלל הראשונה, והעמדנו שו' האחרונה, היא יסוד, שהוא סיום הגוף, שהוא ת"ת, וכלל שלו. שהוא כלול בגוף. וע"כ כלולות האותיות זו בזו ואו שהוא ראש וסוף, דהיינו ת"ת ויסוד שהם אחד, והא' היא א"א המלוכש בת"ת, כמו שהעמדנו ותאנא

קפג) תאנא בכל זמנא וכר: למדנו, בכל זמן, שישראל הם בגלות, אם הם זכאים, הקב"ה מקדים לרחם עליהם ולהוציאם מן הגלות. ואם אינם זכאים מעכב אותם בגלות עד הזמן שהוא שנגזר, וכשהגיע הזמן, הם אינם ראויים להגאל, הקב"ה משגיח לכבוד שמו, ואינו שוכח אותם בגלות. ז"ש וזכרתי את בריתי יעקב וגו' שהם אבות הכל, דהיינו חג"ת, שה"ס השם הקדוש, הו"ה. כי משגיח לכבוד שמו.

קפד) רבי חייא אמר וכר: רח"א, מהו הטעם שיעקב נאמר כאן הראשון, שאומר וזכרתי את בריתי יעקב, ואח"כ יצחק ואח"כ אברהם. ומשיב הוא משום שיעקב שהוא ת"ת, הוא כלל האבות, כי ת"ת כולל בתוכו את החסד והגבורה, הנקראים אברהם ויצחק. והוא אילן הקדוש, דהיינו ז"א, הכולל כל הו"ק, ע"כ הו' של השם הקדוש הויה, נאחות בו, ואנו קורים כך יעקב עם ו'. ר' יצחק אמר ואו במילוי אותיותיו, הוא בגימטריא י"ג, והיינו י"ג מדות הרחמים, שיעקב שהוא ז"א, יורש ירושת י"ג (דפו"י דף ס"ו ע"ב) 416

קפו) ותאנא, תרין אתוון אינון, כהאי גוונא וא"ו דאמינא, נו"ן אוף הכי. ואע"ג דאוקמוה מלה, נו"ן ה הכי מתפרשא: נ' כפופה, דא מטרוניתא. וסמיכא לה ו', דאיהו יסוד, בגין לאתברכא מניה. ו' פשוטה, א אתפשטותא דתפארת. וע"ד כלילן אתוון, ומתאחדן דא בדא. ואי תימא, אמאי ב אהדר ו' אנפוי מנו"ן כפופה, ואהדר אנפוי לגבי ו' פשוטה. אלא בגין יקרא דמלכא, אהדר אנפוי לקבליה דמלכא.

קפז) ותאנא, מ"ם לא כליל ג בגויה ד את אחרא, ה אלא מ' פתוחה, ס' סתומה. מ' פתוחה: ו דהוא ז כד דכר אתחבר עמה. ס' סתומה: ח יובלא. דהא אחותי כלה גל נעול מעין חתום.

קפח) אמר ר' יצחק, בשעתא דמלכא קדישא אדכר להו לישראל בגין שמיה, ט ואהדרת מטרוניתא לאתרהא, כתיב, וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש. כך כהנא, בשעתא דעאל ליחדא שמא קדישא, ולכפרא בקודשא, לזווגא למלכא במטרוניתא. כתיב וכל אדם לא יהיה באהל מועד וגו'. קפט) תאנא, ר' יהודה כ אמר, כהנא אתער שלמא בעלמא, לעילא ותתא. ותניא עאל בדרגא חד, אסחי גופיה. נפיק מהאי דרגא, לדרגא אחרא אסחי

חלופי גרסאות

ח ל"ג. הכי מתפרשא. א בפשיטותא. ב אתהדר. ג בגבייהו; בגויה. ד ל"ג את. ה בגין. ו דהא. ז דכר ול"ג כד; ח מוסיף ס' יובלא. ט אהדרת. י מוסיף כדן כתיב. כ ל"ג אמר.

מסורת הזוהר

(ט) (שיר ד) ב"א רא צ"א.

ואו א' סתים בגויה

הסולם

מאמר

ס' סתומה מורה על יובל, שהיא בינה, שדרכיה סתומים, וע"כ גם ה' סתומה מכל צדדיה. ואע"פ שהבינה מתפשטת לפעמים, מ"מ נחשבת שהיא סתומה. ויש שלומד בזה, כמו שאתה אומר, גן נעול אחותי כלה גן נעול מעין חתום. דהיינו שגם ה' סתומה רומזת על מלכות, בהיותה נקראת, מעין חתום. קפח) א"ר יצחק בשעתא וכו': אר"י, בשעה שהמלך הקדוש זוכר את ישראל למען שמו, ומחזיר את המלכה למקומה, אז כתוב, וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש. כך הכהן בשעה שנכנס ליחד השם הקדוש, ולכפר בקדש, לזווג המלך והמלכה, כתוב וכל אדם לא יהיה באהל מועד וגו'.

קפט) תאנא ר' יהודה וכו': למדנו, ריי"א, הכהן מעורר שלום בעולם למעלה ולמטה. ולמדנו נכנס במדרגה אחת, של המלכות, רוחץ גופו. יצא ממדרגה זו למדרגה אחרת, של ז"א, רוחץ גופו. ומאחו השלום בזה ובזה, בז"א ובמלכות. מקדש ידיו, ומתברכים יחד. ובכל דבר

קפו) ותאנא תרין אתוון וכו': ולמדנו, אלו ב' אותיות, באותו האופן שאמרתי בואו, הוא גם כן בגוין. ואע"פ שהעמידו הדבר בדרך אחר, הרי הנון מתבארת כך, ה' כפופה זו היא המלכה. ונסמכת לה ו' שהוא יסוד, כדי שהמלכות תתברך ממנו. ה' פשוטה, היא התפשטות ת"ת. וע"כ כלולות, האותיות ומתאחדות זו בזו. כי ת"ת שהוא ו' פשוטה משפיע ליסוד שהוא ו', והיסוד משפיע למלכות, שהיא נ' כפופה. ואם תאמר, למה ה', מחזרת פניה מן ה' הכפופה, ונותנת פניה אל ה' הפשוטה. אלא הוא משום כבוד המלך, שהוא ו' פשוטה דהיינו ת"ת כנ"ל, ע"כ היסוד מחזיר פניו כנגד המלך. כלומר, שהיסוד ות"ת הם תמיד כאחד כנ"ל בדבור הסמוך.

קפז) ותאנא מ"ם לא וכו': ולמדנו, המ"ם אינה כוללת בתוכה אות אחרת, כי אות המילוי היא ג"כ ס', אלא שהיא מ' פתוחה וס' סתומה. מ' פתוחה מורה, שהמלכות היא בזמן כשהדכר מתהבר עמה, והיא פתוחה לקבל ממנו השפע. (דפו"י דף ס"ו ע"ב) 417

גופיה. אחיד שלמא בהאי ובהאי, קדש ידוי, ומתברכאן כחדא. ובכלא בעי לאחזאה עובדא, ובעי לאחזאה לכושי, דיתלבש כגוונא דעובדא דיתכוון, עד דיסדר כלא כמה דאצטריך, ויתברכוני עלאי ותתאי.

קצ) תאנא ל ר' שמעון, פתח מ יו"ד בגליפוי, אתוון בסטרינו, אתקשרן ביו"ד. יו"ד אזיל ס ליו"ד, יו"ד סליק ביו"ד. יו"ד ע אזיל לוי"ו, פ מתכנשי צ בה'. ומכוון דעתא, ק אתחבר ה' בוא"ו.

קצא) ה' עלאה אחיד ר תרעוי ש בגלופי תכסיסין, אחדא ת בנהירו אלף וחמש מאה ושבעין אכסדרין סתימין. סליק ה', ואתער חמשין זמנין, לן'

חלופי גרסאות

ל ל"ג ר' שמעון. מ ז : ד. נ ל"ג יו"ד. ס לוי"ו. ע ל"ג אזיל לוי"ו. פ ומתכנשי. צ בהו. ק אחבר. ר בתרעוי. ש בגליפוי. ת בנהירי, בנהרוי.

מאמר הסולם יו"ד בגליפוי

סותמות. אלף ה"ס חכמה, וקו ימין. חמש מאות ה"ס בינה וקו שמאל, ושבעים ה"ס הדעת, קו האמצעי. ומצד שהמוחין אלו הם שורשי"ס להארות החכמה, הם נקראים אכסדרות, שהן פתוחות לכל עבר. ומצד שאין כאן מקום הארתם כי בבינה שולט החסד ולא החכמה, הן נבחנו לסתומות, כי לא יפתחו אלא במלכות, ששם מקום שליטתם. וכל ג' קוין האלו הם החכמה שבבינה, וקו ימין שלה, הכולל מג' קוין. ואח"כ עולה ה', שהיא בינה, ומתעטרת חמשים פעמים, לחמשים שערי בינה שלה, שהם קיום של כל קיום. שה"ס הבינה של הבינה, ובחינת קו שמאל שלה, שהוא שורש כל המוחין הנקראים קיום. וכאשר נחקקה הבינה, בעטרותיה, דהיינו ב' עטרין שלה שה"ס הדעת שלה, מאירים מכאן פני המלך, שהוא ז"א. כי כל האורות דז"א נמשכים מב' עטרין אלו, בסוד תלת נפקי מחד, חד בתלת קיימא (כנ"ל ב"א דף רפ"ו ד"ה תלת) והו' מתפשטת באלו האורות, לע"ב חקיקות, דהיינו השם ע"ב. כי הו' כוללת ו' קצוות חג"ת נה"י, ובכל קצה מאירות י"ב בחינות, שה"ס חו"ב תו"מ שבכל אחת ג' קוין, וששה פעמים י"ב הם ע"ב. ונתבאר איך ג' קוין חב"ד דבינה נקשרים בחכמה.

המוחין דחכמה מכונים אלף, בסו"ה ואלפך חכמה. המוחין דבינה מכונים חמש מאות ע"ש ה' ספירות שלה חג"ת נ"ה, שספירותיה בסוד מאות. ומוח הדעת מכונה שבעים, ע"ש חג"ת נה"ים שלו, כי ספירות דז"א בסוד עשרות, ומה שאנו חושבים בבינה רק חג"ת נ"ה, ולא יסוד ומלכות, הוא מטעם כי בינה עד הוד התפשטותה, ולא יותר. הדעת נבנת לשתי עטרין, כי חג"ת נה"י שבדעת הם עיטרא

דבר צריך להראות מעשה למטה כדי לעורר כנגדו למעלה, וצריך להראות הלבושים שמתלבש שיהיו כעין המעשה, שיכוון עד שמסדר הכל כמו שצריך, ויתברכו עליונים ותחתונים.

קצ) תאנא ר"ש, פתח וכו': ר' שמעון למד, ה' פותחת בחקיקותיה, ומתפשטות האותיות בצדדים, דהיינו כל אות משם היה מתפשטת בג' קוים, ומתקשרות ב'. שכל קו מהו, נקשר ב', שהיא חכמה וקו ימין. ומפרש, ה' הולכת ל', דהיינו החכמה, שה"ס י' ראשונה של השם יאהדונה", הולכת ומתפשטת עד ה' האחרונה, שהיא המלכות. כי מתפשטת באור ישר עד המלכות, ה', שהיא מלכות, עולה ל', שהיא חכמה. והמלכות מעלה אור חוזר עד החכמה, ונכללת החכמה בעשר ספירות שז"ס ה' פותחת בחקיקותיה. ואח"כ ה', שהיא חכמה, הולכת ל', שהיא ז"א, דהיינו שמתפשטת לז"א, ונעשית ראש הו'. אמנם תחילה מתקבצים, האורות של החכמה, בה', שהיא בינה, ומכוונת את הדעת, שהדעת מכוונת באמצע בין חכמה לבינה, ואח"כ נתחברה ה' ב'. שהאורות דבינה, שהיא ה' ראשונה דהויה, מתחברות ובאות ב', דהויה, שהוא ז"א.

קצא) ה' עלאה אחיד וכו': עתה מפרש ג' קוין שבבינה ואיך כל אחת נקשרת ב'. שהיא חכמה, ואומר, ה' עליונה שבשם הויה, שהיא בינה, אחוזת שעריה, דהיינו ג' שערי בינה שלה, בחקיקות תכסיסים, דהיינו חקיקות מסודרות, ושה"ס העלאת המלכות לבינה, והורדתה בחזרה למקומה, שמוה יוצאים ג' קוין בבינה (כנ"ל באות קס"א) ואז, אחוזת בהארות אלף וחמש מאות ושבעים אכסדרות (דפו"י דף ס"ז ע"ב)

תרעין קיימין דקיימין. כד אתגלף בעטרותי, א נהרין אנפין דמלכא, ב וא"ו אתפשט לע"ב גליפין.

קצב) ג מעטר ה' לו', בע' אלף וה' מאה כתרין, דמתערין בחד כתר, אה"ד (ה' בעטרה, שעטרה לו אמו. ו' בתרין רישין, ד גליפא רישא, קוצא חד לעילא, וקוצא חד לתתא, ה וי' נחית לו', גליפא דגלופין בגוייהו, שבעין אנפין דעטרין ו מעילא לתתא. ביה טאסין ז גביעין ופרחין, דא סליק, ודא נחית מתגלפין חד בחד.

קצג) אתקשר ח י' בה', ה' בו', ו' בה'. דא אחיד בדא, כמה דאת אמר, (ו ותשב באיתן קשתו ויפזו זרועי ידיו מידי אביר יעקב, וכתוב, ז) איתן מושבך ושים בסלע קנך. כדון אתקשר * כלא חד בחד, דא בדא, נהרין מפתחן, ונהרין אנפין כלהו, כדון כלהו נפלין על אנפייהו, ומזדעזעו, ואמרי בריך שמא יקרא ט מלכותיה לעלם ולעלמי עלמין.

קצד) קלא מתקשר עמיה דכהנא, והוא אתיב לגבייהו, ואמר תטהרו.

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

(י) (שיר ג) וארא ב' צ"ו. כ) (בראשית מט.) (ל) (במדבר א כהדין. ב גו"ן. ג מתער ביו"ד ה' לו': מתער ביו"ד ה"א. ד מוסיף רישא דגולגלתא גליפא. ה וא"ו נחית לוא"ו. ו מעילא ותתא. ז וביעין וברחן.

ח ו' בה' ה' בו' ו' בו' ו' בה' ; ו' בה' ה' בו' וא"ו בה"א. ט ומלכותיה.

י"ד בגליפוי

הסולם

מאמר

מעלה למטה. ונחקקים זה בזה, שאורות דימין נכללים באורות דשמאל. קצג) אתקשר י' בה' וכו': ה' נקשרה בה', והה' בו', והו' בה'. זה אחוז בזה. דהיינו ה', שהוא ז"א, אחוז בה' שהיא המלכות. כמו שאתה אומר, ותשב באיתן קשתו ויפזו זרועי ידיו מידי אביר יעקב. אשר איתן, הוא יסוד, קשתו, היא המלכות. הרי שהיסוד דז"א אחוז במלכות. וכתוב, איתן מושבך ושים בסלע קנך. אשר איתן הוא יסוד, וסלע הוא מלכות. אז נקשרו הכל אחד באחד זה בזה, מאירים המפתחות בהארת החכמה, שהם כל בחינות קו האמצעי, שנקרא מפתח, להיותו הפותח את הארת החכמה, ע"י הכרתו את הימין ואת השמאל. ומאירים כל הפנים כולם, שה"ס ע' פנים הנ"ל. אז כולם נופלים על פניהם, דהיינו שמתתרים את פניהם שלא להמשיך ממעלה למטה שהיא בחינת ג"ר דחכמה, שנתמעטו ע"י קו האמצעי (כנ"ל ב"א דף ס' ד"ה נוזלוקת) ומזדעזעים, מחמת הדינים המתגלים עם הארת החכמה, ואומרים, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ולעולמי עולמים.

עיטרא דחסד, והמלכות שבדעת היא עיטרא דגבורה.

קצב) מעטר ה' לו' וכר': אחר שנתפשטו ג' קוין חב"ד בבניה שה"ס ה' היא מעטרת ה', בע' אלף וחמש מאות כתרין. ז"ס דחכמה חג"ת נה"י ה"ס ע' אלף, שהוא קו ימין. וחג"ת נ"ה דבניה ה"ס חמש מאות, שהם קו שמאל, שהם מתעטרים בעטרה אחת, שה"ס הדעת, המאחדת וכוללת אותם. ז"ש, בעטרה שעטרה לו אמו, כי הבניה היא אמו של ה' שהוא ז"א. ונמצא אשר ה', כבי ראשים חקוק הראש שלו, דהיינו חכמה ובניה, וע"כ נכתבים ב' קוצין בראש ה', קוץ אחד למעלה, רומז על חכמה, קוץ אחד למטה, רומז על בניה. והי', שהוא חכמה, יורד אז לה' דהיינו שה' נקשרה ביו"ד כמו הה'. החקיקה דכל החקיקות, שהוא קו האמצעי, ביניהם דב' ראשים, שהוא ע' פנים המעטרים מלמעלה למטה, דהיינו דעת המתפשטת ממעלה למטה, שהוא חג"ת נה"מ, שכל אחת כלולה מעשר, והם ע'. בו מעופפים גביעים ופרחים, שהדעת נחלקת לב' חלקים, אורות הימין שבו נקראים גביעים, ואורות השמאל שלו נקראים פרחים, זה עולה, דהיינו הפרחים, להיותם בהארת חכמה שאינה מאירה אלא ממטה למעלה. וזה יורד, דהיינו האורות דימין שמשפיעים

קצד) קלא מתקשר עמיה וכו': קול, שהוא ז"א, קו האמצעי, מתקשר עם הכהן, כלומר, שהכהן נעשה מרכבה לז"א, והוא משיב להם

תטהרו לא אמרין שאר כהני ועמא, בר כהנא רבא, כד אתקשר ביה. ההוא קלא. קצה) תאנא, מכל חטאתיכם לפני יי', כיון דכתיב מכל חטאתיכם, אמאי לפני יי'. אלא א"ר יצחק, לפני יי' ממש.

קצו) דתניא, מרישא דירחא ספרין פתיחין, ודייני דיינין. בכל יומא ויומא בתי דינין אתמסרן, לאתפתחא בדינא, עד ההוא יומא דאקרי תשעה לירחא. בההוא יומא, סלקין דינין כלהו למארי דדינא, ומתקני כורסייא עלאה כ דרחמי, למלכא קדישא. בההוא יומא בעאן ישראל לתתא, למחדי בחדוותא לקדמות מאריהון, דזמין מ ליומא אחרא, למיתב עלייהו בכורסייא קדישא דרחמי, בכורסייא דוותרנותא.

חלופי גרסאות

י בההוא. כ ל"ג דרחמי. ל להדי. מ ל"ג ליומא אחרא.

לפני ה' תטהרו

הסולם

מאמר

כסא דין. וז"ס שהקב"ה שהוא ז"א, יושב על כסא דין, דהיינו שהמלכות משפעת דינים, והיא דן את העולם. וע"י תקיעת שופר ועל ידי כל הדינים הנמשכים מג"ר דשמאל, עד יום הכפורים, נכנע השמאל ומתיחד עם הימין ע"י קו אמצעי, ואז עולה המלכות אל הבינה אחר שקו שמאל כבר מיוחד עם הימין ע"י קו האמצעי, שה"ס רחמים המיוחד חסד ודין, וכיון שהמלכות מקבלת מן קו שמאל, שכבר נמתק ע"י קו האמצעי, היא נקראת כסא רחמים. ונמצא שהקב"ה יושב על כסא רחמים והעולמות מקבלים מכסא רחמים. ונמצא שכל אלו הדינים שיצאו מקו שמאל מראש השנה עד ט' לחודש בערב הם הכריחו את קו השמאל שיכלול בימין, ושיתוקן כסא רחמים ביום הכפורים.

וזה אמרו, בההוא יומא סלקין דינין כלהו למארי דדינא, דהיינו לקו שמאל דבינה, שהוא שורש כל הדינים, ועי"ז נמצא השמאל מתיחד עם הימין ע"י קו האמצעי, ביום הכפורים, וז"ש, ומתקני כורסייא עלאה, דרחמי, שהדינים מכריחים את קו השמאל להכלל בימין על ידי הקו האמצעי שהוא רחמים, ונמצאת המלכות המקבלת משמאל המיוחד בימין, שהיא כסא רחמים כנ"ל. אמנם תקון המלכות עצמה שתקבל משמאל הוזה המתוקן, הוא ביום הכפורים וז"ש, דזמין ליומא אחרא למיתב עלייהו בכורסייא קדישא דרחמי, שביום הכפורים נעשית המלכות לכסא רחמים. בכורסייא דוותרנותא, שאז מתגלה במלכות הארת החכמה המתוקנת, שהיא מכפרת העוונות. (ע"י לעיל פרשת וירא אות שפ"א והלאה. וע"י לעיל אות קט"ו).

להם ואמר תטהרו. שלהיותו מרכבה לקו האמצעי משפיע להם הארת החכמה המביאה לכפרת עוונות וטהרה. תטהרו, אינם אומרים שאר הכהנים והעם. חוץ מכהן גדול בעת שנקשר בו הקול, שהוא ז"א. אז הוא יכול להשפיע להם הטהרה ואומר, תטהרו.

קצה) תאנא מכל חטאתיכם וגו': למדנו מכל חטאתיכם לפני ה'. שואל, כיון שכתוב לטהר אתכם מכל חטאתיכם, למה כתוב לפני ה' תטהרו. אלא אמר ר' יצחק, לפני ה' ממש. כלומר, שפירושו, להארת הפנים של ה'. כי הארת הפנים של ה' שה"ס הארת החכמה, בסו"ה חכמת אדם תאיר פניו, היא מכפרת העוונות ומביאה הטהרה.

קצו) דתניא מרישא דירחא וכו': כי למדנו מראש החדש, דהיינו מראש השנה, הספרים פתוחים והדיינים דנים. בכל יום ויום נמסרים בתי הדינים להפתח בדין, עד היום ההוא שנקרא תשיעי לחדש. ביום ההוא עולים כל הדינים לבעל הדין, והם מתקנים כסא עליון של רחמים למלך הקדש. ביום הזה צריכים ישראל למטה לשמוח בשמחה לפני אדונם, העתיד ביום השני לשבת עליהם בכסא רחמים, בכסא של ויתור, דהיינו כפרת עוונות.

פירוש. המלכות נקראת כסא. ובכל ראש השנה חוזר העולם, שהיא המלכות, לקדמותה, דהיינו כמו שהיתה ביום ד' דמעשה בראשית, שאז נאצלה המלכות בסוד ב' המאורות הגדולים, שז"א היה מלביש קו ימין דבינה שהוא חסדים, והמלכות קו שמאל דבינה, שהיא חכמה בלי חסדים, שאז נמשכים ממנה דינים. ונקראת

(דפ"י דף ס"ז ע"א)

קצו) וכל אינון ספרין נ דפתיחין קמיה, ס וכתיבין קמיה ע כל אינון חובין, הוא מזכי לון, ומדכי לון מכלהו, הה"ד מכל חטאתיכם לפני יי' תטהרו. לפני יי' ממש, אינון דאמרי קרא, עד פ הכא אמרין, ולא יתיר. ולית רשו לאחרא דלימא תטהרו, אלא כהנא רבא, דפלח פולחנא, וקשר שמא ז קדישא בפומיה, וכד הוה אתקשר ומתברך בפומיה, ההוא קלא נחית ובטש ביה, ואתנהיר מלה בפומיה דכהנא, ואומר תטהרו. פלח פולחנא, ומתברכין כל אינון ק עלאין דאשתארו.

קצח) ולבתר אסחי גופיה, וקדש ידוי, לאעלא בפולחנא אחרא קדישא. עד דיתכוון למיעל לאתר אחרא ר עלאה, קדישא מכלא. ג' שורין סחרין ליה, כהני אחוי, ש וליואי, ומכל שאר עמא ת כלהו. א זקפין ידין עליה בצלותא ו וקטרא דדהבא זקפא ברגליה.

קצט) ב נטיל ג' פסיעו, וכלהו קיימין בקיומייהו, ולא נטלין בתריה ג נטיל ג' פסיעו ז אחרו, אסחר לדוכתיה. נטיל ג' פסיעו, אסתים ה עייניו, ואתקשר לעילא. עאל לאתר דעאל, שמע קול גדפי דכרוביאי מזמרין, ואקישן גדפין ו פרישאן לעילא. ז הוה אקטיר קטורת, משתכא קול גדפייהו ובלחישו אתדבקו.

ר) אי כהנא זכי, דהא לעילא בחידו אשתכח, אוף הכא בהיא שעתא

חלופי גרסאות

נ פתיחין, ס ויתבין. ע ל"ג מן כל עד הה"ד. פ השתא. צ ל"ג קדישא. ק ל"ג עלאין. ר ל"ג עלאה. ש ל"ג וליואי. ת מוסיף כלהו ברכאן קמיה א וזקפין. ב נטלי. ג מוסיף הוה אקטיר בקטורת נטיל. ד מוסיף אחרו רשימא בלבא. ה לעייניו. ו פריש לון. ז ל"ג הוה אקטיר קטורת.

דרך אמת ו) חבל של זהב היה קשור ברגל הכהן גדול ארוך שבאס ימות ח"ו בהיכל אזי ימשכוהו חוצה.

לפני ה' תטהרו

מסבבים את הכהן הגדול, אחיו הכהנים, והלויים, ומכל שאר העם כולם. שהם כנגד ג' קוין, כהן ולוי הם ימין ושמאל. וישראל ה"ס קו האמצעי. והם נושאים ידיהם עליו בתפלה. וקשר של חבל זהב תלוי ברגלו, מחשש אולי ימות בקה"ק, וצאיאווה משם בחבל הזה. זקפא, פירושו תלוי, מלשון זקוף יתמחה עלהי (עורא ו' י"א).

קצט) נטיל ג' פסיעו וכר': הלך ג' פסיעות, וכולם עומדים על מקומם ואינם הולכים אחריו. הלך ג' פסיעות אחרות ומסבב למקומו, הולך ג' פסיעות, וסותם עיניו, ומתקשר למעלה. נכנס למקום שנכנס, דהיינו בקה"ק, שמע קול כנפי הכרובים, שמזמרים ודופקים בכנפיהם הפרושים למעלה, היה מקטיר קטרת, גשתתק קול כנפיהם, ומתדבקים בלחש.

ר) אי כהנא זכי וכר': אם הכהן זוכה, כיון שלמעלה נמצא בשמחה, אף כאן למטה יוצא בשעה ההיא רצון של אור, המתבשם מריחות

הסולם

מאמר

קצו) וכל אינון ספרין וכר': וכל אלו הספרים הפתוחים לפניו וכתובים לפניו כל אלו העונות הוא מזכה אותם ומטהר אותם מכולם. ז"ש, מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. לפני ה' ממש. דהיינו הארת הפנים של ה' שה"ס הארת החכמה המכפרת כל העונות. אלו האומרים הכתוב הזה, עד כאן אומרים, דהיינו עד לפני ה' ולא יותר, כי אין רשות לאתר שיאמר תטהרו, אלא לכהן הגדול בלבד, שעובד העבודה ומיחד השם הקדוש בפיו, וכאשר מיחד השם הקדוש, ומתברך בפיו, אז הקול ההוא, שהוא ז"א, יורד ובוטש בו, והאיר המלה בפה הכהן, ואומר, תטהרו. עובד עבודתו ומתברכים כל העליונים שנשארו.

קצח) ולבתר אסחי גופיה וכר': ואח"כ רופץ גופו ומקדש ידיו, לכנוס בעבודה אחרת קדושה. עד שיתכוון לכנוס למקום אחר עליון הקדוש מכל. שהוא קדש הקדשים. ג' שורות

נפיק רעוא דנהורא, ן מתבסמא מריחין דטורי אפרסמונא דכיא דלעילא, ואולא בכל ההוא אתר, אעיל ריחא בתרי נוקבי ן דחוטמיה, ואתיישבא לבא. כדין כלא הוא בלחישו, ופטרא לא אשתכח תמן. פתח כהנא פומיה בצלותא ברעותא בחדוותא, וצלי צלותיה.

(רא) בטר דסיים, זקפין כרוביאי כמלקדמין גדפייהו, ך ומזמרין. כדין ידע כהנא דרעותא ם הוו, ועידן חדוותא לכלא, ועמא ידעין ך דאתקבל צלותיה, כמה דכתיב ן) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. והוא תב לאחוריה, וצלי צלותיה. זכאה חולקיה דכהנא, דהא על ידי חידו על חידו אשתכח ההוא יומא לעילא ותתא, על ההיא שעתא כתיב, ן) אשרי העם שככה לו, אשרי העם שיי' אלהיו.

(רב) ן) והיתה לכם לחקת עולם בחדש השביעי בעשור לחדש תענו את נפשותיכם וגו'. רבי חייא פתח, ן) נפשי אויתיך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך וגו'. נפשי אויתיך בלילה. נפשי ן בלילה מבעי ליה, מאי נפשי אויתיך. אף רוחי בקרבי אשחרך, ישחרך מבעי ליה. אלא הכי תאנא, קב"ה רוחא ונפשא דכלא, וישראל אמרי נפשי ורוחי אנת. בגין כך אויתיך לאדבקא בך, ואשחרך לאשכחא רעותך.

(רג) ר' יוסי אמר, בשעתא דב"נ נאים בערסיה, נפקא נפשיה, ן סלקא ואסהידת ביה בב"נ, על כל מה דעבד בכל יומא. גופא אמר לנפשא, נפשי אויתיך בלילה, * אף רוחי בקרבי אשחרך.

חלופי גרסאות

ח מתבסמין. ט דחוטמא. י וזמרין. כ הוא. ל ל"ג דאתקבל צלותיה. מ כ"ג דפוס זולצבך; מוסיף אוחד בלילה. נ וסלקא; סלקת; וסלקת.

מסורת הנהר

ח (ישעיה א) שמות קיר צ"פ. ט (תהלים קמד) לעיל אות קלט צ"ש. ן ח"ג סח: סט: ע (ישעיה כו) ח"ג סח. פ: קצה: ת"ז תכ"ה ע: ז"ח פכ ט"ג ש"ה.

נפשי אויתיך בלילה

(רב) והיתה וגו' תענו את נפשותיכם: ר' חייא פתח, נפשי אויתיך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך וגו'. שואל, נפשי אויתיך בלילה, נפשי בלילה, צריך לומר, מהו נפשי אויתיך. וכן, אף רוחי בקרבי אשחרך, ישחרך היה צריך לומר, ומשיב, אלא כך למדנו, הקב"ה הוא רוח ונפש של כל, וישראל אומרים, נפשי ורוחי אתה, משום זה, אויתיך להתדבק בך. ואשחרך, למצוא רצונך.

(רג) ר' יוסי אמר וכי: רי"א בשעה שאדם ישן במטתו, נפשו יוצאת ועולה ומעידה על האדם, מה שעשה בכל היום. ע"כ הגוף אומר לנפש, נפשי אויתיך בלילה, דהיינו בשעה שאת יוצאת ממני, אף רוחי בקרבי אשחרך.

ד"א

הסולם

מאמר

מריחות של הרי אפרסמון הטהור שלמעלה, והולך בכל אותו המקום. נכנס הריח בב' נקבי החוטם שלו ומתישב הלב. אז הכל הוא בלחש ופתחון פה לא נמצא שם. פתח הכהן פיו בתפלה ברצון ובשמחה, ומתפלל תפלתו.

(רא) בחד דסיים זקפן וכי: אחר שגמר תפלתו, נושאים הכרובים כנפיהם כבתחילה, ומזמרים. אז יודע הכהן שהיה רצון, ושעת שמחה לכל, והעם ידעו שנתקבלה תפלתו. כמ"ש אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. והכהן שב לאחוריו, ומתפלל תפלתו. אשרי חלקו של הכהן כי על ידי נמצאת שמחה על שמחה, ביום ההוא למעלה ולמטה. על השעה היא כתוב, אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלקיו.

(ד) ד"א נפשי אויתך, אמרה כנסת ישראל קמי קב"ה, נפשי אויתך בלילה, בעוד דאנא בגלותא ביני עממיא, וּמניעא נפשי מכל בישתא דקוטרא בני עממיא, נפשי אויתך, בגין לאתבא לאתרי. אף רוחי בקרבי אשחרך, כלומר, אע"ג דאינון משעבדין לבני, בכל שעבודא, רוחא קדישא לא אתעדי מנאי, בגין למשחר לך, ולמעבד פקודיך.

(ה) ר' יצחק אמר, אמרו ישראל קמי קב"ה, בעוד דנפשי ע בי, אויתך בלילה. מאי טעמא בלילה, אלא בגין פ דהאי נפש בהאי שעתא, אצטריך לחמדא לך. אף רוחי בקרבי אשחרך, כד אתער בי רוחא קדישא, אשחרך באתערותא למעבד רעותך. כי כאשר משפטיך לארץ. בזמנא דמשפט נחית בארעא, צ לבשמא עלמא, כדין צדק למדו יושבי תבל. כלומר יכלין למסבל דינא דצדק, ולא ישתעי עלמא ק מניה. אימתי צדק למדו יושבי תבל, כאשר משפטיך לארץ. רבי חזקיה אמר, נפשי אויתך בלילה, דא כנסת ישראל. אף רוחי בקרבי אשחרך, דא קב"ה.

(ו) רבי אבא הוה יתיב קמיה דרבי שמעון, קם ר' שמעון בפלגו ליליא, למלעי באורייתא. קמו ר' אלעזר ורבי אבא עמיה. פתח ר' שמעון ואמר, (ג) כאיל תערוג על אפיקי מים כן נפשי תערוג אליך אלהים. האי קרא אוקמוה חברייא, זכאין אינון ישראל ר מכל עמין, דקב"ה יהב לון ו אורייתא קדישא, ווארית לון נשמתין קדישין מאתר ת קדישא, בגין למעבד פקודי, ולאשתעשעא באורייתא, דכל מאן דאשתעשע באורייתא, לא דחיל מכלא. דכתיב (ז) לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(ג) (תהלים מב) בשלח נד צ"י. (ז) (תהלים קיט). ו ורוינא נפשי מכל פיסתא. ע ל"ג בי. פ דאיהי. צ לבשמא. ק ל"ג מן מניה עד רבי. ר ל"ג מכל עמין. ו ל"ג אורייתא קדישא ואוריית לון. ת מוסיף קדישא מכל שאר עמין (ע"ז).

נפשי אויתך בלילה

הסולם

מאמר

שיכולים לסבול הדינים דצדק, ולא יכלו בני העולם ממנו. מתי, צדק למדו יושבי תבל, כאשר משפטיך לארץ. ר' חזקיה אמר, נפשי אויתך בלילה. זו היא כנסת ישראל, שהיא המלכות, אף רוחי בקרבי אשחרך. זה הקב"ה. כי המלכות ה"ס נפש והקב"ה ה"ס רוח. (ו) ר' אבא הוה וכו': ר"א היה יושב לפני ר' שמעון, קם ר' שמעון בחצות לילה לעסוק בתורה. קמו ר' אלעזר ור' אבא עמו. פתח ר"ש ואמר, כאיל תערוג על אפיקי מים כן נפשי תערוג אליך אלקים. מקרא זה העמידו החברים. אשרי הם ישראל מכל העמים, שהקב"ה נתן להם התורה הקדושה והוריש להם נשמות קדושות ממקום קדוש, כדי לעשות מצותיו ולהשתעשע בתורה. שכל מי שמשתעשע בתורה, אינו ירא מכל, שכתוב, לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי.

(ד) ד"א נפשי וכו': פירוש אחר. נפשי אויתך. אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה, נפשי אויתך בלילה. היינו בעוד שאני בגלות בין שאר העמים, ומנעתי נפשי מכל הרע הקשור בבני העמים, נפשי אויתך, כדי לחזור למקומי. אף רוחי בקרבי אשחרך, כלומר, אע"פ שמשעבדים את בני בכל שעבוד, הרוח הקדוש אינו סר ממנו, כדי לבקר אותך ולעשות מצותיך. (ה) ר' יצחק אמר וכו': ר"א אמרו ישראל לפני הקב"ה, בעוד שנפשי בי אויתך בלילה. מהו הטעם, בלילה. אלא משום שהנפש בשעה ההיא צריכה לחמד אותך, אף רוחי בקרבי אשחרך, היינו, כשנתעורר בי הרוח הקדוש אשחרך בהתעוררות לעשות רצונך. כי כאשר משפטיך לארץ. היינו, בזמן שמשפט, שהוא ז"א, יורד בארץ, שהיא המלכות, לבשם העולם, אז צדק למדו יושבי תבל, כלומר

(רז) מאן אינזן שעשועי. אורייתא. * דאורייתא שעשועים אקרי, דכתיב (ק) ואהיה שעשועים יום יום. ודא הוא דתנינן, קב"ה אתי לאשתעשעא עם צדיקיא בגנתא דעדן. מאי לאשתעשעא. בגין למחדי בהו. דתנינן, זכאין אינזן צדיקיא, דכתיב בהו, (ר) אז תתענג על יי', בגין לאתענגא מההוא שקיו דנחלא, כד"א (ש) והשביע בצחצחות נפשך. כביכול, קב"ה משתעשע בהו, מההוא שקיו דנחלא ב דמתענגי, בהו צדיקיא. ג ועל דא אתי לאשתעשעא עם צדיקיא, וכל מאן דאשתדל באורייתא, זכי לאשתעשעא (ד עם * צדיקיא, מההוא שקיו דנחלא.

(רח) תאנא, כאיל תערוג על אפיקי מים, דא כנסת ישראל. כד"א, (ת) אילותי לעזרתי חושה. תערוג על אפיקי מים, ודאי לאשתקיא משקיו דמבועי דנחלא, ע"י דצדיק. תערוג : כד"א, (ק) לערוגת הבושם, כן נפשי תערוג אליך אלהים. לאשתקיא מנך, בעלמא דין ובעלמא דאתי.

(רט) מבועי נחלא מאן אינזן. מבועא. חד לעילא, דכתיב (ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וגו'. ומתמן נגיד ונפיק, ומשקי גנתא, וכל אינזן נחלין, נגדין ונפקין ומתכנשין בתרי מבויעין, דאקרון נצח והוד, ואלין אקרון אפיקי מים, ה בההוא דרגא דצדיק, ו דמניה נגיד ונפיק ומשתקיא גנתא. בגין כך איל וצבי כחדא ז משתכחי, ח צדק וצדיק.

חלופי גרסאות

א ל"ג דאורייתא. ב ומתענגי. ג ל"ג וע"ד אתי לאשתעשעא עם צדיקיא. ד ל"ג עם צדיקיא. ה כההוא. ו דנגיד ונפיק מניה ז משתכח ; משתכחא. ח ל"ג צדק וצדיק ; צדיק וצדק ; איל וצבי אקרון עטרת ויסוד ; ועטרת ויסוד אקרון איל וצבי.

מסורה הוזהר

(ק) (משלי ח) תולדות א צ"ד. (ר) (ישעיה נח) ב"א ריא צ"ב. (ש) (שם) משפטים יח צ"ס. (ת) (תהלים כב) חרומה עד צ"פ. (א) (שיר ו) שמות נד צ"ע. (ב) (בראשית ב) ב"א ריא צ"א.

כאיל תערוג

הסולם

מאמר

מים, היינו ודאי, להיות מושקים משיקוי של מבועי הנחל, שהוא בינה, ע"י הצדיק, שהוא יסוד, תערוג, הוא כש"א לערוגת הבושם. כן נפשי תערוג אליך אלקים, היינו להשקות ממך בעולם הזה ובעולם הבא.

(רט) מבועי נחלא מאן וכי' : שואל, מבועי הנחל, מי הם. ומשיב, יש מבועי אחד למעלה שהוא בינה, שכתוב, ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, וגו'. ומשם נמשך ויוצא ומשקה את הגן, שהוא המלכות. וכל אלו הנחלים, שהם ספירות דז"א המקבלות מן הנהר, נמשכים ויוצאים ומתקבצים בשני מבויעים הנקראים נצח והוד, דז"א, ואלו נקראים אפיקי מים. ומשפיעים במדרגה ההיא שנקראת צדיק, דהיינו יסוד דז"א. שממנו נמשך ויוצא ומושקה הגן. שהוא המלכות. ומשום כך, איל וצבי נמצאים יחד, שהם צדק וצדיק, דהיינו יסוד ומלכות, שהם ביחד. כי איל הוא מלכות, וצבי הוא יסוד.

תאנא

(רז) מאן אינזן שעשועי וכי' : מה הם שעשועי. זה התורה, שהתורה נקראת שעשועים, שכתוב, ואהיה שעשועים יום יום. וזהו שלמדנו. שהקב"ה בא להשתעשע בגן עדן. מהו להשתעשע. היינו כדי שישמח בהם. שלמדנו. אשרי הם הצדיקים שכתוב בהם, אז תתענג על ה'. כדי להתענג מאותו שיקוי הנחל, שהוא בינה, כש"א, והשביע בצחצחות נפשך. כביכול, הקב"ה משתעשע בהם, מאותו שיקוי של הנחל, שהצדיקים מתענגים בו. וע"כ בא להשתעשע עם הצדיקים. וכל מי שעוסק בתורה, זוכה להשתעשע עם הצדיקים מאותו שיקוי הנחל, שהוא בינה.

(רח) תאנא כאיל תערוג וגו' : למדנו כאיל תערוג על אפיקי מים זו היא כנסת ישראל, שהיא המלכות. כש"א אילותי לעזרתי חושה, אשר אילותי היא המלכות. תערוג על אפיקי

(רי) תאנא, כתיב ג) קול יי' יחולל אילות; ט אילות, אילת כתיב חסר, דא אילת השחר. ד"א אילות השדה, דתניא, בפלגות ליליא, בשעתא דקב"ה עאל לגנתא דעדן לאשתעשעא עם צדיקייא, האי קול נפיק, וכאיב כל אינון אילותא דסחרני כורסייא יקירא קדישא, הה"ד ד) ששים גבורים סביב לה. ד"א יחולל אילות, כד"א ה) חוללה ידו נחש בריח. ויחשוף יערות כד"א. ו) ביערת הדבש, וכתיב ז) אכלתי יערי עם דבשי, וינקא להו כאמא דינקא לבנין.

רעיא מהימנא

(ריא) * אמר רעיא מהימנא, בההוא זמנא, אלין כ מארי מתניתין מארי

מסורת הזהר	חלופי גרסאות
(ג) (תהלים כט) ח"ב לו: רע: ח"ג לא: סח. פב. קעב. (ד) (שיר ג) פקודי לד צ"כ. ה) (איוב כו). ו) (ש"א רמט. ד) (ז) (שיר ה) ויצא קמד צ"א. (יב).	ט מוסיף אילות היינו אילות השדה ד"א יחולל [אילות] אילת כתיב. י אילות השדה דתניא וליב ד"א אילות השדה. כ ל"ג מארי מתניתין.

מאמר	הסולם	קול ה' יחולל אילות
(רי) תאנא כתיב וכי: למרנא, כתוב, קול ה' יחולל אילות. קוראים אילות וכתוב אילת חסד י'. זו היא אילת השחר, שהיא המלכות. פירוש אחר אילות השדה. שלמרנא בחצות לילה, בשעה שהקב"ה נכנס בגן עדן להשתעשע עם הצדיקים, הקול הזה, שהוא ז"א, יוצא ומכאיב לכל אלו האילות המסבבות את כסא הכבוד הקדוש, שהוא המלכות. ז"ש ששים גבורים סביב לה. פירוש אחר. יחולל אילות, הוא כמו שאתה אומר, חוללה ידו נחש בריח. שחוללה, פירושו שברא וחיזק, אף מחולל אילות פירושו שמחזק את האילות, שהם ששים הגבורים. ויחשוף יערות, הוא כמו שאתה אומר ביערת הדבש. וכתוב אכלתי יערי עם דבשי, והוא ז"א. שה"ס קול ה', מיניק אותם ששים גבורים, הנקראים אילות, כמו אם המיניקה את הבנים. וע"כ כתוב, קול ה' יחולל אילות. דהיינו שמוניק ומקיים אותם.	(רי) תאנא כתיב וכי: למרנא, כתוב, קול ה' יחולל אילות. קוראים אילות וכתוב אילת חסד י'. זו היא אילת השחר, שהיא המלכות. פירוש אחר אילות השדה. שלמרנא בחצות לילה, בשעה שהקב"ה נכנס בגן עדן להשתעשע עם הצדיקים, הקול הזה, שהוא ז"א, יוצא ומכאיב לכל אלו האילות המסבבות את כסא הכבוד הקדוש, שהוא המלכות. ז"ש ששים גבורים סביב לה. פירוש אחר. יחולל אילות, הוא כמו שאתה אומר, חוללה ידו נחש בריח. שחוללה, פירושו שברא את האילות, שהם קו שמאל שבמלכות. שהרי הוא מכשיר ופותח את קו השמאל שתאיר בו החכמה, שזה נבחן כמו שבורא את השמאל. וז"ש, ויחשוף יערות, כד"א ביערת הדבש. כי הכלים דאחודים, הנמשכים מקו השמאל שבמלכות, מכונים, יערות, להיותם אילני סדק, שאינם מוציאים פירות, והרינים שודים בהם. אבל עי"ז שז"א מיחד הימין והשמאל זבי"ו, הוא פותח הארת החכמה שבשמאל, כנ"ל, הנה נמצא שמגלה את החכמה שביערות. שז"ס ויחשוף יערות והארת החכמה המתגלה מן היערות הללו. מכונה דבש, שז"ס ביערת הדבש, וכן אכלתי יערי עם דבשי. וז"ש וינקא לחו, שז"א שנק' קול ה' מיניק אותם האילות, כאמא דינקא לבנין. דהיינו שממשיך להם חסדים שע"י התלבשות בחסדים האלו, הם יכולים להאיר. וע"כ כתוב קול ה' יחולל אילות, שיניקה זו נבחנת כמו שבודאת אותם, שהרי עד עתה לא היתה בהם מציאת הארת החכמה כי היו סתומים, כנ"ל.	(רי) תאנא כתיב וכי: למרנא, כתוב, קול ה' יחולל אילות. קוראים אילות וכתוב אילת חסד י'. זו היא אילת השחר, שהיא המלכות. פירוש אחר אילות השדה. שלמרנא בחצות לילה, בשעה שהקב"ה נכנס בגן עדן להשתעשע עם הצדיקים, הקול הזה, שהוא ז"א, יוצא ומכאיב לכל אלו האילות המסבבות את כסא הכבוד הקדוש, שהוא המלכות. ז"ש ששים גבורים סביב לה. פירוש אחר. יחולל אילות, הוא כמו שאתה אומר, חוללה ידו נחש בריח. שחוללה, פירושו שברא וחיזק, אף מחולל אילות פירושו שמחזק את האילות, שהם ששים הגבורים. ויחשוף יערות, הוא כמו שאתה אומר ביערת הדבש. וכתוב אכלתי יערי עם דבשי, והוא ז"א. שה"ס קול ה', מיניק אותם ששים גבורים, הנקראים אילות, כמו אם המיניקה את הבנים. וע"כ כתוב, קול ה' יחולל אילות. דהיינו שמוניק ומקיים אותם.

חכמתא עלאה, מארי קבלה, מארי רוזי תורה, ל שעתא דחיקת מ לון. ו והאי איהו דאמר כאיל תערוג על אפיקי מים, דאינון אפיקי מים דאורייתא לגבי שכינתא. ולית תורה, אלא עמודא דאמצעיתא. דיהון אלין אפיקי מים, בצערא ביגונא בעניותא, ואלין אינון חבלים צירין דיולדה, דאיהי שכינתא, דאתמר ט בה, ו תגל יולדתך. ובאינון חבלים, תהא בצערא דלהון.

ריב) ובאינון חבלים דצווחת בהון, אתערת שבעין ו סנהדרין דלעילא, עד דיתער קול דילה עד יהו"ה, ומיד ט) קול יי' יחולל אילות, דאינון מארי מתניתין. ב) בתולות אחריה רעותיה, כלהון יהון לון חיל כיולדה ממש, בדחקין, דדחקא לון שעתא, בכמה נשיכין דיצר הרע, דחויא דנשיך ו לון בכמה דחקין. ריג) בההוא זמנא אתפתחת לאולדא משיחא, בגין חבלים ודוחקים דצדיקים, ומארי מדות, ומארי רוזין דאורייתא, מארי בושת וענוה, מארי יראה ואהבה, מארי חסד, אנשי חיל יראי אלהים, אנשי אמת, שונאי בצע, דדחקא לון שעתא. והאי הוא דאוקמוה מארי מתניתין, דור שכן דוד בא, אנשי חיל יסובכו מעיר לעיר ולא צ יחוננו, ויראי חטא ק ימאסו, וחכמת סופרים תסרת, ותהי האמת נעדרת, והגפן תתן פריה, והיין ביוקר.

ריד) ומאינון קלין דיהיבת, דאינון שבעין, לקבל שבעין תיבין * דיענך יי' ביום צרה, אתפתחת רחמה, דאיהי ב', כלילא מתרין ביתין, לאולדא ב'

חלופי גרסאות

ל ל"ג שעתא. מ ליה. נ ומאי. ט ל"ג בה. ע ל"ב סנהדרין. ו ל"ג לון. צ ימצאו. ק במאסו.

מסורת הזהר

ח) (משלי כג) ב"ב צב צ"א. ט) (תהלים כט) לעיל אות רי צ"ג. י) (תהלים מה) משפטים טט צ"ח.

ע' קלין דיולדה

הסולם

מאמר

המשנה הנ"ל שה"ס, בתולות אחריה רעותיה, לכולם יהיה חיל כיולדה ממש, בדחק שהשעת דוחקת להם בכמה נשיכות של יצר הרע, שהוא הנחש הנושך אותם בכמה מיני דחקות. ריג) בההוא זמנא וכו': בומן ההוא, היא נפתחת להוליד את המשיח, בשביל החבלים והדחק של הצדיקים, בעלי מדות, בעלי סודות התורה, בעלי בושת וענוה, בעלי יראה ואהבה, בעלי חסד, אנשי חיל, יראי אלקים, אנשי אמת, ושונאי בצע, שהשעה דוחקת אותם. והו שהעמידו בעלי המשנה, דור שכן דוד בא אנשי חיל יסובכו מעיר לעיר ולא יחוננו. ויראי חטא ימאסו, וחכמת סופרים תסרת, ותהא האמת נעדרת, והגפן תתן פריה והיין ביוקר. ריד) ומאינון קלין וכו': ומאלו הקולות שנותנת, שהם שבעים קולות, כנגד שבעים תיבות שיש במזמור, יענך ה' ביום צרה, נפתחה רחמה, שהיא ב', דהיינו בית הרחם, הכלול מב' בתים, להוליד מהם ב' משיחים, משיח בן דוד

רעיא מהימנא, שהוא נשמת משה רבנו, בומן ההוא, קודם ביאת המשיח, אלו בעלי המשנה, בעלי החכמה העליונה, בעלי קבלה, בעלי סודות התורה, השעה דחוקה להם, שאין להם ממה להתפרנס, והו שאמר, כאיל תעדג על אפיקי מים. שהם דהיינו בעלי החכמה הנ"ל אפיקי מים של התורה אל השכינה, כי התורה נקראת מים, ואין תורה אלא העמד האמצעי, דהיינו ז"א, קו האמצעי. כי אלו אפיקי מים, שהם בעלי החכמה הנ"ל שמהם תצא תורה, שהיא מים, הם בצער ביגון בעניות, ואלו הם חבלים וצידים של היולדת, שהיא השכינה, שנאמר בה ותגל יולדתך. ובאלו חבלים תהיה, דהיינו בצער שלהם, של בעלי התורה והחכמה הנ"ל. שצערם נבחן לחבלי לידה של השכינה. ריב) ובאינון חבלים דצווחת וכו': ובאלו חבלי לידה שצועקת בהם מתעוררים ע' סנהדרין למעלה. עד שיתעורר הקול שלה עד יהו"ה. ומיד קול ה' יחולל אילות, שהם בעלי 426 (דפו"י דף ס"ז ע"ב *) דף כ"ח ע"א)

משיחין, ואעילת רישה בין ברכהא, דאיהו רישא דילה, עמודא דאמצעיתא. תרין שוקהא, נצח והוד, תרין נביאים. מתמן אולידת תרין משיחין. בהיא זמנא, ויחשוף יערות, יתעבר נחש מעלמא. ע"כ. ד

(רטו) א"ל ר' אבא, כ נפשי אויתיך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך, ש נפשי בלילה מבעי ליה. אשחרך, ישחרך מבעי ליה. א"ל הא אוקמוה, כד"א (ז) אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש.

(רטז) ת"ח נפשא ורוחא ת אשתתפי כחדא לעלמין. תנא פולחנא שלימתא דבעי בר נש למפלח לקב"ה, כמה דתנינו (ח) ואהבת את יי' אלהיך וגו'. דירחים ליה לקב"ה רחימותא דנפש ממש, ודא הוא רחימותא שלימתא, רחימותא דנפשיה ורוחיה. כמה דאתדבקו אלין בגופא, וגופא רחים לון. א כך יתדבק ב"נ לרחמא ליה לקב"ה, רחימותא דנפשיה ורוחיה, לאדבקא ביה. הה"ד נפשי אויתיך בלילה ב נפשי ממש.

(ריז) אף רוחי בקרבי אשחרך, ג אתדבקא בך ברחימותא סגיא, בלילה. דבעי בר נש מרחימותא דקב"ה, למיקם בכל ליליא, לאשתדלא בפולחניה, עד דיתער צפרא, ויתמשך עליה חוטא דחסד. דתניא, זכאה חולקיה דהוא ב"נ דרחימותא דא רחים ליה לקב"ה, ד והני זכאי קשוט דמרתמין ליה לקב"ה

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(כ) (ישעיה כו) לעיל אות רב צ"ע. (ז) (איוב יב) ר בדפו"י כתבו סיום זה המאמר רמ"ט א' ואי תימא וכו'. ש אויתיך אותך; אויתיך [אויתי] אותך. ת אשתמודע; אשתעי. א כדין; כד. ב מוסיף כלומר נפשי. ג לאדבקא; לאתדבקא. ד והכי; מוסיף והני אינון.

מאמר

הסולם

נפשא ורוחא

(רטז) ת"ח נפשא ורוחא וכו': בוא וראה נפש ורוח משתתפים יחד לעולם. למדנו, עבודה שלמה שצריך האדם לעבוד להקב"ה, הוא כמו שלמדנו, ואהבת את ה' אלקיך וגו'. שיאהב את הקב"ה אהבת נפש ממש. וזו היא אהבה שלמה, אהבת נפשו ורוחו. כמו שאלו הנפש והרוח, נתדבקו בגוף, והגוף אוהב אותם, כך יתדבק האדם לאהוב את הקב"ה להתדבק בו, כאהבת נפשו ורוחו. ז"ש, נפשי אויתיך בלילה. דהיינו נפשי ממש, המלובשת בגוף.

(ריז) אף רוחי בקרבי אשחרך: היינו שאתדבק בך באהבה רבה בלילה. כי האדם צריך לקום בכל לילה, מאהבת הקב"ה, לעסוק בעבודתו עד שיתעורר הבוקר, וימשוך עליו חוט של חסד. ולמדנו, אשרי חלקו של אדם שאוהב את הקב"ה באהבה זו. ואלו צדיקי אמת שאוהבים כך את הקב"ה, העולם מתקיים בשבילם

דוד ומשיח בן יוסף. ומביאה ראשה בין ברכיה. הראש שלה, הוא העמוד האמצעי, דהיינו ז"א. ברכיה הם ב' שוקים נצח והוד, שהם ב' נביאים. משם נולדים ב' משיחים כנ"ל. בעת ההוא, ויחשוף יערות, דהיינו שחתגלה החכמה (כנ"ל באות ר"ה) והנחש יהיה נעבר מן העולם. כי אור החכמה מכלה כל הקליפות. (ע"כ רע"א מהימנא).

(רטו) אמר ליה ר' אבא וכו': א"ל ר"א, נפשי אויתיך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך, שואל נפשי בלילה היה צריך לומר. דהיינו נפשי בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך. וכן אשחרך, ישחרך היה צריך לומר, שהרי הוא טובב על הרוח שלו. אמר לו הרי העמידהו, שהוא כש"א, אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש. כלומר שנפשי ורוחי שאומר אינם כינויי עצמו, אלא שהם ב' האורות רוח ונפש המלובשים בגוף, כמו שמפרש והולך.

הכי, ה' עלמא מתקיימא בגיניהון, ושלטין על ו כל גזירין קשין דלעילא ו ותתא. ריח) תאנא, ההוא זכאה דאתדבק ברוחיה ונפשיה לעילא, במלכא קדישא, ברחימותא כדקא יאות. שליט בארעא דלתתא, וכל מה דגזר על עלמא אתקיים. מנ"ל, מאליהו. דכתיב (ג) חי יי' אשר עמדתי לפניו אם יהיה השנים האלה טל ומטר כי אם לפי דברי.

ריט) תא חזי, בשעתא דאתיין נשמתיין קדישין מעילא לתתא, ואינון זכאי עלמא משלפי להו ממלכא ומטרוניתא, זעירין אינון, דבההוא שעתא דנחית, קיימא קמי מלכא, ורעותא דמלכא לאסתכלא ה בה, כמה דאוקימנא, בשעתא דנשב קב"ה רוחא בכל חילא וחילא דשמיא, כלהו חיילין אתעבידו, וקיימי בקיומייהו, הה"ד (ו) וברוח פיו כל צבאם. ומנייהו אתעכבו עד דקב"ה אחית להו לתתא. *

רכ) ותאנא, מיומא דאתברי עלמא, קיימי קמיה דקב"ה, ואתעכבו עד דמטה זמנא ט לאחתא לון בארעא, ואלין שליטו לעילא ותתא, הה"ד חי יי' אשר עמדתי לפניו, אשר אני עומד לא כתיב, אלא אשר עמדתי. לבתר אהדר לאתריה, וסליק לאדריה, ואינון אחרנין לא סלקין עד דימותון. בגין דלא קיימו קודם לכן כאינון אחרנין. ובגין כך אליהו אתעביד שליחא, מלאכא לעילא, ואלין דמתדבקן יתיר למלכא.

חלופי גרסאות

ה בגין דעלמא. ו ל"ג כל. ז מוסיף ותתא היא; ותתא בגין דיתקיים עלמא בגיניהון. ח ביה. ט לבחנתא ול"ג לון. י ל"ג אליהו.

מסורת הנהר

(ג) (מ"א יז) ויחי קנו צ"ב. (ד) (תהלים לג) ב"א שד צ"א.

נפשא ורוחא

הצבאות נעשו ונגמרו בקיומם. ז"ש וברוח פיו כל צבאם. ומהן, מן הנשמות, יש, שמתעכבות ועומדות לפני הקב"ה כנ"ל, עד שהקב"ה מורידן למטה.

הסולם

רכ) ותאנא מיומא דאתברי וכר: ולמדנו, מיום שנברא העולם, עומדות נשמות הצדיקים הגדולים, לפני הקב"ה, ומתעכבות לפניו, והקב"ה מסתכל בהן כנ"ל, עד שמגיע הזמן להורידן בארץ, דהיינו שיתלבשו בגוף. והן שולטות למעלה ולמטה. ז"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו, אשר אני עומד לא כתוב, אלא אשר עמדתי. והיינו מטרם שירד לעולם הזה. אח"כ חזר למקומו לשמים, ועלה לחדרו. ונשמות אחרות אינן עולות למקומן עד שימותו. משום שלא עמדו מקדם לכן, לפני הקב"ה באותה המעלה כמו האחרים, דהיינו חנוך ואליהו, שזכו לעלות למקומם בעודם בחיים. ומשום זה נעשה אליהן שליח ומלאך למעלה. וכן חנוך. ואלו הם שנתדבקו ביותר בהמלך. דהיינו יותר ממלאך. אשכחנא

באמר

בשבילם, ושולטים על כל גזירות קשות שלמעלה ושלמטה.

ריח) תאנא ההוא זכאה וכר: למדנו אותו הצדיק שמתדבק ברוחו ונפשו למעלה, בהמלך הקדוש, באהבה כראוי. הוא שולט בארץ שלמטה, וכל מה שגזר על העולם מתקיים. מאין לנו זה מאליהו, שכתוב, חי ה' אשר עמדתי לפניו אם יהיה השנים האלה טל ומטר כי אם לפי דברי.

ריט) ת"ה בשעתא דאתיין וכר: בוא וראה, בשעה שנשמות קדושות באות מלמעלה למטה, וצדיקי העולם ממשיכים אותם מן המלך והמלכה, דהיינו מזווג זו"ג, ומועטות הנה, שזוכות, שבאותה שעה שירדת לעולם, נמצאת עומדת ומשמשת לפני המלך, ורצון המלך הוא להסתכל בה. ואח"כ יורדת לעולם. כמו שהעמנו, בשעה שהקב"ה נשב רוח בכל נשמה ונשמה, ובכל מלאך ומלאך שבשמים, כל (דט"י דף ס"ח ע"א * דף ס"ח ע"ב) 428

רכא) אשכחנא בספרא כ דאדם קדמא דכל רוחין קדישין דלעילא, עבדין שליחותא, וכלהו אתיין מאתר חד. דנשמתהון ל צדיקייא מתרי דרגין דכלילן בחד, ובגין כך סלקין יתיר, ודרגיהון יתיר, והכי הוא. וכל אינון דהו סמירין תמן, נחתו וסליקו בחייהון, כגון חנוך דלא ה אשתכח ביה מיתה. והא אוקימנא מלה נ דא, בחנוך ואליהו.

רכב) ותאנא מאה ועשרין וחמש אלף דרגין ס לנשמתהון דצדיקייא, סליקו ברעותא, עד לא אתברי עלמא, דקב"ה מזמנא להו בעלמא דין, בכל דרא ודרא, וסלקין וטאסין עלמא, ומתקשרי בצרורא דחיי, וזמין קב"ה לחדתא עלמא בהו, עלייהו כתיב, (ו) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה וגו'.

מסורת הזהר
 (ישעיה סו) הקסה"ו סב צ"ג
 כ קדמא דאדם. ל צדיקייא. ה קארי. נ ל"ג דא בחנוך.
 ס לצדיקייא ול"ג לנשמתהון.

נפשא ורוחא

הסולם

מאמר

שהרי מלאכים אינם מתים, משא"כ בני אדם כיון שכלולים ג"כ מנקודה דמנעולא, הם מתים בשביל זה. ויש מעלה בבני אדם שאין במלאכים, כי המלאכים, עליהם לא מוטל התקון, כי המפתח אינו צריך שום תקון, להיותו מבחינת בינה, וכל עיקרו לא בא אלא לתקן המנעולא. וע"כ הם עומדים תמיד במדרגה אחת כמו שנבראו, ואין עליות ומדרגות נהגות בהם. משא"כ בני אדם, הכלולים ממנעולא עליהם מוטל כל התקון, וע"כ כשזוכים עולים בעליות ומשיגים מדרגות. וז"ש, ובג"כ סלקין יתיר, כי בני אדם עולים בעליות ודרגיהון יתיר, שהולכים ממדרגה למדרגה שאין זה במלאכים. ויש נשמות גדולות אשר בחינת המנעולא גנוזה בהן ביותר עד שאינה ראויה להגלות לעולם, והם אינם מתים. וז"ש וכל אינון דהון סמירין תמן, כלומר שבחינת המנעולא שבהם גנוזה וחבויה בשורשם, נחתו וסליקו בחייהון, כגון חנוך, דלא אשתכח ביה מיתה. כמבואר.

רכב) ותאנא מאה וכו': ולמדנו מאה ועשרים וחמשה אלף מדרגות לנשמות הצדיקים עלו ברצון הקב"ה, מטרם שנברא העולם, שהקב"ה מזמן אותן בעולם הזה, בכל דור ודור, ועולות ומעופפות בעולם ומתקשרות בצרור החיים, שהוא המלכות, ועתיד הקב"ה לחדש בהן את העולם. עליהם כתוב, כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה וגו'.

רכא) אשכחנא בספרא דאדם וכו': מצאתי בספרו של אדם הראשון, שכל הרוחות הקדושים שלמעלה, דהיינו המלאכים, עושים שליחות של הקב"ה, וכולם באים ממקום אחד. ונשמות הצדיקים באות משתי מדרגות הכלולות באחד, ועל כן עולות יותר ממלאכים ומדרגותיהן יותר ממלאכים. וכך הוא. וכל אלו שהיו חבוים שמה, ירדו ועלו בחייהם, כמו חנוך שלא נמצא בו מיתה. וכבר העמדנו דבר זה בחנוך ואליהו.

פירוש. כבר ידעת שב' נקודות כלולות במלכות שהן מנעולא ומפתחא, וכל האורות נמשכים רק בסוד המפתחא. ונקודת המנעולא גנוזה בה. וע"כ נקראת עץ הדעת טוב ורע, כי האנשים, שהם נמשכים ממלכות, אם זכה ואינו חוטא, הא טוב. שנקודת המנעולא אינה מתגלית, וזוכה לכל האורות. ואם לא זכה, הא רע, שמתגלית עליו נקודת המנעולא, ואז מסתלקים תיכף כל האורות. ומטעם זה, בא המיתה על כל אדם, כי השטן שהוא מלאך המות מעורר על האדם את נקודת המנעולא, ואור החיים מסתלק בסבתה. כמ"ש כל זה לעיל (ויצא דף י"ג ד"ה סתרא עש"ה).

אמנם המלאכים נמשכים רק מבחינת נקודה דמפתחא לבר, ואין בהם שום חלק ממנעולא. וע"כ המלאכים אינם מתים. וז"ש דכל רוחין קדישין דלעילא, דהיינו כל המלאכים, אתיין מאתר חד. דהיינו מנקודה אחת בלבד, שהיא המפתחא. דנשמתהון דצדיקייא מתרי דרגין דכלילן בחד, דהיינו מב' נקודות מנעולא ומפתחא שכלולים באחד, במפתחא, ונקודת המנעולא גנוזה בה ואינה ניכרת. כנ"ל.

ויש מעלה במלאכים שאין בבני אדם, (דפו"י דף ס"ח ע"ב)

פירוש. המדרגה אינה נבחנת לשלמה, אלא עד שתהיינה בה ה' מדרגות נפש רוח נשמה חיה יחידה, שכל אחת מאלו יש לה ה' מדרגות נרנח"י פרטיות, וכל אחת מהפרטיות יש לה ה' מדרגות נרנח"י פרטי פרטיות. שהם ביחד קב"ה מדרגות. וז"ש מאה ועשרין וחמש וכו': תענו

(רכג) תענו את נפשותיכם, נפשותיכם קאמר, בגין דישראל משתכחין קמי מלכא קדישא ע זכאין, ויהא רעותא דלהון לגבי קב"ה, וולא תדבקא ביה, בגין דיתכפר להו חובייהו. ועל דא, מאן דאכל ושתי בתשיעאה, ומענגא נפשיה במיכלא ומשתייא, אשתכח בעשיראה ענויא דנפשא בתרין חולקין, ואשתכח כאלו אתעני תשיעאה ועשיראה. את נפשותיכם: ז לאכללא כלא, גופא ונפשא, וולא תכנעא ק בהאי יומא, לאתכפרא על חובייהו.

(רכד) תאנא כי ביום הזה יכפר עליכם. ביום הזה. היום הזה מבעי ליה. אלא ביום הזה דייקא, דביה אתגלי עתיקא קדישא, לכפרא על חובייהו דכלא. (רכה) ד"א תענו את נפשותיכם. ר' אבא פתח ואמר, ז עיר קטנה ואנשים בה מעט וגו', עיר קטנה, הא אוקמוה. אבל עיר קטנה, כד"א, ק עיר עז לנו ישועה ישית וגו'. וכתבי ר' ולא אבא בעיר. עיר קטנה, זעירא היא, דהיא בתראה מכלא, תתאה מכלא, שורוי רברבין, תקיפין, קדישין, עיר הקדש אקרי. ואנשים בה מעט, זעירין אינון דזכאן לסלקא לגווה, ולמשרי בה, כד"א ט מי יעלה בהר יי' ומי יקום במקום קדשו וגו'. וע"ד אנשים בה מעט.

(רכו) ובא אליה מלך גדול, דא קב"ה. לאזדווגא בה, ולמשרי בה, וסבב אותה, כד"א ת ואני אהיה לה נאם יי' חומת אש סביב וגו'. ובנה עליה מצודים גדולים, דבנה שורוי, רברבין תקיפין יאיאן ושפירין ש קדישין. עיר הקדש

חלופי גרסאות

ע ל"ג זכאין. פ ולאדבקא. ז לאתכללא. ק בההוא. ר דבני שורין (יאיאן) ישפירין; דבנה שגרני יאן ושפירין ול"ג רברבין תקיפין. ש מכל אבגין יקירין ול"ג קדישין עיר הקדש אקרי.

מסורת הזהר

פ לעיל אות רב צ"ס. ז (קהלת ט) תרומה מב צ"פ. ק (ישעיה כו). ר (הושע יא) וירא קיה צ"ב. ט (תהלים כד) וירא כח צ"ד. ת (זכריה ב) ב"א רלג צ"ח.

עיר קטנה

הסולם

מאמר

ישית חומות וחיל וגו'. וכתוב, ולא אבא בעיר. אשר עיר פירושו מלכות. עיר קטנה, שהיא קטנה משום שהיא האחרונה מכל הספירות, ותחתונה מכולן. חומותיה הן גדולות, חזקות, וקדושות, היא נקראת עיר הקדש. ואנשים בה מעט, מועטים המה הזוכים לעלות לתוכה ולשכון בה. כש"א מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו וגו'. וע"כ אנשים בה מעט.

(רכו) ובא אליה מלך גדול: זהו הקב"ה, שבא להתחבר עמה ולשכון בה. וסבב אותה, הוא כש"א, ואני אהיה לה חומת אש סביב וגו'. ובנה עליה מצודים גדולים שבנה חומותיה, דהיינו השמירה שלא יינקו ממנה החיצונים, גדולים וחזקים ונאים ויפים וקדושים. נקראת עיר הקדש, וכל יקר של המלך הכניס בתוכה. וע"כ היא לבדה כלולה מכל עטרות המלך, שהם המוחין דז"א, וכל עטרות המלך מתעטרים בה. בסו"ה אשת חיל עטרת בעלה. כי אין ז"א מתעטר

(רכג) תענו את נפשותיכם: אומר נפשותיכם, כדי שישראל ימצאו זכאים לפני המלך הקדוש, ויהיה רצונם אל הקב"ה, ולהתדבק בו, כדי שיתכפרו להם עונותיהם. וע"כ מי שאוכל ושותה בתשיעי ומענג נפשו במאכל ומשתה, נמצא לו עינוי נפש בעשירי, כפלים, והוא נמצא כאלו התענה תשיעי ועשירי. את נפשותיכם, כולל הכל, גוף ונפש, ולהכנע ביום הזה, כדי לכפר על עונותיהם.

(רכד) תאנא כי ביום וגו': למדנו, כי ביום הזה יכפר עליכם, שזאל, אומר ביום הזה, היום הזה, היה צריך לומר, ומשיב, אלא ביום הזה הוא מדויק, כי בו מתגלה עתיקא קדישא, שהוא הכתר, לכפר על עונות הכל.

(רכה) ד"א, תענו את נפשותיכם: ר' אבא פתח ואמר, עיר קטנה ואנשים בה מעט וגו'. עיר קטנה, הרי העמידוהו. אבל, עיר קטנה היא כמו שאתה אומר, עיר עז לנו ישועה

אקרי, וכל יקרא דמלכא עייל בגווה. ת ובג"כ, א היא בלחודהא כלילא מכל עטרי ב דמלכא, וכל עטרי מלכא בה מתעטרין. בג"כ, ואנשים בה מעט כתיב. רכז) ומצא בה איש מסכן וחכם, הה"ד א) נקי כפים ובר לבב. מסכן : כד"א ב) ויבן ערי מסכנות לפרעה, מתעטר בעטרין תקיפין, בעטרי אורייתא, בעטרי פקודי אורייתא דמלכא. וחכם, דזכי בה בהאי חכמה. וחכם, ג) דהוא חכים יתיר מכלא לעיינא בפולחנא דמאריה, בגין למזכי בה, ולאעלא בה. הדא הוא דכתיב, ומלט הוא את העיר בחכמתו. ומלט : כמו ג) אמלטה נא ואראה את אחי, אמלטה נא שמה. אוף הכא ומלט הוא את העיר בחכמתו. רכח) ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא, ואדם לא זכר, למעבד פקודי אורייתא, לאשתדלא באורייתא, כההוא גבר מסכנא דאתחבר בכלא, * בגין למזכי בה. ה) ואמרתי אני טובה חכמה מגבורה. דהא בההוא עלמא, לא יהבין רשו למיעל, בר הני זכאי קשוט, הני דמשתדלי בה באורייתא יומא ולילי, ומתעטרי בפקודי אורייתא בהאי עלמא, למיעל בהו לעלמא דאתי. רכט) וחכמת המסכן בזויה ודבריו אינם נשמעים. דהא בני נשא לא מסתכלין ביה, ולא בעאן לאתחברא ביה, ולאצית למלוי. דתנא, כל מאן דאצית למלוי דאורייתא, זכאה הוא בהאי עלמא, וכאלו קביל תורה מסיני. ואפילו מכל בר נש נמי בעי למשמע מלוי דאורייתא. ומאן דארכין אודניה לקבליה,

הלופי גרסאות

מסודת הזהר

ת בג"כ. א ל"ג היא. ב ל"ג דמלכא. ג דהוה.

א) (תהלים טו) ח"ג מה. גה. ב) (שמות א.) ג) ש"א
ב.) ד) (בראשית יט) ח"א בהשמות רנה. ה) (קהלת
ט) וישב ג צ"ג.

עיר קטנה

הסולם

מאמר

ההתבוננות שלו, הוא מציל אותה, שלא יינקו ממנה החיצונים.

רכח) ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא : היינו ששום אדם לא זכר לעשות מצות התורה ולעסוק בתורה כמו האיש המסכן ההוא, שנתחבר בכל, כדי לזכות בה. ואמרתי אני טובה חכמה מגבורה, היינו שבעולם ההוא, אינם נותנים רשות לכנוס חוץ לאלו צדיקי אמת, לאלו שעוסקים בתורה יומם ולילה, ומתעטרים במצות התורה בעולם הזה כדי לבוא עמהם לעולם הבא.

רכט) וחכמת המסכן בזויה ודבריו אינם נשמעים : כי בני אדם אינם רוצים להסתכל בו, ואינם רוצים להתחבר עמו ולהקשיב לדבריו. כי למדנו, כל מי שמקשיב לדברי תורה, אשרי הוא בעולם הזה, ודומה כאלו קבל התורה מסיני, ואפילו מכל אדם צריכים לשמוע דברי תורה. ומי שמטה אזנו אליו, נותן כבוד למלך

מתעטר בהארט חכמה, אלא בשעה שמזדווג עם המלכות, משום שאין חכמה נגלית אלא במלכות. (כנ"ל בראשית א' דף רע"ו ד"ה ועוד כמה) משום זה, ואנשים בה מעט, כתוב. שאין כל אדם זוכה בה.

רכז) ומצא בה איש מסכן וחכם : זהו שכתוב, נקי כפים ובר לבב. נקרא מסכן, כש"א ויבן ערי מסכנות לפרעה. דהיינו שמתעטר בעטרות תקיפות, בעטרות התורה בעטרות מצות התורה של המלך. ונקרא חכם, משום שזכה בחכמה הזו, כי המלכות נקראת חכמה תתאה, משום שבה מקום גילוי החכמה. כנ"ל. ועוד נקרא וחכם, משום שהוא חכם יותר מכל אדם להתבונן בעבודת ארוננו, כדי לזכות בה ולכנוס בה. ז"ש, ומלט הוא את העיר בחכמתו. ומלט, הוא כמו אמלטה נא ואראה את אחי. וכן אמלטה נא שמה. שהוא לשון הצלה. אף כאן ומלט הוא את העיר בחכמתו. שע"י

יהיב יקרא למלכא קדישא, ויהיב יקרא לאורייתא. עליה כתיב, (י) היום הזה נהיית לעם ליי' אלהיך.

(ל) תאנא, יומא חד הוּוּ אזלי חברייא עמיה דרבי שמעון, אמר ר"ש, חמינא אליון עמין כלהו עלאי, וישראל תתאי מכלהו, מאי טעמא. בגין דמלכא אשדר מטרוניתא מניה, ואעיל אמהו ד באתרהא. כד"א, (ז) תחת שלש רגזה ארץ וגו'. תחת עבד כי ימלוך וגו'. ושפחה כי תירש גבירתה. מאן שפחה. היא כתרזא נוכראה, דקטל קב"ה בוכרא דלהון במצרים. דכתיב (ח) עד בכור השפחה אשר אחר הרחים. אחר הרחים הות יתבא בקדמיתא, והשתא, האי שפחה תירש גבירתה.

(לא) בכה ר"ש ה ואמר, מלכא בלא מטרוניתא. לא אקרי מלכא. מלכא דאתדבק בשפחה ו באמהו דמטרוניתא, אן הוא יקרא דיליה. ז וזמינא קלא לבשרא למטרוניתא, ולימא, (ט) גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא. כלומר, צדיק הוא נושע, בגין דהוה רכיב עד השתא באתר דלאו דיליה, באתר נוכראה, ויניק ליה.

(לב) ועל דא כתיב עני ורוכב על חמור, עני ה הוה בקדמיתא, ורוכב על חמור, כמה דאוקימנא, אינון כתרין תתאין דעמין עע"ז, דקטיל קב"ה בוכרא דלהון במצרים, הה"ד (י) וכל בכור בהמה, והא אוקימנא מלי. כביכול צדיק ונושע הוא, הוא ודאי יתיר מכלא. בגין דעד השתא שארי צדיק בלא צדק.

חלופי גרסאות

מסורת הוזהר

(ו) (דברים כז) נח צח צ"ט. ז (משלי ל) ב"א רל צ"ג. ז (שמות יא) וארא מא צ"ט. ט (זכריה ט) בשלח פב צ"ד. י (שמות יא) וישלח ז צ"ח.

ד מוסיף באתרהא כלומר שפחה ה ל"ג ואמר. ז מוסיף באמהו דילה. ז מוסיף רזא דמלה זמינא. ח מוסיף דלא הוה; דלא כקדמיתא.

צדיק ונושע

הסולם

מאמר

מלך שנתדבק בשפחה, באמה של המלכה, איפה הכבוד שלו. וקול עתיר לבשר אל המלכה ולומר, גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלים הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא. כלומר, הצדיק, שהוא יסוד, הוא שנושע, משום שהיה רוכב עד עתה, במקום שאינו שלו, במקום זה, דהיינו השפחה, והניק אותו. ועתה חזרה אליו המלכה. (לב) ועל דא כתיב וכו': ועל זה כתוב, עני ורוכב על חמור, כי עני היה מתחילה, ורוכב על חמור, כמו שהעמדנו, שהוא כתרין התחתונים של העמים עכ"ר, שהקב"ה הרג הבכור שלהם במצרים, שהם נקראים חמור, ז"ש וכל בכור בהמה, וכבר העמדנו הדברים. כביכול, צדיק ונושע הוא, שהוא נושע דאי יתיר מכל. משום שעד עתה היה שורה הצדיק, שהוא יסוד, בלא צדק, שהיא מלכות, ועתה שידווגו יחד, צדיק וצדק, צדיק ונושע הוא, כי אינו יושב עוד בסטרא אחרא. למדנו, הצדיק אבד ואין איש

למלך הקדוש, ונותן כבוד לתורה. עליו כתוב, היום הזה נהיית לעם לה' אלקיך. (ל) תאנא יומא חד וכו': למדנו, יום אחד, היו הולכים החברים עם ר' שמעון. א"ר שמעון, אני רואה כל העמים שהם עליונים, וישראל תחתונים מכולם, מהו הטעם. הוא משום שהמלך שלח את המלכה ממנו, הזכניס שפחה במקומה. כש"א, תחת שלש רגזה ארץ וגו' תחת עבד כי ימלוך וגו', ושפחה כי תירש גבירתה. מי היא השפחה, היא המלכות הנכריה של הס"א, שהקב"ה הרג את הבכור שלהם במצרים. שכתוב, עד בכור השפחה אשר אחר הריחים. אחר הריחים היתה יושבת מתחילה, ועתה שפחה זו תירש גבירתה. שבמקום להשפיע אל המלכות הקדושה, לוקחת שפחה זו דס"א כל השפע ומשפעת להעמים שהם מן הצד שלה. (לא) בכה ר"ש ואמר וכו': בכה ר' שמעון ואמר, מלך בלא מלכה אינו נקרא מלך. (דפו"י דף ס"ט ע"א)

והשתא דיזווגון כחדא, צדיק ונושע הוא, דהא לא יתיב בסטרא אחרא. תאנא, (ז) הצדיק אבד ואין איש שם על לב וגו', האי קרא קשיא, הצדיק אבד. נאבד מבעי ליה, מהו אבד. אלא אבד ממש, (ט) ומאי אבד. אבד למטרוניתא, ואתדבק באתר אחרא, דאקרי שפחה.

(לג) א"ר יצחק לר' שמעון, אי ניחא קמי דמר, הא דתנינן דכתיב (ז) וצדיק יסוד עולם, מאן דאמר, דעל שבעה קיימין קיימא עלמא. ומאן דאמר, על (ז) חד קיימא עלמא, היך מתישבון מלי. אמר ליה, כלא מלה חד הוא, דהא ז' אינון, ובהו אית חד קיימא, דאקרי צדיק, וקיימי עליה, ועלמא בהאי אתקיימא. (ז) וכד אתקיימא עלמא עליה, כאלו אתקיים על כלהו שבעה. וע"ד כתיב, וצדיק יסוד עולם. (ח) והא אוקימנא מלי בכמה אתר.

(לד) ותאנא, האי שפחה זמינא לשלטאה בארעא קדישא דלתתא, כמה דהות מטרוניתא שלטא בקדמיתא, דכתיב (ח) צדק ילין בה, והשתא שפחה כי תירש גבירתה בכלא. וזמין קודשא בריך הוא, לאתבא למטרוניתא לאתרהא כקדמיתא, וכדין ממאן הוא חדוותא, הוי אימא חדוותא דמלכא, וחדוותא דמטרוניתא. חדוותא דמלכא, בגין דיתוב לה ויתפרש משפחה, כדקא אמינא. וחדוותא דמטרוניתא, בגין (ז) דתיתוב לאזווגא במלכא, הה"ד גילי מאד בת ציון וגו'.

(לה) תא חזי, כתיב והיתה זאת לכם לחקת עולם. והיתה לכם (ט) מבעי

חלופי גרסאות

ט ל"ג ומאי אבד. י ל"ג קיימין. כ האי קיימא עלמא היך מתישרון. ז כד. ח ל"ג והא אוקימנא מלי בכמה אתר. ו דיתוב. ט ל"ג מבעי ליה.

מסורת הזהר

(ז) (ישעיה נז) ב"ב דה צ"א. (ז) (משלי י) ב"א רפז צ"ג. (ח) (ישעיה א) ספרא דצניעותא יט צ"צ.

צדיק ונושע

(לד) ותאנא האי שפחה וכו': ולמדנו, שפחה זן עתידה לשלוט בארץ הקדושה שלמטה, כמו שמתחילה היתה שולטת המלכה. שכתוב, צדק ילין בה, שהיא המלכות הנקראת צדק. ועתה, ושפחה כי תירש גבירתה, בכלל הן למעלה והן למטה. ועתיד הקב"ה להשיב את המלכה למקומה כבתחילה, ואז, שמחת מי היא. הוי אומר, שמחת המלך ושמחת המלכה. שמחת המלך היא, משום שהשיב אותה ונפרד מן השפחה, כמו שאמרנו. ושמחת המלכה היא, משום שחזרה להתחבר במלך. ז"ש גילי מאד בת ציון וגו'.

(לה) ת"ח כתיב וכו': בוא וראה, כתוב, והיתה זאת לכם לחוקת עולם. שואל, והיתה לכם היה צדיק לומר, מהו, זאת. ומשיב, שפירוש הכתוב הוא, זה שאמרנו, הוא לחקת עולם, שהיא המלכות, בכל מקום ומקום היא נקראת הכתוב

הסולם

מאמר

איש שם על לב וגו'. מקרא זה קשה, אומר הצדיק אבד, נאבד היה צריך לומר, מהו אבד. ומשיב, אלא אבד ממש. ומה אבד. אבדה המלכה, ונתדבק במקום אחר שנקרא שפחה. (לג) אמר ר' יצחק וכו': אר"י לר' שמעון, אם לפני אדוני טוב, זה שלמדנו, שכתוב, וצדיק יסוד עולם, יש מי שאומר, שעל שבעה עמדים העולם עומד, ויש מי שאומר, שעל עמד אחד העולם, שהוא יסוד, שעליו נאמר וצדיק יסוד עולם, איך מתישבים הדברים שלא יהיו סותרים זא"ז. אמר לו הכל דבר אחד הוא. כי שבעה הם, דהיינו ז"ס חג"ת נה"מ, ובהם יש עמד אחד שנקרא צדיק, שהוא יסוד, והשבעה עומדים עליו, והעולם מתקיים על ידו. וכשנתקיים העולם על ידו, הוא כאלו מתקיים על כל השבעה. כי היסוד כולל בעצמו כל ז"ס חג"ת נה"מ. וע"כ כתוב, וצדיק יסוד עולם. וכבר העמרנו הדברים בכמה מקומות.

ליה, ע מאי זאת. הא דאמרן, לחקת עולם. בכל אתר ואתר חקת עולם אתקרי,
 פ גזרה דמלכא, דעייל כל נמוסוי באתר דא, ואסתים לון, כמאן דסתים כלא,
 ז באסקופא חדא. חקת עולם ק ודאי. בהאי ז זאת * רשים וחקק כל גניזין
 דיליה, וכל טמירין דיליה.

רלו) בחדש השביעי בעשור לחדש. בעשור דייקא, כמה דאוקימנא.
 תענו את נפשותיכם, ודאי הכי הוא, והא אתמר נפשותיכם ודאי. דהא בנפשא
 תליא מלתא, ובגין כך, אכילה ושתייה מתשיעאה, יתיר מיומא אחרא. ואע"ג
 דהאי ר מלה אתמר בגוונא אחרא, וכלא שפיר, והאי והאי מלה חדא, וכל חד
 באתריה, והכי הוא.

רלו) ותאנא, בהאי יומא, כל חידו, וכל נהירו, וכל וותרנותא דעלמין,
 בלהו תליין באימא עלאה, דכל מבויעין נגדין ונפקין מנה. וכדין נהירין כל

חלוסי גרסאות

ע מאן ול"ג מאי זאת. פ גזרת. צ ל"ג ודאי. ק ל"ג זאת. ר ל"ג מלה.

דרך אמת ז פ' באוצר אחד.

תענו את נפשותיכם

הסולם

מאמר

לבר. (כנ"ל ב"א דף רע"ו ד"ה ועוד) וע"כ
 צדיקים לקבוע שמה התקן הזה, שימשכו דינים
 ממנה על ראשי הרשעים בעת שתתגלה בה
 החכמה. וע"כ תענו את נפשותיכם ודאי וכו',
 שצדיקים לעורר במלכות את ה' עיננים שמשם
 נמשכים הדינים האלה, דהא בנפשא תליא
 מלתא, כי הדבר תלוי רק בנפש, שהיא בחינת
 מלכות, שדק שם מקום גילוי החכמה ולא במקום
 אחר. וע"כ בעת שמתגלים בה הדינים תוכל
 לקבל החכמה מן היסוד דו"א כי אין עוד פחד
 מפני הרשעים שיינקו ממנה. וז"ש, ובגין כך
 אכילה ושתייה מתשיעאה יתיר מיומא
 אחרא. שע"כ תוכל המלכות לקבל המוחין
 דהארת חכמה המכתיים אכילה ושתייה מן היסוד,
 יותר מביום אחר, כי אין המלכות מקבלת אלא
 מן היסוד. וז"ס שצדיקים להרבות באכילה
 ושתייה בערב יו"כ שהוא תשיעי לחדש, דהיינו
 יסוד. כי מתוך שמקבל ה' עיננים ביום
 הכפורים, היא ראוייה לקבל אכילה ושתייה מן
 היסוד. באפן, שתקון עינוי הנפש שביה"כ,
 מאיר בתקון אכילה ושתייה שבתשיעי לחדש,
 להיותה נשמרת מהרשעים. וז"ס שאמרו, כל
 האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב, כאלו
 התענה תשיעי ועשירי. כי עינוי הנפש דעשירי
 מאיר על המוחין המושפעים בתשיעי. ושומר
 אותם.

רלו) ותאנא בהאי יומא וכו': ולמדנו,
 ביום ההוא, כל שמחה וכל אור, וכל ויתור
 שבעולמות, דהיינו כפרת עונות, כולם תלויים
 באמא עלאה, שכל המבויעים נמשכים ויוצאים
 ממנו

חקת עולם, שפירושו, גזירת המלך. כי הכניס
 כל חוקותיו במקום הזה, במלכות, וסתם אותם,
 כמי שסתם הכל באוצר אחר, והיא חקת עולם
 ודאי. בזאת זו, שהיא המלכות, רשם וחקק כל
 האוצרות שלו וכל הנסתרות שלו. אסקופה
 (עי' פירושו לעיל ב"ב דף ק"ה ד"ה א"ל).

רלו) בחדש השביעי בעשור לחודש:
 בעשור הוא בדיק, כמו שהעמדנו שבעשור הוא
 מלכות. תענו את נפשותיכם. דאי כך הוא.
 והדי למדנו, נפשותיכם ודאי. כי בנפש תלוי
 הדבר, כי אור המלכות נקרא נפש, ונפש היא
 תמיד מלכות. ומשום זה אכילה ושתייה מתשעה
 לחדש, שהוא יסוד, הוא אז יותד מיום אחר.
 ואע"פ שדבר זה למדנו באפן אחר (לעיל אות
 רכ"ג) והכל יפה, וזה דבר אחר הוא. וכל
 אחר במקומו, וכך הוא.

פירוש, כבד ירעת שאי אפשר שתתגלה
 החכמה אם לא יופיעו דינים קשים עמה להמטיר
 על ראשי הרשעים, שלא ימשיכו החכמה ממעלה
 למטה, (כנ"ל פקודי אות שע"ו, וצו אות קי"ד)
 וז"ס ה' עיננים שביום הכפורים, שמהם נמשכים
 הדינים על ראשי הרשעים, שאז אפשר שתתגלה
 החכמה. וז"ס כי כל הנפש אשר לא תעונה
 בעצם היום הזה, ונכרתה מעמיה. כי אם לא
 קבל ה' עיננים אלו להרחיק הרשעים, לא תוכל
 החכמה להופיע בנפש, ואור החכמה הוא אור
 החיים, וע"כ תנכרתה מעמיה.

וזה אמרו בעשור לחדש, בעשור דייקא,
 שהוא המלכות ששם מקום גילוי החכמה, כי אין
 גילוי חכמה בשום ספירה אלא בספירת המלכות
 434 (דפו"י דף ס"ט ע"א * דף ס"ט ע"ב)

איננו בוצינין, ונהרין בנהירו בחדוותא, עד דמתבסם כלא. וכדין כל אינון דינין אשתכחו בנהירו, ודינא לא אתעביד, ועל דא תענו את נפשותיכם. (רלח) אמר רבי אבא, הא אוקים לה מר, מן גופא דמתניתא, לא גלו ישראל מארצם, עד שכפרו בקב"ה. דכתיב, (ד) אין לנו חלק בדוד ולא נחלה בכו ישי, והא אתמר. קרא אחרינא אשכחנא בהאי, דכתיב (ה) ראה ביתך דוד. א"ל, הכי הוא ודאי, בית דוד אקרי, כמה דכתיב (ו) בית יעקב לכו ונלכה באור יי'. בית יעקב, כד"א (ז) ובית תפארתא אפאר. לכו ונלכה באור יי', (ח) דכתיב (ט) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ונטע האי גן לאשתעשעא ביה עם צדיקיא, דביה שריין.

(רלט) תאנא, כתיב אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים הוא וגו' ועניתם את נפשותיכם. וכתיב והיתה לכם לחקת עולם בחדש השביעי וגו', אך דכתיב מאי קא בעי הכא. א"ל, למעוטא קא אתיא. דכיון דאמר ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש, אמר ת לבתר אך בעשור. אך עשור מבעי ליה, דבעשור תליא מלתא.

(רמ) א"ל אי הכי, (ק) אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם, ותנינון אך חלק, חציו אסור באכילת חמץ, וחציו מותר. אוף הכא אך בעשור לחדש,

הלופי גרסאות

מסורת הזהר

- (א) (ש"ב כ) תרומה רצט צ"ח. (ט) (מ"א יב). (ט) (ישעיה
 (ב) וישלח מה צ"ב. (פ) (שם ס) יתרו צג צ"ה.
 (צ) (בראשית ב) ב"א ריא צ"א. (ק) (שמות יב) בהשמטות ח"א רסב: ת"ז ת"ע קלח.

תענו את נפשותיכם

הסולם

מאמר

הכתוב, בית יעקב לכו ונלכה באור ה'. פירושו, שכתוב, ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, אשר נהר הוא ז"א המשקה את הגן שהוא המלכות. שנטע את הגן, להשתעשע בו עם הצדיקים השורים בו. ועל זה נאמר, בית יעקב, שהוא המלכות, לכו ונלכה באור ה', שהוא ז"א, המשקה את המלכות.

(רלט) תאנא כתיב אך וגו': למדנו כתוב, אך בעשור לחדש השביעי וגו' ועניתם את נפשותיכם. וכתוב, והיתה לכם לחקת עולם בחדש השביעי בעשור לחדש תענו את נפשותיכם, ולא כתוב שם אך בעשור. אך בעשור שכתוב כאן, מה הוא רוצה בזה. אמר לו הוא בא למיעוט. שבכל מקום שכתוב, אך, הוא בא למעט. כי כיון שאמר ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש, אמר אח"כ אך בעשור, והיה צריך לומר אך עשור, אלא להשמיענו, שבעשור תלי הדבר של ועניתם את נפשותיכם, ולמעט התשיעי בחדש.

(רמ) אמר ליה אי וכר: א"ל, אי הכי, אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם ולמדנו

ממנו. דהיינו הן הארת החכמה והן הארת החסדים, ואז מאירים כל אלו הנרות, שה"ס מאורי האש שבמלכות, ומאירים באור ובשמחה עד שהכל מתבשם, ואז כל אלו הדינים נמצאים בארה, כי אותם הדינים הנמשכים מה' עינינו, הם הגורמים שתאיר החכמה, ולולא הם, לא היתה החכמה מתגלה כנ"ל, והדין אינו נעשה, אלא שהוא מאיים בלבד, ועל זה, תענו את נפשותיכם. כדי לאפשר הארת החכמה.

(רלח) אמר ר' אבא וכר: אר"א, הרי אמר לנו אדוני מן גוף המשנה, שלא גלו ישראל מארצם עד שכפרו בקב"ה, שכתוב, אין לנו חלק בדוד ולא נחלה בכו ישי. כי דוד הוא המלכות, ואמרו אין לנו חלק במלכות. ומקרא אחר מצאתי בזה, שכתוב, ראה ביתך דוד. ושואל, אם בית דוד, רומז ג"כ על המלכות. אמר לו כך הוא, ודאי שהמלכות נקראת בית דוד, כמ"ש בית יעקב לכו ונלכה באור ה'. בית יעקב, הוא כמו שאתה אומר, ובית תפארתא אפאר, כי יעקב הוא תפארת, ובית תפארת הוא המלכות, אף בית דוד הוא מלכות. וביאור (דפו"י דף ס"ט ע"ב) 435

אימא דחציו אסור א באכילה, וחציו מותר. א"ל אוף הכא בועניתם את נפשותיכם תליא, דהא ענוי לא אשתכח אלא מפלגות יומא ולהלאה, ושפיר הוא אך חלק בועניתם את נפשותיכם.

רמא) אמר רבי אלעזר, כתיב, (ו) כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'. אכפר עליכם מבעי ליה. אלא יכפר עליכם, לאכללא יובלא, דנגיד ב מבועי לאשקאה בהאי יומא לכל עיבר, ג לארואה כלא, ולאשקאה כלא. ודא עליכם, כלומר, בגיניכון ד לדכאה לכון בהאי יומא, דכתיב לפני יי' תטהרו. ולא ישלוט עליכו דינא.

רמב) רבי יהודה, אמר זכאין אינון ישראל, דקודשא בריך הוא אתרעי בהו, ובעי ה לדכאה להו, דלא ישתכח בהו חובה, בגין ו דיהון בני היכליה, ז וידורון בהיכליה. ולזמנא דאתי כתיב, (ט) וזרקתי עליכם מים טהורים וגו'.

רמג) רבי יהודה פתח, (ח) שיר המעלות ממעמקים קראתיך יי'. תנינן, בשעתא דברא קב"ה עלמא, בעא למברי בר נש, אמליך באורייתא, אמרה קמיה, תבעי למברי ח האי בר נש, זמין הוא למחטי קמך, זמין הוא לארגזא קמך. אי תעביד ליה כעובדוי, הא עלמא לא יכיל למיקם קמך, כ"ש ההוא בר נש. א"ל, וכי למגנא ט אתקרינא, א אל רחום וחנון ארך אפים.

רמד) ועד לא ברא קב"ה עלמא, ברא תשובה, אמר לה לתשובה, אנא

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(ו) (ויקרא טז) תרומה נה צ"ט. (ז) (יחזקאל לו) א במלאכה. ב ממועני. ג לאחזאה. ד לזכאה. וישב לו צ"א. ח) (תהלים קל) ויחי עג צ"ה. ה לזכאה. ו דאינון. ז ל"ג וידורון בהיכליה; וידורון בהיכליק. ח ל"ג האי. ט אקרינא. א) (שמות לד) ויצא ק צ"ו.

ממעמקים קראתיך ה'

הסולם

מאמר

בני היכלו וידורו בהיכלו. ולעתיד לבא, כתוב, וזרקתי עליכם מים טהורים וגו'.

ולמדנו, אך חלק, חציו אסור באכילת חמץ וחציו מותר. אף כאן שכתוב, אך בעשור לחדש, נאמר, שתציו אסור באכילה וחציו מותר. אמר לו אף כאן בועניתם את נפשותיכם, מחולק, כי ענוי אינו נמצא אלא מחצי היום והלאה, דהיינו אחד זמן אכילה, ונמצא שאך חלק, יפה הוא גם בועניתם את נפשותיכם. תליא, פירושו מחולק, בלשון ויפשחני תלהי, (אי"ר דוב אורב).

רמג) רבי יהודה פתח וכו': רי"פ, שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה'. למדנו, בשעה שברא הקב"ה את העולם, רצה לברוא את האדם, נתייעץ בתורה, אמרה לפניו, אתה רוצה לברוא אדם הזה, הוא עתיד לחטוא לפניך, הוא עתיד להרגיז לפניך, אם רתנהג עמו כמעשיו, הרי העולם לא יוכל לעמוד לפניך, כל שכן האדם ההוא. אמר לה הקב"ה, וכי לחנם אני נקרא, אל רחום וחנון ארך אפים.

רמא) א"ר אלעזר כתיב וכו': אר"א, כתוב, כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'. היה צריך לומר אכפר עליכם, כמדבר בעדו, ומשיב, אלא יכפר עליכם שאומר בלשון נסתר, כולל היובל, שהוא בינה, שנמשך ממנו מבועים, דהיינו הארת חכמה, להשקות ביום הזה לכל צד, לרוות הכל ולהשקות הכל, וזהו עליכם, כלומר, בשבילכם, כדי לטהר אתכם ביום ההוא, שכתוב לפני ה' תטהרו. ולא ישלוט עליכם הדין.

רמד) ועד לא ברא וכו': ומטרם שברא הקב"ה את העולם, ברא תשובה. אמר הקב"ה לתשובה, שה"ס בינה הנקריית תשובה, אני רוצה לברוא אדם בעולם, בתנאי, אם ישובו אליך מעונותיהם, תהיה מוכנה לסלוח מעונותיהם ולכפר עליהם, ובכל שעה ושעה התשובה מוכנת לבני אדם, וכשבני אדם שבים מעונותיהם, תשובה זו, שהיא בינה, חוזרת אל הקב"ה, דהיינו שמשפעת

רמב) ר' יהודה אמר וכו': רי"א, אשריהם ישראל, שהקב"ה רצה בהם, ורצה לטהר אותם, שלא ימצא בהם עון, כדי שיהיו (דפו"י דף ס"ט ע"ב)

מעינא למברי בר נש בעלמא, על מנת דכד יתובון לך מחוביהון, דתהוי זמינא למשבק חוביהון, ולכפרא עלייהו. ובכל שעתא ושעתא תשובה זמינא לגבי בני נשא, וכד בני נשא תייבין מחובייהו, האי תשובה תבת לגבי קב"ה, וכפר על כלא, ודינין אתכפיין, ומתבסמן כלהו, ובר נש אתדכי מחוביה.

רמה) אימתי אתדכי ב"נ מחוביה בשעתא דעאל בהאי תשובה כדקא חזי. ר' יצחק אמר, דתב קמי מלכא עלאה, וצלי * צלותא מעומקא דלבא, הה"ד ממעמקים קראתיך יי'.

רמו) רבי אבא אמר, ממעמקים קראתיך יי', אתר גניז הוא לעילא, והוא עקימא דבירא, ומהאי נפקין נחלין ומבועין לכל עיבר, וההוא עמיקא דעמיקתא אקרי תשובה. ומאן דבעי לאתבא ולאדכאה מחובי, בהאי * עומקא אצטריך למקרי ל קב"ה, הה"ד ממעמקים קראתיך יי'.

רמוז) תאנא, בשעתא דהוה ב"נ חב קמי מאריה, וקריב קרבניה על מדבחתא, וכהנא מכפר עליה, ובעי בעותיה עליה, מתערין רחמי, ודינין מתבסמן, ותשובה * אריק ברכאון, במבועין דנגדין ונפקין, ומתברכין כלהו בוצינין כחדא, ובר נש אתדכי מחוביה.

רמח) תא חזי, קב"ה, אפיק עשר כתרין, * עטרין * קדישין לעילא, דאתעטר בהו, ומתלבש בהו, * והוא אינו, ואינון הוא, * כשלהובא דאחידא, כגומרא, ולית תמן פרודא. לקביל דנא, אית עשר כתרין דלא קדישין לתתא,

חלופי גרסאות

י כד. כ עלמא. ל קב"ה. מ עריק. נ נטירין. ס לעילא קדישין דמתעטרא. ט אינון, ואינון הו כשלהובא. דרך אמת (ז) כשלהבת הקשורה בגחלת.

מאמר הסולם ממעמקים קראתיך ה'

שמשפעת מוחזין לו"א, ומכפרת על הכל. והדינים נכנעים ומתבשמים כולם, וארם נטהר מעונותיו. רמה) אימתי אתדכי וכו': שואל. מתי נטהר הארם מעונו. ומשיב, בשעה שנכנס בתשובה ההיא כראוי. ר' יצחק אמר, בשעה ששב לפני המלך העליון, ומתפלל תפלה מעומק הלב. ז"ש ממעמקים קראתיך ה'.

רמו) ר' אבא אמר וכו': דא"א, ממעמקים קראתיך ה', פירושו, מקום גנוז יש למעלה, והוא עומק הבאר דהיינו בינה, ומכאן יוצאים נחלים ומבועים לכל צד, ועמוק שבעמוק הזה, נקרא תשובה. ומי שרוצה לשוב ולהטהר מעונותיו, בעומק הזה צריך לקרוא להקב"ה. ז"ש ממעמקים קראתיך ה'.

רמו) תאנא בשעתא דהוה וכו': למדנו, בשעה שארם היה חוטא לפני ארונה, והקריב (דסויי דף ס"ט ע"ב *) דף ע' ע"א)

שהן

ואיננו אחידים ^ט בזוהמא דטופרא דחד עטרא קדישא, דאקרי חכמה. ועל דא אקרון חכמות.

רמט) ותאנא, עשרה זיני חכמות אלין נחתו לעלמא, וכלהו ^פ אסתאבו במצרים, בר מחד דאתפשט בעלמא, וכלהו זיני חרשי אינון, ומנייהו ידעי מצרים חרשין, על כל בני עלמא. וכד מצראי בעאן למעבד כנופיא בחרשייהו לעובדיהון, הוו נפקי לחקלא ^י לטורי רמאי, ודבחין דבחין, ועבדין גומין בארעא, וסחרין ההוא דמא סוחרניה ^ז דהני גומין, ושאר דמא מתכנפי ^ק בהנהו גומין, ובשרא שוין עלייהו. וקרבין קרבניהון, לאינון זינין בישין, ^ר ואינון זינין בישין מתכנשין ומתקרבין כחדא, ומתפייסין בהדייהו בההוא טורא.

רנ) ישראל דהו בשעבודיהון, הו ^ש מתקרבין להון, ואולפו מנייהו, והו טעאן בתרייהו, והיינו דכתיב כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען וגו', וכתיב ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים וגו'. תאנא, בשעתא דהו מקרבין להון על גבי חקלא, והו מזמני ההוא דמא, ומקרבי קרבנייהו, הו מתכנפי כל אינון זינין בישין, וחמאן להון כגוונא דשעירים, כלהו מליין שערא, ומודעי להו מה דאינון בעיין.

רנא) ה"ח, יצחק מה כתיב ביה, ^ב ויגש יעקב אל יצחק אביו וימשהו, אמר, ^ה דא לא אתעדי, אלא מטלא דשמיא דנגיד על ארעא. אמר רבי יוסי,

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ב) (בראשית כז) ויצא מג צ"א. ^פ אסתאבו. ^צ דהאי גומא. ^ק בההוא גומא. ^ר ל"ג ואינון זינין בישין מתכנשין. ^ש מקרבין. ^ת הדא; ^י חדא; ^ז הכא לא אתער.

דרך אמת ^ט בזוהמ הצפרנים שהם הקליפות חיצונות. ^י להרים גבוהים.

עשרה זיני חכמות

הסולם

מאמר

מתקרבים להם, ולומדים מהם, והיו טועים אחריהם. וז"ש, כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען וגו', וכתוב, ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים וגו'. למדנו, בשעה שהיו מקרבים להם על פני השדה, והיו מכינים את הדם ומקרבים קרבנותיהם, היו מתאספים כל אלו המינים הרעים, והיו רואים אותם כמו שעירים, שכולם היו מלאים שערות, ומודיעים אותם מה שרוצים. רנא) ת"ח יצחק מה וכו': בוא וראה, יצחק, מה כתוב בו. ויגש יעקב אל יצחק אביו וימשהו. אמר, זה אינו חסר אלא מטל השמים הנזל על הארץ. כלומר, שאינו חסר אלא משפע ז"א בלבד שנקרא שמים, שהוא אור החסדים. להיותו מרכבה לז"א, אבל אינו צריך להארת החכמה, ובכל ברכו, בין בחסדים ובין בחכמה, ר' יוסי, גם ומשמני הארץ כתוב, דהיינו הארת החכמה, ובכל ברכו, בין בחסדים ובין בחכמה, מהו הטעם שברכו בהארת החכמה, משום שראה אותה

שבהו, הנקראת זוהמת הצפרנים נאחזות הקליפות (כנ"ל אות פ"ב) ועל כן נקראות חכמות.

רמט) ותאנא עשרה זיני וכו': ולמדנו עשרה מיני חכמות אלה, דקליפות, ירדו לעולם, וכולם ניתנו ונטמאו, במצרים, חוץ מאחד שנתפשט בעולם, דהיינו בכל העולם חוץ מצרים. והם כל מיני כשפים, ומהם ידעו מצרים כשפים יותר מכל בני העולם. וכשהמצרים רצו לעשות אסיפת כשפים למעשיהם, היו יוצאים לשדה, להרים הרמים, וזובחים זבחים, ועושים חפירות בארץ, ומסבבים הדם מסביב אותם החפירות, ושאר הדם מתקבץ בתוך החפירות, ונותנים עליו הבשר, ומקרבים הקרבנות לאלו המינים הרעים, ואלו המינים הרעים מתאספים ומתקרבים יחד, ומתריצים עמהם בההוא.

רנ) ישראל דהו בשעבודיהון וכו': ישראל שהיו תחת שעבודם של המצרים, היו

ומשמני הארץ, בכלא ברכיה. מ"ט. בגין דחמא ליה בשערא, אמר א למעבר דא, ב ומשמני הארץ אצטריך, ולא זוהמא דארעא, דהאי זוהמא הוא דארעא, וכד טלא דשמיא ומגדא דארעא מתחבראן ג אתעבר האי זוהמא.
 (רנב) אמר ר' חייא, בתרייתא דאינון כתרין תתאין דלא קדישין, האי הוא הה"ד ג ודורש אל המתים, ודא הוא עשיראה דכלא. דתניא א"ר יצחק אמר רבי יהודה, נפשתא דרשיעייא אלין אינון מוזיקין דעלמא.
 (רנג) אמר רבי יוסי, אי הכי טב להו לחייביא דאתעבדין מוזיקין בעלמא, אן הוא עונשא דגיהנם. אן הוא בישא דזמינא להו בההוא עלמא. אמר רבי חייא, הכי תנינו, והא אוקימנא מלי, נפשתא דרשיעייא בשעתא דנפקין מעלמא, כמה גרדיני נמוסין מזדמני לקבלא להו, ולאעלאה להו לגיהנם, ועאלין להו בתלת דינין בכל יומא, בגיהנם. לבתר מזדווגי בהו, ואזלין ושאטין בעלמא, ומטעון להו לרשיעייא, לאינון דקא אסתים תשובה מקמיהו. לבתר ד תייבין להו לגיהנם, ה ואתדנון תמן, וכך בכל יומא.
 (רנד) לבתר דאזלין בהו, ושאטין בהו בעלמא, מהדרין לקברייהו, ו וחמן תולעתא דגופא מנקרי בשרא ומתאבלן ז עלייהו, ואינון חרשין הוו אזלי לבי קברי, וחרשי בחרשייהו, ועבדין חד צלמא דבר נש, ודבחין קמיה חד צפירא. לבתר עאלין לההוא * צפירא, בההוא קברא, וההוא צלמא ח מתברין ליה לארבע סטרין, ומעלין ליה לארבע זיווין דקברא. כדין מחרשי בחרשייהו,

מסורת הזהר
 (ג) (דברים יח) פקודי קפב צ"מ.
 א למעבד. ב משמני. ג אתעביד. ד תאבין. ה ואסתאבין.
 ו ותמן. ז עליה. ח מתברכין; מדברין.

חלופי גרסאות

הסולם

מאמר

איהו הוא העונש של גיהנם. איפה היא הרעה, המוכנה להם בעולם ההוא. אמר ר' חייא, כך למדנו והעמדנו הדברים, נפשות הרשעים, בשעה שיוצאות מן העולם, כמה חוקרי דין מזומנים לקבלן ולהביאן בגיהנם, ומכניסים אותן בג' דינים בכל יום בגיהנם. אח"כ מתחברים בהן מלאכי חבלה, והולכות ומשוטטות בעולם ומטעות את הרשעים, לאותם שכבר נסתמו: מהם התשובה, ואח"כ מחזירים אותן לגיהנם ונרדנים שם, וכך בכל יום.
 (רנד) לבתר דאזלין בהו וכו': לאחו שמלאכי חבלה, הלכו עמהן ושוטטו עמהן בעולב הם מחזירים אותן לקברו, וראות תולעת הגוף מנקרת הבשר שלהו, והנפשות מתאבלות עליהם, על הגופות. ואלו המכשפים, הם הולכים לבית הקברות ומכשפים בכשפיהם, ועושים צלם אחד של אדם, וחובחים לפניו שעיר אחד. לאחר כך מביאים את השעיר בקבר ההוא, ואותו הצלם משברים לד' צדדים, ומעלים אותו לארבע זווית

אותו בשערות, דהיינו דינים, אמר, כדי להעביר ממנו זה, אל משמני הארץ הוא צריך, שהוא הארת החכמה. אבל לא זוהמא של הארץ, כמו הסטרא אחרא שיונקת מזוהמא של הצפרנים (כנ"ל אות רמ"ח) כי זוהמא זו היא מן הארץ, שהיא המלכות, וכשטל השמים ומגד הארץ, שהם ז"א ומלכות, מתחברים, נעברת הזוהמא ההיא.
 (רנב) אמר ר' חייא וכו': אר"ח האחרונה של אלה ספירות תחתונות שאינן קדושות, היא זה שכתוב, דורש אל המתים, וזו היא העשירית של כל הספירות, דהיינו המלכות של הסי"א. כי עשרה מיני כשוף יש בכתוב, שהם כנגד עשר ספירות דסי"א (כנ"ל וישלח אות ל"ה) שלמדנו, א"ר יצחק א"ר יהודה, נפשות הרשעים שמתו, אלו הן מוזיקי העולם. שעליהן סובב הכתוב, ודורש אל המתים.
 (רנג) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, אם כן, טוב להם לרשעים, שהם נעשים מוזיקים בעולם.
 (דפו"י דף ע"א ע"ב) דף ע"ב

ומתכנפי אינו כנופי, ואינו זינין בישין, ומייתין ההיא נפשתא, ועאל בקברא ומשתעי בהדייהו.

(רנה) א"ר יצחק, זכאין אינון צדיקייא בעלמא דין, ובעלמא דאתי, דהא כלהו קדישין. גופא דלהון קדישא. נפשא דלהון קדישא. רוחא דלהון קדישא. נשמתא דלהון קדש קדשים. תלת דרגין אינון, כגוונא דלעילא. דתניא א"ר יהודה, (כתיב ד) תוצא הארץ נפש חיה, דא היא ט נשמתא דאדם. קדמאה. תא חזי, תלת דרגין כ אינון, ואתדבקו כחד, נפש, רוח, נשמה. ועלאה מנייהו, נשמה. (רנז) דא"ר יוסי, בכלהו בני נשא ט אית נפש, ואית נפש עלאה מנפש. זכה ב"נ בהאי נפש, מריקין עליה עטרא חד, דאקרי רוח. הה"ד, (ה) עד יערה עלינו רוח ממרום. כדין אתער ב"נ באתערותא אחרא עלאה, לאסתכלא בנמוסי מלכא קדישא. זכה בר נש ביה בההוא רוחא, מעטרין ליה בכתרא קדישא עלאה, דכליל כלא, דאקרי נשמה, דאתקרי נשמת אלוה.

(רנז) ותאנא ברזא דרוזין, נ בגו רוזין דספרא דשלמה מלכא. האי קרא, דכתיב (ו) ושבח אני את המתים שכבר מתו, כיון דכתיב ושבח אני את המתים, אמאי שכבר מתו. אלא שכבר מתו בהאי עלמא, בפולחנא דמאריהון.

(רנח) ותמן כתיב, תלת מדורין עבד קב"ה לצדיקייא, חד ט לנפשאן דאינון צדיקייא, דלא אסתלקו מהאי עלמא, ושכיחין בהאי עלמא. וכד אצטריך עלמא רחמין, ואינון חייין יתבין בצערא, אינון מצלו צלותא עליהו, ואזלין

מסורת הזהר

(ז) (בראשית א) ב"א קב צ"ב. (ה) (ישעיה לב) ח"ג קיב: קכב. (ו) (קהלת ד) וישלח נד צ"ג. ט מוסיף נשמתא עלאה. י מוסיף קדמאה עלאה. כ ל"ג אינון. ל אתדבקו. ט ל"ג אית. נ בגו ספרא דקהלת דשלמה. ט דזכו אינון צדיקייא דלא אשתציאו מהאי עלמא וכד אצטריך.

חלופי גרסאות

מאמר

הסולם

נפש רוח נשמה

אז מתעורר האדם בהתעוררות אחרת עליונה, להסתכל בדרכי המלך הקדוש. זכה אדם ברוח ההוא, מעטרין אותו בספירה קדושה עליונה הכוללת הכל, שנקראת נשמה. שנקראת נשמת אלוה.

(רנז) ותאנא ברזא דרוזין וכו': ולמדנו, בסודי סודות, בסוד שבספרו של שלמה המלך, מקרא זה שכתוב, ושבח אני את המתים שכבר מתו. כיון שכתוב ושבח אני את המתים, למה אומר עוד, שכבר מתו. ומשיב. אלא הפירוש הוא, שכבר מתו בעולם הזה, בעבודת אדונם. כלומר, שהמיתו את עצמם בעבודת רבונו. שאין התורה מתקיימת אלא במי שמחית עצמו עליה.

(רנח) ותמן כתיב ג' וכו': ושם, בספרו של שלמה המלך, כתוב, ג' מדורים עשה הקב"ה לצדיקים, לנרין שלהם אחר פטירתם. אחת, לנפשות הצדיקים, שלא הסתלקו מעולם הזה, ונמצאות בעולם הזה. כי נפש הנפטר אינה מסתלקת

זויות הקבר. אז מכשפים בכשפיהם, ומתקבצות אלו הקבוצות, ואלו המינים הרעים, ומביאים הנפש ההיא, ונכנסת בקבר, ומספרת עמהם.

(רנה) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, אשריהם הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, אשר כולם קדושים, הגוף שלהם קדוש, הנפש שלהם קדושה הרוח שלהם קדוש, הנשמה שלהם קדש קדשים. ג' מדרגות הן, נפש רוח ונשמה, כעין של מעלה, דהיינו כנגד מלכות, ת"ת, ובינה של מעלה: שלמדנו א"ר יהודה, כתוב, תוצא הארץ נפש חיה, זו היא הנשמה של אדם הראשון. בוא וראה, ג' מדרגות הן ומתדבקות יחד, נפש, רוח, ונשמה. והעליונה מהם היא נשמה.

(רנז) דא"ר יוסי בכלהו וכו': שאמר ר' יוסי, בכל אדם יש נפש. דהיינו נפש בהמית. ויש נפש עליונה מנפש, דהיינו נפש הרוחנית, זכה אדם בנפש ההיא, מריקים עליו עטרה אחת שנקראת רוח. ז"ש עד יערה עלינו רוח ממרום. (דפו"י דף ע' ע"ב)

ומודעין מלה לאינן דמיכין דחברון, ומתערין, ועאלין לג"ע דארעא, דתמן רוחיהון דצדיקייא, מתלבשן בעטרין דנהורא, ע ואתייעטו בהו, וגזרין גזרה, וקב"ה עביד רעותא דלהון, וחס על עלמא.

רנט) ואינן נפשן דצדיקייא, משתכחין בהאי עלמא, לאגנא על חייא, והאי אקרי נפש, ודא לא פ אסתלקא מהאי עלמא, ו שכיחא בהאי עלמא, לאסתכלא ולמנדע ולאגנא על דרא. והאי הוא ק דאמרו חברייא, דמתי ידעי בצערא דעלמא. ועונשא דחייבין די בארעא, ר בהאי הוא, דכתיב ונכרתה הנפש ההיא מעמיה.

רס) ומדורא תניינא הוא ג"ע די בארעא. ביה עבד קב"ה מדורין עלאין יקירין, כגוונא דהאי עלמא, וכגוונא דעלמא עלאה. והיכלין בתרין גוונין, דלית להון חושבנא, ואילנין ועשבין וריחין דסלקין בכל יומא. ובהאי אתר שארי ההוא דאקרי רוח דאינן צדיקייא, ומדורא דההוא רוחא ביה שארי. וכל רוח ורוח מתלבשא בלבוש יקירא, כגוונא דהאי עלמא, וכגוונא דההוא עלמא עלאה. רסא) מדורא תליתאה, ההוא מדורא עלאה קדישא ו דאתקרי צרורא דחיי. דתמן מתעדנא ההוא דרגא עלאה קדישא, דאקרי נשמה. והאי אתדבק לאתענגא בעדונא עלאה. עליה כתיב, זי אז תתענג על יי' והרכבתיך וגו'. רסב) ותאנא, בשעתא דאצטריך עלמא רחמי, ואינן צדיקייא זכאין.

חלופי גרסאות

ע אתייעשו. פ אסתלק; אשתצי. צ ל"ג ושכיחא בהאי עלמא. ק ל"ג דאמרו חברייא. ר והאי. ש דאקרי.

מסורת הוהר

ז (ישעיה נח) ב"א ריא צ"ב.

נפש רוח נשמה

הסולם

מאמר

ה"ס בינה. וההיכלות הם ג"כ בב' אפנים, כמו המדורים, שאין להם חשבון, ואילנות ועשבים וריחות עולים בכל יום. ובמקום ההוא שורה, אותו הנקרא רוח של אלו הצדיקים, והוא המדור שרוח ההוא שורה בו. וכל רוח ורוח, מתלבש בלבוש יקר כעין עולם הזה וכעין עולם העליון. רסא) מדורא תליתאה וכי: מדור השלישי, הוא מדור העליון הקדוש הנקרא צרור החיים, שהוא גן עדן העליון, ששם מתעדנת אותה המדרגה עליונה הקדושה שנקראת נשמה, שזו מתדבקת להתענג בעדן העליון, עליה כתוב, אז תתענג על ה' והרכבתיך על במתי ארץ. שג"ע העליון נקרא במתי ארץ.

מסתלקת מעוה"ז, וכשהעולם צריך רחמים, ואלו בני האדם החיים יושבים בצער, הן מתפללות תפלה עליהם, והולכות ומודיעות הדבר לישני חברון, דהיינו האבות, והן מתעוררות ועולות לגן עדן הארץ, ששם רוחות הצדיקים מתלבשים בעטרות של אור, ומתיעצות בהם, וגזרות גזרה, והקב"ה עושה רצונן, ומרחם על העולם. רנט) ואינן נפשן הצדיקייא וכי: ואלו נפשות הצדיקים נמצאות בעולם הזה, להגן על בני האדם החיים. וזו נקראת נפש. וזו אינה מסתלקת מעולם הזה, ונמצאת בעולם הזה להסתכל ולדעת ולהגן על הדור, וזהו שאמרו החברים, שהמתים יודעים בצער העולם ועונשם של הרשעים בארץ הוא בנפש הזאת, שכתוב, ונכרתה הנפש ההיא מעמיה.

רסב) ותאנא בשעתא וכי: ולמדנו, בשעה שהעולם צריך לרחמים, ואז אלו הצדיקים הזכאים, נפש ההיא שלהם שנמצאת בעולם להגן על העולם, עולה והולכת ומשוטטת בעולם ומודיעה לרוח, והרוח עולה ומתעטר ומודיע לנשמה, והנשמה להקב"ה, ואז מרחם הקב"ה על

רס) ומדורא תניינא הוא וכי: מדור השני הוא, גן עדן שבארץ, בו עשה הקב"ה מדורים עליונים יקרים, שהם כעין עולם הזה זכעין עולם העליון. כלומר, שכלולים מבחינת מלכות וחבחינת בינה. כי גן, ה"ס מלכות, ועדן (דפו"י דף ע' ע"ב) 441

הוא נפש דאשתכחא בעלמא, לאגנא על עלמא. נפש סליק ואזיל ושאט בעלמא, ומודע לרוח. ורוח סליק ואתעטר, ומודע לנשמה. ונשמה לקב"ה. וכדין חס קודשא ב"ה על עלמא. כדין נחתא מעילא לתתא, נשמה אודע לרוח, ורוח אודע לנפשא.

רסג) ובכל שבתא ושבתא, וריש ירחא, כלהו, מתחברין ומתעטרין כחד, עד דאזדווגו למיתי לסגדא למלכא עלאה. ולבתר תייבין לאתרייהו. הה"ד (ח) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר וגו'.

רסד) ובשעתא דאצטריך עלמא רחמי, וחייא אזלי ומודעי להו לנפשייהו דצדיקייא, ובכאן על קברייהו, אינון דאתחזו לאודעא להו. מ"ט. דשויין רעותא דלהון לאתדבקא נפשא בנפשא, * כדין אתערין נפשייהו דצדיקייא, ומתכנפי ואזלין ושאטין לדמיכי חברון, ומודיעי להו צערא דעלמא. וכלהו עאלין בההוא פתחא דג"ע, ומודיעי לרוח. ואינון רוחין דמתעטרין בג"ע, מלאכי עלאין אזלי בינייהו, וכלהו מודיעין לנשמה. ונשמה אודעת לקב"ה, וכלהו בעאן רחמי על חיינ, וחס קב"ה על עלמא בגיניהון. ועל דא אמר שלמה, ושבח אני את המתים שכבר מתו וגו'.

רסה) אמר ר' חייא, תוהנא אי אית מאן דידע לאודעא להו למתייא, בר אנן. אמר רבי אבא, צערא מודעא להו. אורייתא מודעא להו. דהא בשעתא דלית מאן דידע בהאי, אפקי אורייתא סמוך לקברי, ואינון מתערי, על אורייתא על מה אתגלייא לההוא אתר, כדין דומה אודע להון.

רסו) אמר ר' יוסי, ואינון ידעי דהא עלמא בצערא, וחייא לא אתחזון, ולא ידעי לאודעא להו. ביה שעתא כלהו צווחין על אורייתא דאתקלנא

מסורת הנהר

(ח) (שם טו) ב"ב לה צ"א.

נפש רוח נשמה

הסולם

מאמר

ומודיעות לרוח, ואלו הרוחות המתעטרים בגן עדן, מלאכים עליתים הולכים ביניהם, וכולם מודיעים לנשמה, והנשמה מודיעה להקב"ה. וכולם מבקשים רחמים על החיים. והקב"ה מרחם בשבילם על העולם. ועל זה אמר שלמה, ושבח אני את המתים שכבר מתו.

רסה) אמר ר' חייא וכר: אמר ר' חייא, תמה אני, אם יש מי שיודע להודיע אל המתים חוץ ממנו. אמר ר' אבא הצער, שהאנשים מצטערים, מודיע להם, התורה מודיעה להם. שבשעה שאין מי שיודע בזה, אין להודיע לנפשות הצדיקים, מוציאים ספר תורה סמוך לקברים, והן מתעוררות על מה שהתורה נגלתה למקום הזה, אז המלאך דומה מודיע להן.

רסו) א"ר יוסי ואינון וכר: אריי, והם ידעיים שהעולם הוא בצער, והחיים, אינם רארי

על העולם. ואז יורד ממעלה למטה, הנשמה מודיעה לרוח, והרוח מודיע לנפש.

רסג) וככל שבתא ושבתא וכר: ובכל שבת ושבת, וראש חדש, כולם הנפש והרוח והנשמה, מתחברים ומתעטרים יחד, עד שמתחברים לבא להשתחות למלך העליון, ואח"כ חוזרים למקומם. ז"ש, והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר וגו'.

רסד) ובשעתא דאצטריך וכר: ובשעה שהעולם צריך רחמים, והחיים הולכים ומודיעים לנפשות הצדיקים, ובוכים על קבריהם, והם ראויים להודיע להם, מה הטעם שראויים, הוא נשום ששמים הרצון שלהם להתדבק נפש בנפש, או מתעוררות נפשות הצדיקים ומתאספות והולכות ומשוטטות לישני חברון, ומודיעות להם צער העולם. וכולן עולות לפתח גן העדן

442 (דפו"י דף ע' ע"ב *) דף ע"א ע"א

ואתגלייא להווא אתר. אי בני נשא ת תייבין ובכאן בלבא שלים, א ותייבין קמי קב"ה, כלהו מתכנשי, ובעאן רחמי, ומודיעין לאינון דמיכי חברון, ועאלין ומודיעין לרוח דבג"ע, כמה דאמרן.

רסז) ואי אינון לא ב תייבין בלבא שלים למבעי ולמבכי על צערא דעלמא. ווי להון, דכלהו מתכנפי ג לריקא אמרי מאן גרם לאורייתא קדישא דאתגלייא על ידייהו בלא תשובה. וכלהו אתאן ז לאדכרא חובייהו בגיני כך לא יהכון תמן בלא תשובה ובלא תעניתא למבעי בעותא קמייהו. ר' אבא אמר, ה בלא תלת תעניתא. רבי יוסי אמר, אפילו חד, ו ובהווא יומא, ובלכד דעלמא יתיב בצערא טפי, כדין כלהו מזדווגי למבעי רחמין על עלמא.

רסח) תאנא, אמר רבי יהודה, יומא חד הווי אזלי רבי חזקיה ור' ייסא באורחא, ט ערעו בגוש חלב, והווי חריב, יתבו סמיך לבי קברי, ור' ייסא הווי בידיה חד ז קיטרא דס"ת דאקרע. עד דיתבו ט אתרגיש חד קברא קמייהו, וצוות ווי ווי, דהא עלמא בצערא שכית, הא אורייתא הכא דאתגלייא, או חייא אתו לחייכא עלן, ולכספא בכסופא עלן באורייתיהו. אזדעזעו רבי חזקיה ור' ייסא. רסט) אמר ר' חזקיה מאן את. אמר ליה מיתא אנא, והא אתערנא לגבי ס"ת. ה דזמנא חדא הווי יתיב עלמא בצערא, ואתו חייא הכא, לאתערא לן בספר תורה, ואנא וחבראי אקדימנא לגבי דמיכי חברון, וכד אתחברו בגן עדן

חלופי גרסאות

ת תאבין. א ותאבין. ב תבין. ג ל"ג לריקא אמרי. ד לאתחדתא; לאתדכאה. ה כלא תלת; אתלת. ו בהווא. ז חוטרא. ח בזמנא.

דרך אמת (כ) פגענו במקום גוש חלבא והווי חרוב באוחו פעם. (ל) הרעים.

ודורש אל המתי

הסולם

מאמר ב'

אר"י, יום אחד היו הולכים ר' חזקיה ור' ייסא בדרך, פגשו במקום שנקרא, גוש חלב והיה חרוב. ישבו סמוך לבית הקברות, ור' ייסא היה בידו חלק אחד של ספר תורה שנקרע. כלומר, שהיה בידו חלק הנקרע מספר תורה עם העמוד שבתוכו. בעוד שישבו התנענע לפניהם קבר אחד, רצעק, אוי אוי, הרי העולם נמצא בצער, כי התורה גלתה לכאן, או אפשר, שהחיים באו לצחוק עלינו ולבוזת אותנו בחרפה, עם תורתם. נזדעזעו ר' חזקיה ור' ייסא. אתרגיש, פירושו התנענע. כי על ויתגעש ותרעש ארץ, מתרגם ואתרגשת. (שמואל ב' כ"ח ח'), דהיינו רעש ונענע.

רסט) אמר ר' חזקיה וכו': אמר ר' חזקיה, אל הקבר, מי אתה. אמר לו מת אני, והרי נתעוררתי בשביל ספר התורה. כי פעם אחת היה העולם יושב בצער. ובאו החיים כאן לעורר אותנו בספר תורה. ואני וחברי הקדמנו לישני

ראוים ואינם יודעים להודיע להם, בה בשעה כולם צווחים על התורה, שנכשלנו והיא גלתה למקום הזה. אם בני אדם שבים בתשובה, ובוכים בלב שלם ושבים לפני הקב"ה, כולן מתאספות ומבקשות רחמים, ומודיעות לאלו ישני חברון, ונכנסות ומודיעות לרוח שבגן עדן, כמו שאמרנו. רסז) ואי אינון לא וכו': ואם הם אינם שבים בלב שלם, לבקש ולבכות על צער העולם, או להם, שכולן מתאספות לריק. אומרים, מי גרם לתורה הקדושה שגלתה על ידיהם בלא תשובה, וכולם באים להזכיר עונותיהם, ומשום זה לא ילכו שמה בלא תשובה, ובלא תענית, לבקש בקשות לפניהם. ר' אבא אמר, בלא ג' תעניתים. ר' יוסי אמר אפילו תענית אחת דיה, ויהיה באותו יום, ובלבד שהעולם יושב בצער ביותר, אז כולם מתחברים, דהיינו כל נר"נ, לבקש רחמים על העולם.

רסח) תאנא א"ר יהודה וכו': למדנו

ברוחיהון דצדיקייא, אשתכח קמייהו, דההוא ס"ת דאייתו לקמן אינון חייא. הוה פסול ומשקר בשמא דמלכא, ^ט על דאשתכח וא"ו יתיר, בההוא קרא ^ט דושסעת שסע שתי פרסות, ואמרו דהואיל ושקרו בשמא דמלכא ^כ דלא יתובון לגביהון, ודחו לי ולחבראי בההיא שעתא מבי מתיבתא.

רע) עד דחד סבא דהוה בינייהו, אזל ואייתי ספרא דרב המנונא סבא, וכדין אתער רבי אלעזר בר"ש, ^ז דהוה קביר עמנא, ואזל ובעא בג"ע עלייהו, ואתסי עלמא, כדין שארו לן, ומן ההוא יומא דסליקו ליה לר"א מבי קברא דא, ואתייהב לגבי אבוה, לית מאן דאתער למיקם קמייהו דדמיכי חברון, דמסתפינא מן ההוא יומא ^ח דדחו לי ולחברי, והשתא אתיתון לגבן, וספר תורה גביכון, אמינא דהא עלמא בצערא אשתכח, וע"ד אודעזענא, דאמינא מאן יקדים לאודעא לאינון זכאי קשוט דמיכי חברון, אשתמיט ר' ייסא בההוא קיטרא דספר תורה. אמר ר' חזקיה, חס ושלום לית עלמא בצערא, ואנן לא אתינן להאי.

רעא) קמו רבי חזקיה ור' ייסא ואזלו. אמרי, ודאי בשעתא דזכאין לא אשתכחו בעלמא, עלמא לא מתקיימא אלא בגיניהון דמתייא. אמר ר' ייסא, בשעתא דאצטריך עלמא למטרא, אמאי ^י אזלינן לגביהון דמתייא, והא כתיב (* ^י) ודורש אל המתים ואסיר. א"ל עד כאן לא חמיתא ^ט גדפא דצפרא דעדן. ודורש אל המתים, אל המתים דייקא. דאינון חייבי עלמא, דאינון ^ע מעמין עע"ז, דאשתכחו תדיר מתים. אבל ישראל ^פ דאינון זכאי ^צ קשוט, שלמה קרא עלייהו

מסורת הזהר

(ט) (ויקרא יא.) ^י (דברים יח) פקודי קפב צ"מ. ^ט ל"ג על. ^י בהאי ^כ ולא. ^ז דהוא. ^ח ל"ג דדחו לי ולחברי. ^י אתינן. ^ט גדפי. ^ע משאר עמין. ^פ ואינון. ^צ מוסיף קשוט על עלמא.

חלופי גרסאות

מאמר ב'

הסולם

ודורש אל המתים

לישני חברון, וכשנתחברו בגן עדן ברוחות הצדיקים, נמצא לפניהם, ספרי התורה ההוא שהביאו לפנינו החיים, היה פסול, ומשקר בשם המלך, על שנמצא ר' יתירה במקרא ההוא דושסעת שסע שתי פרסות שהיה כתוב שם ושוטעת. ואמרו, כיון ששקרו בשם המלך, כי התורה היא שם המלך, לא ישובו אליהם, להודיעם אם נתקבלה תפלתם. ודחו אותי וחברי, בשעה ההיא, מבית הישיבה.

רע) עד דחד סבא וכר': עד שזקן אחד שהיה ביניהם הלך והביא הספר של ר' המנונא סבא. ואז נתעורר רבי אלעזר בר' שמעון שהיה קבור עמנו, והלך והתפלל בגן עדן עליהם. ונרפא העולם. אז התירו לנו, לחזור לבית הישיבה. ומיום ההוא שהעלו את ר' אלעזר מהקבר הנה שבגוש זולב, וניתן אצל אביו, במירון, אין מי שיעורר לקום לפני ישני חברון. כי אנו מפחדים מאותו היום שדחו אותי ואת

ואין להקשות הרי ר' חזקיה ור' ייסא מתו באדרא רבא, ועוד היה ר"א בר"ש חי. כמ"ש בסוף אדרת נשא. כי אלו ר' חזקיה ור' ייסא שבכאן אינם אותם שבאדרא רבא. רעא) קמו ר' חזקיה וכר': קמו ר"ח ור' ייסא והלכו. אמרו ודאי בשעה שצדיקים אינם נמצאים בעולם, אין העולם מתקיים אלא בזכותם של המתים. אמר ר' ייסא, בשעה שהעולם צריך לגשמים, למה הולכים אל המתים להתפלל, והרי כתוב, ודורש אל המתים. ואסור. אמר לו, עד עתה עוד לא ראית הכנף של הצפור שבעדן, שהי

ו) ושבח אני את המתים שכבר מתו, בזמנא אחרא ולא השתא. שכבר מתו, והשתא אינון חיין.

רעב) ועוד, דשאר עמין כד אתאן למתיהון, אתיין בחרשין, לאתערא עלייהו זינין בישין. וכד ישראל ק אתאן למיתהון, אתיין בכמה תשובה לקמי קב"ה. בתבירו דלבא, בתעניתא לקבליה, וכלא בגין דנשמתיין קדישין ו יבעון רחמי לקמי קב"ה עלייהו, וקב"ה חייס על עלמא בגיניהון.

רעג) ועל דא תנינו, צדיקא אע"ג דאתפטר מהאי עלמא, לא אסתלק ולא אתאביד מכלהו עלמין, דהא בכלהו עלמין אשתכח יתיר מחייוי. דבחייוי אשתכח בהאי עלמא בלחודוי, ולבתר אשתכח בתלת עלמין, וזמין לגבייהו, דכתיב ו עלמות אהבוך, אל תקרי עלמות, אלא עולמות. זכאה חולקיהון.

רעד) תאנא, כתיב ו והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים, והיתה נפש אדוני, נשמת אדוני מבעי ליה. אלא כמה דאמרן, דזכאה חולקיהון דצדיקיא דכלא אתקשר דא בדא, נפש ברוח, ורוח בנשמה, ונשמה בקב"ה. אשתכח דנפש צרורה בצרור החיים.

רעה) א"ר אלעזר, האי ו דאמרו חבריאי, גלותא דס"ת אפילו מבי כנישתא לבי כנישתא אחרא ו אסיר. א וכ"ש לבי רחוב, אמאי לבי רחוב. א"ר

מסורת הזהר

כ) (קהלת ד) לעיל אות רנז צ"ו. ל) (שיר א) וירא ז צ"א. ח) (ש"א כה) בשלח צב צ"כ.

חלופי גרסאות

ק אתיין ול"ג אתיין למתיהון אתיין. ו בעון. ש דאמריתו ול"ג חבריאי. ח ל"ג אסיר. א ל"ג מן וכ"ש עד א"ר יהודה.

מאמר ב'

הסולם

ודורש אל המתים

בחייו היה נמצא בעולם הזה בלבד, ואח"כ הוא נמצא בג' עולמות, שהם בריאה יצירה עשיה, הוא מצוי אצלם, שכתוב, עלמות אהבוך. אל תקרי עלמות, אלא עולמות. אשרי חלקם.

רעד) תאנא כתיב והיתה וגו': למדנו, כתוב, והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים. שואל, אומר, והיתה נפש אדוני, נשמת אדוני היה צריך לומר, שהרי הנפש נשארת בעולם הזה, ורק הנשמה עולה לצרור החיים (כנ"ל אות רס"ב). ומשיב, אלא כמו שאמרנו, שאשרי חלקם של הצדיקים, שהכל נקשר זה בזה, הנפש ברוח והרוח בנשמה, והנשמה בהקב"ה. (כנ"ל אות רנ"ז) נמצא שהנפש צרורה בצרור החיים. כי נקשרת בנשמה שהיא בצרור החיים.

רעה) אמר ר' אלעזר וכי: אר"א, זה שאמרו החברים, שגלות ספר תורה, אפילו מבית כנסת לבית כנסת אחר אסור, וכל שכן לרחוב, ולמה מוציאים אותו לרחוב. אמר ר' יהודה, כמו שאמרנו, כדי שיתעוררו עליה, ויבקשו רחמים על העולם. אמר ר' אבא כשגלתה השכינה גלתה ג"כ ממקום למקום, עד שאמרה, מי

שה"ס בינה, כלומר שעוד לא השיג הבינה. כי הכתוב, ודורש אל המתים, אל המתים הוא בדיוק, שהם רשעי עולם, שהם מעמי עכורם, הנמצאים תמיד מתים, כי הרשעים בחייהם נקראים מתים. אבל ישראל, שהם צדיקי אמת קרא עליהם שלמה, ושבח אני את המתים שכבר מתו. שכבר מתו כפעם אחרת, שהמיתו עצמם על התורה (כנ"ל אות רנ"ז) ולא עתה. שכבר מתו, ועתה הם חיים.

רעב) ועוד דשאר עמין וכי: ועוד, כי שאר העמים, כשבאים למתים שלהם, באים בכשפים לעורר עליהם המינים הרעים. וכשישראל באים למתים, באים בהרבה תשובה לפני הקב"ה, בשבירת הלב ובתענית הם לפניו. והכל כדי שהנשמות הקדושות תבקשנה רחמים עליהם לפני הקב"ה, והקב"ה מרחם על העולם בשבילם.

רעג) וע"ד תנינו צדיקיא וכי: וע"כ למדנו, הצדיק, אע"פ שנפטר מן העולם הזה, אינו מסתלק ואינו נאבד מכל העולמות, כי הוא נמצא בכל העולמות עוד יותר מבחייו, כי (דפו"י דף ע"א ע"ב) 445

יהודה, ב כמה דאמרן, בגין דיתערון עליה ויתבעון רחמי על עלמא, אמר ר' אבא, שכינתא כד אתגלייא הכי נמי ג מאתר לאתר, עד דאמרה (י) מי יתנני במדבר מלון אורחים וגו' אוף הכא ד בקדמיתא מבי כנישתא לבי כנישתא, לבתר לבי רחוב, לבתר במדבר מלון אורחים. א"ר יהודה, בני בכל מסתפו ולא קא עברי אפילו מבי כנישתא לבי כנישתא, כ"ש האי.

רעו) תניא, אמר להו ר"ש לחבריא, ביומאי לא יצטרכון בני עלמא להאי. א"ל רבי יוסי, צדיקייא מגינין על עלמא בחייהון, ובמיתתהון יותר מחייהון. הה"ד (ט) וגנותי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי, ואילו בחייהי לא כתיב. א"ר יהודה מאי שנא הכא דכתיב למעני ולמען דוד עבדי, דשקיל האי לגבי האי. אלא, בגין דדוד זכה לאתקשרא ברתיכא קדישא דאבהתא, ובג"כ כלא חד, בריך הוא לעלם ולעלמי עלמאי.

רעז) (ט) כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו. ר' יצחק פתח, (ט) לספר בציון שם יי' ותהלתו בירושלם. תמן תנינן, שמא קדישא סתים וגליא. ואורייתא דהיא שמא קדישא עלאה, סתים וגליא. וכל קרא דבאורייתא, וכל פרשתא דאורייתא, סתים וגליא.

רעח) דתניא א"ר יהודה, מחציפותא ה דצדקת חדא, נפקן כמה טבאן לעלמא. ומאן היא. תמר. דכתיב (ז) ותשב בפתח עינים. אמר רבי אבא, פרשתא דא מוכת, דאורייתא סתים וגליא. והא אסתכלנא באורייתא ו כלא, ולא אשכחנא אתר דאקרי פתח עינים, אלא כלא סתים, ורזא דרזין הוא.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(י) (ירמיה ט) ויחי קא צ"א תק"ח קא ט"א ש"ט קיד ט"א ש"ד. (ט) (ישעיה לז) סקודי עו צ"ש. (ט) (ויקרא יח) ח"ג עב. (ט) (תהלים קב) ח"ג עב. (ז) (בראשית לח) ויקהל קנ צ"ט.

מאמר

הסולם

תמר

רעז) כמעשה ארץ מצרים וגו' לא תעשו: ר' יצחק פתח, לספר בציון שם ה' ותהלתו בירושלים. שם למדנו, השם הקדוש סתום ונגלה, שהנסתר הוא הויה והנגלה הוא אדני. התורה, שהיא שם הקדוש העליון, דז"א, היא סתומה ומגולה. וכל מקרא שבתורה, וכל פרשה שבתורה סתומה ומגולה. כלומר, שיש בה פשט ויש בה סוד.

רעח) דתניא א"ר יהודה וכו': שלמדנו אר"י, מעזות של צדקת אחת, יצאו כמה טובות לעולם, ומי היא. היא תמר. שכתוב, ותשב בפתח עינים. אמר רבי אבא, פרשה זו מוכיחה לנו שהתורה היא סתומה וגלויה, שיש בה נגלה ונסתר, והרי הסתכלתי בכל התורה כולה, ולא מצאתי מקום שיהיה נקרא פתח עינים. אלא הכל סתום הוא, וסוד הסודות הוא.

מי יתנני במדבר מלון אורחים וגו'. אף כאן, מתחילה גלתה מבית כנסת לבית כנסת, ואח"כ לרחוב, ואח"כ במדבר מלון אורחים. אר"י, בני בכל יראים ואינם עוברים עם ספר התורה, אפילו מבית כנסת לבית כנסת כ"ש זה, לרחוב. רעו) תניא אמר להו וכו': למדנו אמר להו ר' שמעון לחברים, בימי לא יצטרכו בני עולם לזה. להוציא ספר התורה לרחוב. א"ל ר' יוסי, צדיקים מגינים על העולם בחייהם, ובמיתתם יותר מבחייהם. ז"ש, וגנותי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי. ואלו בחיו של דוד זה אינו כתוב. אמר ר' יהודה מהו השינוי כאן שכתוב, למעני ולמען דוד עבדי, שהשוה זה לזה ומשיב, אלא בשביל שדוד זכה להתקשר במרכבה הקדושה של האבות, שהוא רביעי להם, שה"ס המלכות, ומשום זה הכל אחד. ברוך הוא לעולם ולעולמי עולמים.

רעט) ותניא, מאי חמאת צדקת זו לעובדא דא. אלא ידעת בביתא דחמוהי ארחוי דקודשא ב"ה, היך מדבר האי עלמא עם בני נשא. ובגין דהיא ידעת, קב"ה אוקים מלה על ידהא. ואזלא הא כמה דתנינו, אזדמנת הות בת שבע ז מו' ימי בראשית למהוי אמיה דשלמא מלכא. אוף הכא אזדמנת הות תמר לדא, מיומא דאתברי עלמא.

רפ) ותשב בפתח עינים, מאן פתח עינים כמה דאת אמר, (ק) והוא יושב פתח האהל. וכתבי, (ר) ופסח יי' על הפתח. וכתבי (ש) פתחו לי שערי צדק וגו'. עינים: דכל עיינין דעלמא * להאי פתחא מצפאן. אשר על דרך תמנתה, מאי תמנתה. (ח) כד"א (ת) ותמונת יי' יביט. והכי אוקימנא, תמר ט אוקימת מלה לתתא, ופרחת פרחין, ואניצת ענפין ברזא דמהימנותא.

רפא) (ק) ויהודה עוד רד עם אל ועם קדושים נאמן. ויראה יהודה ויחשבה לזונה וגו'. כד"א, (ב) כן דרך אשה מנאפת. כי כסתה פניה, ואוקימנא כי כסתה פניה, כד"א, אכלה ומחתה פיה, אוקידת עלמא בשלהובוי, ואמרה לא פעלתי און. מ"ט. בגין כי כסתה פניה, ולית מאן דידיע אורחהא, לאשתזבא מנה. ויט אליה אל הדרך, אל הדרך ממש, לאתחברא חורא בסומקא. ויאמר הבה נא אבא אליך וגו', הא אוקימנא הבה בכל אתר.

רפב) כי לא ידע כי כלתו היא. כי כלתו היא דעלמא, מתרגמינן ארי שצייתא דעלמא היא. מאי טעמא לא ידע. בגין דהא מנהרן אנפאה, לקבלא

חלופי גרסאות

מסורת הנהר

(ק) (שם יח) ב"א קכט צ"א. (ר) (שמות יב) נח נא צ"א. ז מו'. ח כמה דאוקימנא [כו]. ט אוקימנא. י ל"ג בגין. (ש) (תהלים קיח) ויצא לח צ"י. (ח) (במדבר יב) משפטים קלא צ"פ. (א) (הושע יב) ויצא עד צ"ב. (ב) (משלי ל) ב"א רכה צ"י.

תמר

הסולם

מאמר

וכך העמדנו תמר העמידה הדבר למטה ויצאו פרחים והניצו ענפים בסוד האמונה. רפא) ויהודה עוד רד עם אל וגו': ויראה יהודה ויחשבה לזונה וגו'. היינו כש"א כן דרך אשה מנאפת. כי כסתה פניה. והעמדנו, כי כסתה פניה פירושו כמו שאתה אומר, אכלה ומחתה פיה. היא שורפת העולם בשלהבותיה, ואמרה לא פעלתי און. מהו הטעם. הוא משום שכסתה פניה, ואין מי שיודע דרכיה להנצל ממנה. ויט אליה אל הדרך, אל הדרך ממש, לחבר לבן באדום. ויאמר הבה נא אבא אליך וגו'. הרי העמדנו פירושו של הבה, בכל מקום. שפירושו הזמנה (כנ"ל נח אות שמ"ב). הביאור של המאמר הוא בסוף המאמר. רפב) כי לא ידע כי כלתו היא: היינו כי כלתו היא של העולם, כמו שמתרגמינן. ארי שצייתא

רעט) ותניא מה חמאת וכי: ולמדנו, מה ראתה צדקת זו למעשה זה. ומשיב, אלא ידעה בבית חמיה, דרכיו של הקב"ה, איך מנהיג את העולם הוה עם בני אדם, ומשום שהיא ידעה, העמיד הקב"ה הדבר על ידיה. וזה הולך כמו שלמדנו, מוכנת היתה בת שבע לדוד מששת ימי בראשית, להיות אמו של שלמה המלך. אף כאן, מוכנת היתה תמר לזה מיום שנברא העולם.

רפ) ותשב בפתח עינים: שואל מה הוא פתח עינים. ומשיב הוא כש"א, והוא יושב פתח האהל. וכתוב ופסח ה' על הפתח. וכתוב, פתחו לי שערי צדק. עינים, שכל עינים של העולם מצפים לפתח ההוא. אשר על דרך תמנתה. מהו תמנתה, הוא כמו שאתה אומר, ותמונת ה' יביט. (דפו"י דף ע"א ע"ב *) דף ע"ב ע"א

מניה, ואזדמנא לאתבסמא ולרחמא עלמא כ ד"א כי כלתו היא, דא כלה ממש, דכתיב ג) אתי מלבנון כלה.

רפג) ותאמר מה תתן לי כי תבא אלי. השתא כלה בעיא תכשיטהא. ויאמר אנכי אשלח גדי עזים מן הצאן. למלכא דהוה ליה ברא מאמהו חדא, ואזיל ג בהיכלא, בעא מלכא לאתנסכא במטרוניתא עלאה, ולאעלאה בהיכליה. אמרה מאן יהיב ה ליה לדין בהיכליה דמלכא. אמר מלכא, מכאן ולהלאה ה אשדר ואתריך לברא דאמהו מהיכלא דילי.

רפד) כך נמי הכא, אנכי אשלח גדי עזים מן הצאן. והא אוקימנא, בלא תבשל גדי. וכל אינון בסטרא דבכור בהמה קא אתו. ועל דא ה לא כתיב אנכי אתן, אלא אנכי אשלח, אתריך ואשדר ליה, דלא ישתכח ו בהיכלי.

רפה/א) ותאמר אם תתן ערבון עד שלחך. אלין אינון סימנין דמטרוניתא, פ דאתברכא מן מלכא בזווגהא. ויאמר מה הערבון אשר אתן לך, ותאמר חותמך ופתילך ומטך. אלין אינון צ קטרי עלאי, תכשיטהא דכלה ק אתברכא מתלתא ר אלין, נצח הוד יסוד, ש וכלא אשתכח בתלתא ת אלין א וכלה ב מהכא מתברכא. מיד ויתן לה ויבא אליה ותהר לו.

רפה/ב) ויהי כמשלש חדשים. מאן משלש חדשים. בתר דיתלתון ירחיא.

מסורת הזהר

ג) (שיר ד) שמות ה צ"י.

כ ל"ג דא. ג בהיכליה. ה לי בהיכליה דמלכא [; מלכא בהיכליה] אמר. ו אשדי. ס אנכי אשלח ולא אנכי אתן אלא אשלח. ע בעלמא ובהיכלי. פ דיתברכא. צ סטרי. ק לאתברכא. ר אינון וליג נצח הוד יסוד. ש וכלה. ת ל"ג אלין. א וכלא. ב מוסיף מהכא מנה"י; מהכא מתברכא נצח הוד יסוד.

חלופי גרסאות

מאמר

הסולם

תמר

בהמה. וע"כ לא כתוב, אנכי אתן, אלא אנכי אשלח. דהיינו, אגרש ואשלח אותו שלא ימצא בהיכלי.

רפה/א) ותאמר אם תתן וגו': ותאמר אם תתן ערבון עד שלחך. אלו הם הסימנים של המלכה שנתברכה מן המלך בזווגה. ויאמר מה הערבון אשר אתן לך ותאמר חותמך ופתילך ומטך. אלו הם קטרים העליונים תכשיטי הכלה המתברכת מן ג' אלו, שהם נצח, הוד, ויסוד. והכל נמצא בג' אלו, והכלה מתברכת מכאן. מיד ויתן לה ויבא אליה ותהר לו.

רפה/ב) ויהי כמשלש חדשים: שואל, מהו משלש חדשים. ומשיב, אחד שישלש החדשים. וג' חדשים, העמדנו, שהם חג"ת, וכאן כתוב כמשלש חדשים, פירושו, כשהתחיל חדש הרביעי, שהוא מלכות, לעורר דינים בעולם, מחמת עונות בני אדם, והיא יונקת מצד האחר. אז ויוגד ליהודה לאמר זנתה תמר כלתך, הרי הכלה בצד האחר נמצאת. מה כתוב, הוציאודה.

הוא

שצייתא דעלמא היא, שפירושו שלא ידע שהיא מכלה את העולם, כי כלה, היא מלשון כליה. מהו הטעם שלא ידע, הוא משום שהיו מאירים פניה לקבל ממנו, ונודמנה להתבשם ולרחם העולם. פירושו אחר, כי כלתו היא, זו כלה ממש, שכתוב, אתי מלבנון כלה.

רפג) ותאמר מה תתן לי כי תבא אלי: עתה צריכה הכלה תכשיטים. ויאמר אנכי אשלח גדי עזים מן הצאן. בדומה למלך שהיה לו בן משפחה אחת, והיה הולך בהיכל. רצה המלך להנשא במטרוניתא עליונה, ולהביאה בהיכלו. אמרה מי נתן לזה בהיכלו של המלך. אמר המלך מכאן ולהלאה אשלח ואגרש את בן האמה מן ההיכל שלי.

רפד) כך נמי הכא וכר': אף כאן כך, אנכי אשלח גדי עזים מן הצאן. והרי העמדנו, מהו גדי, בלא תבשל גדי, שהוא הס"א היונקת ממלכות (כמ"ש לע"ד משפטים אות תקס"ד) מטרם טהרותה. וכל אלו הם באים מצד בכור (דפו"י דף ע"ב ע"א)

והא ג' ירחין אוקימנא. והכא כמשלש חדשים, דשאר ירחא רביעאה לאתערא דינין בעלמא בחובי בני נשא, והיא ינקא מסטרא אחרא. כדין, ויוגד ליהודה לאמר זנתה תמר כלתך, הא כלה ג בסטרא אחרא אשתכחת. מה כתיב, הוציאווה. כמה דכתיב, ד) השליך משמים ארץ ז תפארת ישראל. ותשרף, בשלהובי טיהרא בגלותא.

רפה/ג) מה כתיב, היא מוצאת, לאתמשכא בגלותא. והיא שלחה אל

חלופי גרסאות
ג מסטרא. ד ל"ג תפארה ישראל.

מסורת הזהר
ד) (איכה ב) ב"א רי צ"ג.

תמר

הסולם

מאמר

נתקנה במדת הרחמים מהתכללותה בבניה, ונעשה לה בזה, ב' נקודות, א' משורשה עצמה הנשאר בה, שה"ס מנעולא. ב' מבחינת התכללותה בבניה, שה"ס מפתחא (כנ"ל בהקטה"ו דף מ"ה ד"ה ההיא) וז"ס ותשב בפתח עינים (שבאות ר"פ) ואח"כ צריכה לגיזות נקודה דמנעולא, ולתת שליטה לנקודה דמפתחא (כנ"ל בהקטה"ו דף צ"ט אות קכ"ג) וה"ס, כי כסתה פניה (שבאות רפ"א). ואח"כ צריכה לכלים דנה"י דז"א, שבתוכם מקבלת המוחין, שה"ס הערבון, חותמך פתילך ומטך (שבאות רפ"ה) ואחר כל אלו התקונים נעשית רצויה להולדת ראש נשמת המשיח, שה"ס פרץ.

הוא כמ"ש השליך משמים ארץ תפארת ישראל. ותשרף, בשלהבת אש בגלות.

רפה/ג) מה כתיב היא וגו': מה כתוב, היא מוצאת, להמשך בגלות. והיא שלחה אל חמיה לאמר לאיש אשר אלה לו אנכי הרה, לאיש אשר אלה ממנו, לא כתוב, אלא לאיש אשר אלה לו, שפירושו, שסמנים אלו היו שלו אנכי הרה. שאלו היו תכשיטי כלה, וכבר נעשו שלה כנ"ל, אלא שהוא נתן אותם. מיד, ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני. צדקה לה שם זה. חזר ואמר, ממני, שכתוב, כי צדיק ה' צדקות אהב ישר יחזו פנימו. כי צדקה היא צדק ה', וממני קבלה שם הזה, וממני ירשה אוהו וממני הוא נמצא.

אמנם יש לשאול, מאין ידעה תמר כל דרכי התקונים האלו של המלכות, עד שיכלה לסדר מעשיה כדי להמשיכם בשורש נשמתה. וזה אמרו, (באות רע"ט) מאי חמאת וכו' אלא ידעת בביתא דחמיה ארחו דקב"ה היך מדבר האי עלמא וכו' כי אלו התקונים, איך הקב"ה מנהיג עולם הזה, שה"ס המלכות דאצילות, כדי להאיר לבני אדם. היתה תמר יודעת כל זה מבית חמיה, וע"כ ידעה לכוון מעשיה על פיהם. והנה תקון ראשון הוא עלית המלכות לבניה, כנ"ל. וז"ש, ותשב בפתח עינים, מאן פתח עינים, כד"א והוא יושב פתח האהל וגו', אשר פתח הוא מלכות. עינים, דכל עינין דעלמא להאי פתחא מצפאן, דהיינו עלית המלכות בבניה השב להיות חכמה, שאו נקראת הבינה עינים אשר על דרך תמנתה וכו' כד"א ותמונת ה' יביט. המלכות כשמקבלת חכמה נקראת תמונת ה'. שזסו"ה פתח עינים, שהמלכות נקראת פתח עלתה לבניה שנקראת, עינים אשר על דרך תמנתה שמשפעת חכמה למלכות כשהיא נקראת תמונת ה'. והוה להוציא חכמה ממש שנקראת

ביאור המאמר. כי ע"י מעשה זה של תמר ויהודה יצא שורש נשמת המשיח לעולם. והטעם הוא, כי תמר היתה מבחינת מלכות דמלכות שנק' מנעולא, ונדוע שיש ערך הפכי בין כלים לאורות (כמ"ש לעיל בפתיחה לחכמת הקבלה אות כ"ד) וע"כ כשיושלם כלי מלכות דמלכות יושלם האור של יחידה דיחידה, שה"ס נשמת המשיח, המשלים את כל העולם. כי אין אור גדול ממנו בעולמות. אמנם מלכות דמלכות זו אינה ראויה לקבל שום אור, כי צמצום האי רוכב עליה, וע"כ כל התקונים הנעשים במלכות דאצילות, מתחלתם ועד סופם באים לתקן המלכות דמלכות הזו, שתהיה ראויה לקבל בתוכה אורות התקון, אשר בסופם יביאו לגמר התקון, שיהיה נשלם האור של יחידה דיחידה. שה"ס המשיח. ולפיכך נתכוונה תמר במעשיה, להמשיך עקרי תקוני המלכות דאצילות: שתחלה צריכה לעלות המלכות לבניה, ששם

תמיה לאמר לאיש אשר אלה לו. לאיש אשר אלה ממנו לא כתיב, אלא לאיש

מאמר

הסולם

תמר

שנקראת עינים, שאינה בכלל זה, מפני שהיא אינה משפעת לתמונת ה', כי נגנזה, ורק הבינה שחזרה לחכמה, היא המשפעת לתמונת ה', וע"כ מגדירה הכתוב, עינים אשר על דרך תמנתה.

אמנם אין מקרא יוצא מידי פשוטו, וכל אלו המעשים שעשתה תמר היו בגשמיות בענפים התחתונים, הרומזים על שרשיהם העליונים באצילות, ופתח עינים היה מקום שנקרא כך, ותמר ישבה שמה לעורר שורשו העליון המכוון כנגד המקום אשר נקרא, פתח עינים אשר על דרך תמנתה, כמו שבארנו כי ע"י אתערותא דלתתא מעוררים אתערותא דלעילא, וז"ש, והכי אוקימנא, תמר אוקימת מלה לתתא שהיא עשתה הדברים למטה בעולם הגשמי, וכוננתה היתה לעורר שורש כל מעשה, למעלה במלכות דאצילות, ופרחת פרחין ואניצת ענפין ברזא דמהימנותא, שיצאו התקונים למעלה במלכות הנקראת אמונה, וגם יהודה, היו נמשכות מחשבותיו, מו"א המתקן את המלכות, ח"ש, ויהודה עוד רד עם אל ועם קדושים נאמן. שאע"פ שכתוב בפרשה, וירד יהודה, שמשמע שירד ממדגונותיו, עם כל זה, ועם קדושים נאמן, שכל מחשבותיו היו נאמנות עם קדושים עליונים, דהיינו ז"א ומלכות, ושואל, הרי כתוב, ויראה יהודה ויחשבה לזונה, איך נוהג זה ב"א למעלה, ומשיב, הוא, כמה דאת אמר, בן דרך אשה מנאפת. כי בשעה שהמלכות עולה לבניה, והבינה קבלה הדינים דמלכות בתוכה, או הקליפה, שנקראת זונה, שהיתה מקודם לכן באחת במלכות לבד, והט"ר היו נקיים לגמרי מאחיות הקליפות, עתה אחר שבינה קבלה דיני המלכות, עלתה הקליפה ונאחזה במקום החסרון הנמשך מדיני הבינה, וז"ש כן דרך אשה מנאפת אכלה ומחתה פיה, שאותה הזונה שכל נאפוניה היו באחזה ממלכות מבחינת המנעולא לבד ולא כלום בט"ר, שלא עליהם היה הצמצום, היא נבחת כמו שאכלה, מבחינת המלכות בלבד, ואח"כ מחתה פיה ואמרה לא פעלתי און. שהעלימה שאחיותה היא במלכות ואמרה שלא פעלה שם און, ועלתה ונאחזה בחסרון הבינה, ואע"פ שבעת שנאחזה במלכות, אוקידת עלמא בשלחובי, ששרפה כל העולם בקטרוגה, ועם כל זה מחתה פיה, כמו שלא היתה נאחזת במלכות לעולם, ועלתה ונאחזה בחסרון הבינה,

(דפו"י דף ע"ב ע"א)

450

שנעשה מחמת עלית המלכות למקום בינה, וז"ש ויראה יהודה ויחשבה לזונה, שחשב כי מעשיה של תמר לשבת בפתח עינים, הוא, כמו אותה הזונה הנ"ל, אמנם ז"א למעלה לא אכפת לו בעליית הזונה להאחו במקום בינה, ואדרבה כל התקן נצמח מזה, שה"ס המוקש שמשמים לנחש (כנ"ל וארא אות ק"ט ק"י ע"ש בסולס) הרי שהמחשבה של הזונה נמצאת ג"כ למעלה, וז"ש ואמרה לא פעלתי און, מ"ט, בנין כי כפתה פניה, כי הזונה כסתה פניה האמיתים שהם ממנעולא, ואמרה לא פעלתי און, וענין כיסוי פניה זה, נמשך ג"כ מתקן שבמלכות, שנתתקנה, שהמנעולא תהיה גנוזה, ורק המפתח הנמשכת מבינה, תהיה גלויה (כנ"ל בהקט"ז צ"ט אות קכ"ג) אמנם תקן הגניזה שבקדושה היא קבועה, משא"כ הגניזה וכסוי פניה של הזונה, אינה בקביעות, אלא רק כדי לרמות בני אדם שיתדבקו בה, ואחר כך חוזרת ומגלה עליהם המנעולא וממיתם (כנ"ל ויצא דף י"ד ד"ה ביאור ע"ש) ח"ש, ולית מאן דידע אורחא לאשתזבא מינה, וע"כ כחה יפה לפתות בני אדם אחריה.

וז"ש, כי לא ידע כי כלתו היא, וכי, ארי שצויתא דעלמא היא, כי מאחר שתמר כסתה פניה, שה"ס גניות המנעולא, שממנה המיתה והכליה של העולם, לא ידע יהודה, כי יש בה בחינת המנעולא המכלה את העולם, וז"ש, מ"ט לא ידע, בנין דהא מנהרין אנפיהא לקבלא מניה, כי נמתקה בבינה אשר על ידיה, מאיר פניה לקבל ממנו, ואזרימנא לאתבסמא ולרחמא עלמא, כי אחרי שנתבשמה בבינה היא במדת הרחמים לרחם העולם כמו הבינה, עוד כולל הכתוב, כי כלתו היא, דא כלה ממש, כי תמר היתה או מרכבה למלכות, שהיא כלתו של ז"א ממש, ותאמר מה תתן לי וכי, השתא כלה בעיא תכשיטהא, דהיינו כלים, לקבל בהם ג"ר, הנקראים תכשיטין, ויאמר אנכי אשלח גדי עזים מן הצאן, דהיינו השפעת החסדים והארת החכמה, מקו האמצעי המרחקת את הקליפות הנקראות בכור בהמה, והמכונה ג"כ גדי עזים.

והנה גם אחר שנתמתקה המלכות בבינה, עוד אינה ראויה לקבל האורות בכלים שלה עצמה, אלא בכלים דנה"י דבינה, שהיא מקבלתם מו"א, שבתוכם מתלבשים אורותיה שמקבלת מבינה

אשר אלה לו. דיליה סימנין אלין משתכחין, אנכי הרה. מיד ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני. צדקה ודאי, ושמא גרים. מאן גרים לה, שמא דא. הדר ואמר ממני, דכתיב (ה) כי צדיק יי' צדקות אהב ישר יחו פנימו. צדקה: צדק ה', דממני נטלת שמא דא. ממני ירתא. ממני אשתכחת.

מסורת הזהר

(ה) (תהלים יא) הקסה"ז כט צ"ט.

מאמר

הסולם

תמר

מכונים ארבעה חדשים. וע"כ כיון שתמר היתה משורשה מבחינת מלכות דמלכות, קשה היה המיתוק שלה בבניה, ולפיכך כל עוד שקבלה בחינות ג' חדשים שהם חג"ת, לא נתעוררו בה הדינים דמנעולא, אלא כיון שהגיעה לחדש הרביעי, שהוא בחינת המלכות עצמה, אז חזרה ונתעוררה בה המלכות דמדת הדין, שהיא מנעולא, שכל זאורות מסתלקים בעת הגילוי שלה (כנ"ל ויצא דף י"ג ד"ה סתרא) וז"ש, והא ג' ירחין אוקימנא, דהיינו שהם ג' קוין חג"ת, והכא כמושלש חדשים, שפירושו אחד שלשה חדשים, דשאר ירחא רביעאה לאתערא דינין בעלמא בחובי בני נשא, שחדש הרביעי, שהוא המלכות דאצילות למעלה, מעוררת הדינים דמנעולא שבתוכה, אם בני אדם חוטאים למטה, ואז והיא יונקת מסטרא אחרא, דהיינו שהאורות מסתלקים בסבת הגילוי, והסטרא אחרא נאחזת ויונקת ממנו, כדין ויוגד ליהודה לאמור זנתה תמר כלתך, שפירושו, הא כלה בסטרא אחרא אשתכחת, דהיינו שנתגלה בה המנעולא, והס"א נאחז בה. מה כתיב הוציאזה, דהיינו בדומה למלכות שנאמר בה השליך משמים ארץ תפארת ישראל. ותשרף בשלהובי טיהרא בגלותא, שדיני הגלות ישרפוה, מה כתיב, היא מוצאת והיא שלחה וגו' לאיש אשר אלה ממנו, לא כתיב, אלא, לאיש אשר אלה לו. דיליה סמנין אלין משתכחין. כלומר שטענה, כי האורות אינם מקובלים בכלים שלה, אלא בכלים שלו של ז"א שה"ס נה"י דבינה שז"א ומלכות קבלו ממנה, אשר דינים דמנעולא לא יוכלו לשלוט בהם כנ"ל. וז"ש, מיד ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני וגו' צדק ה', שבעת שמקבלת האורות הגדולים מלובשים בנה"י דז"א ודבינה, היא נקראת צדקה, שהוא אותיות צדק ה', שאז הן האורות והן הכלים היא מקבלת מז"א, וז"ש דממני נטלת שמא דא. וע"ז בא הרמז, צדקה ממני.

א"ר

מבינה ומז"א. וז"ש, ותאמר אם תתן ערבון עד שלחך, אלין אינון סימנין דמטרוניתא דאתברכא מן מלכא בזווגהא, כלומר, ששאלה ערבון ממנו, דהיינו סימנין, שתוכל לקבל ממלכא, שהוא ז"א, בדכת הזווג, דהיינו המאורות. כי ידעה שהכלים שלה עצמה אינם ראויים לקבל מן האורות של הזווג. וז"ש, ותאמר חותמך ופתילך ומטך, אלין אינון קטרי עלאי תכשיטהא דכלה, דהיינו כנ"ל (בהקסה"ז דף כ') שאומר ואמא אוזיפת שה"ס אתון אל"ה, וקשיט לה בקישוטהא, שע"ז מקבלת אורות דג"ר דאמא הנקראים קישוטי כלה. (ע"ש בהסולם) כי נה"י אלו ה"ס בינה ותו"מ דבינה שנפלו לז"א ולמלכות, בעת קטנות, ואח"כ לעת גדלות מחזרת הבינה, את ג' הכלים בינה ותו"מ שלה, שעמהם עולים גם ז"א ומלכות, והם מקבלים שם אורות דבינה. וע"כ נקראים בינה ותו"מ שבנה"י אלו, בשם, קטרי עלאי, שהם מתקשרים בז"א ומלכות בעת קטנות ומעלים אותם לבינה בעת גדלות. ובעת שז"א ומלכות חוזרים ויורדים עם האורות דבינה למקומם, לוקחים עמהם בינה ותו"מ אלו שהעלו אותם לבינה, והם נעשו להם כלים להלבשת האורות. (כמ"ש שם באורך ע"ש כל ההמשך) ובינה ותו"מ אלו, מכונים נה"י, (כמ"ש לעיל ויקהל אות ק"י ד"ה וצריך ע"ש ובאות שכ"ד) וז"ש, אתברכא מתלתא אלין, נצח, הוד יסוד, כי ג' כלים נה"י דבינה, הם שהעלו את המלכות לבינה והמלכות נתברכה מאורות דבינה, ע"י נה"י אלו. וכן מציאות האורות שקבלה המלכות, היא בשלשה אלו, שהם נה"י דבינה. וז"ש, וכלא אשתכח בתלתא אלין, שכל האורות נמצאים מלובשים בג' כלים נה"י אלו. מיד, ויתן לה, ויבא אליה ותהר לו.

וכבר ידעת שהאורות הם תג"ת ומלכות, שה"ס ג' קוין, ומלכות המקבלת ג' הקוין, שהם (דפו"י דף ע"ב ע"א) 451

רפו) א"ר יוסי, מ"ט חמיה כתיב באתר חד, יהודה באתר אחרא. א"ל, כלא אתקטר דא בדא. חמיה, באתר עלאה תלי.

רפו) א"ר אלעזר, פרשתא דא ה אוקימנא ברזא עלאה, בכמה גווינין. כד יסתכלון מלי, מינה ישמע רזין דאורחוי דקב"ה, ודינוי בכל אתר. והיא ידעת ואקדימת גרמאה למלה דא, לאשלמא אורחוי דקב"ה, בגין ו דינפקו מינה מלכין שליטין, וזמינין לשלטאה על עלמא. ורות כהאי גוונא עבדת.

רפח) א"ר אבא, פרשתא דא ברזא דחכמתא דאורייתא ז אתקשרא, וכלא סתים וגליא. ואורייתא כלא כהאי גוונא אשתכחת. ולית לך מלה באורייתא, דלא רשים בה שמא קדישא עלאה, דסתים וגליא. * בגיני כך, סתימי דאורייתא, קדישי עליונין ירתין לה, ואתגליא ה בשאר בני עלמא. כגוונא דא כתיב, ו לספר בציון שם יי' ותהלתו בירושלם, דהא בציון במקדשא, שרי לאדכרא שמא קדישא כדקא חזי. ט ולבר בכינויו. ועל דא כלא סתים וגליא. תאנא, כל מאן דגרע את חד מאורייתא, או יוסיף את חד באורייתא, כמאן דמשקר בשמא קדישא י עלאה דמלכא.

רפט) א"ר יצחק, עובדא דמצרים פלחין לשפחה, כמה דאוקימנא. עובדא

חלופי גרסאות

ה אוקים חכמה. ו דנפקו. ז אתקשרא באורייתא.
ח לשאר. ט ולבתר. י דמלכא עלאה.

מסודת הנהר

ו (תהלים קב) לעיל אות רעז צ"פ.

עובדא דמצרים

הסולם

מאמר

בסוד חכמת התורה נקשרה, והכל סתום וגלוי, דהיינו שיש בה סוד ויש בה פשט. וכל התורה נמצאת כעין זה, בסוד ובפשט. ואין לך דבר בתורה שלא רשום בו השם הקדוש העליון שהוא סתום ומגולה. משום, שהנסתרות שבתורה, יורשים אותם קדושים העליונים, והנגלות שבה, מתגלים לשאר בני העולם. כעין זה כתוב, לספר בציון שם הוי"ה ותהלתו בירושלים. שפירושן, בציון, בבית המקדש, מותר להזכיר את השם הקדוש הוי"ה כראוי, ולחזן מבית המקדש, רק בכינוי שלו, דהיינו אדני, ולא בכתיבתו. וע"כ הכל הוא סתום וגלוי. כי שם הוי"ה, שאסור להזכירו הוא סתום, והשם אדני, שאנו מזכירים, הוא גלוי. ועד"ז כל הדברים. למדנו, כל מי שגורע את אחת מן התורה, או מוסיף את אחת בתורה הוא כמו שמשקד בשם הקדוש העליון של המלך.

רפט) א"ר יצחק וכו': אר"י, מעשה מצרים הוא, שהיו עובדים לשפחה. דהיינו הקליפה שנקראת שפחה, כמו שהעמדנו. מעשה כנען הוא, שהיו עובדים למקום שהוא שנקרא, שבי אשר בבית הבוד. וע"כ כתוב, אורי כנען עבד

רפו) א"ר יוסי וכו': מה הטעם שחמיה, כתוב במקום אחר, ויהודה, במקום אחר. אמר לו הכל נקשר זה בזה. חמיה, תלוי במקום עליון.

פירוש. חמיה, רומז על אבי בעלה של המלכות, שהוא חכמה, כי חכמה הוא אבא דו"א. ויהודה רומז כאן על ז"א, כי השם הוי"ה שהוא ז"א, נמצא בשם יהודה. ומקשה, למה כתוב פעם חמיה ופעם יהודה, הלא ב' מדרגות הן. ומשיב, שהמה קשורים זה בזה, כלומר שרומז על ז"א בעת שהוא מקושר ומלביש את החכמה. וז"ש, חמיה, תלוי במקום עליון, שהוא חכמה.

רפו) א"ר אלעזר וכו': אר"א פרשה זו העמדנו בסוד עליון בכמה אופנים. כשמסתכלים בדברים נשמעים ממנה הסודות של דרכי ה', דינוי שבכל מקום, דהיינו כמו שבארנו לעיל, והיא, תמר ידעה כל זה, והקדימה עצמה לדבר זה, להשלים דרכי הקב"ה, כדי שיצאו ממנו מלכים ושליטים העתידים לשלוט על העולם. וגם רות עשתה באפן זה. כי גם רות הייתה מעוררת את בועז לבוטם, כמו תמר.

רפח) א"ר אבא וכו': אר"א פרשה זו 452 (דפו"י דף ע"ב ע"א *) דף ע"ב ע"ב

דכנען, פלחין להווא דאקרי (י) שבי אשר בבית הבור. ועל דא כתיב, (ח) ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו. בג"כ כלהו (כ) מכדבין במלין קדישין, ועבדין (ז) עובדין בכלא. בגיני כך כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה וגו'. ר' יהודה (ט) אמר, (נ) דעבדין (ס) דינין בישין (ע) לשלטא על ארעא, כד"א ולא תטמא את אדמתך. וכתוב ותטמא הארץ.

(רצ) (ט) כמעשה ארץ מצרים וגו', רבי חייא פתח, (י) לאחוז בכנפות הארץ וגו', תאנא, זמין קב"ה לדכאה לארעיה, מכל (פ) מסאבותא (צ) דעמין עע"ז, (ק) דסאיבו לה. (ר) כהאי מאן דאחיד (ש) בטליתיה, ואנער טנופא מניה. וכל אינון דאתקברו בארעא קדישא, (ת) למשדי לון לבר, ולדכאה ארעא קדישא (א) מסטרא אחרא, כביכול דהוה מתזנא לשאר רברבי עמין, ולקבלא מסאבותא דלהון, (ב) ולדברא לון. (ג) וזמין לדכאה לה ולאעברא לון לבר.

(רצא) (ר') שמעון הוה מדכי (ד) שוקי דטבריא, וכל דהוה תמן מית, הוה סליק ליה, ומדכי ארעא. תאנא, כתיב (ו) ותבאו ותטמאו את ארצי וגו', אמר רבי יהודה, זכאה חולקיה מאן דזכי בחייוי למשרי מדורא בארעא קדישא. דכל מאן דזכי דזכי (ה) לה, זכי לאנגדא מטלא דשמיא דלעילא, דנחית על ארעא. וכל מאן דזכי לאתקשרא בחייוי בהאי ארעא קדישא, זכי לאתקשרא לבתר בארעא (ו) קדישא עלאה.

(רצב) וכל מאן דלא זכי בחייוי, ומייתין ליה לאתקברא תמו, עליה כתיב, (ז) ונחלתי שמתם לתועבה. רוחיה נפיק ברשותא נוכראה אחרא, וגופיה אתי

חלופי גרסאות

כ מכתביבין: כברכין. ל עריין. מ אומר. נ דא עבדין. ס זינן. ע לסאבא ול"ג על. פ סאבותא. צ דשאר עמין. ק סאיבו. ר כמאן ול"ג כהאי. ש במטלת. ת למשרי. א ל"ג מסטרא. ב ולרכאה. ג זמין. ד טורי. ה ל"ג לה. ו עלאה קדישא.

מסורת הזהר

(ז) (שמות יב) וישלח ז צ"ו. ח) (בראשית ט) ויחי קיט צ"ז. ט) (ויקרא יח) לעיל אות רעו צ"ע. י) (איוב לח) וישב יז צ"ג. כ) (ירמיה ב) ויחי קו צ"ב. (ל) (שם) לעיל אות רצא צ"ב.

ותבאו ותטמאו את ארצי

מסטרא אחרא. שכביכול, שהיתה מזינה שאר שרי העמים, שקבלה טומאה מהם להנהיגם ועתיד לטהר אותה ולהעביר שרי העמים לחוץ. (רצא) ר"ש הוה מדכי שוקי וכו': ר"ש היה מטהר שוקר טבריא, וכל מת שהיה שם היה מעלה אותו ומטהר הארץ. למדנו, כתוב, ותבאו ותטמאו את ארצי וגו'. א"ר יהודה, אשרי חלקו, מי שזכה בחייו לעשות משכנו בארץ הקדושה, שכל מי שזכה לה זוכה להמשיך מטל השמים שלמעלה היורד על הארץ. וכל מי שזכה להתקשר בחייו בארץ הקדושה הוה, זוכה להתקשר אח"כ בארץ הקדושה העליונה, שהיא המלכות.

(רצב) וכל מאן דלא וכו': וכל מי שלא זכה בחייו, בארץ הקדושה, ומביאים אותו להקבר

הסולם

מאמר

עבד עבדים יהיה לאחיו. משום זה היו כולם משקרים בדברים קדושים, ועשו מעשים של עבודה זרה, בכל. משום זה כתוב, כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה וגו'. ר' יהודה אמר שעשו דינים רעים לשלוט על הארץ, שהיא המלכות. כש"א ולא תטמא את אדמתך, וכתוב, ותטמא הארץ.

(רצ) כמעשה ארץ מצרים וגו': ר' חייא פתח, לאחוז בכנפי הארץ וינערו רשעים ממנה. למדנו, עתיד הקב"ה לטהר את ארצו, שהיא המלכות, מכל טומאות העמים עכו"ם שטמאו אותה, כמי שאוחזו בבגדו ומנער את הטנופת ממנו, שהם כל הרשעים שנקברו בארץ הקדושה כך הוא מנער הארץ כדי להשליך אותם לחוץ, וכדי לטהר הארץ הקדושה, שהיא המלכות.

תחות רשותא דארעא קדישא כביכול, עביד קדש חול, וחול קדש. וכל מאן זוכי למיפק נשמתיה בארעא קדישא, ז אתכפרו חובוי, וזכי לאתקשרא תחות גדפוי דשכינתא, דכתיב (ח) וכפר אדמתו עמו. ולא עוד אלא אי זכי בחייו, זכי לאתמשכא עליה רוחא קדישא תדיר, וכל מאן דיתיב ברשותא אחרא, אתמשך עליה רוחא אחרא נוכראה.

(רצג) תאנא, כד סליק רב המנונא סבא להתם, (ח) הוּו עמיה תריסר בני מתיבתא דיליה, אמר לון, אי אנא אזיל לארחא דא, לאו על דידי קא עבידנא, אלא לאתבא פקדונא למאריה. ט תנינן כל אינון דלא זכו להאי בחייו, אתיבין פקדונא דמאריהון לאחרא.

(רצד) א"ר יצחק, בגיני כך, כל מאן דאעבר מאינון זינין בישין, או רשותא אחרא בארעא, ארעא אסתאבת, ווי ליה לההוא גבר, ווי לנפשיה, דהא ארעא קדישא לא מקבלא ליה לבתר. עליה כתיב, (י) יתמו חטאים מן הארץ, בעה"ז, ובעה"ב, ורשעים עוד אינם, בתחיית המתים, כדין ברכי נפשי את יי' הללויה.

(רצה) (ט) את משפטי תעשו ואת חקתי תשמרו ללכת בהם וגו', רבי אבא אמר, זכאה חולקא דישראל, דקב"ה אתרעי בהו מכל כ עמין עע"ז, ובגין רחימותא דיליה עלייהו, יהיב לון (י) נימוסין דקשוט, נטע בהו אילנא דחיי, ל אשרי שכינתא בינייהו. מ"ט. בגין דישראל רשימין ברשימא קדישא בבשריהון. ואשתמודען דאינהו דיליה, (ח) מבני היכליה.

חלופי גרסאות

(ח) (דברים לב) ת"ז תכ"א נט: תק"ח קג ט"ד שי"ג. ז זכי ול"ג אתכפרו חובוי. ח הכו. ט דתנינן. י דעבד.
(ג) (תהלים קד) ב"ב ריא צ"א. (ט) (ויקרא יח) ח"ג. כ שאר עממין. ל שארי. מ מוסיף ואשתמודען מבני. עג: קיג.

דרך אמת (ח) הלכו עמו. (ג) חקוח אמיתות.

ותבאו ותטמאו את ארצי

הסולם

מאמר

משיבים שמה, עליו כתוב, ונחלתי שמתם לתועבה. רוחו יצא ברשות אחר זר, וגופו בא תחת רשות ארץ הקדושה, כביכול, עשה קדש חול וחול קודש. וכל מי שזכה שתצא נשמתו בארץ הקדושה מתכפרים עונותיו, וזוכה להתקשר תחת כנפי השכינה. שכתוב, וכפו אדמתו עמו. ולא עוד, אלא אם זכה בחייו, בארץ הקדושה, זוכה שיהיה נמשך עליו תמיד רוח הקודש. וכל מי שיושב ברשות אחרת, דהיינו בחוץ לארץ, נמשך עליו רוח אחר זר.
(רצג) תאנא כד סליק וכר: למדנו, כשעלה רב המנונא סבא שמה, לארץ הקדושה, היו עמו שנים עשר בני ישיבה שלו. אמר להם אם אני הולך לדרך הזה, לא בשבילי אני עושה, אלא כדי להשיב הפקדון לבעליו. למדנו, כל אלו שלא זכו לזה, לארץ הקדושה, בחייהם, (דפ"י דף ע"ב ע"ב)

ותבאו ותטמאו את ארצי
שנחנה בהם, לאחר, לסטרא אחרא.
(רצד) אמר ר' יצחק וכר: אר"י, בשביל זה, כל מי שמכניס מאלו מינים הרעים, או רשות אחרת, בארץ. נטמאת הארץ. או לו לאותו איש, או לנפשו, כי הארץ הקדושה אינה מקבלתו אח"כ, עליו כתוב, יתמו חטאים מן הארץ, בעולם הזה ובעולם הבא, ורשעים עוד אינם. בתחיית המתים, אז, ברכי נפשי את ה' הללויה.
(רצה) את משפטי תעשו וגו': ר' אבא אמר, אשרי חלקם של ישראל, שהקב"ה רצה בהם מכל העמים עכו"ם, ומתוך אהבתו עליהם נתן להם חוקי אמת, נטע בהם עץ החיים, שהוא ז"א, והשרה השכינה ביניהם, מהו הטעם. הוא משום שישראל רשומים ברושם קדוש בבשר שלהם, וניכרים שהם שלו, מבני היכלו, ובגיני

רצו) ובגיני כד, כל אינון דלא רשימין ברשימו קדישא * בבשריהון לאו אינון דיליה, ואשתמודעון דכלהו מסטרא דמסאבותא אתיין, ואסיר לאתחברא בהו, נ ולאשתעי בהדיהו, במלוי דקב"ה ואסיר לאודעא להו מלי דאורייתא, בגין דאורייתא כלא שמא דקב"ה, וכל את דאורייתא, מתקשרא בשמא קדישא. וכל מאן דלא ם אתרשים ברשימא קדישא בבשריה, אסיר לאודעא ליה מלה דאורייתא. וכ"ש ן לאשתדלא ביה.

רצו) ר"ש פתח, ן זאת חקת הפסח כל בן נכר לא יאכל בו, וכתיב וכל עבד איש וגו'. וכתיב תושב ושכיר לא יאכל בו. ומה פסחא דאיהו בשרא למיכלא, על דאתרמיז במלה קדישא, אסיר לכל הני למיכל ביה, ולמיהב להו למיכל, עד דאתגורו. אורייתא דהיא קדש ן קדשים שמא עלאה דקב"ה, עאכו"ו. רצח) רבי אלעזר שאיל לרבי שמעון אבוהי, א"ל, הא תנינן אסור ללמד תורה לעכו"ם, ושפיר אתערו חברייא דבבל, דכתיב ן לא עשה כן לכל גוי, ך אבל כיון דאמר מגיד דבריו ליעקב, אמאי חקיו ומשפטיו לישראל. א"ל, אלעזר ת"ח, זכאין אינון ישראל, דחולקא עלאה קדישא ן דא נטע בהו קב"ה, דכתיב ם כי לקח טוב נתתי לכם, ולא ן לעמין ע"ז.

רצט) ובגין דאיהי גניזא עלאה יקירא, שמיה ממש, אורייתא כלא סתים וגליא, ברזא דשמיה. ועל דא, ישראל בתרין דרגין אינון, סתים וגליא, ן דתנינן תלת דרגין אינון מתקשרן דא בדא, קודשא בריך הוא, אורייתא, וישראל. וכל חד, דרגא על דרגא, סתים וגליא. קודשא בריך הוא דרגא על דרגא, סתים

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

נ ולאשתעי; ולאשתעשא. ן ארשים ואתקשר בשמא קדישא. ן לאסתכלא. ן מוסיף קדשים דקדישא. ך לאג אבל, ן ל"ג דא. ן לשאר עמין. ן ותנינן. ן (שמות יב) בא נג צ"ב. ן (תהלים קמו) פקודי רכא צ"ג. ן (משלי ד) משפטים קלח צ"ו.

קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל

הסולם

מאמר

קדש הקדשים, שהיא שם העליון של הקב"ה, על אחת כמה וכמה, שאסור ללמד. רצח) ר"א שאיל לר"ש וכר: ר' אלעזר שאל לר' שמעון אביו, אמר לו, הרי למדנא, אסור ללמוד תורה לעכו"ם, ויפה העירו החכמים מבבל, שכתוב לא עשה כן לכל גוי, אבל יש לשאול, כיון שכתוב מגיד דבריו ליעקב, למה כתוב, חוקיו ומשפטיו לישראל. הרי הוא כפל לשון. אמר לו: אלעזר, בוא וראה, אשרי הם ישראל, שחלק העליון הקדוש הזה נטע בהם הקב"ה, שכתוב, כי לקח טוב נתתי לכם, לכם, ולא לעמים עכו"ם.

רצו) ובגיני כך כל וכר: ומשום זה, כל אלו שאינם רשומים ברושם קדוש בבשר שלהם, דהיינו שאינם נמולים, אינם שלו, של הקב"ה, וניכרים שכולם באים מצד הטומאה, ואסור להתחבר בהם, ולספר עמהם בדברי הקב"ה, ואסור להודיעם דברי תורה, משום שהתורה כולה היא שמו של הקב"ה, וכל אות שבתורה, מתקשרת בשם הקדוש, וע"כ כל מי שאינו נרשם בשם הקדוש בבשרו, אסור להודיעו דברי תורה, וכל שכן לעסוק עמו.

רצט) ובגין דאיהי גניזא וכר: ומשום שהיא טמונה עליונה היקרה, שמו ממש, ע"כ התורה כולה סתומה וגלויה, שיש בה סוד ופשט, בסוד שמו. וע"כ ישראל הם בשתי מדרגות, דהיינו סתומה וגלויה, שלמדנו ג' מדרגות הן, המתקשרות

רצו) ר"ש פתח וכר: רבי שמעון פתח, זאת חקת הפסח כל בן נכר לא יאכל בו. וכתוב וכל עבד איש וגו'. וכתוב, תושב ושכיר לא יאכל בו. ומה הפסח, שהוא רק בשר לאכול, ומשום שנרמז בדבר קדוש, דהיינו על שפסח ה' על הפתח וגו', אסור לכל אלו לאכול בו, ולתת להם לאכול, עד שימולה, התורה, שהיא 455 (דפו" דף ע"ב ע"ב *) דף ע"ג ע"א

וגליא. אורייתא הכי נמי סתים וגליא ישראל הכי נמי דרגא על דרגא, הדא הוא דכתיב, (ק) מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל. תרי דרגין אינון, יעקב וישראל, חד גליא, וחד סתים.

(ש) ת מאי קא מיירי. אלא, כל (ס) מאן דאתגזר ואתרשים א בשמא קדישא, יהבין ליה באינון מלין דאתגליין באורייתא, כלומר, מודיעין ליה ברישי אתוון, ברישי פרקין, יהבין עליה חומרא דפקודי אורייתא, ולא יתיר, עד דיסתלק בדרגא אחרא, הה"ד מגיד דבריו ב ליעקב. אבל חקיו ומשפטיו לישראל, דאיהו בדרגא עלאה יתיר. וכתיב (ה) לא יקרא שמך עוד יעקב וגו'. חקיו ומשפטיו לישראל, אלין רזי אורייתא, ונמוסי אורייתא, וסתרי אורייתא, דלא יצטרכון לגלאה אלא למאן דאיהו בדרגא עלאה יתיר כדקא חזי.

(שא) ומה לישראל האי, ג לעמין עע"ז עאכ"ו. וכל מאן דלא אתגזר ויהבין ליה אפילו את זעירא דאורייתא, כאלו חריב עלמא, ומשקר בשמא דקב"ה, ד דכלא בהאי תליא, ודא אתקשר, דכתיב (פ) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת.

(שב) תא חזי, כתיב (ח) וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. לפני בני ישראל שם, אבל לשאר עמין לא שם. בג"כ דבר אל בני ישראל. (א) ואל

חלוסי גרסאות

ח במאי. א ברשימא. ב מוסיף ליעקב, ליעקב שפיר. ג לשאר עמין. ד ל"ג מן דכלא עד דכתיב

מסורת הזהר

(ק) (תהלים קמו) שמות קד צ"ר. (ר) (בראשית לה) וישלח נא צ"ג. (ש) (ירמיה לג) ב"א קצג צ"ג. (ת) (דברים ד) יתרו קה צ"ע. (א) (ויקרא כ).

דרך אמת (ס) מי שניחזק.

אסור ללמוד תורה לשאינו נמול

הסולם

מאמר

הרי שישראל חשוב יותר חיעקב, וע"כ, חוקיו ומשפטיו לישראל, שהם סודות התורה, וחוקי התורה ונסתרות התורה, שלא צריכים לגלות זה, אלא למי שהוא במדרגה עליונה יותר כראוי.

(שא) ומה לישראל האי וכי: ומה לישראל כה, שאין מגליט התורה, אלא למי שהוא במדרגה עליונה, לעמים עכרים על אחת כמה וכמה. וכל מי שלא נימול ונתנים לו אפילו אות קטנה שבתורה, הוא כאלו החריב העולם, ומשקר בשמו של הקב"ה. כי הכל תלוי בזה, במילה, וזה בזה נקשר, התורה נקשרת במידה, שכתוב, אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת.

(שב) ת"ת כתיב וכי: בוא וראה, כתוב, וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. לפני בני ישראל שם, אבל לשאר העמים לא שם. משום זה, דבר אל בני ישראל, ואל בני ישראל תאמר. וכן כולם רק לישראל. ינחזו אבות

המתקשרות זו בזו, שהן הקב"ה, התורה, וישראל. וכל אחת מהן היא מדרגה על מדרגה, דהיינו סתומה וגלויה. כי הקב"ה הוא מדרגה על מדרגה סתומה וגלויה. התורה ג"כ סתומה וגלויה. וישראל ג"כ מדרגה על מדרגה. ז"ש, מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל. שתי מדרגות הן, יעקב, וישראל. אחת גלויה, שהיא מדרגת יעקב, ואחת סתומה, שהיא מדרגת ישראל.

(ש) מאי קא מיירי וכי: שואל. ומה רוצה הכתוב, בזה שאמר חוקיו ומשפטיו לישראל. ומשיב, אלא כל מי שנמול, ונרשם בשם הקדוש, נתנים אותו בדברים הגלויים שבתורה, כלומר, שמדיעים לו בראשי אותיות בראשי פרקים, ונתנים עליו הזהירות החמורה של מצות התורה, ולא יותר, עד שמתעלה במדרגה אחרת. ז"ש מגיד דבריו ליעקב. אבל חוקיו ומשפטיו לישראל, שהוא במדרגה עליונה יותר. שכתוב, לא יקרא שמך עוד יעקב וגו' (דפ"י דף ע"ג ע"א)

בני ישראל תאמר. וכן כלהו. ינוחון אבהו דעלמא, אינון הלל ושמאי, דהכי אמרו לאונקלוס, ולא אודעו ליה מלה דאורייתא עד דאתגזר.

(שג) ותא חזי, מלה קדמאה דאורייתא, דיהבין לינוקי, אל"ף בי"ת, דא מלה דלא יכלין בני עלמא לאדבקא בסוכלתנו, ולסלקא ליה ברעותא, וכ"ש למללא בפומיהון. ואפילו מלאכי עלאי, ועלאי דעלאי, לא יכלין לאדבקא, בגין דאינון סתימין דשמא קדישא. ואלף וארבע מאה וחמש רבבן דעלמין, כלהו תליין בקוצא דאל"ף, ושבעין ותריין שמהו קדישין גליפין באתווי רשימין, דקיימו בהו עלאי ותתאי, שמיא וארעא, וכורסייא יקרא דמלכא, תליין מסטרא חדא לסטרא חדא, דפשיטותא דאלף, קיומא דעלמין כלהו, וסמכין דעלאין ותתאין ברזא דחכמתא.

(שד) ושבילין סתימין, ונהרין עמיקין, ועשר אמירן, כלהו נפקין מההוא

מאמר

הסולם

אסור ללמוד תורה לשאינו נמול

המרומזים באותיות הכתובים של ויסע ויבא ויט, (כמ"ש לעיל בשלח אות קע"ג) שה"ס ג' קוין. וי"ש ושבעין ותריין שמהו גליפין באתווי רשימין דקיימו בהו, שע"ב שמות החקוקים באותיות רשומות של ויסע ויבא ויט, קיימים בהם, באר"א עלאין, כי ישסו"ת שבהם שורשי ג' קוין שה"ס ע"ב שמות נמשכים מאר"א, שהם אלף ות"ה עולמות כנ"ל. וי"ש, עלאי ותתאי, שהם אר"א וישסו"ת, שמיא וארעא, שהם זרין וכורסייא יקרא דמלכא, שהוא נוקבא הנפרדת מז"א, תליין מסטרא חדא לסטרא חדא דפשיטותא דאלף, שכל אלו נכללים בא' מצד אחד למשנהו, כי קוצה של יוד, היא א"א ויוד עליונה דא' היא אר"א, והו' שבאמצעה, היא ישסו"ת, וי' תחתונה היא זרין, ונוקבא הנפרדת שלו, והם, קיומא דעלמין כלהו, שהמוחין של כל העולמות הנקראים קיום נמשכים מהם, וסמכין דעלאין ותתאין, ברזא דחכמתא. שסוד ג' סמכין שהם ג' קוין הממשיכים הארת החכמה, בעליתים ותחתונים, נמשכים מהם.

(שד) ושבילין סתימין ונהרין וכי: ושבילים סתומים, שה"ס ל"ב נתיבות החכמה, ונהרות עמוקים, שה"ס ספירות הבינה, ועשרה מאמרות, שה"ס עשר ספירות של הדעת המיוחד חו"ב, שה"ס חכמה בינה דעת דז"א, כולם יוצאים ונמשכים לעולמות מקוץ ההוא התחתון שמתחת האלף. כי י' תחתונה דא' ה"ס זרין כנ"ל, שאורותיהם נמשכים דרך הקוץ התחתון דר' וע"כ הוא ככל, שכולם כוללים באלף, ומכאן ולהלאה מתחילים האורות שבא' להתפשט בב' וכי

אבות העולם, שהם הלל ושמאי, שאמרו כך לאונקלוס, ולא הודיעו לו דבר תורה עד שנמול.

(שג) ות"ח מלה קדמאה וכי: ובוא וראה, דבר ראשון שבתורה, שנותנים לתנוקות, הוא אלף בית. והו דבר שאין בני העולם יכולים להשיג בבינתם ולהעלות על רצונם, וכל שכן לדבר בפיהם. ואפילו מלאכים עליונים ועליוני העליונים אינם יכולים להשיג, משום שהם נסתרות של השם הקדוש. ואלף וארבע מאות וחמשה רבבות עולמות, כולם תלויים בקוץ של האלף. דהיינו הקוץ שבי' העליונה שבא'. וע"ב שמות קדושים חקוקים באותיות רשומות שמתקיימים בהם. ועליונים ותחתונים, שמים וארץ, וכסא הכבוד של המלך תלויים מצד אחד לצד אחד, דהיינו מקוץ העליון עד קוץ התחתון. של התפשטות הא'. הם הקיום של כל העולמות, והסומכים של העליונים והתחתונים בסוד החכמה.

פירושי הא' כוללת בתוכה כל פרצופי אצילות. כי קוצה של י' העליונה של הא' הוא א"א. והי' עצמה היא אר"א עלאין, שה"ס ג"ר דבינה, והו' שבאמצע הא' בין ב' היודין, היא ישסו"ת. וי' התחתונה, היא ז"א ומלכות (כמ"ש לעיל ב"א אות קל"ח בהסולם באורך עש"ה).

וי"ש, ואלף וארבע מאה וחמש רבבן דעלמין, כלהו תליין בקוצא דאלף, כי הקוצא דאלף הוא א"א, שבו תלויים אבא ואמא, אשר אבא ה"ס אלף ואמא ה"ס ד' מאות, שהם חר"ב תר"מ, והנתיב המיוחד אותם כולל תג"ת נ"ה, שה"ס חמ"ש. והו' שבאמצע האלף ה"ס ישסו"ת, שהם ו"ק דבינה, ובהם מתגלה שורשי ע"ב שמות

קוצא תתאה דתחות אלף. מכאן ולהלאה שארי לאתפשטא אלף ה בבית. ולית חושבן לחכמתא דהכא אתגליף.

שה) בגיני * כך, ו אורייתא קיומא דכלא, ומהימנותא דכלא, לקשרא קשרא דמהימנותא דא בדא כדקא חזי. ומאן דאתגזר, אתקשר בההוא קשרא דמהימנותא. ומאן דלא אתגזר, ולא אתקשר ביה, כתיב ביה, וכל זר לא יאכל קדש. וכל ערל לא יאכל בו. דהא אתער רוח מסאבא דמסטריה, ואתי לאתערבא בקדושה. בריך רחמנא, דפריש לישראל בניו, רשימין ברשימא קדישא, מנייהו ומזוהמא דלהון. עלייהו כתיב, ונאנכי נטעתין שורק כלה זרע אמת. ובגיני כך, תתן אמת ליעקב, ולא לאחרא. תורת אמת, לזרע אמת. אתא רבי אלעזר ונשקיה על ידי.

שו) רבי חזקיה אמר, כתיב ה כי לא יטוש יי את עמו בעבור שמו וגו'. כי לא יטוש יי את עמו, מ"ט ז בעבור שמו הגדול. בגין דכלא אתקשר דא בדא, ובמה אתקשרו ישראל בקב"ה. בההוא רשימא קדישא דאתרשים בבשריהון. ובגיני כך, לא יטוש יי את עמו. ולמה. בעבור שמו הגדול דאתרשים בהו. שז) תאנא, אורייתא אקרי ברית, וקב"ה אקרי ברית. והאי רשימא קדישא אקרי ברית. ועל דא כלא אתקשר דא בדא, ולא אתפרש דא מן דא. א"ל ר' ייסא, אורייתא וישראל שפיר. אבל קב"ה מנלן דאקרי ברית. א"ל דכתיב ז ויזכור להם בריתו, והא אתיידע, והא אתמר. שח) ואת חקתי תשמרו, חקותי: אליו אינון נמוסי מלכא. משפטי:

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ה בית. ו תנינן. ז ל"ג בעבור שמו הגדול.

ב) (ויקרא כב) משפטים מג צ"י. ג) (שמות יב) בא נד אות קפח. ד) (ירמיה ב) לך קנא צ"ב. ה) (מכה ז) לך קמח צ"ב. ו) (ש"א יב) ח"ג רצה: תק"ח קג ט"ד ש"ט. ז.) (תהלים קו) ח) (ויקרא יח) לעיל אות רצ"ה צ"ס.

אסור ללמוד תורה לשאינו נמול

הסולם

מאמר

לא יטוש ה' את עמו, מהו הטעם. הוא, בעבור שמו הגדול, משום שהכל נקשר זה בזה. ובמה נקשרו ישראל בקב"ה. הוא, ברושם ההוא הקדוש שנרשם בבשרם, ומשום זה, לא יטוש ה' את עמו, ולמה. הוא, בעבור שמו הגדול שנרשם בהם.

וכו'. ואין חשבון לחכמה שנחקקה כאן. (ועי' לעיל ב"א אות ק"מ בהסולם).

שה) בגיני כך אורייתא וכו': ומשום זה, התורה, שה"ס ז"א, היא קיום הכל ואמונת הכל, לקשר קשר האמונה, שהיא מלכות, זה בזה כראוי. ומי שנמול, נתקשר בקשר ההוא של האמונה, ומי שלא נמול ולא נקשר בו, כתוב בו, וכל זר לא יאכל קדש. וכל ערל לא יאכל בו. כי נתעורר רוח הטומאה שמצדו, ובא להתערב בקדושה. ברוך הרחמן שהפריש ישראל בניה הרשומים ברושם הקדוש, מהם ומזוהמתם. עליהם כתוב, ונאנכי נטעתין שורק כלה זרע אמת. ומשום זה כתוב, תתן אמת ליעקב. ולא לאחרא, תורת אמת לזרע אמת. בא ר' אלעזר ונשקו על ידי.

שז) תאנא אורייתא אקרי וכו': למדנו, התורה נקראת ברית, והקב"ה נקרא ברית, ורושם הזה הקדוש דהיינו המילה נקרא ברית וע"כ הכל נקשר זה בזה ולא נפרד זה מזה. א"ל ר' ייסא, התורה וישראל, שנקראים ברית, יפה הוא, אבל הקב"ה מאין לנו שנקרא ברית. אמר לו, שכתוב, ויזכור להם בריתו. והרי נודע, שה"ס יתוד. וכבר למדנו.

שח) ואת חקתי תשמרו: חקותי, הם מנהגי המלך, שהוא ז"א. משפטי, אלו הם הגזרות שבתורה. ר' יהודה אמר, כל אלו המנהגים

שו) ר' חזקיה אמר וכו': רח"א, כתוב, כי לא יטוש ה' את עמו בעבור שמו וגו'. כי 458 (דפו"י דף ע"ג ע"א * דף ע"ג ע"ב)

אלין אינון גזרי אורייתא, רבי יהודה אמר, כל אינון נמוסין מאתר דאקרי צדק, אקרוון חקותי, ואינון גזרת מלכא. ובכל אתר דאקרי משפט אקרוון דינא דמלכא, דאיהו מלכא קדישא, קודשא ב"ה, מלכא ה' דשלמא כלא דיליה הוא. דהוא מלכא קדישא, באתר דתרין חולקין אחידן דא בדא, ועל דא כתיב, (ט) צדק ומשפט מכוון כסאך, ואינון דינא ורחמי. ובגיני כך חק ומשפט. וע"ד כתיב (י) חקיו ומשפטיו לישראל. לישראל ולא לשאר עמין.

(שט) בתריה מה כתיב, לא עשה כן לכל גוי. ותנינו, אע"ג דאתגזר ולא עביד פקודי אורייתא, הרי הוא כגוי בכלא, ואסיר למילף ליה פתגמי אורייתא. וע"ד תנינו (ז) מזבח אבנים, דא מזבח אבנים ממש. והא קשיו דלביה באתריה קיימא, וזוהמא לא אתפסק מניה. בגיני כך, לא סליק בידיה ההוא גזירו, ולא מהניא ליה. וע"ד כתיב, (ח) כי חרבך הנפת עליה ותחללה.

(שי) בגיני כך, לא עשה כן לכל גוי סתם. ומשפטים בל ידעום לעלם ולעלמי עלמין. מלה ט אחרא, לא י הבינן להו, כ"ש רזי אורייתא, ונמוסין דאורייתא. וכתיב, (ט) כי חלק יי' עמו יעקב חבל נחלתו, (י) אשרי העם שככה לו אשרי העם שיי' אלהיו.

(שיא) (י) מתניתין, בנמוסי טהירין. ארבע מפתחין כ שויין, לארבע

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(ט) (תהלים פט) נח ז צ"ה. י' (שם קמז) שמות קד
צ"ר. כ) (שמות כ) לך קמ צ"ד. ז) (שם) ש.פ.
(ח) (דברים לב) ב"א קצד צ"ד. ז) (תהלים קמד) תרומה עה צ"ק.

דרך אמת (ט) משנה זו היא כלל שמדבר בעניני סוד העריות והוא נימוסי טהירין ר"ל חקות האורות שלוחי דין הממונים בעולם לענוש ולעקור ולשרש אותן העוברים על חקות המלך ית' וית'.

ארבע מפתח

הסולם

מאמר

משום זה, לא עולה בידו המילה, ואינה מועילה לו. וע"כ כתוב, כי חרבך הנפת עליה ותחללה. כלומר אע"פ שחרבך הנפת עליה, דהיינו שנמוז, עכ"ז, כיון שאינו מקיים המצוות, ותחללה. נתחללה המילה ואינה מועילה. ואסור ללמדו תורה.

(שי) בגיני כך, לא וגו': משום זה, לא עשה כן לכל גוי, גוי סתם, שכולל גם אותו שנמוז ואינו עושה מצות. ומשפטים בל ידעום לעולם ולעלמי עלמים, דבר אחר, דהיינו פשטי התורה והמצות, אין אנו נותנים להם, כ"ש סודות התורה וחוקות התורה. וכתוב, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. אשר העם שככה לו אשרי העם שיה' אלקיו.

(שיא) מתניתין, בנמוסי טהירין וכו': משנה, בדרכי האורות. ארבעה מפתחות נעשו לארבע רוחות העולם. ובזויותיהם נמצאים מפתח

המנהגים ממקום שנקרא צדק, שהוא המלכות. ונקראים חוקותי, והם גזרות המלך. ובכל מקום שנקרא משפט, נקראים דיני המלך, שהוא מלך הקדוש, הקדוש ברוך הוא, המלך שהשלום כולו שלו הוא, שהוא מלך הקדוש במקום ששני חלקים אחוזים זה בזה, דהיינו דין ורחמים, וע"כ כתוב, צדק ומשפט מכוון כסאך, והם דין ורחמים. ומשום זה הם חק ומשפט. וע"ז כתוב, חוקיו ומשפטיו לישראל. לישראל, ולא לשאר העמים. (שט) בתריה מה כתיב וכר': אחריו, מה כתוב, לא עשה כן לכל גוי. ולמדנו אע"פ שנמול, ואינו עושה מצות התורה, הרי הוא כעכ"ם לגמרי, ואסור ללמדו דברי תורה. וע"כ תנינו מזבח אבנים תעשה לי. זה, המילה, היא מזבח אבנים ממש, דהיינו שמרכך את לבו האבן, וזה שנמול ואינו עושה מצות התורה, קשיות הלב שלו עומדת במקומה, והזוהמא לא נפסקת ממנו.

סטרי עלמא. בזוייתהון אשתכחו. חד לסטר ארבע, וארבע לסטר חד. ל אתגלפן
 בחד גוונא. בההוא גוונא, תכלא, וארגוונא וצבע זהורי, וחורא, וסומקא. דא
 עייל בגוונא דחבריה, ודידיה ביה רשים.
 שיב) ארבע רישין כחדא אסתליקו, ובחד דיוקנא מתדבקן. חד רישא

חלופי גרסאות

ל אתפלגן.

ארבע מפתחן

הסולם

מאמר

חורג תר"מ, נכללים זה מזה, ויש ארבע רוחות
 חורג תר"מ בכל רוח מהם, וע"כ יש ד' מפתחות.
 ואותם ד' רוחות חורג תר"מ, מכונים ד'
 גוונים, שהם לבן אדום ירוק שחור, ולפעמים
 נקרא הת"ת תולעת שני, והמלכות תכלת.
 ובעת שת"ת מיחד כל האורות ונכלל מהם נקרא
 ארגמן, משום שצבע ארגמן כולל בתוכו כל
 הצבעים וז"ש, אתגלפן בחד גוונא, שכל ד'
 מפתחות נתגלפו בצבע אחר, שהוא ארגמן
 הכולל כל הצבעים. אבל, בההוא גוונא, תכלא
 וארגוונא וצבע זהורי וחורא וסומקא.
 כלומר שכל אלו האורות נכללים בו. תכלא,
 הוא מלכות. ארגוונא, הוא ת"ת בשעה שכוללם.
 וצבע זהורי, הוא ת"ת בפרטיותו. וחורא הוא
 חסד וסומקא, היא גבורה. אמנם כלולים זה
 בזה, וז"ש, דא עייל בגוונא דחבריה ודידיה
 ביה רשום, דהיינו שמעורבים וכלולים זה בזה.
 שיב) ד' רישין כחדא וכר: ארבעה
 ראשים עלו יחד, ובצורה אחה מתדבקים. ראש
 אחר עלה מתוך הרחיצה שנתרחץ. שתי אילות
 קצובות בשיעור אחר, עלו מהרחיצה היא,
 שכתוב כערד הקצובות שעלו מן הרחיצה.
 בשערות שלהם, מראה אבן טוב בד' צבעים.
 פירוש אחר שהקו האמצעי, שהוא ת"ת
 הכריע ואיחד ב' הקוין זה בזה ונעשו ארבע
 מפתחות (כנ"ל בדבור הסמוך) אז מתעלים
 חג"ת והמלכות למעלה, ונעשו חב"ד שהם ד'
 ראשים, חכמה, בינה, והימין של הדעת דהיינו
 ת"ת שעלה, שהוא חסדים, והשמאל של הדעת
 שהוא גבורות, דהיינו המלכות שעלתה. וז"ש,
 ד' רישין כחדא אסתליקו. דהיינו ע"י היחוד
 של ארבעה מפתחות, שחגת"מ נעשו לחב"ד.
 אמנם כל אלו ד' ראשים הם רק ראש אחר,
 וז"ש ובחד דיוקנא מתדבקן, שאינם אלא
 צורה אחת, של ראש אחר. אלא שנבחנו לדי'
 ראשים על פי ד' המוחין חב"ד שבו, שהם בחינות
 ג' קוין ומלכות המקבלתם.

מפתח אחד לארבע רוחות, וארבע רוחות לרוח
 אחד. ונחקקים בצבע אחר. בצבע ההוא נמצא
 מעורב, תכלת, וארגמן, ותולעת שני, ולבן ואדום.
 זה נכנס בצבע חבירו, וצבע שלו, דהיינו של
 חבירו, רשום בו.

פירוש. נודע שקו ימין וקו שמאל, שהם
 חסד וגבורה הם במהלוקת ואינם יכולים להאיר,
 עד שבא הקו האמצעי עם כח המסך שבו ומכריע
 אותם ומיחדם זב"ז, ואז נפתחת הארתם ומאירים
 (כנ"ל ב"א נ"ז ד"ה וזה) וע"כ מכונה הקו
 האמצעי, שהוא ת"ת, בשם מפתח. להיותו פותח
 האורות. וז"ש ד' מפתחן שויין לארבע סטרי
 עלמא, כי ד' סטרי עלמא, הם חסד וגבורה
 ת"ת ומלכות, וכל רוח כלול מכולם, כמ"ש
 להלן, נמצא שיש בכל רוח מפתח אחר, שהוא
 ת"ת, דהיינו הקו האמצעי.

ונודע שהקו האמצעי מחבר ד' רוחות חורג
 תר"מ לאחד, כלומר שעושה אותם, שאחד מהם
 לא יוכל להאיר אלא בשיתוף כולם. כי מחמת
 הכרעתו צריך השמאל לחסדים שבימין, והימין
 להארת חכמה שבשמאל, שזולתו הוא מחוסר
 ג"ר, ושניהם הימין והשמאל צריכים לקו
 האמצעי שייחדם, ושלשתם צריכים למלכות,
 משום שקו האמצעי מתקן החכמה שלא תאיר
 רק ממטה למעלה, (כנ"ל ב"א דף ס' ד"ה
 מחלוקת) שלא יצויר זה אלא במלכות, שהיא
 אור נקבה, המאירה ממטה למעלה. הרי איך
 כולם נתקשרו ונתחברו זה בזה על ידי הת"ת
 שהוא קו האמצעי, והוא נקרא מפתח. וז"ש,
 בזוייתהון אשתכחו. שהזוית נבחנת לנקודת
 החיבור של ב' רוחות. וכיון שהמפתחות שהם
 ת"ת, וקו אמצעי, מחברים הרוחות, שהם חורג
 תר"מ, זה בזה. ע"כ נבחן שהמפתחות נמצאים
 בזויות של הרוחות, דהיינו בבחינת החיבור
 שבהם.

ואין לשאול, הלא ארבע רוחות הם חורג
 תר"מ, וא"כ אין בכולם אלא ת"ת אחר, שהוא
 מפתח אחד, ולא ארבע. לזה אומר, חד לסטר
 ארבע, שבאמת אין יותר מפתח אחד לארבע
 רוחות, אבל, וארבע לסטר חד, כי ד' הרוחות,

(דפו"י דף ע"ג ע"ב)

אסתליק, מגו סחיו דאסתחי. 9) תרי איילתא קציבין בשיעורא חד, סלקן 13) מההוא סחיותא, דכתיב 10) כעדר הקצובות שעלו מן הרחצה. בשערא דלהון, חיזו דאבן טבא דארבע גוונין.

שיג) 11) ארבע גדפין דכסיין על גופא, וידין זעירין תחות גדפייהו. וחמש בחמש גליפן. 12) טאסין לעילא לעילא מהיכלא, 13) דשפירא בריוא ויאה למחזי. שיד) 14) חד עולים רביא, נפיק שנו חרבא, דמתהפכא לגוברין לנוקבין.

מסורת הזהר

10) (שיר ד) ח"ג קלו.

חלופי גרסאות

11) ל"ג ארבע. 12) שאפין. 13) דספירא. 14) עולם.

דרך אמת 9) שני איילות. 13) מאותו כיבוס.

מאמר

הסולם

ארבע מפתחן

בשערא דלהון, דהיינו בדינים שלהם, מתגלה, חיזו דאבן טבא דארבע גוונין, שה"ס גילוי הארת החכמה הנקרא חיזו. וכיון שהחכמה אינה מתגלה זולת עם דינין כנ"ל, ע"כ אומר בשערא דלהון.

שיג) ארבע גדפין דכסיין וכו': ארבע כנפים מכסות על הגוף, וידיים קטנות תחת כנפיהם. וחמש בחמש חקוקות. מעופפות למעלה למעלה מן ההיכל, שהוא יפה תאר ויפה מראה. כנפים, פידושם כיסוים. והן ארבע. כי ידעת, שמפאת עלית המלכות לבינה, נעשו ימין ושמאל בבינה, שהם בינה ומלכות שבבינה, וימין ושמאל במלכות, שהם בינה ומלכות שבמלכות, ומן הדינים שבאלו ארבע בחינות, יצאו ארבע כנפים לכסות את הגוף, להעלים שם הארת החכמה. וז"ש, ארבע גדפין דכסיין על גופא. המעלימים הארת החכמה במקום הגוף שלהן. אבל תחת הכיסוים יש ידיים קטנות. ידיים, היינו חסד וגבורה. המכונים ידיים, שבכל אחת הן אצבעות, כנגד חג"ת נ"ה, שבסוד שאו ידיכם קדש הן ממשיכות חכמה. וז"ש, וידין זעירין תחות גדפייהו, וחמש בחמש גליפן, שכל אחת מן הידיים חקוקה בחמש אצבעות, טאסין לעילא לעילא מהיכלא דשפירא בריוא ויאה למחזי, דהיינו, בסו"ה שאו ידיכם קדש, הן מעופפות ועולות לבינה. שהיא למעלה למעלה מן המלכות הנקראת היכל יפה תאר ויפה מראה, ושם נעשות הידיים לחכמה ובינה. ונקראים ידין זעירין, משום שאינם מאירים רק בו"ק דחכמה.

שיד) חד עולים רביא וכו': נער אמין אחד, יוצא בחרב שנונה, המתהפכת לזכרים ולנקבות. נושאים מזידת האיפה בין שמים ובין הארץ. ולפעמים נושאים אותה בכל העולם, וכל המדידות מודדים בה. שכתוב איפת צדק וגו'

אמנם לא על ידי המסך בלבד הוא מתרצה להתייחד, אלא בעיקר מפני החסדים המרובים המתגלים ע"י זוג אור עליך על המסך, אשר החסדים הללו רוחצים הקו שמאל מרוב הדינים שנשתקע בהם. גם ידעת שבעת הארת החכמה מתגלים שוב אותם הדינים שבקו שמאל שמלפני יחדו עם הימין, כדי להרחיק החיצונים שלא יינקו מהארת החכמה, (כנ"ל פקודי אות שע"ו) ולפיכך מתגלים ג"כ כנגדם, אותם החסדים המרובים שנתגלו בעת יחדו עם הימין, שרצחו את קו השמאל מן הדינים ההם. וז"ש, חד רישא אסתליק, שהוא ראש הבינה, שהוא שמאל, מגו פחיא דאסתחי, מתוך הרחיצה שהתרחץ, כלומר שבעת שמתגלה הארת החכמה שבבינה, מתגלה באותו הזמן דבר הרחיצה שלו, דהיינו שמתגלים הדינים דשמאל שמטרם יחדו בימין, ומתגלים ג"כ כנגדם החסדים, המכונים מים, שלאחר יחדו עם הימין, שהם רחצים אותו מן הדינים ההם. באפן, שהראש הזה אינו מאיר זולת דרך רחיצתו.

והנה על ידי עלית המלכות לבינה, נכללו זו בזו, וצורותיהן נעשות שוות זו לזו, ויצאו בינה ומלכות בבינה, ובינה ומלכות במלכות, ואלו בינה ומלכות שבמלכות, מכונות ב' אילות. וז"ש תרי איילתא, שהן בינה ומלכות שבמלכות. קציבין בשיעורא חד, שהן שוות זו לזו בשיעור אחד. דהיינו כשיעור הבינה, סלקן מההוא סחיותא, שהן עולות, ומקבלות הארת החכמה, מתוך אותה הרחיצה, הנזכרת בראש הבינה. כי מאחר שהמלכות קבלה צורתה של הבינה, היא ראויה לקבל חכמה. ובעת שהמלכות מקבלת הארת החכמה, היא נקראת, אבן טובה בארבעה צבעים, שה"ס ג' קוין ומלכות המקבלתם, שבדרך נסיעתם מתגלה החכמה (כנ"ל בשלח דף ל"ט ד"ה וג') וז"ש (דפו"י דף ע"ג ע"ב)

נטלין למשיחא דאיפה בין שמיא ובין ארעא. לזמנין פ נטלין לה בכל עלמא,
 (ר) וכל משיחין בה משיחין, דכתיב (ו) איפת צדק וגו'.
 שטו) חד חיזו דבדולחא, קיימא על חרבא חד, ברישא דההוא ז חרבא
 מלהטא סומקא מגו בדולחא. (* תרין סטרין מהאי גיסא ומהאי גיסא, אתחזי

חלופי גרסאות
 פ עולין. ז רביא.

מסורת הזהר
 (ו) (ויקרא יט) ב"א שב צ"ג.
 דרך אמת (ר) וכל מדות בה מודדין.

ארבע מסתחן

הסולם

מאמר

ט' אומר, ותשנה את האפה בין הארץ ובין השמים. והיינו כנ"ל, שלפעמים כך ולפעמים כך.

שטו) חד חיזו דבדולחא וכי: מראש אחת של בדולח נמצאת על חרב אחת בראש החרב ההיא לוחט צבע ארום מתוך הבדולח. מבי צדדים מצד זה ומצד זה, נראות בחרב ההיא, רשימות עמוקות. גבור אחד אמיץ, נער העומד בייג עולמות, חגור חרב ההיא לעשות נקמות. עמו תגורים חרב, ששים גבורים אחרים, כולם מלומדים לנצח מלחמה. ז"ש חגור חרבך על ירך גבור. וכתוב, כלם אחזי חרב מלומדי מלחמה וגו'. בכמה אפנים מתהפכים פניהם, אין מי שידע אותם, חוץ מתולעת אחת השטה בין דגי הים. כל האבנים העוברות עליהם מתבקעות.

פירוש. מראה הבדלות, הוא לבן מעורב באדמימות, ורומות על ב' קוין ימין ושמאל, שהם לבן ואדום, שה"ס הארות החסדים שהם לבן, והארת החכמה הנמשכת משמאל שהיא אדום, המעורבות זו בזו, וכלולות זו בזו ע"י קו האמצעי. ואומד, שמראה הבדלות, דהיינו החכמה והחסדים הכלולים זה בזה, שורים על החרב. ומלבד זה שורות בה ג' בחינות דינים שהן שורשים לכל מיני דינים שבעולם. א' הוא דינים דכורא. דהיינו דינים הנמשכים משמאל בלי ימין. ב' הוא דינים דנוקבא הנמשכים ממסך דבינה. ג' הוא דינים דנוקבא הנמשכים ממסך דמלכות. באפן, שגוף החרב נמשך מהקו האמצעי, וע"כ שורה עליה מראה הבדולח, כנ"ל. ובראש החרב מתגלים דינים דכורא שמצד שמאל. ובב' פיות החרב מתגלים ב' בחינות דינים דנוקבא הנ"ל. ואת החרב הזו נושא מסטרון, אשר במראה הבדלות שעל החרב עושה נקמות. להכרית הקליפות, כי אינם נכרתים אלא ע"י הארת החכמה שבמראה הבדלות. ובג' מיני דינים שבתרב הוא מכריח החיצונים שלא יינקו מהארת חכמה.

וזה אמרו, חיזו דבדולחא קיימא על חרבא חד, דהיינו התכללות החכמה והחסדים

וגו'. עולים, פירושו אמיץ, כי על חזק ואמץ מתרגם תקף ועלם (יהושע א' ז').

נער, פירושו מסטרון. שהוא מכונה נער. הוא שומר את השכינה, דהיינו שמרתיק החצונים שלא יינקו ממנה (כנ"ל אות ע"א ע"ש בהסולם) וע"כ הוא נושא את להט החרב המתהפכת להרחיק החצונים. וז"ש, חד עולים רביא נסיך שגן חרבא. וכבר ידעת שמעלית המלכות בבינה, נמשכות ד' בחינות, ימין ושמאל שבבינה, וימין ושמאל שבמלכות, (כנ"ל בדבור הסמוך). ולהט החרב הזו מתהפכת על ד' בחינות ההם שב' בחינות ימין נקראת זכרים, וב' בחינות שמאל נקראות נקבות, וז"ש דמתהפכת לגוברין לנוקבין, שלפעמים שולטים בה הדכורים ולפעמים שולטים בה הנוקבין, (כמ"ש באורך לעיל בראשית ב' דף ע"ח ד"ה ביאור, ע"ש בהמשך) אמנם עיקרם של ד' בחינות אלה אינם אלא שתיים, דהיינו בינה ומלכות, שהן כלולות במסך שבמלכות, שעליו נעשה הזווג עם ז"א, והמסך נקרא איפה, משום שהוא מחדד שיעור האור שיתקבל ע"י הזווג. וז"ש, נטלין למשיחא דאיפה בין שמיא ובין ארעא, שבינה ומלכות האלה המעורבות זו בזו, הפועלות בלהט החרב המתהפכת, הן נושאות את האיפה, דהיינו שמתקנות את מדידת האיפה, שהיא המסך, בין שמים, שהם ז"א, ובין הארץ שהיא המלכות, שהן מתקנות המסך במדת הרחמים לעשותו ראוי לזווג, ולקבל אור העליון. אמנם למטה מן המלכות דאצילות אין האיפה מתוקנת כל כך, ולפעמים מתגלה שם מלכות דמדת הדין, הדוחה את אור העליון מלהתקבל. אמנם לפעמים, דהיינו בשבתות וימים טובים בזמן תפלה, נמצאת נושאים ומתקנים האיפה בכל העולמות, וז"ש, לזמנין נטלין לה בכל עלמא, וכל משיחין בה משיחין, דכתיב איפת צדק וגו'. איפת הצדק המתוקנת בבינה שולטת בכל מקום וכל המדידות נמדדות בה.

ובזה מיושבים ב' המקראות, שבזכריה ה' ו' אומר, זאת האיפה וגו' עינם בכל הארץ. ובפסוק (דסו"י דף ע"ג ע"ב *) דף ע"ד ע"א)

ההוא חרבא, ברשימין עמיקין, חד גבר תקיף, ק עולמא דקיימא בייג עלמין, חגיר ההוא חרבא, למעבד נוקמין. עמיה (ה) חגירין שתין אחרנין, כלהו (ו) מתיילפי נצחין קרבא, הה"ד (ז) חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך. וכתוב (ח) כלם אחוזי חרב מלומדי מלחמה וגו'. בכמה גוונין מתהפכין אנפיהו, לית דידע לון, בר חד תולעתא (ט) דשאט בין נוני ימא, כל אבנין דאעבר עלייהו מתבקעין. (שטז) בההוא זמנא, קלא דנפיק מאינון דחגירי חרבא, מבקע תמניסר טורין רברבין, ולית מאן דירכין אודניה. כלהו עלמא סתימין עיינין, אטימין לבא, לית מאן דישיגח דהא בניינא לסתור (י) כד עבדין עובדן דלא מתכשרו, סאטין מארחא דתקנא, ימינא אעדי, ושמאלא שלטא, כדין עריין אשתכחו.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(פ) (תהלים מה) בשלת ק צ"ש. (צ) (שיר ג) תרומה ק סולמא. ר משתחלפי; משלפי; מתולפי; משתחלפי. ש דשארי. ת חד. רכד צ"צ.

דרך אמת (ו) היינו כמיש ששים גבורים וגו' והם שתין פולסי דנורא.

ארבע מפתחן

הסולם

מאמר

שהיא מיחדת אותם עם הימין, ומעמידה אותם בסוד הרחמים ואינם מתהפכים עוד לדין. אמנם מחמת המסך הזה, מתבקע קו השמאל, שחצי מדרגתו העליונה, שהיא הג"ר דחכמה, נעלמת, ונשאר רק בר"ק דחכמה, דהיינו בחצי המדרגה התחתונה. וז"ש, דשאט בין נוני ימא, דהיינו בין מדרגות החכמה שבשמאל הנקראות דגת הים, כל אבנין דאעבר עלייהו מתבקעין, שכל המדרגות המכוונות אבנים, העוברות שמה מוכרחות להתבקע לב' חצאים, שחצים העליון נעלם, וחצים התחתון נשאר. שזה נעשה מכח המסך דחירק המיוחד ימין ושמאל, (כנ"ל ב"א דף ט' ד"ה מחלוקת) שהקו האמצעי מתקן את השמאל שלא יאיר ממעלה למטה שה"ס ג"ר אלא ממטה למעלה שה"ס ו"ק דחכמה. ע"ש.

זה בזה, ע"י בחינת קו האמצעי הנמצא בגוף ההרב. ברישא דההוא חרבא מלהמא סומקא מוגו כדולחא, דהיינו ששורים שם דינים דשמאל שהם אדומים. שהם בראש החרב כנ"ל. תרין סטרין מהאי גיסא ומהאי גיסא אתחזי ההוא חרבא ברשימין עמיקין, שהם ב' בחינות דינים דנוקבא, מצד אחד הדינים דמסך דבינה, ומצד אחד הדינים דמסך דמלכות. חד גבר תקיף, היינו מטטרון, עולמא דקיימא בייג עלמין, דהיינו המרכבה של המלכות המתפשטת בייג עולמות, שהם חר"ב תר"מ שבכל אחת ג' קוין, שהם י"ב עולמות, ועם הארת המלכות שעליהם הם י"ג עולמות, ומטטרון עומד ותופס מקום י"ג עולמות אלו. חגיר ההוא חרבא למעבד נוקמין, כי ההארת חכמה שבה, מכלה את הקליפות ועושה נקמות בהן.

(שטז) בההוא זמנא קלא וכו': בזמן ההוא, שהמדרגות דשמאל מתבקעות מחמת התולעת, הקול שיוצא מאלו חגורי חרב, דהיינו מששים גבורים, מבקע שמונה עשר הרים גדולים נהם חג"ח נה"י שבכל אחד ג' קוים, שבחינת ג"ר דחכמה מסתלקת מהם ואין מי שיטה אונן. להשמר מלהמשיך הג"ר דחכמה. וע"כ לל העולם הם סתומי עינים ואטומי הלב. אין מי שיסתכל שבנין הזה, של ג"ר דשמאל, עומד לסתור. כשעושים מעשים שאינם כשרים, וסרים מדרך המתוקן, הוסר הימין, שהוא הארת החסדים, והשמאל שולט בלי ימין, או נמצאות עריות. דהיינו הדינים המתגלים בבינה ומלכות, שה"ס גילוי ערוה, אוי לרשעים שגורמים זאם בעולם

נתחת ידו של מטטרון נמצאים ששים גבורים (כמ"ש באורך לעיל אות ע"א ע"ש) וז"ש עמיה חגירין שתין אחרנין וכו', ונתבאר שם שהם נמשכים מחג"ת נה"י דז"א, והיינו מעת שז"א היה במצב מוחין דו"ק, שקו השמאל הוא במחלוקת שם עם קו הימין, וע"כ המוחין ההם מטולטלים, פעם הם דין ופעם הם רחמים. וז"ש בכמה גוונין מתהפכין אנפיהו, דהיינו פעם לדין ופעם לרחמים. וע"כ לית דידע לון, שאי אפשר להשיגם, מחמת התהפכותם. עד שהקו האמצעי מעורר, את המסך דחירק שבו, ואז מתרצה קו השמאל להתיחד בימין, ונעשה בסוד הרחמים (כנ"ל לך י"ג ד"ה ונתבאר) והמסך דחירק מכוונה, תולעת, וז"ש בר חד תולעתא,

ווי לחייביא דגרמין דא בעלמא, דהא דא מתברכין לעילא, עד דישתצון אינון לתתא. (הה"ד ר) ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את יי' הללויה. ע"כ.

שיז) (ר) ערות אביך וערות אמך לא תגלה (ש) רבי חייא פתח. (ש) כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים וגו'. האי קרא אוקמוה חברייא, אבל כמה חביבה כנסת ישראל קמי קב"ה, דהיא משבחת ליה בהאי. הכא אית לאסתכלא, אמאי משבחת ליה בתפוח, ולא במלה אחרא, או בגוונין או בריחא או בטעמא.

שיח) אבל הואיל וכתוב תפוח, בכלא היא משבחת ליה. בגוונין, בריחא, ובטעמא. מה תפוח הוא אסוותא לכלא, אוף קב"ה אסוותא לכלא. מה תפוח אשתכח א בגוונין, כמה דאוקימנא, אוף קב"ה אשתכח ב בגוונין עלאין. מה תפוח אית ביה ריחא דקיק מכל שאר אילני, אוף קב"ה כתיב ביה (ת) וריח לו כלבנון. מה תפוח טעמיה מתיקא, אוף קב"ה כתיב ביה (ר) חכו ממתקים.

שיט) וקב"ה משבח לה לכ"י כשושנה, והא אוקימנא מלי, אמאי כשושנה, והא אתמר. ר' יהודה אמר, (ת) בשעתא דאסגיא זכאי בעלמא, כנסת ישראל סלקא ריחין טבין, ומתברכא ממלכא קדישא, ואנפאה נהירין. ובזמנא דאסגיא חייבין בעלמא, כביכול כ"י לא סלקא ריחין טבין, ואטעמת מסטרא אחרא מרירא. כדון, כתיב (ב) השליך משמים ארץ וגו', (א) ואנפאה חשוכן.

שכ) רבי יוסי אמר, בשעתא דאסגיא זכאין בעלמא, כתיב (ג) שמאלו

חלופי גרסאות

א בגוונין, ב בגוונין.

מסורת הנהר

(ק) (תהלים קד) ב"ב ריא צ"א. (ר) ב"א רכו צ"א.

(ש) (שיר ב) לך עב צ"א. (ת) (הושע יד) ח"ג רצד.

(א) (שיר ה) משפטים קעד צ"פ. (ב) (איכה ב) ב"א רי צ"ג. (ג) (שיר ב) ב"א רלה צ"א.

דרך אמת (ש) עיין מאמר זה בריש פרשת האזינו. (ת) בשעה שמתרבה. (א) היינו מצד והתפשטות הקליפות בעולם.

תפוח ושושנה

הסולם

מאמר

שאר אילנות, אף הקב"ה, כתוב בו, וריח לו כלבנון. מה תפוח, טעם ומתוק, אף הקב"ה כתוב בו, חכו ממתקים.

שיט) וקב"ה משבחה לה וכו': והקב"ה משבח לכנסת ישראל, כשושנה. וכבר העמדנו הדברים, למה שיבא אותה כשושנה וכבר למדנו. ר' יהודה אמר, בשעה שצדיקים נתרבו בעולם, כנסת ישראל, שהיא המלכות, מעלה ריחות טובים, שה"ס הארת חכמה המאירה ממטה למעלה, כמו ריח, ומתברכת, בחסדים, ממלך הקדוש, ופניה מאירים. ובשעה שהרשעים נתרבו בעולם, כביכול, כנסת ישראל אינה מעלה ריחות טובים, וטעמת מיניקת ה"ס"א המרה, אז כתוב, השליך משמים ארץ וגו'. דהיינו שנתבטל הזווג, דו"א שנקרא שמים, והמלכות הנקראת ארץ, ופניה חשכים.

שכ) ר' יוסי אמר וכו': רי"א, בשעה שהצדיקים נתרבו בעולם, כתוב, שמאלו תחת לראשי

בעולם, כי לא יתברכו למעלה מטרם שיכלו אלו הרשעים למטה. ז"ש ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה' הללויה.

שיז) ערות אביך וערות אמך לא תגלה: ר' חייא פתח, כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים וגו'. מקרא זה העמידוהו החברים. אבל כמה חביבה כנסת ישראל לפני הקב"ה שהיא משבחת לו בכתוב הזה. כאן יש להסתכל. למה משבחת אותו בתפוח, ולא בדבר אחר, או בדבר שיש לו צבע, או ריח, או טעם. שיח) אבל הואיל וכתוב וכו': ומשיב.

אבל כיון שכתוב תפוח, נמצאת משבחת אותו בכל, בצבעים בריח ובטעם, כי מה תפוח הוא רפואה לכל, אף הקב"ה הוא רפואה לכל. מה התפוח נמצא בצבעים, כמו שהעמדנו, שיש בו לבן אדום ירוק, אף הקב"ה נמצא בגוונים עליונים, שהם חסד גבורה ת"ת, שה"ס לבן אדום ירוק. מה תפוח יש בו ריח דק, יותר מכל

תחת לראשי וימינו תחבקני. ובזמנא דאסגיאו חייבין בעלמא, כתיב (ד) השיב אחור ימינו. רבי חזקיה אמר מהכא, (ה) ונרגן מפריד אלוף, כלומר פריש מלכא מן (ב) מטרוניתא, הה"ד ערות אביך וערות אמך לא תגלה.

(שכא) רבי אלעזר הוה יתיב קמי אבוי, אמר ליה, אי פרקליטא בעלמא במטרוניתא אשתכת, ואי קטיגוריא בעלמא, במטרוניתא אשתכת, אמאי. אמר ליה, למלכא דהוה ליה בר ממטרוניתא, כל זמנא דהווא ברא עביד רעותא דמלכא, מלכא עביד מדוריה במטרוניתא. וכל זמנא דלא הוה ההוא בר עביד רעותא דמלכא, מלכא פריש מדוריה ממטרוניתא.

(שכב) כך קב"ה וכ"י, כל זמנא דישראל עבדין רעותא דקב"ה, קב"ה שוי מדוריה בכנסת ישראל. וכל זמנא דישראל לא עבדין רעותא דקב"ה, קב"ה לא שוי מדוריה בכ"י. מ"ט. בגין דישראל הוא ברא בוכרא דקב"ה, דכתיב (ו) בני בכורי ישראל. אמא, דא היא כנסת ישראל דכתיב (ז) ואל תטוש תורת אמך.

(שכג) ת"ח, כל זמנא דישראל רחקין מהיכלא דמלכא, כביכול מטרוניתא אתרחקת עמהון. מ"ט. בגין דמטרוניתא לא אקדימת קיסטא ג להאי בר, לאלקאה ליה, למיהך באורח מישר. בגין דמלכא לא אלקי ד לבריה לעלמין, אלא שביק כלא בידא דמטרוניתא, לאנהגא היכלא, ולאקאה ברה, ולדברא ליה באורח קשוט, לקבליה דמלכא.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

ג דהאי. ד לבר נ"ט.

(ד) (איכה ב) ויצא קמ צ"ב. ה) (משלי טז) ב"א

שיב צ"ב. ו) (שמות ד) לך קמד צ"ד. ז) (משלי יא) יתרו צח צ"ד.

דרך אמת (ב) גבירה.

הסולם

מאמר

אשר יסרתו אמו

(שכב) כך קב"ה וכ"י וכו': כך הקב"ה וכנסת ישראל. כל זמן שישראל עושים רצונו של הקב"ה, הקב"ה משים משכנו בכנסת ישראל. וכל זמן שישראל אינם עושים רצונו של הקב"ה, אין הקב"ה משים משכנו בכנסת ישראל. מהו הטעם. הוא משום שישראל הם בנו בכורו של הקב"ה, שכתוב, בני בכורי ישראל. וכנסת ישראל היא אמם של ישראל, שכתוב, ואל תטוש תורת אמך.

(שכג) ת"ח כל זמנא וכו': בוא וראה, כל זמן שישראל רחוקים מהיכל המלך, כביכול המטרוניתא מתרחקת עמהם מן המלך. מהו הטעם. הוא, משום שהמלכה לא הקדימה שבת לאותו הבן להכותו שילך בדרך הישר. כי המלך אינו מכה בנו לעולם, אלא עוהב הכל בידי המלכה, שתנהיג היכלו, ושתכה את בנה, ושתנהיגו בדרך אמת כנגד המלך. קיסטא, פירושו שבט, לפי הענין.

לראשי וימינו תחבקני. דהיינו שהימין ושמאל מתיחדים זה בזה. ובשעה שמתרבים רשעים בעולם כתוב, השיב אחור ימינו. והשמאל שולט בלי ימין. שאז כל הדינים נשפטים ממנו. ר' חזקיה אמר מכאן, שכתוב, ונרגן מפריד אלוף, כלומר שהמלך נפרד מן המלכה, מחמת הרשע שנקרא נרגן. ו"ש ערות אביך וערות אמך לא תגלה. דהיינו שלא תגרום גילוי דינים למעלה ליניקת הס"א, שע"ז נפרד הזווג הקדוש.

(שכא) ר' אלעזר הוה וכו': ר"א היה יושב לפני אביו, אמר לו, אם יש מליץ טוב בעולם, הוא מגיע להמלכה, ואם יש מלמד חוב בעולם, הוא מגיע אל המלכה. ולא למעלה מהמלכות. ושאל למה הוא כך. אמר לו. בדומה למלך שהיה לו בן מהמלכה, כל זמן שהבן עשה רצונו של המלך, המלך שם משכנו בהמלכה. וכל זמן שהבן לא עשה רצונו של המלך, המלך מפריד משכנו מן המלכה.

שכד) ורזא דמלה דכתיב (ח) דברי למואל מלך משא אשר יסרתו ה אמו, דא בת שבע, והא אתמר כתיב, ט) משלי שלמה בן חכם ישמח אב וכן כסיל תוגת אמו. ו תוגת אמו ודאי. חמי מה כתיב, בן חכם ישמח אב, בעוד דהאי בר אזיל באורח מישר, והוא חכימא, ישמח ז אב, דא מלכא קדישא לעילא, ישמח אב סתם. אשתכח האי בר באורחא תקלא, מה כתיב וכן כסיל תוגת אמו. ח תוגת אמו ודאי, דא כנסת ישראל. ורזא דמלה כתיב, ט) ובפשעכם שלחה ט אמכם.

שכה) ת"ח, לא אשתכח חדוותא קמי קב"ה, כיומא דסליק שלמה לחכמתא, ואמר שיר השירים. י כדין נהירו אנפוי דמטרוניתא, כ ואתי מלכא למשרי מדוריה עמה. הה"ד, ט) ותרב חכמת שלמה וגו'. מאי ותרב. דסלקא שפירו דמטרוניתא, ואתרביאת בדרגהא על כל שאר דרגין, בגין דמלכא שוי מדוריה בה. וכל כך למה. בגין דאפיקת ברא חכימא דא ז לעלמא. שכו) וכד אפיקת ליה לשלמה, לכל ישראל אפיקת, וכלהו הוו בדרגין עלאין זכאין ח כשלמה. נ דקב"ה חדי בהו, ואינון ביה. וכיומא דשכלל שלמה ביתא לתתא, אתקינת מטרוניתא ביתא למלכא. ושוו מדוריהון כחדא, ונהירו אנפיהא בחזרה שלימו. כדין אשתכח חדוותא לכלא, לעילא ותתא. וכל כך למה. בגין דכתיב, משא אשר יסרתו אמו, דדברת ליה לרעותא דמלכא.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

ח (משלי לא) ויחי רנט צ"ה. ט) (שם י) ב"א קמו צ"א. י) (ישעיה ג) ב"א קמה צ"א. כ) (מ"א ה) חיי שרה פג צ"א.
ה מוסיף אמו אמו ודאי. ו ל"ג תוגת. ז מוסיף אב כלל. ח אמו ולא אביו ול"ג תוגת אמו ודאי דא כ"י. ט מוסיף אמכם, אמכם דא כ"י. י ונהר ול"ג כדן נהירו. כ ואתיא. ז למלכא. ח בשלמא. נ וקב"ה.

מאמר

הסולם

אשר יסרתו אמו

אז האירו פניה של המלכה, והמלך בא להשרות משכנו עמה. ז"ש, ותרב חכמת שלמה וגו'. מהו ותרב. היינו שעלה היופי של המלכה, ונתגדלה במדרגותיה על כל שאר המדרגות שהיו לה באיזה זמן. משום שהמלך שם משכנו בה. וכל כך למה, משום שהוציאה בן חכם הזה לעולם.

שכו) וכד אפיקת ליה וכו': וכשהוציאה את שלמה, דהיינו שהשפינה לו חכמתה, הוציאה לכל ישראל, וכולם היו זוכים במדרגות עליונות כמו שלמה, שהקב"ה היה שמח בהם, והם בו. וביום ששכלל שלמה הבית המקדש למטה, התקינה המלכה בית אל המלך, ושמו 'משכנך יחד, והאירו פניה בשמחה שלמה. אז נמצאת שמחה לכל, למעלה ולמטה. וכל כך למה. הוא, משום שכתוב, משא אשר יסרתו אמו. שהנהיגה אותו לרצון המלך.

שכד) ורזא דמלה דכתיב וכו': וסוד הדבר, שכתוב, דברי למואל מלך משא אשר יסרתו אמו. אמו, זו היא בת שבע. שה"ס המלכות הנקראת בת שבע. ולמדנו, כתוב, משלי שלמה בן חכם ישמח אב וכן כסיל תוגת אמו. תוגת אמו ודאי. ראה מה כתוב, בן חכם ישמח אב, היינו בעוד שהבן הזה הולך בדרך הישר, והוא חכם, ישמח אב, זהו המלך הקדוש למעלה, דהיינו ז"א, כי כתוב, ישמח אב, סתם. ויורה על האב שלמעלה. ואם בן הזה נמצא בדרך כשלון, מה כתוב, וכן כסיל תוגת אמו. תוגת אמו ודאי, שזו היא כנסת ישראל, דהיינו המלכות. וסוד הדבר, שכתוב, ובפשעכם שלחה אמכם. שהיא המלכות.

שכה) ת"ח לא אשתכח וכו': בוא וראה, לא היתה נמצאת שמחה לפני הקב"ה כאותו יום שעלה שלמה לחכמה, ואמר שיר השירים.

שכז) וכד האי ט בר כמה ע דאמינא, לא אתדבר לרעותיה דמלכא. כדין היא ערייתא דכלא, ערייתא דכל סטרין דהא מלכא פריש ממטרוניתא, ומטרוניתא אתרחקת מהיכליה, ובג"כ ערייתא היא דכלא. פ וכי לא ערייתא הוא, מלכא בלא מטרוניתא, ומטרוניתא בלא מלכא. וע"ד כתיב, ערות אביך וערות אמך לא תגלה אמך היא. צ אמך היא ודאי, ושריא עמך, בגיני כך לא תגלה ערותה.

שכח) ר"ש אקיש ידוי ובכה, ואמר ווי אי אימא וגלינא רזא, ווי אי לא אימא, דייבדון חברייא מלה. (ג) אהה יי' אלהים כלה אתה עושה את שארית ישראל. מאי אהה. ומאי כלה אתה עושה. אלא ק רזא דמלה, בזמנא דה' ד תתאה ש אתתרכת מהיכלא דמלכא, ה' אחרא עלאה בגינה מנעת ת ברכתא. א וכדין כתיב, ב אהה כלה אתה עושה. ג בגין דכד ד איהי אתמנעת מברכאן, ה' אחרא מנעת לון מכלא. מאי טעמא. בגין דברכאן לא משתכחי, אלא באתר דשריין דכר ונוקבא.

שכט) ועל דא כתיב, (ח) יי' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו שאג ישאג על נוהו ה על נוהו ממש. דא מטרוניתא, ודא הוא ודאי. ומאי אומר. אוי שהחרבתי את ביתי וכו'. ביתי זווגא דמטרוניתא. ודא הוא ודאי, ערות אביך

חלוסי גרסאות

מסורת הזהר

(ג) (יחזקאל יא). (ח) (ירמיה כה) ויקהל ז צ"ע. ט בר נש. ע דאצטריך. פ וכלא. צ ל"ג אמך היא. ק ל"ג רזא דמלה. ר ל"ג תתאה. ש מתתרכא. ת ל"ג ברכתא. א מוסיף וכדין אתתרכת. ב ל"ג אהה. ג בגיני כך. ד האי ה' ה ל"ג על

שאג ישאג על נוהו

הסולם

מאמר

בשבילה, ואז כתוב אהה כלה אתה עושה, כי הפגם מגיע בב' ההין דהוי"ה בבינה ומלכות, כי כשה' תחתונה נמנעת מלקבל ברכות ה' האחרת העליונה מונעת הברכות מכל, שאינה משפעת גם לז"א. מהו הטעם. הוא משום שהברכות אינן נמצאות אלא במקום ששורים דכר ונוקבא. וכיון שהמלכות נגרשת מז"א, אין ברכות גם בז"א, להיותו בלי נוקבא.

שכז) וכד האי בר וכו': וכשבן הוה, כמו שאמרתי, אינו מתנהג לרצון המלך, או היא ערוה לכל, שגורם שיתגלו דינים במלכות שה"ס גילוי ערוה, ערוה לכל הצדדים, הן לימין והן לשמאל, כי המלך נפרד מן המלכה, והמלכה בתרחקה מהיכלו, וע"כ היא ערות כל. וכי אין זה ערוה אם המלך הוא בלי המלכה, והמלכה בלי המלך. וע"כ כתוב, ערות אביך וערות אמך לא תגלה אמך היא. אמך היא ודאי, דהיינו המלכות, ושוכנת עמך, משום זה, לא תגלה ערותה.

שכט) ועל דא כתיב וכו': וע"כ כתוב, ה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו שאג ישאג על נוהו. על נוהו ממש, שהיא המלכה, שאיננה, וזהו ששואג ודאי. ומהו אומר. היינו, אוי שהחרבתי את ביתי וכו' (כמ"ש ברכות ג.) ביתי, פירושו זווג המלכה. וזה הוא ודאי ערות אביך וערות אמך לא תגלה. כי מכל הצדדים היא ערוה. דהיינו פגם. כי כשנפרדה המלכות שהיא אמך בעון התחתונים, מסתלקים האורות גם מז"א, ונמצא גם ז"א, שהוא אביך, נפגם. ואז לבשו שמים קדרות ושק הושם כסותם. דהיינו

שכח) ר"ש אקיש ידוי וכו': ר"ש הכה ידיו זו אל זו, ובכה. ואמר, אוי אם אומר ואגלה סוד, אוי אם לא אומר, ויאבדו החברים דבר זה. אהה ה' אלקים כלה אתה עושה את שארית ישראל. מהו אהה. ומהו כלה אתה עושה. ומשיב, אלא סוד הרב, בומן שה' תחתונה, דהויה, שהיא המלכות, נגרשת מהיכל המלך, ה' אחרת עליונה, דהויה, שהיא בינה, מונעת הברכות (דפו"י דף ע"ד ע"ב)

וערות אמך לא תגלה. דהא מכל סטרין ערייתא הוא. וכדין, (לבשו שמים קדרות ושק הושם כסותם ו דהא אתר אחסנת ברכאן דמבויעין דנחלין דהווי נגידין ושקיין כדקא חזו, ז אתמנעו.

של) תנינו, כד אתפרש מלכא ממטרוניתא, וברכאן לא משתכחו, כדין אקרי ח ו"י. מ"ט ט ו"י. דתניא, רישא דיסוד י', דהא יסוד ו' ועירא הוא, וקב"ה ו' רברבא עלאה. וע"ד כתיב ו"ו תרין ווין כחדא, ורישא דהאי יסוד י' הוא. וכד אתרחקת מטרוניתא ממלכא, וברכאן אתמנעו - ממלכא, וזווגא לא אשתכח ברישא דיסוד, נטיל ו' עלאה להאי רישא דיסוד דהוא י', ונגיד ליה לגביה, כדין הוא כ ו"י, ו"י לכלא, לעלאין ותתאין.

שלא) וע"ד תנינו, מיומא דאתחריב ירושלם, ברכאן לא אשתכחו בעלמא, ולית לך יום דלא אשתכח ביה לווטין, דהא ברכאן אתמנעו בכל יום. אמר ליה, ל או הכי, או"י או הו"י, מ מהו.

שלב) אמר ליה, כד מלה תליא בתשובה, ולא תייבין, כדין ה' עלאה נטיל לון, ואנגיד לואו וי', נ לגבה, *) בגין דלא תייבין, כדין אקרי הוי. ט הוי כד אסתלק מלכא לעילא לעילא, ע וצווחין בני נשא ולא פ אשגח בהו. צ וההוא עלאה ק אהיה טמירא, סליק לו', וי' לגביה, בגין דלא ר אתקביל צלותיה, כדין

חלוסי גרסאות

מסורת הזהר

ו ל"ג דהא. ז ל"ג אתמנעו. וו ו"ה: וי'. ט ל"ג ו"י:
וי. י מלכא. כ וי' וי' לעילא דכלא דעלאין ותתאין.
ל אי. מ מוסיף מהו ו"ה: או ו"ה. נ לגביה. ס אוי. ע בגין דצווחין. פ ישגח. צ ואהיה. ק ל"ג אהיה. ר אתקבילו.

(י) (ישעיה נ) וישב כב צנ.

שאג ישאג על נהו

הסולם

מאמר

של) וע"ד תנינו וכר: וע"כ למדנא, מיום שנחרב בית המקדש ברכות אינן נמצאות בעולם, ואין לך יום שלא נמצאות בו קללות, כי הברכות הצריכות לבא בכל יום נמנעות, ונעשות קללות. אמר לו, אם כן, אם כחוב, או"י או הו"י, ולא ו"י מהו פירושם.

דהיינו ז"א שנקרא שמים. כי מקום נחלת הברכות של מבויעי הנחלים, שהם בבינה, שהיו נחלים ומשקים ז"א כראוי, נמנעו ונסחלקו.

של) תנינו כד אתפרש וכר: למדנא, כשנפרד המלך מן המלכה, וברכות אינן נמצאות, או נקרא ז"א, וי. שפירושו אוי לי. מהו הטעם שנקרא וי. הוא, כי למדנא הראש של היסוד הוא י' כי היסוד עצמו הוא ו' קטנה, והקב"ה, דהיינו ז"א, הוא ו' גדולה עליונה. וע"כ כתוב וו ב' ווין יחד, שמורים על ז"א ויסוד. ראש של יסוד הזה הוא י'. וכשהמלכה מתרחקת מן המלך, והברכות נמנעות מן המלך, שהוא ז"א, חווג אינו נמצא בראש היסוד, אז לוקח ו' העליונה, שהיא ז"א, לראש הזה של היסוד, שהוא י', ומושכו אצלו, אז נעשה הצירוף וי, דהיינו וי לכל, לעליונים ותחתונים. שכיון שהתחתונים אינם מקבלים אין נותנים לעליונים להשפיע להם, כנ"ל.

468 (דסו"י דף ע"ד ע"ב °) דף ע"ה ע"א)

שלב) אמר ליה כד וכר: אל, כשהדבר תלוי בתשובה, ואינם שבים או לוקח אותם ה' עלאה דהויה, שהיא בינה, ומושך את הו' והי' אליה, משום שאינם שבים, ונעשה הצירוף הו"י, אז נקרא הוי. דהיינו הוי כשנסתלק המלך, שהוא ז"א, למעלה למעלה, לבינה. ובני אדם צועקים ואינו משגיח בהם. ולפעמים עליונה ההיא השם אהיה הנסתר, שהוא כתר, מעלה את הו' שהוא ז"א, ואת הי' שהוא ראש היסוד, אליו, כי לא נתקבלה תפלתו, ונעשה הצירוף, אוי, אז נקרא אוי, כי א', שהוא אהיה, העלה

אקרי אוי, ש דהא א' ת סליק לגביה א דו' וי'. וכדין תשובה לא אשתכת. וע"ד אסתלק מאלין אתוון ה', דהא בתשובה לא תלייא. (שלג) ודאי כד אסגיאו חובי עלמא טפי, ותשובה הוה תליא בקדמיתא, ולא בעו, כדין אסתלק ה', וא' סליק לו' יו"ד לגביה. ואקרי אוי. וכד חריב בי מקדשא, ותשובה ב אסתלקת, כדין צווחו ואמרו, (ט) אוי לנו כי פנה היום. מאי כי פנה היום. דא הוא יומא עלאה, דאקרי תשובה, ג דאסתלק ואתעבר, ולא שכית. ההוא יומא דאשתמודע, לפשטא ימינא לקבלא חייבין, והא אתפני מכלא, ולא אשתכת, ועל דא אמרו אוי, ולא הוי. כי ינטו צללי ערב, דהא ד אתייהיב רשו לרברבי ממנו דשאר עמין, למשלט עליהו.

(שלד) תאנא. סליק ו' לעילא לעילא, והיכלא אתוקד, ועמא אתגלי, ומטרוניתא אתתרכת, וביתא אתחרבת. לבתר כד נחית וו' לאתריה, אשגח בביתיה והא אתחריב, בעי למטרוניתא, והא אתרחקת ואזלת. חמא להיכליה, והא אתוקד. בעא לעמא, והא אתגלי. חמא לברכאן ה דנחלין עמיקין דהוו נגדין, והא אתמנעו. כדין כתיב, (ט) ויקרא יי' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחה ולחגור שק. וכדין לבשו שמים קדרות.

(שלה) כדין ו' י' אתנגיד חד לקביל חד. וה' עלאה, נגיד מבועי לסטרא אחרא, וברכאן לא משתכחו. דהא דכר ונוקבא לא אשתכחו, ולא שריין כחדא.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(ט) (דמייה ו) חיי שרה עה צ"ג. (ט) (ישעיה כב) ש דהוא אלף סליק גביה לה' לו' ליי. ת אסתליק; א' אסתליק. א ו' ב מוסיף אסתלקת ולא מעליא. נח יח צ"ג.

ג ואסתלק. ד ארכינו רברבי. ה דעמיקין דנחליק. ו ו' ה'.

שאג ישאג על נוהו

הסולם

מאמר

העלה אליה ו' י'. ואו לא נמצא תשובה וע"כ נסתלקה ה' מאלו האותיות. כי כבר אינו תלוי בתשובה. שה"ס בינה הנקראת ה'.

(שלג) ודאי כד אסגיאו וכר: ודאי כשנתדכו ביותר עונות העולם, ובתחילה היתה התשובה תלויה, ולא רצו לשוב, אז נסתלקה ה', שהיא בינה שה"ס תשובה, והא' שהיא כתר, מעלה את הו' י' אליה, ונקרא אוי. וכשנחרב בית המקדש ונסתלקה התשובה אז זעקו ואמרו, אוי לנו כי פנה היום. מהו, כי פנה היום. זהו יום העליון, דהיינו בינה הנקראת תשובה, שנסתלק ונעבר ואינו נמצא. הוא היום ההוא, שנודע, שפושט ימינו לקבל דשעים. והוא פנה לו מכל ואינו נמצא. וע"כ אמרו אוי, ולא הוי. כי ינטו צללי ערב. היינו שניתנה רשות לשדים הממונים של שאר העמים לשלוט על ישראל.

(שלד) תאנא סליק ו' וכר: למדנו, הו', שהיא ז"א, עלתה למעלה למעלה, לכתור, שה"ס (דסויי דף ע"ה ע"א)

א' כנ"ל, וההיכל נשרף והעם הוגלה, והמלכה גורשה, והבית נחרב. אח"כ כשחזרה הו' למקומה, השגיח בבית והוא נחרב. בקש את המלכה, והיא נתרחקה והלכה. ראה את היכלה, והנה נשרף. בקש העם, והרי הגלו. ראה את הברכות של הנחלים העמוקים, מבינה, שהיו נמשכים, והנה נמנעו. אז כתוב, ויקרא ה' צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחה ולחגור שק. ואז, לבשו שמים, שהוא ז"א, קדרות.

(שלה) כדין ו' י' אתנגיד וכר: אז ו' י' נמשכו אחד כנגד אחד. שהי' שהיא ראש היסוד נמשכה אל הו', שהיא ז"א, ונפרדה מהמלכות. וה' העליונה דהויה, שהיא בינה, נזלת מברעים לסטרא אחרא, וברכות אינן נמצאות. משום שלא נמצאו דכר ונוקבא, שהם ז"א ומלכות, ואינם שורים יחד. אז שאג ישאג על נוהו, שהוא מלכות. בכה ר"ש ובכה ר' אלעזר. אמר ר' אלעזר, בכיה תקועה בלבי מצד זה, ושמחה בלבי

כדין (9) שאג ישאג על נוהו. בכה ר"ש, ובכה ר' אלעזר, אמר ר' אלעזר, בכייה תקיעא בלבאי מסטרא חדא, וחדוותא בלבאי מסטרא אחרא. דהא שמענא מלין, דלא שמענא עד השתא, זכאה חולקי.

שלו (3) ערות אשת אביך לא תגלה, מאן אשת אביך. אר"ש, הא תנינן, כל מלוי דאורייתא סתים וגליא, כמה דשמא קדישא סתים וגליא, אורייתא דהיא שמא קדישא, הכי נמי סתים וגליא. הכא כלא באתגלייא, ידיעא סתים כמה דאוקימנא.

שלו (2) והאי קרא הכי הוא, אשת אביך: תאנא, כל זמנא דמטרוניתא אשתכחת במלכא, וינקא לך, אקרי אמך. השתא דאתגליא עמך ואתרחקת מן מלכא, אשת אביך אתקרי. אנתו היא דמלכא קדישא לא אתפטרת בתרוכין מניה, אנתתיה היא ודאי. כמה דכתיב, (9) כה אמר יי' אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה. אלא ודאי אנתו היא דמלכא, אע"ג דאתגלייא.

שלח) וע"ד פקיד עלה תרי זמני, כד יתבא במלכא בזווגא חד, ואתקרי אמך, דכתיב ערות אמך לא תגלה, לא תעביד דיתרחקון דא מן דא, ותשתלת על חובך, כמה דכתיב (7) ובפשעכם שלחה אמכם. וחד, כד היא בגלותא עמך, ואתגלייא מהיכלא דמלכא, ואתקרי אנתו דמלכא. אע"ג דאתרחקת מניה, לא תעביד בגין דתעדי מבינך, וישלטון בר שנאך, ולא תסתמר עלך בגלותא. הה"ד ערות אשת אביך לא תגלה. מאי טעמא. בגין כי ערות אביך הוא. אע"ג

חלופי גרסאות

ז ל"ג ר' אלעזר.

(9) (ישעיה ג) ב"א קמח צ"א. (7) (שם) לעיל אות שלו צ"ק.

מסורת הזהר

(9) (ירמיה כה) לעיל אות שכט צ"מ. (3) ב"א רכח צ"א.

מאמר

הסולם

ערות אמך לא תגלה

כי היא אשת המלך הקדוש, שהוא ז"א, שלא נפטרה ממני בספר כריתות, אשתו היא ודאי. כמו שכתוב, כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה. אלא ודאי, שהיא אשת המלך אע"פ שהגלתה.

שלח) ועל דא פקיד וכו': ועל כן צוה עליה ב' פעמים, אחר, כשיושבת עם המלך בזווג אחר ונקראת אמך, שכתוב, ערות אמך לא תגלה, שפירושו, לא תעשה שיתרחקו זה מזה ותהיה משולחת בסבת עונך, כמו שכתוב, ובפשעכם שלחה אמכם. ואחד, כשהיא בגלות עמך, והגלתה מהיכל המלך, שנקראת אז אשת המלך, ואע"פ שנתרחקה מן המלך, לא תעשה שתהיה סרה ממך, וישלטו עליך אויביך, ולא תשמור אותך בגלות. ז"ש, ערות אשת אביך לא תגלה. מהו הטעם. הוא משום, כי ערות אביך הוא. כי אע"פ שנתרחקה מן המלך,

השגחת

בלבי מצד אחר, כי שמעתי דברים שלא שמעתי עד עתה. אשרי חלקי.

שלו) ערות אשת אביך לא תגלה: שואל, מי היא אשת אביך. אמר ר' שמעון, הרי למדנו, כל דברי התורה סתומים וגלויים, כמו השם הקדוש שהוא סתום וגלוי, שכתוב הויה, ונקרא אדני, והתורה שהיא השם הקדוש, היא ג"כ סתומה ומגולה. וכאן, במקרא הזה, הכל בגלוי, דהיינו לפי פשוטו, שהכתוב מדבר באשת אביו. ויש בו ידיעה סתומה, כמו שהעמדנו.

שלו) והאי קרא הכי וכו': ומקרא זה כך הוא. אשת אביך. למדנו, כל זמן שהמלכה נמצאת עם המלך, ומניקה אותו, משפיע שלה, היא נקראת אמך. עתה, בגלות, שהגלתה עמך ונתרחקה מן המלך, היא נקראת אשת אביך,

(דפו"י דף ע"ה ע"א)

דאתרחקת מן מלכא, אשגחותא דמלכא בה תדירא, ובעיא לאסתמרא לקבלה יתיר, ולא תיחוב לגבה.

שלט) רבי שמעון פתח, (ט) כי יי' אלהיך מתהלך בקרב מחנך להצילך וגו'. כי יי' אלהיך: דא שכנתא, דאשתכחת בהו בישראל, וכ"ש ח בגלותא, לאגנא עלייהו תדירא מכל סטרין, ומכל שאר עמין, דלא ישיצון להו לישראל. (שמ) דתניא, לא יכלין * שנאיהון דישראל לאבאשא להו, עד דישראל מחלישין חילא דשכינתא מקמי רברבי ממנן דשאר עמין. כדין יכלין להון שנאיהון דישראל, ושלטין עלייהו, וגזרין עלייהו כמה גזירין בישין. וכד אינון תייבין לקבלה, היא מתברת חילא ותוקפא דכל אינון ממנן רברבין, ותברת חילא ותוקפא דשנאיהון דישראל, ואתפרעא להו מכלא.

שמא) ועל דא והיה מחניך קדוש, דבעי ב"נ דלא יסתאב בחובוי, ויעבר על פתגמי אורייתא. דאי ט עביד הכי, מסאבין ליה, כמה דכתיב ונטמתם במ. בלא א'. ותאנא, מאתן ותמניא וארבעין שייפין בגופא, וכלהו אסתאבו, כד איהו אסתאב. כלומר, כד בעי לאסתאבא. וע"ד, והיה מחניך קדוש. מאי מחניך, אלין אינון שייפי גופא. ולא יראה בך ערות דבר, מאי ערות כ דבר. ערייתא ל נוכראה ט להאי דבר רמו, כמה דאוקימנא. דאי הכי, ושב מאחרריך ודאי. ועל דא ערות אשת אביך לא תגלה. מ"ט. בגין דכתיב ערות אביך הוא, כמה דאוקימנא.

שמב) תאנא, על ג' מלין מתעכבין ישראל בגלותא. על דעבדין קלנא

חלופי גרסאות

ח ל"ג בגלותא. ט ל"ג עביד. י ל"ג כד; זכר. כ דכר. ל ל"ג נוכראה. מ דהאי; דהוי.

מסורת הזהר

(ט) (דברים כג) פקודי קו צ"ח.

ולא יראה בך ערות דבר

הסולם

מאמר

ישמא בעונותיה, ויעבוד על דברי תורה. שאם עושה כך, מטמאים אותו. כמו שכתוב, ונטמתם במ. בלי א'. שיורה על טומאה יתירה. ולמדנו, דמ"ח אברים יש בגוף וכולם נטמאים כשהוא נטמא. כלומר כשהוא רוצה להטמא, תיכף נטמא. וע"כ והיה מחניך קדוש. מהו מחניך. אלו הם אברי הגוף. ולא יראה בך ערות דבר. מהו ערות דבר. היינו רמו, שלא תגרום, עדוה זרה לדבר הזה, שהיא זרה למלכות הנקראת דבר. כמו שהעמדנו. שאם אתה עושה כן, ושב מאחרריך, ודאי. וע"כ אשת אביך לא תגלה. מהו הטעם. משום שכתוב, ערות אביך הוא. כמו שהעמדנו.

שמב) תאנא על ג' וכר: למדנו על ג' דברים מתעכבים ישראל בגלות, על שנוהגים בזיון בשכינה בגלות. ועל שמחזירים פניהם מן השכינה. דהיינו כמ"ש כי פנו אלי עורף ולא פנים. ועל שמטמאים עצמם לפני השכינה. ואינם

השגחת המלך נמצאת בה תמיד, וצריך לשמוד עצמו כנגדה ביותר, ולא לחטא לה.

שלט) רבי שמעון פתח וכר: ר"ש פתח, כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך להצילך וגו'. כי ה' אלקיך, זו היא השכינה הנמצאת בישראל, וכל שכן בגלות, להגן עליהם תמיד מכל הצרדים, ומכל שאר העמים שלא יכלו את ישראל.

שמ) דתניא לא יכלין וכר: שלמדנו, לא יכלו שונאיהם של ישראל להרע להם, עד שישאל החלישו כח השכינה לפני השרים הממונים של שאר העמים, אז יכלו להם שונאיהם של ישראל ושלטים עליהם, וגוזרים עליהם כמה גזרות רעות, וכשישראל שבים כנגדה בתשובה, השכינה משברת הכח והאומץ של אלו השרים הממונים, ומשברת הכח והאומץ של שונאי ישראל, ונפרעת מהם הכל.

שמא) וע"ד, והיה מחניך וגו': וע"כ, והיה מחניך קדוש. שהארם צריך לראות שלא

בשכינתא בגלותא. ומהדרי אנפיהו מן שכינתא. ועל דמסאבי גרמייהו קמי שכינתא. וכלהו אוקימנא במתניתא דילן.

שמג) רבי אבא, הוה אזיל לקפוטקיא, והוה עמיה רבי יוסי. עד דהוה אזלי, חמו חד בר נש, דהוה אתי, ורשימא חד באנפוי. א"ר אבא, נסטי מהאי אורחא, דהא אנפוי דדין אסהידו עליה, נ דעבר בערייתא דאורייתא, בגיני כך אתרשים באנפוי. א"ל רבי יוסי, אי האי רשימא הוה ליה כד הוה ינוקא, מאי ערייתא אשתכח ביה. א"ל, אנא חמינא באנפוי, דאסהידו בערייתא דאורייתא. שמד) קרא ליה רבי אבא, א"ל אימא מלה, האי רשימא דאנפך, מה הוא. אמר לון, במטותא מנייכו, לא תענשו יתיר להווא בר נש, דהא חובוי קא גרמו ליה. אמר רבי אבא מהו. אמר ליה, יומא חד הוינא אזיל בארחא אני ואחתי, א שרינא בחד אושפיזא, ורוינא חמרא, וכל ההוא ליליא אחידנא באחתי. בצפרא קמנא, ואושפיזאי קטט בחד גברא, עיילנא בינייהו, וקטרו לי דא מהאי גיסא, ודא מהאי גיסא, ורשימא דא הוה עייל לבי מוחא, ואשתזבנא על ידא דחד אסייא דאית בגוון.

שמה) אמר ליה, מאן הוא אסייא. אמר ליה, רבי שמלאי הוא. א"ל מאי אסוותא יהב לך. א"ל אסוותא דנפשא. ומהווא יומא אהדרנא בתשובה. ובכל יומא חזינא אנפאי בחד חיוו, ובכינא קמי קב"ה, דהוא רבון עלמין על ההוא חובה. ומאינון דמעין אסחינא אנפאי. אמר רבי אבא, אי לאו דאתמנע מנך

חלופי גרסאות

נ ל"ג דעבר.

דרך אמת ג) היינו שורים במלון אחד יחד והייתי שיכור ונתייחדתי עם אחותי והייתי מונה עמה כל הלילה למחר היה הבעה"ב מתקוטט עם איש אחד ונכנסתי ביניהם להפרידם ואחזו בי והכוני ופצעוני במוחי ואלמלא רופא אחד שרפאני הייתי מת, וזה הרופא היה התיח רבי שמלאי כנודע והוא תיקן לו תשובה היא הרפואה העקרית כמבואר והוריד דמעות בכל יום ומאותן דמעות היה רוחץ פניו בהם.

בר נש דרשימא חד באנפוי

הסולם

מאמר

רושם הזה. א"ר אבא מה הוא. א"ל יום אחד הייתי הולך בדרך אני ואחותי, והיינו שורים במלון אחד, והשתכרנו מיין, וכל אותו הלילה אחזתי באחותי, בבוקר קמתי, ובעל המלון היה לו מריבה עם אדם אחד, נכנסתי ביניהם, להפרידם זה מזה, וסדרו אותי דהיינו שהכו אותי, זה מצד זה, וזה מצד זה, ורושם הזה נכנס במוחי. ונצלת ע"י רופא אחד שיש ביננו. קטרו, פירשו תקנו סדרו. כמו, קטרין ליה גננא (ברכות טו). ומובא כאן, בלשון סגי נהור, כלומר, שהכו אותו קרוב למיתה.

שמג) אמר ליה מאן וכי: א"ל מי הוא הרופא. אמר ליה, ר' שמלאי הוא. א"ל אינו רפואה נתן לך. א"ל רפואת הנפש. ומיום ההוא חזרתי בתשובה. ובכל יום ראיתי פני במראה

דאינם חוששים שהשכינה עמהם בגלות. וכולם העמדנו במשנה שלנו.

שמג) רבי אבא הוה וכו': ר"א היה הולך לקפוטקיא, והיה עמו ר' יוסי. בעוד שהיו הולכים, ראו אדם אחד שהיה בא ורושם אחד בפניו. אמר ר' אבא, נטה מדרך הזה, כי הפנים שלזה מעידים עליו שעבר על עריות שבתורה, וע"כ נרשם זה בפניו. א"ל ר' יוסי אם היה בו רושם ההוא מעת שהיה ילד, איזה ערוה היתה נמצא אז עמו. אמר לו, אני רואה בפניו שמעידים שעבר על עריות שבתורה.

שמד) קרא ליה ר' אבא וכי: קרא אותו ר' אבא, אמר לו אמור הדבר, רושם הזה שבפניך מה הוא. אמר להם בבקשה מכם שלא תענשו יותר לאדם ההוא, כי עונותיו גרמו לו (דפו"י דף ע"ה ע"ב)

תשובה, אעברנא מאנפך ההוא רשימא. אבל קרינא עליך, (ת) וסר עונך וחטאתך תכופר. אמר ליה, ג' זמנין אימא. אמר ליה ג' זמנין, ואתעבר רשימא. (שמו) אמר ר' אבא, ודאי מארך הא ^ס בעא לאעברא מנך, דודאי בתשובה אשתכחת. אמר ליה, נדרנא מהאי יומא לאתעסקא באורייתא יממא וליליא. אמר ליה, מה שמך. אמר ליה אלעזר. אמר ליה ^ע אל עזר, ודאי שמא גרים, דאלהך סייעך, והוה בסעדך, שדריה רבי אבא וברכיה. (שמו) לזמנא אחרא, הוה רבי אבא אזיל לגבי ר"ש, עאל במאתיה, אשכחיה דהוה יתיב ודריש, (א) איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת. איש בער לא ידע וגו', כמה טפשין אינון בני עלמא, דלא משגיחין ולא ידעין ולא מסתכלין למנדע אורחוי דקב"ה, על מה קיימין בעלמא. מאן מעכב להו למנדע טפשותא דלהון. בגין דלא משתדלי באורייתא, דאילו הוּו משתדלי באורייתא ינדעון אורחוי דקב"ה.

שמח) וכסיל לא יבין את זאת, דלא מסתכל ולא ידע * (נימוסי דזאת בעלמא. ^פ דע"ג דדאין עלמא בדינוי ^צ וחמאן לדינוי דהאי זאת, דמטאן על בני נשא דאינון זכאין, ולא מטאן על רשיעיא חייבין, דעברין על פתגמי אורייתא, דכתיב ^ב בפרוח רשעים כמו עשב וגו'. דהאי עלמא ירתין ליה בכל סטרוי. ודינין לא מטון ^ק עלוי בהאי עלמא. ואלמלא דדוד מלכא אודעיה בסופיה דקרא, לא ידעינן, דכתיב להשמדם עדי עד, לשיצאה להון מההוא עלמא, ולמהוי עפרא

חלופי גרסאווה

מסורת הזהר

(ת) (ישעיה ו) ח"ג נו: קי. א) (תהלים צב) תרומה ^ט בעיא. ע ל"ג אל עזר. פ ל"ג דאע"ג. צ חמינא. קצא צ"פ. ב) (תהלים צב) משפטים קנב צ"ג. ק עלייהו.

בר נש דרשימא חד באנפוי

הסולם

מאמר

הם בני העולם שאינם משגיחים ואינם יודעים ואינם מסתכלים לרעת דרכיו של הקב"ה, על מה נמצאים בעולם. מי מעכב אותם להכיר בכסילות שלהם, הוא משום שאינם עוסקים בתורה, כי אלו היו עוסקים בתורה, היו יודעים דרכיו של הקב"ה. (שמח) וכסיל לא יבין את זאת: היינו שאינו מסתכל ואינו יודע מנהגי הזאת, שהיא המלכות הנקראת זאת, בעולם. שאע"פ שהקב"ה דן העולם בדינוי, ואנשים רואים דיניה של זאת זו, שבאים על בני אדם שהם צדיקים, ואינם באים על הרשעים החייבים העוברים על דברי תורה. שכתוב, בפרוח רשעים כמו עשב וגו', שיורשים העולם הזה מכל צדדיו ודינים אינם באים עליהם בעולם הזה. והאנשים אינם יודעים למה. ואם דוד המלך לא הודיע בסוף המקרא לא היינו יודעים, שכתוב, להשמדם עדי עד. שמשלם להם שכר מעשיהם הטובים בעולם הזה, כדי לכלותם מהעולם ההוא, ושיהיו שם

אחד בלי שינוי, ובכיתי לפני הקב"ה, שהוא רבון העולמים, על עון ההוא, ומדמעות האלו רחצתי פני. אמר ר' אבא, אם לא היתה נמנעת ממך תשובה, הייתי מעביר מפניך רושם ההוא. אבל קורא אני עליך, וסר עונך וחטאתך תכופר. א"ל, אמור זה ג' פעמים. א"ל ג' פעמים והרושם נעבר.

(שמו) א"ר אבא ודאי וכר: אר"א, ודאי רבונך רצה להעביר ממך הרושם, כי ודאי נמצאת בתשובה. אמר לו, אני נודר מיום זה ולהלאה, לעסוק בתורה יום ולילה. א"ל מה שמך. א"ל אלעזר. א"ל אל עזר, ודאי שהשם גורם, שאלקיך עזר אותך והיה עמך. שלחו ר' אבא וברכו.

(שמו) לזמנא אחרא הוה וכר: פעם אחרת היה הולך ר' אבא לר"ש, נכנס בעירו, מצאו לאותו האיש שהיה בו הרושם, שהיה יושב ודורש, איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת. איש בער לא ידע וגו', כמה כסילים

תחות רגליהון דצדיקייא, דכתיב (ג) ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם.

שמט) תו פתח ואמר, (ד) ויקם בי כחשי בפני יענה. במאי קא מיירי. אלא, זכאה חולקיה דב"נ דאשתדל באורייתא, למנדע ר אורחוי דקב"ה. דכל מאן דאשתדל באורייתא, כאלו אשתדל בשמיה ממש. מה שמיה דקב"ה עביד נימוסין. אוף אורייתא הכי נמי. ת"ח, האי מאן דעבר על פתגמי אורייתא. אורייתא סלקא ונחתא ועבדא ביה בב"נ רשימין באנפוי, בגין דיסתכלון ביה עלאי ותתאי, וכלהו ש אושדן לווטין על רישיה.

שנ) ותאנא, כל אינון עיני יי', דאזלין ושאטין בעלמא למנדע אורחוי דבני נשא, כלהון זקפין עיינין, ומסתכלין באנפוי דהווא ב"נ, וחמאן להו, וכלהו פתחין עליה ווי ווי. ה ווי ליה בהאי עלמא, א ווי ליה בעלמא דאתי. אסתלקו מסוחרניה דפלניא, דהא סהדותא באנפוי, ורוחא דמסאבא שריא עלוי, וכל אינון יומין דאשתכח רשימו באנפוי לסהדותא, אי אוליד בר, אשליף ליה רוחא מסטרא דמסאבא. ואלין אינון חייבי דרא, תקיפי אנפין, דמאריהון שביק להון ב בהאי עלמא, לשיצאה להו בעלמא דאתי.

שנא) ג תנינו, האי צדיקא זכאה דאשתדל באורייתא יממא וליליא, קב"ה משיך עליה חד חוטא דחסד, ואתרשים ליה באנפוי, ומההוא רשימא דחלי עלאי ותתאי. הכי נמי מאן דעבר על פתגמי אורייתא, משכאן עליה רוחא דמסאבא, ואתרשים ליה באנפוי, ומניה ערקין עלאי ותתאי. וכלא מכרוזי ד עליה,

מסורת הזהר

חלוסי גרסאות

(ג) (מלאכי ג) ב"ב רכח צ"ג ד) (איוב טז).

ר אורייתא ואורחוי. ש אשדן. ת ל"ג ווי. א מוסיף ווי ווי. ב ל"ג בהאי עלמא. ג ותנינו. ד ל"ג עליה.

מאמר

הסולם

בר נש דרשימא חד באנפוי

כולם נושאים עיניהם ומסתכלים בפניו של אדם ההוא ורואים אותו, וכולם פותחים עליו אוי אוי, אוי לו בעולם הזה ואוי לו בעולם הבא, העלו מסביב לפלתי, כי העדות בפניו, שרוח הטומאה שורה עליו. וז"ש בפניו יענה, שהכחש מעיד בפניו. וכל אלו הימים, שהרושם נמצא בפניו לעדות, אם מוליד בן הוא מושך לו רוח מצד הטומאה. ואלו הם רשעי הדור עזי הפנים, שאדונם עוזב אותם בעולם הזה כדי לכלותם בעולם הבא.

שנא) תנינו האי צדיקא וכר': למדנו, צדיק זכאי ההוא העוסק בתורה יום ולילה, הקב"ה מושך עליו חוט אחד של חסד, ונרשם לו בפניו, ומאותו הרושם יראים העליונים והתחתונים, אף כך, מי שעובר על דברי תורה, מושכים עליו רוח הטומאה ונרשם לו בפניו, שממנו בורחים העליונים ותחתונים, והכל מכריזים

עפר תחת רגלי הצדיקים, שכתוב, ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם.

שמט) תו פתח ואמר וכר': עוד פרא, ויקם בי כחשי בפני יענה. שואל, במה עוסק הכתוב. ומשיב, אלא אשרי חלקו של אדם העוסק בתורה לדעת דרכיו של הקב"ה, שכל מי שעוסק בתורה הוא כאלו עוסק בשמו ממש, מה שמו של הקב"ה עושה הנהגות בעולם אף התורה כן. בוא וראה, מי שעבר על דברי תורה, התורה עולה ויורדת ועושה רשימות בפניו של האדם, כדי שיסתכלו בו עליונים ותחתונים, וכולם שופכים קללות על ראשו. וז"ש, ויקם בי כחשי בפניו יענה, דהיינו הרשימות שהתורה עושה בפניו.

שנ) ותאנא כל אינון וכר': ולמדנו, כל אלו עיני ה', דהיינו מלאכי ההשגחה, ההולכות ומשוטטות בעולם לדעת דרכיו של בני אדם. (דפו"י דף ע"ז ע"א)

אסתלקו ה מסחרניה דפלניא, דעבר על פתגמי אורייתא, ועל פקודי דמאריה, ו ווי ליה, ווי לנפשיה. האי אשליף רוחא דמסאבא, ז דאשתכח עמיה, ואורית ליה לבריה, והאי הוא דקב"ה לית ח ליה ביה חולקא, ושביק ליה, לשיצאה ליה לעלמא דאתי.

שנב) אמר ליה ר' ס אבא, י שפיר קאמרת, מנא לך האי. אמר ליה הכי אוליפנא. ואוליפנא, דהאי ירותא בישא, אחסינון כלהו בנוי, אי לא יתובון, דהא לית מלה קיימא קמי תשובה. ואנא הכי אוליפנא, דאסוותא דא יהבו לי זמנא חדא, דהוינא רשים באנפאי, ויומא חד כ הוינא אזיל באורחא, ואערענא בחד זכאה, ועל ידוי אתעבר מנאי ההוא רשימא. אמר לי, מה שמך. א"ל אלעזר, ז וקרי עלי אלעזר אחרא. א"ל, בריך רחמנא, דחמינא לך, וזכינא למחמי לך בהאי. זכאה חולקך בעלמא דין ובעלמא דאתי, ח אנא הוא דאערענא לך.

שנג) אשתתח קמיה, נ אייתיה לביתיה, אתקין קמיה ס טרטיסאי דנהמא, ובשרא דעגלא תליתאה. בטר דאכלו, א"ל ההוא גברא, ר', אימא לי חד מלה, חדא תורתא סומקא אית לי, אימא דעגלא דבישרא דא דאכילנא, ויומא חד עד לא אתעברת ואולידת, אזילנא בתראה למרעא למדברא, ה) עד דדברנא לה אעבר קמאי חד גברא, א"ל, מה שמה דתורתא דא. אמינא, מן יומא ט דאתיילידת לא קרינא לה בשמא. א"ל, בת שבע אם שלמה אתקרי, אי תזכה לכפרה. ואנא בעוד דאהדרנא רישאי, לא חמינא ליה, וחייכנא מההוא מלה.

חלוסי גרסאות

ה מניה ול"ג מסחרניה דפלניא; מניה דההוא. ו ולית מאן דאשתכח ול"ג מן ווי עד דאשתכח. ז דישתכח. ח ל"ג ליה. ט ל"ג אבא. י מנא לך האי שפיר קאמרת. כ הוה אזילנא. ל וקרינא עליה. מ מוסקי א"ל אנא. נ אתייה. ס כ"ג הרמ"ק; ד) קורטיסאי; טרכוסא. ע דאולידת. פ דרך אמת ד) סלת חשוב ובשר עגלא תלתא. ה) בתוך כך שהנהיג הבהמה למרעהו.

מאמר

הסולם

בר נש דרשימא חד באנפוי

לראותך בזה. אשרי חלקך בעולם הזה ובעולם הבא. אני הוא שפגשתי אותך. שנג) אשתתח קמיה איותיה וכר: השתתח לפניו. אותו האיש אלעזר, הביאו לביתו, ועשה לפניו שלש סאים לחם, ועגל משולש. אחר שאכלו, אמר לו אותו האיש, רבי, אמור לי דבר אחד. פרה אדומה אחת היתה לי, אמו של העגל, שאנו אוכלים את בשרו, ויום אחד, מטרם שנתעברה והולידה, הלכתי אחריה למרעה אל המדבר, ובעוד שהנהגתי אותה, עבר לפני אדם אחד, אמר לי מה שמה של פרה זו. אמרתי, מיום שנולדה לא קראתי בשם. אמר לי, בת שבע אם שלמה נקראת, אם תזכה לכפרה על עונותיך. ואני, בעוד שהחזרתי ראשי, לא ראיתי אותו. וצחקתי מדבר ההוא. טרטיסאי פירושה שלש סאים, כי מורכבת מב' מלות, טרטי פירושה שלש. בלע"ז, פאי היינו סאים. והשתא

מכריזים עליו, העלו מסביב לפלוגי, שעבר על דברי תורה, ועל מצות אדונו. אוי לו אוי לנפשו. זה מושך רוח הטמאה הנמצא עמו, ומורישו לבנו. וזה הוא שהקב"ה אין לו חלק בו, ועוזב אותו לכלותו לעולם הבא.

שנב) אמר ליה ר' אבא וכר: א"ל ר"א, יפה אמרת. מאין לך זה. א"ל כך למדתי. ולמדתי שאותה ירושה הרעה, של רוח הטומאה, יורשים כל בניו, אם אינם חוזרים בתשובה, כי אין לך דבר העומד בפני תשובה. ואני כך למדתי, שרפואה זו, דהיינו תשובה, נתנו לי פעם אחת בעת שהייתי נרשם בפניו. ויום אחד הייתי הולך בדרך ופגשתי בזכאי אחד, ועל ידו נעבר ממני רושם ההוא. אמר לי מה שמך. אמרתי לו אלעזר. וקרא עלי אלעזר אחר. אמר לו ר' אבא, ברוך הרחמן שראיתי אותך, ותכיתי

שנד) והשתא דזכינא באורייתא, פ אתערנא על ההיא מלה, ומן יומא דאתפטר ר' שמלאי מהכא, לא הוה ב"נ דינהיר לן באורייתא כוותיה. ואנא דחילנא למימר מלה דאורייתא דלא אוליפנא. ומלה דא ז דאסתכלנא דמלה דחכמתא היא, ולא ידענא. א"ל, ודאי מלה דחכמתא היא, ורמיזא עלאה היא לעילא ולתתא.

שנה) אבל ת"ת, בת שבע אתקרי ממש ברזא דחכמתא. בג"כ כתיב ק בה כלא בשבע. ז' פרות. ז' שרפות. ז' הזאות. ז' כבוסים. ז' טמאים. ז' טהורים. ז' כהנים. ומשה ואהרן בחושבנא דהא כתיב, וידבר יי' אל משה ואהרן וגו'.

ושפיר קאמר ההוא גברא, דאמר בת שבע, וכלא רזא דחכמתא היא. שנו) א"ל, בריך רחמנא דשמענא מלה ר דא. בריך הוא דהא אקדים ו לי שלם בקדמיתא, למזכי להאי. דכתיב ה) שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר יי'. אנא כד הוינא רחוק, קב"ה אקדים לי שלם, למהוי קרוב. קרא עליה ר' אבא, ו אתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום.

שנוז) ז ערות אחות אביך לא תגלה. רבי חייא פתח, ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו וראה את ערותה וגו'. תמן תנינן, מאה ה ותלתין

חלוסי גרסאות

מסורת הזהר

ה) (ישעיה נז) הקסה"ז עב צ"א. ו) (ש"א כה) וישלח פ אצטערנא. צ אסתכלנא. ק מוסיף בה בבת שבע. לה צ"ו. ז) ח"ג ע"ז: ר ל"ג דא. ש ליה שלום. ת ועשרין.

בת שבע

הסולם

מאמר

כתוב בפרשת פרה אדומה ז' פרות ז' שרפות וכר לרמוז על ז' ספירות שלה. ואין להקשות הרי רק ז' פעמים טהור ח' כהנים נמצאים בפרשה, וכן ז"פ טמא. משא"כ השאר, אינו נמצא רק ה' פעמים בפרשה. והענין הוא כי בספירות העליונות מספר ה' ומספר שבע שוים. כי בז' ספירות אין יותר מה' ספירות חג"ת נ"ה, וספירת היסוד אינה מוסיף כלום, להיותו רק כולל ה' ספירות חג"ת נ"ה, וכן המלכות היא כולל ב' של ה"ס חג"ת נ"ה. הרי שבז"ס אין יותר מה"ס, וכן בה"ס יש כל הז' ספירות. שנו) א"ל בריך רחמנא וכר: אמר לו, ברוך הרחמן ששמעתי דבר זה. ברוך הוא שהקדים לי שלום בתחילה כדי לזכות לזה. שכתוב, שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה'. אני כשהייתי רחוק הקב"ה הקדים לי שלום, דהיינו שקרב אותי להיות קרוב. קרא עליו ר' אבא. אתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום.

שנוז) ערות אחות אביך לא תגלה וכר: ר' חייא פתח, ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו וראה את ערותה וגו'. שם למדנו. מאה ושלשים שנה פירש עצמו אדם מאשתו

שנד) והשתא דזכינא וכר: ועתה שזכיתי בתורה, נתעוררתי על דבר ההוא. ומיום שנפטר ר' שמלאי מכאן, לא היה אדם שיאיר לנו בתורה כמותו, ואני מפחד לומר דבר תורה שלא למדתי, ודבר זה שאמר לי הא"ש, הסתכלתי בו שהוא דבר חכמה. ואיני יודע. אמר לו, ודאי דבר חכמה הוא. והוא רמוז עליון למעלה ולמטה. שנה) אבל ת"ת"ח בת שבע וכר: אבל בוא וראה, היא הפרה האדומה נקראת ממש בת שבע, בסוד החכמה, שהיא המלכות הנקראת פרה מבחינת השמאל שבה, שהזכר שור והנקבה פרה. והיא אדומה, מחמת הגבורות. משום זה כתוב בה הכל בשבע, שבע פרות, שנזכר בפרשה ז' פעמים פרה. וכן שבן שרפות, ז' הזאות, ז' כבוסים, ז' טמאים, ז' טהורים ז' כהנים ומשה ואהרן בחשבון הז', שגם הם נקראים כהנים, כי כתוב בפרשה, וידבר ה' אל משה ואהרן וגו'. ויפה אמר אותו האיש, שאמר בת שבע. והכל הוא סוד החכמה.

פירוש. אותו אדם שראה אצלו פרה אדומה, רמוז לו על שורש פרה אדומה למעלה, שהוא המלכות, שקרא אותה בת שבע. מפני שהיא כלולה מז' ספירות חג"ת נה"מ. ומשום זה (דפו"י דף ע"ו ע"ה) 476

שנין, אתפרש אדם מאתתיה, ולא הוה אוליד. מדקטל קין להבל, לא בעא אדם לאזדווגא באתתיה. רבי יוסי אמר, ^(ו) משעתא דאתגזר עליה ועל כל עלמא מיתה, אמר, אמאי אנא אוליד לבעתותא. מיד אתפרש מאתתיה.

שנח) ותרין רוחין נוקבין, הוה אתיין ואזדווגן עמיה, ואולידו. ואינון דאולידו הוה מזיקין דעלמא, ואקרון נגעי בני אדם. ואלין סאטן לבני אדם, א ושריין ב בפתחא דביתא, ג ובביראי, ובבתי כסאי. וע"ד ב"ג, דאשתכח בפתחא דביתיה שמא קדישא שדי ד בכתרין עלאין, כלהו ערקאן ואתרחקו מניה, הה"ד ^(ח) ונגע לא יקרב באהלך. מאי ונגע לא יקרב. אלין נגעי בני אדם. שנט) ותאנא, בשעתא דנתת אדם בדיוקנא עלאה, בדיוקנא קדישא, וחמו ליה עלאי ותתאי, כלהו קריבו גביה, ואמלכוהו על האי עלמא. בתר דאתא חויא על חוה, ואטיל בה זוהמא, לבתר אולידת קין. מתמן ה נתייחסו כל דרין חייבין דעלמא. ומדורא דשדין ורוחין, מתמן אשתכחו, ומסטרוי. ובגיני כך כל רוחין ושדין, פלגותא אית בהו מבני נשא דלתתא, ופלגותא ממלאכי עלאי דלעילא. וכן כד אתיילידו מאדם אינון אחרנין, כלהו אשתכחו כהאי גוונא, פלגו מתתאי, ופלגו מעלאי.

שס) בתר דאתיילידו מאדם, ו אוליד מאינון רוחי בנתן, דדמין לשפירו דעלאי, ולשפירו דתתאי. וע"ד כתיב, ^(ט) ויראו בני האלהים את בנות האדם

חלופי גרסאות

א ל"ג ושריין. ב פתחא. ג לפתחא. ג ובביראי; ובביריה. ד וכתרין; ואתרשים בכתריו. ה נתחייבו. ו אהדדו ליה קצת מאינון רוחין דנפקו מתיאובתיה בחלמא.

מסורת הזהר

ח) (תהלים צא) בשלח ככג צ"ת. ט) (בראשית ו) ב"א קנס צ"ב.

דרך אמת ו) עיין כל זה המאמר בסוף פ' בראשית.

תרין רוחין נוקבין

הסולם

מאמר

אחר שבא הנחש על חוה, הטיל בה זוהמא, הולידה אחר כך את קין ומאוחתו הזוהמא של הנחש יצא קין. משם נתייחסו כל דורות רשעי העולם, והמדורים של שדים ורוחות נמצאים משם ומצדדיו. ומשום זה כל הרוחות והשדים שבעולם חצים יש בהם מבני אדם למטה, וחצים ממלאכי עליונים שלמעלה. כי הם נולדו חצים מזוהמת הנחש, ועמלאך סמאל היה רוכב עליו (כנ"ל ב"א אות תל"ו) וע"כ חצים ממלאכים. וחצים האחר הוא כבני אדם משום שנולדו מקין, שהיה אדם. וכן אלו שדים האחרים כשנולדו מאדם, ע"י ב' רוחות נוקבין הנ"ל, נמצאים כולם באותו אופן, שחצים מתחתונים וחצים מעליונים.

שס) בתר דאתיילידו מאדם וכי: אחר שנולדו השדים מאדם, הוליד בנות מאלו הרוחות שהיו דומות ליופי של העליונים ויופי של התחתונים. וע"כ כתוב, ויראו בני האלהים את בנות

מאשתו, ולא היה מוליד. מאחר שהרג קין את הבל, לא רצה אדם להזדווג באשתו. ר' יוסי אמר, משעה שנגזרה המיתה עליו ועל כל העולם, אמר למה אני מוליד לכליון, מיד נפרש מאשתו.

שנח) ותרין רוחין נוקבין וכי: ובי רוחות נקבות היו באות ומזדווגות עמו, והולידו. ואלו שהולידו, היו מזיקי עולם, ונקראים נגעי בני אדם. ואלו מעופפים לבני אדם, ושורים בפתח הבית ובבורות ובבתי כסא. וע"כ אדם, שבפתח ביתו נמצא השם הקדוש שדי, שבספירות עליונות, כל המזיקים בורחים ומתרחקים ממנו. ז"ש ונגע לא יקרב באהלך. מהו ונגע לא יקרב. הוא, נגעי בני אדם, הנזכרים. שנט) ותאנא בשעתא דנחית וכי:

ולמדנו, בשעה שירד אדם בצורה העליונה, בצורה הקדושה, וראו אותו עליונים ותחתונים, קרבו אליו כולם, והמליכוהו על העולם הזה.

כי טובות הנה וגו', וטען כלא בתרייהו. וחד ז דכורא אשתכת, דאתא לעלמא מרותיה דסטרא דקין, וקרין ליה תובל קין. וחדא נוקבא נפקת עמיה, והוּו בריין ח וטעאן בתראה, ואתקרי נעמ"ה. מינה נפקו רוחין ושדין אחרנין. ואינון תליין באוירא, ואודעין מלין לאינון אחרנין דשכיחין לתתא. (שסא) ודא תובל קין, אפיק זייני קטולא לעלמא. ודא נעמה אתרגישת בריגשהא, ואתדבקת בסטרהא. ועד כען היא קיימא, ומדורהא בין ריגשי ימא רבא, ונפקת וחייכת בבני נשא, ואתחממת מנייהו בחלמא, בההוא תיאובתא דב"נ, ואתדבקת ביה. תיאובתא נטלת ולא יתיר. ומההוא תיאובתא אתעברת, ואפיקת זינין אחרנין לעלמא.

שסב) ואלין ט בנין דאולידת מבני נשא, משתכחין לקבלי נוקבי בני נשא, ומתעברן מנייהו, ואולידן רוחין, וכלהו אזלין ללילית קדמיתא, והיא מגדלת לון. והיא נפקת לעלמא, ובעיא * רבייהא, וחמת ז רביי בני נשא, ואתדבקת בהו, לקטלא להו, ואלאשתאבא כ ברוחיהו דרביי בני נשא והיא אזלת בההוא ל רוחא, ואזדמנן תמן ג' רוחין קדישין, וטאסין קמה, ונטלין ההוא ח רוחא מנה, ומניחין ליה קמי קב"ה, ותמן ח מתאלפי קמיה.

שסג) בגיני כך אורייתא אזהרת להו לבני נשא, והתקדשתם והייתם קדושים ודאי. ט אי אשתכת ב"נ קדישא, לא מסתפי מינה, ע דכדין זמין קב"ה לאלין ג' מלאכין קדישין דאמרן, פ ונטרין ליה לההוא רבייא, והיא לא יכלא

חלופי גרסאות

ז ל"ג דכורא. ח טעאן. ט ל"ג בנין. י ולאסתאבא. כ בהדייהו. ל רבייא. מ רבייא. נ מתגלפי; מתחלפי. ח דאי. ע וכדין. פ ונטלין; ונטרין.

דרך אמת (ז) בנין קטנים.

הסולם

תריק רוחין נוקבין

שסב) ואלין בנין וכו': ואלו הבנים דהיינו השדים והרוחות, שהיא מולידה מבני אדם, נמצאים, נראים בחלום. כנגד הנקבות מבני אדם, ומתעברות מהם ומולידות רוחות. וכולם הולכים ללילית הראשונה, והיא מגדלת אותם. והיא יוצאת לעולם ומבקשת ילדים, ורואה ילדי בני אדם ומתדבקת בהם להרג אותם, ולהתדבק ברוחם של ילדי בני אדם, והיא הולכת עם הרוח ההוא. ומזדמנים שם ג' רוחות קדושים ומעופפים לפניה, ולוקחים ממנה רוח ההוא, ומניחים אותו לפני הקב"ה, ושם לומדים לפניו. (שסג) בגיני כך אורייתא וכו': משום זה, התודה מזהירה לבני אדם, והתקדשתם והייתם קדושים. ודאי. אם האדם הוא קדוש אינו מפחד ממנה, מלילית, כי אז מזמין הקב"ה אליו ג' מלאכים הקדושים שאמרנו, ושומרים אותו הילד, והיא אינה יכולה להזיק אותו. ז"ש, לא תאונה

מאמר

בנות האדם כי טובות הנה וגו'. והכל היו טועים אחריהן. וזכר אחד נמצא, שבא לעולם מן הרוח שמצד קין, וקראו אותו, תובל קין. ונקבה אחת יצאה עמו, והיו הבריות טועים אחריה, ונקראת נעמה, ממנה יצאו רוחות ושדים אחרים. והם תלויים באויר, ומודיעים דברים לאלו האחרים הנמצאים למטה, בעולם. (שסא) ודא תובל קין וכו': ותובל קין זה, הוציא כלי הריגה לעולם, שהיה לוטש כל חרש נחשת וברזל. ונעמה זו היתה מתדגשת ברגשיה, ונתדבקת בצד שלה. ועד עתה היא עומדת ושוכנת בין שאון הים הגדול, ויוצאת ומצחקת בבני אדם ומתחממת מהם בחלום באותה התשוקה של האדם, ומתדבקת בו. היא לוקחת חמנו התשוקה, ולא יותד. ומאותה התשוקה, היא מתעברת ומוציאה מינים שדים אחרים לעולם.

(דפו"י דף ע"ו ע"ה *) דף ע"ו ע"א

לאבאשא ליה, הה"ד י לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך. מאי טעמא לא תאונה אליך רעה. בגין כי מלאכיו יצוה לך, וכתוב כ כי בי חשק ואפלטוהו. (שסד) דאי ב"נ לא אשתכח ז קדישא, ואשליף רוחא מסטרא דמסאבא, כדין היא אתיא וחייכת ביה בההוא רביא. ואי קטילת ליה, ק אשתאבת בההוא רוחא, ולא תעדי מניה לעלמין. ואי תימא אינון אחרנין, דקטילת לון, ואודמנו קמה אינון תלתא קדישין, ונטלין מנה ההוא רוחא, הא לא בסטרא דמסאבא אשתכחו, אמאי שלטא לקטלא להו. אלא, האי ר כד ב"נ לא אתקדש, אבל לא אתכוון לאסתאבא ולא אסתאב, בגין כך יכלא לשלטאה בגופא, ולא ברוחא. (סה) וזמנין אשתכח דנפקת נעמה לעלמא, לאתחממא מבני נשא, ואשתכח ב"נ ש בקשרא דתיאובתא עמה, ואתער משנתיה, ואחיד באנתתיה, ושכיב. עמה, ורעותא דיליה בההוא תיאובתא דהוה ליה בחלמיה, כדין ההוא בר דאוליד, מסטרא דנעמה קא אתיא, דהא בתיאובתא דילה אשתכח האי, כד נפקא לילי"ת וחמאת ליה, ידעת מלה, והיא אתקטרת ביה, ומגדלת ליה ת כאינון אחרנין בנוי דנעמ"ה, ואשתכחת עמיה זמנין סגיאין, ולא קטלא ליה. (ססו) האי הוא ב"נ, דבכל סיהרא וסיהרא אתפגים, ולא אתיאשא מניה לעלמין, דהא בכל סיהרא וסיהרא כד אתחדשא בעלמא, לילי"ת נפקא, ופקדא על כלהו דהיא מגדלת, וחייכא בהו, וכדין ההוא ב"נ פגים בההוא זמנא, זכאין

מסורת הזהר
 (תהלים צא) לעיל אות שנה צ"ח. כ (שם) וישלח
 פה צ"א ז"ח מו ט"ד ש"נ תק"ח ק ט"ב של"ד קטז
 ט"ג של"א.
 חלופי גרסאות
 ז ל"ג קדישא. ק אסתאבת. ר ל"ג כד. ש בקשויה.
 ת לאינון; באינון.

הסולם

מאמר

תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך. מהו הטעם, אשר, לא תאונה אליך רעה, משום כי מלאכיו יצוה לך לשמרך. וכתוב, כי בי חשק ואפלטוהו. (שסד) דאי בר נש וכי: כי אם בן אדם אינו נמצא קדוש, ומרשך רוח מצד הטומאה, אז היא הלילית, באה ומצחקת עם אותו הילד. ואם הורגת אותו, היא מתרבת ברוח ההוא של הילד, ואינה סרה ממנו לעולם. ואם תאמר אלו האחרים, שלא נמשך להם רוח מצד הטומאה, שהורגת אותם ומזדמנים לפניה אלו שלשה הרוחות הקדושים, ולוקחים ממנו אותו הרוח (כנ"ל אות שס"ב) הרי לא נמצאו בצד הטומאה, ולמה שולטת להרוג אותם. ומשיב, אלא זה הוא כשאדם לא נתקדש, וע"כ הורגת אותם, אבל לא נתכוון להטמא ולא נטמא, משום זה יכלה לשלוט בגוף, להורגו, אבל לא ברוח. כי הרוח מובא לפני הקב"ה. (כנ"ל אות שס"ב).

זמנין אשתכח דנפקת נעמה: ולפעמים נמצא, שנעמה יוצאת לעולם להתחמם מבני אדם, ואדם נמצא בקשר התשוקה עמה, ומקיץ משנתו ומתאחד באשתו ושוכב עמה, והרצון שלו עודנו בתשוקה ההיא שהיתה לו בחלומה, אז אותו בן שמוליד בא מצד נעמה, כי זה נמצא בתשוקה שלה. וכשלילית יוצאת ורואה אותו, היא יודעת הדבר, שבא מצד נעמה, והיא נקשרת בו ומגדלת אותו כשאר האחרים בניה של נעמה (כנ"ל אות שס"ב) ונמצאת עמו ימים רבים ואינה הורגת אותו. להיותו חן הצד שלה.

(ססו) האי הוא ב"נ וכי: זה הוא אדם, שבכל חידוש לבנה ולבנה, נפגם, ואינה מתיאשת ממנו לעולם. כי כשמתחדשת כל לבנה ולבנה בעולם, דהיינו בראש חודש, יוצאת לילית ופוקדת כל הילדים שהיא מגדלת, ומצחקת בהם. ואז האיש ההוא פגום בעת ההיא. אשרי הם הצדיקים שמתקדשים

אינו צדיקיא, דמתקדשי בקדושה דמלכא, עלייהו כתיב (ז) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו וגו'.

שסז) מלין אלין גלי שלמה מלכא, בספרא דאשמדאי מלכא, ואשכחנא ביה אלף וארבע מאה א וחמש זיני מסאבותא, דמסתאבי בהו בני נשא. דגלי דא אשמדאי לשלמה מלכא.

שסח) ווי להו לבני נשא, דכלהו אטימין וסתימין עיינין, ולא ידעין, ולא שמעין, ולא משגיחין, היך קיימין בעלמא. והא עיטא ואסוותא קמייהו, ולא מסתכלין. דהא לא יכלין בני נשא לאשתזבא, אלא בעיטא דאורייתא. דכתיב, (ח) כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה אשר לא יהיה טהור דייקא, מקרה לילה דייקא, והא אוקימנא מלי, בעיטא דאורייתא קדישא. דהכי כתיב באורייתא קדישא, והתקדשתם והייתם קדושים כי אני יי' אלהיכם.

שסט) תאנא, בתר דאסתלקו קין והבל, אתהדר אדם לאנתתיה, ואתלבש ברוחא אחרא, ואוליד לשת. מכאן אתייחסו דרי דצדיקיא בעלמא. ואסגי קב"ה חסד בעלמא, ובכל חד אתיילידת נוקבא עמיה, לאתישבא עלמא כגוונא דלעילא. והא אוקמוה ב חברייא בסתימאה דמתניתין, דכתיב (ט) ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו וגו', חסד הוא. חסד הוא ודאי, ובתר דשארין חסד, גזעין ג ושרשין נפקין מתחות לעילא, ואתפרשן ענפין, וקריב אתרחק. כדין ענפא אסגי, ואתי לאתחברא בזווגא חד באילנא. האי בקדמיתא, ד האי

מסורת הנהר

חלוסי גרסאות

(ז) (ישעיה סו) ב"ב לה צ"א ז"ח יח ט"ב שי"ז
 (ח) (דברים כג) וידא לה צ"ב. (ו) (ויקרא כ) ח"ג ז:
 ת"ז תל"ד עז. תני' צ.

שת

הסולם

מאמר

כי אני ה' אלקיכם. שאז לא יאונה לו כל רע. (כנ"ל אות שס"ג).
 שסט) תאנא בתר דאסתלקו וכר': למדנו, אחר שנסתלקו קין והבל חזר אדם לאשתו ונתלבש ברוח אחר, הוליד את שת. מכאן נתיחסו דורות הצדיקים בעולם. הרבה הקב"ה חסד בעולם, ובכל אחד נולדה נקבה עמו לישוב העולם, כעין של מעלה. שז"א ומלכות היו אח ואחות, והרי העמידו החברים בסתם משנה, שעליהם כתוב, ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו וגו' חסד הוא. חסד הוא ודאי, כי אחר ששורה החסד, יצאו גזעים ורשעים מתחת, דהיינו מאחוריים, שלמעלה, ונפרשו הענפים, שהם ז"א ומלכות, ומה שהיה קרוב נרחק, דהיינו מה שז"א ומלכות היו מקודם לכן דבוקים אחורים באחורים נרחקו עתה ע"י החסד. כמו שנתבאר כל זה באורך לעיל (ויקרא אות ק' בהסולם ע"ש) אז נתגדלו הענפים, ז"א ומלכות, ובאו להתחבר בזוג

שמתקדשים בקדושת המלך. עליהם כתוב, והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו וגו'.
 שסז) מלין אלין גלי וכר': דברים אלו גילה שלמה המלך, בספרו של אשמדאי מלך השדים. ומצאתי בו אלף וארבע מאות וחמש מיני טומאה, שבני אדם נטמאים בהם. וזה גילה אשמדאי לשלמה המלך.
 שסח) ווי להו לבני נשא וכר': אוי להם לבני אדם שכולם אטומים וסתומי עינים ואינם יודעים ואינם שומעים ואינם משגיחים, איך נמצאים בעולם. והרי עצה ורפואה לפניהם ואינם מסתכלים. כי בני אדם אינם יכולים להנצל רק בעצה של התורה. שכתוב, כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה. אשר לא יהיה טהור הוא בריוק, דהיינו שנמשך לידו ברוח הטומאה כנ"ל. מקרה לילה, הוא בדיוק, דהיינו בעת שינה בחלומו. וכבר העמדנו הדברים בעצת התורה הקדושה, כי כך כתוב בתורה, והתקדשתם והייתם קדושים (דפ"י דף ע"ו ע"ב)

בסתימא דעלמא: בגין דכתיב (ו) אמרתי עולם חסד יבנה. אבל מכאן ולהלאה בני נשא דישתכחון ביה, ונכרתו לעיני בני עמם.

(שע) *תאנא ערות אחות אביך, כמה דאתגלייא בסתימא. כתיב, (ז) כי ישרים דרכי יי' וצדיקים ילכו בם וגו', זכאה חולקיהון דצדיקייא, דידיעי ארחוי דקב"ה, ואזלין בהו, ואשתמודען גבייהו. זכאה חולקיהון.

(שעא) תאנא, אתעברת ה"א עלאה ברחימותא וחביבותא דלא מתפרש מנה יו"ד לעלמין. ה אתעברת ואפיקת וא"ו, לבתר קאים קמה, וינקא ליה. ו דא וא"ו כד נפקא, בת זוגו ז נפקא עמיה. אתיא חסד אתער גביה, ופריש לון. ונפקו גזעין מתחות לעילא, ואתפשטו ענפין, ואסגיאן, ואתעבידת ה"א תתאה. ואתרביאת בענפיה לעילא לעילא, עד דאזדווגת באילנא עלאה, ואתחברו וא"ו עם ה"א, מאן גרים לון. חסד הוא. ה חסד הוא ודאי. ט דחבר לון כחדא.

(שעב) יו"ד עם ה"א עלאה. לא תליא חבורא דלהון בחסד, אלא במזלא תלייא חבורא דלהון, וחביבותא דלהון, דלא מתפרשן לעלמין. יו"ד אתקשר בה"א, וה"א אתקשר בוא"ו, וא"ו אתקשר בה"א, וה"א אתקשר בכלא. וכלא

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(ט) (תהלים פט) יתרו סה צ"פ. (ע) (הושע יד) משפטים ה ואתעברת. ז ודאין [; דייין] ביה עלמא. ז מוסיף וא"ו נפקא. ח ל"ג חסדו. עפ. ט דאתחבר.

ח צ"צ.

אתיא חסד — ופריש לון

הסולם

מאמר

ז"א שה"ם הו' שבתוך הה', ואחר כך, עמד לפניו, דהיינו, הו' שלאחור י"ה בשם הויה, וינקה אותו. וו' זו כשיצאה מן הבינה, בת זוגו, שהיא המלכות. היתה יוצאת עמה, ונמצא ששניהם הם אה ואחות בני הבינה, והם אז דבוקים אחורים באחורים, בא החסד ונתעורר אליו אל ז"א. הפריד אותם זה מזה, ויצאו הגזעים ממטה למעלה, ונתפשטו הענפים, שהם ז"א ומלכות, ונתגדלו ונעשית ה' תחתונה. ונתרבו בענפיה למעלה למעלה, עד, שהמלכות, נזדווגת באילן העליה, שהוא ז"א ונתחברה הו' שהיא ז"א עם הה' שהיא המלכות. כמ"ש כל זה לעיל (ויקרא אות ק) והם אותם הדברים שאמר לעיל (באות שס"ט) אלא שם אמר בקיצור, וכאן מרחיב הדברים. מי גרם לכל זה, חסד הוא. חסד, הוא ודאי שחבר אותם יחד. (כמ"ש שם).

(שעב) יו"ד עם ה"א וכו': י' עם ה' עליונה, שהם חכמה ובינה, החיבור שלהם אינו תלוי בחסד, כמו בוא"ו ומלכות, אלא החיבור שלהם והחביבות שלהם תלויים במזלא, שהוא דיקנא דא"א המיוחד חו"ב (כמ"ש בתלמוד ע"ט שיעור י"ג דף א' קט"ו אות ה' ע"ש) שאינם נפרדים לעולם. הו' נקשרת בה', וה' נקשרת בו'

בזוג אחד באילן (כמ"ש שם). זה היה בתחילה במצב הא' של המלכות, וזה היה בסתום של העולם, דהיינו רק במצב האחוריים הסתומים, שאז בלבד היו ז"א ומלכות אח ואחות, ושניהם בני הבינה אז, (כמ"ש שם) ומשום שכתוב אמרתי עולם חסד יבנה, שהחסד מפרידם זה מזה, והמלכות יורדת מתחת ז"א, ואינה עוד אחותו אלא מדרגה נמוכה ממנו. וע"כ, אבל מכאן ולהלאה, בני אדם שימצאו בו, שיקחו אחותם, ונכרתו לעיני בני עמם.

(שע) תאנא ערות אחות וגו': למדנו, ערות אחות אביך, פירושו כמו שנתגלה בסתום, דהיינו כמו שנתגלה במצב האחורים, שהמלכות היתה אז אחות ז"א, שהוא אביך. ושיעור הכתוב היא שלא יגלה ערות המלכות, ממצב האחורים, שהיתה אז אחות אביך, שהוא ז"א. כתוב, כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם וגו'. אשרי חלקם של צדיקים, שיודעים דרכי הקב"ה והולכים בהם, ונודעים אליהם, אשרי חלקם.

(שעא) תאנא אתעברת ה"א וכו': למדנו, נתעברה ה' העליונה שהיא בינה, באהבה ובחביבות, שהי', שהיא חכמה אינה נפרדת ממנה לעולם. היא נתעברה והוציאה ו', שהיא 481 (דפו"י דף ע"ו ע"א *) דף ע"ו ע"ב

חד קשורא הוא, וחד מלה. לא אתפרשו דא מן דא לעלמין. כביכול, מאן דגרים פרודא, כאלו חריב עלמא, ואקרי ערייתא דכלא.

שעג) ולזמנא דאתי, זמין קב"ה לאתבא שכינתא לאתרהא, ולאשתכחא כלא בזווגא חד. דכתיב (ג) ביום ההוא יהיה יי' אחד וגו'. ואי תימא השתא לאו הוא אחד. לא, דהא השתא חייבי עלמא גרמו, דלא אשתכח חד. דהא מטרוניתא אתרחקת מן מלכא, ולא משתכחי בזווגא. אימא עלאה אתרחקת מן מלכא ולא ינקא ליה.

שעד) בגין דמלכא בלא מטרוניתא, לא מתעטר בעטרוי כ דאמא, כמה בקדמיתא כד אתחבר במטרוניתא, דעטרא ליה, בכמה עטרין, בכמה זהירין בעטרין קדישין עלאין. דכתיב (ד) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו', דאזווג במטרוניתא, כדין עטרא ליה אימא עלאה כדקא יאות. והשתא דלא אשתכח מלכא במטרוניתא, כדין אימא עלאה נטלת ל עטראה ומנעת מניה מבועי דנחלין, ולא אשתכח בקשורא חד. כביכול לא אשתכח חד.

שעה) ובזמנא דתיתוב מטרוניתא לאתר ה היכלא, ומלכא יזווג עמה בזווגא נ חד. כדין, יתחבר כלא כחדא, בלא פרודא, ועל דא כתיב, ביום ההוא יהיה יי' אחד ושמו אחד. ביום ההוא: בזמנא דיתוב מטרוניתא ה להיכלא, כדין כלא אשתכח חד בלא פרודא. וכדין (ו) ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט וגו'.

שעו) דתניא, אמר ר' שמעון, לא תיעול מטרוניתא בחדוותא בהיכליה

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(ג) (זכריה יד) תרומה מח צ"ת. (ד) (שיר ג) וארא ב צ"ו. (ה) (עובדיה א) תולדות סט צ"ג. י כתיב. כ עמה. ל כתראה. מ היכלה. נ אחרא. ו ל"ג חד. ס להיכליה.

מאמר

הסולם

ה' אחד ושמו אחד

היתה מעטרת אותו בכמה עטרות, בכמה אורות, בעטרות הקדושות העליונות, שכתוב, צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו וגו'. כשנזווג במטרוניתא העטירה אותו אמא עלאה כראוי, ועתה שהמלך אינו נמצא עם המטרוניתא, אז אמא עלאה לוקחת עטרותיה, ומונעת ממנו מבועי הנחלים, ואינו נמצא בקשר אחד. וע"כ כביכול לא נמצא אחד. שעה) ובזמנא דתיתוב וכו': ובזמן שהמטרוניתא תשוב למקום ההיכל, והמלך יזווג עמה בזווג אחד, אז יתחבר הכל כאחד בלי פירוד. וע"כ כתוב, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ביום ההוא, היינו בזמן שתשוב המטרוניתא להיכל, אז ימצא הכל אחד בלא פירוד. ואז, ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו.

שעו) דתניא אר"ש וכו': שלמדנו אמר ר' שמעון, המטרוניתא לא תכנוס בשמחה בהיכלו

בו, והו' נקשדת בה' אחרונה. והה' נקשדת בכל, יה"ו. והכל קשר אחד הוא, ודבר אחד, אינם נפרדים זה מזה לעולם. כביכול, מי שגודם פירוד, הוא כאלו מתריב העולם. וזה נקרא ערות הכל.

שעג) ולזמנא דאתי זמין וכו': ולעתיד לבא, עתיד הקב"ה להחזיר השכינה למקומה שימצא הכל בזווג אחד. שכתוב, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד וגו'. ואם תאמר, עתה אין הוא אחד. לא, כי עתה דשעי העולם גודמים, שז"א ומלכות, לא נמצאו אחד, כי המלכה מתרחקת מן המלך, ואינם נמצאים בזווג. ואמא עלאה, שהיא בינה, מתרחקת מן המלך ואינה מניקה אותו.

שעד) בנין דמלכא בלא וכו': וע"כ הבינה אינה יונקת לז"א; משום שהמלך בלי המטרוניתא אינו מתעטר בעטרות של אמא, כמו בתחילה כשנתחבר במטרוניתא, שאמא (דפו"י דף ע"ז ע"ב)

עד דיתדון מלכותא דעשו, ותיסב מניה נוקמין דגרמא כל האי. לבתר תזדווג במלכא, ויהא חדו שלים, הה"ד, ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו בקדמיתא, ולבטר והיתה ליי' המלוכה. מאן מלוכה, דא מטרוניתא. הה"ד, והיתה ליי' המלוכה. ולבטר דיזדווגן כחדא, מה כתיב. והיה יי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יי' אחד ושמו אחד.

(שעז) (ד) ערות אחי אביך לא תגלה. תאני רבי יהודה, דא ישראל לתתא. ואחות אמך: דא ירושלם ׁ דלתתא. דכחובין אלין, יגלון ישראל ביני עממיא, ויתחריב ירושלם לתתא. וע"ד תנינן, רחימותא דקב"ה דקרא לישראל אחים, שנאמר (ו) למען אחי ורעי אדברה נא וגו'. ׁ

(שעח) א"ר יהודה, אי אחי למה רעי, ואי רעי למה אחי. אלא תאנא, ההוא מלה דלא אתעדי לעלמין, אקרי רע, כד"א רעך ורע אביך אל תעזוב. והאי רזא דמלה דאמר ר"ש, אימא עלאה, רעיא אקרי, בגין דלא ׁ אתעדי רחימותא דאבא מנה * לעלמין. ואימא תתאה כלה אקרי, ׁ ואקרי אחות, כמה דאוקימנא (n) אחות לנו קטנה.

(שעט) והיינו ׁ סתם מתניתא דילן, דכתיב הכא, ערות אחותך בת אביך או בת אמך, כיון דאמר בת אביך, מאי או בת אמך. אלא, אי מסטרא דאבא

מסורת הזהר

(ד) ב"א רכח צ"ג. (ו) (תהלים קכב) וישלח טו צ"א. ׁ לתתא. ׁ מוסיף ואוקימנא מלין ותמן] ; מלי תמן] בת בנה ובת בתה ; ואוקימנא מלין ואע"ג (ת) (שיר ח) יתרו עג צ"ג ז"ח פ ט"ג ש"ג. דאינון באתגליא ובאתכסיא (וכן] ; וכאן] בתריה) דהא] ; דא] עלמא אצטריך לון ואינון ישובא דעלמא כמה דכתיב] ; דאוקימנא] דעך ורע אביך] והאי רזא דמלה דאמר ר"ש. ׁ תעדי. ׁ ל"ג ואקרי. ׁ סתים.

אמא עלאה רעיא אמא תתאה כלא

הסולם

מאמר

(שעח) א"ר יהודה אי וכו': א"ר יהודה, אם אחי, למה כחוב רעי, ואם רעי, למה כתוב אחי ומשיב. אלא למדנו, הדבר ההוא שלא נפסק לעולם נקרא רעי. כש"א רעך ורע אביך אל תעזוב. וזהו סוד הדבר שאמר ר' שמעון, אמא עלאה שהיא בינה. נקראת רעיה, משום שאהבת אבא אינה נפסקת ממנה לעולם. ואמא תחתונה, דהיינו מלכות, נקראת כלה, ונקראת אחות. כמו שהעמדנו הכתוב, אחות לנו קטנה. שהיא מלכות.

(שעט) והיינו סתם מתניתא וכו': והיינו סתם משנה שלנו, כלומר עם הנזכר, שאו"א אינם נפרדים לעולם, יובנו דברי המשנה הנאמרים סתם. שכתוב כאן, ערות אחותך בת אביך או בת אמך. כיון שאמר בת אביך, מה, או בת אמך. פירושו, ששואל, כיון שאו"א אינם נפרדים לעולם, א"כ אם המלכות היא בת אביך, שהוא אבא עלאה, היא בהכרח גם בת אמך, שהיא

בהיכלו עד שתהיה נשפסת מלכותו של עשו, ותקח ממנה נקמות, על שגרמה לכל זה. ואח"כ תזדווג עם המלך ותהיה השמחה בשלמות. ז"ש ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו בתחילה, ואח"כ והיתה לה' המלוכה, מה היא מלוכה, זו היא המלוכה, ז"ש והיתה לה' המלוכה. ואחר שיזדווגו יחד מה כתוב, והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. (שעז) ערות אחי אביך לא תגלה:

תאני רבי יהודה, זהו ישראל למטה, שישראל הם אחי ז"ל, שהוא אביך. ואחות אמך, זו היא ירושלים של מטה, שהיא אחות המלכות שלמעלה, שהיא אמך, כי בעונות אלו יגלה ערות ישראל, דהיינו שיגלו ישראל בין העמים. ויגלה ערות ירושלים, דהיינו שתחבר ירושלים שלמטה. ועל זה למדנו אהבת הקב"ה, שקרא את ישראל אחים, שנאמר למען אחי ורעי אדברה נא וגו'. וע"כ אומר הכתוב עליהם ערות אחי אביך כנ"ל.

(דפו"י דף ע"ו ע"ב *) דף ע"ח ע"א

אשתכחת, חכמה אתקרי. ואי מסטרא דאימא, בינה אתקרי. ועכ"פ בין האי ובין האי, מאימא ואבא אשתכחת. דהא יו"ד לא ש אתעדי מן ה' לעלמין. ודא הוא רזא דמלה, מולדת בית : ת מסטרא דאבא. או מולדת חוץ : מסטרא דאימא. (שפ) רבי אבא אמר, (א) בחכמה יבנה בית, מאן הוא בית דאתבני בחכמה. הוי אימא דא נהר דנפיק מעדן, בגיני כך מולדת בית. או מולדת חוץ, כד נפקת מן ו', כמה דכתיב, (ב) עצם מעצמי ובשר מבשרי. וכתיב (ג) ויקח אחת מצלעותיו, ודא הוא מולדת חוץ, מאתר דזעיר אנפין אשתכח, כמה דאתמר.

(שפא) וע"ד א"ר יהודה, ישראל אחין אקרון לקב"ה, דלא אעדי רחימותא דלהון לעלמין. ירושלם דלתתא אחות אמך אתקרי, כמה דכתיב, (ד) ירושלם הבנויה כעיר שחוכרה לה יחדיו וגו'. (א) מאי שחוכרה לה יחדיו. בגין ב דאזדווג בה מלכא משית סטרין, בכל סטרי מלכא, בדרגא דצדיק, וכל כתרי מלכא כלילן ביה. והיינו שחוכרה לה יחדיו.

(שפב) רבי יצחק אמר, (ה) ששם עלו שבטים שבטי יה. מאן שבטים. אלין תריסר תחומין, דמתפרשן מההוא אילנא רבא ותקיף, ג דאחסין לון מסטרא דאבא ואימא. הה"ד שבטי יה, משפר סהדותא, דאסהיד ד ברא קדישא דכתיב

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(א) (משלי כד) ב"א רמא צ"ו. (ב) (בראשית ב) ב"א רח צ"ב. (ג) (שם) ב"א רלא צ"ז. (ד) (תהלים קכב) הקסה"ז יא צ"ב. (ה) (שם) ויצא צו צ"ה. ש תעדי. ת ל"ג מסטרא דאבא. א מה. ב דיוחוג. ג דאתחסנון. ול"ג לון. ד ביה ; מוסיף ביה ברא ; או"א בברא.

מאמר

הסולם

ישראל אחים לקב"ה

(שפא) וע"ד אמר ר' יהודה וכר' : וע"כ אמר ר"י (לעיל אות שע"א) ישראל נקראים אחים להקב"ה, שלא נפסקה אהבתם לעולם. ירושלים שלמטה נקראת אחות אמך (כנ"ל אות שע"ז) כמו שכתוב, ירושלים הבנויה כעיר שחוכרה לה יחדיו. וגו'. דהיינו שירושלים שלמטה, היא כעיר שחוכרה לה יחדיו, שהיא המלכות. מהו, שחוכרה לה יחדיו. הוא משום שנזדווג המלך מששה קצוות, שהוא ז"א, בכל צדדי המלך, במדרגת צדיק, שהוא יסוד, שכל ספירות המלך כלולות בו. והיינו שחוכרה לה יחדיו. דהיינו בכל הספירות דז"א.

(שפב) ר' יצחק אמר וכר' : ר"א, ששם עלו שבטים שבטי יה. מי הם שבטים, ומשיב, אלו הם י"ב גבולים, המפורשים מאלין ההוא הגדול והחזק, שהוא ז"א, שה"ס ד' ספירות חו"ג תו"מ, שבכל אחת ג' קוין, שה"ס י"ב גבולים. ומז"א הם נמשכים להמלכות, שנקראים בה בשם י"ב שבטים. שהוא ירש אותם מצד אבא ואמא. ז"ש, שבטי יה, דהיינו מטוב העדות שמעיד בן הקדוש, שכתוב, שבטי יה עדות לישראל, כי אלו י"ב גבולים ה"ס עדות, דהיינו הארת העדן שהוא חכמה, הם נהרות עמוקים הנחלים ונמשכים

שהיא אמא עלאה. כי זווגם אינו נפסק לעולם. ומשיב, אלא אם מצד אבא היא נמצאת, כלומר ששולט בה צד אבא, נקראת המלכות חכמה. ואם מצד אמא, דהיינו ששולט בה צד אמא, היא נקראת בינה. ועל כל פנים בין זה ובין זה, היא נמצאת מאבא ואמא ביחד. כי ה'י, שהיא אבא, אינה נפרדת מן ה'י, שהיא אמא, לעולם. וזה הוא סוד הדבר, מולדת בית, כשהיא מצד אבא. או מולדת חוץ, כשהיא מצד אמא. כי אמא נבחנת לחיצוניות אבא. וסוף הפסוק מפרש תחלתו.

(שפ) ר' אבא אמר וכר' : ר"א, בחכמה יבנה בית. מי הוא בית שנבנה בחכמה. הוי אומר, שזהו נהר היוצא מעדן, שהוא בינה. משום זה כתוב, מולדת בית, דהיינו המלכות שנולדה מן הבינה שהיא בית לחכמה. או מולדת חוץ, היינו כשהמלכות יוצאת מן ה'י שהיא ז"א, כמו שכתוב, שאדם, שהוא ז"א, אמר על חוה, שהיא המלכות, עצם מעצמי ובשר מבשרי. וכתוב, ויקח אחת מצלעותיו, הרי שהמלכות יוצאת מז"א, וזה הוא מולדת חוץ, ממקום שזעיר אנפין נמצא, שהוא נבחן לחיצון מאמא. כמו שלמדנו.

(דפו"י דף ע"ח ע"א)

שבטי יה עדות לישראל, ואינן נהרין עמיקין, דנגדין ואתמשכון מן יה. ה וכל כך למה. להודות לשם יי. ו כי שמה ישבו כסאות למשפט כסאות לבית דוד, לאחסנא מלכותא קדישא הוא ובנוי לדרי דרין, ודא היא שירתא דאמר דוד על מלכו עלאה קדישא.

שפג) רבי חזקיה אמר, כלא ברזא עלאה ז הוא, לאחזאה דמאן דפגים לתתא, פגים לעילא. ח ערות כלתך לא תגלה, דתנינן עונתן של ת"ח משבת לשבת. בגין דידעין רזא דמלה, ויכוונון לבא, וישתכח רעותהון שלים. ובנין דאולידו אקרון בנין דמלכא. ואי אלין פגימו מלה לתתא, כביכול פגמין אינון בכלה דלעילא, כדין כתיב ערות כלתך לא תגלה. דא בגין ט אינון דידעין אורחין דאורייתא. שאר עמא ההוא דאתגליא, כלתך ממש, ובחובא דא שכינתא אסתלקת מבינייהו.

שפד) תאנא, י אתגליף שמא קדישא בסטרין ידיעון, באתוון רשימין דעשרין ותריין כ י בא' א' בי' י' בב' ב' בי' י' בד' ד' בי' י' בה' י' בג' ה' בי'. ג' בי'. ב' בי'. כלהו מתגלפי ביו"ד יו"ד סליק לון.

חלופי גרסאות

ה וכלא למה. ו מוסיף בג"כ כ. ז הוה. ח ל"ג עדות כלתך לא תגלה. ט דאינון ידיעין. י אתפליג. כ י בא' א' בי' י' בב' ב' בי' י' בד' ד' בי' י' בה' ה' בג' ה' בי'. ו כי שמה ישבו כסאות למשפט כסאות לבית דוד. כדי להוריש המלכות הקדושה לו ולבניו לדורי דורות, וזו היא שירה שאמר דוד על המלכות הקדושה העליונה.

אתגליף שמא קדישא בסטרין ידיעון

הסולם

מאמר

רשומות של כ"ב אותיות. ה' בא', א' בי. י' בב', ב' בי'. י' בד', ד' בי'. י' בה', ה' בי'. וכן כולם נחקקים בי'. ה' מעלה אותם. שהיא מעלה כל כ"ב האותיות. פירוש. ה' רומזת לחכמה, והיא שורש לכל כ"ב אותיות, כי כשמתחילים לכתוב איזו אות, עושים בתחלתה נקודה, שהיא י', ואח"כ ממשיכים כתיבת האות. שהסו"ה כולם בחכמה עשית. וגם השם הקדוש הו"ה מתחיל בי', שהיא חכמה. ומפרש כאן, איך כ"ב אותיות נכללות בשם הקדוש הו"ה. ח"ש, אתגליף שמא קדישא וכו' באתוון רשימין דכ"ב. ואומר, שתחילה נכללת ה' דשם הו"ה בכל כ"ב האותיות, להיותה שורש להם כנ"ל, ח"ש, י' בא', שהי' מאירה לאות א'. וא' בי'. ואח"כ עולה הא' ונכללת בי' וכן כל האותיות, י' בב' וב' בי'. י' בג' וג' בי'. י' בד' וד' בי'. י' בה' וה' בי'. י' בו'. (כצ"ל ובדפוס, מעורבים צירופים האחרונים) וכן, כלהו מתגלפי בי'. שעדין נחקקים כל האותיות בי' שהי' מאירה להם, ואח"כ יוד סליק לון, שהם עולים להי' ונכללים בה. ונמצאת ה' של שם הו"ה כלולה מכל כ"ב אותיות.

ונמשכים מן י"ה. שהם אבא ואמא, והכל הוא להודות לשם ה'. ומשום זה, כי שמה ישבו כסאות למשפט כסאות לבית דוד. כדי להוריש המלכות הקדושה לו ולבניו לדורי דורות, וזו היא שירה שאמר דוד על המלכות הקדושה העליונה.

שפג) ר' חזקיה אמר וכו': רח"א, הכל הוא בסוד העליון, להראות שמי שפוגם למטה פוגם למעלה. ערות כלתך לא תגלה. שלמדנו עונתם של תלמידי חכמים משבת לשבת, משום שהם יודעים סוד הדבר, ויכווננו הלב ורצונם יהיה שלם. והבנים שמולידים נקראים בני המלך, ואם אלו פוגמים דבר למטה, כביכול הם פוגמים בכלה העליונה, שהיא המלכות. אז כתוב, ערות כלתך לא תגלה. הפירוש הזה הוא בשביל אלו היודעים דרכי התורה. לשאר העם, הפירוש הוא, אותו שבנגלה, דהיינו כלתך ממש, אשת בנו. ובעון הזה השכינה מסתלקת מביניהם. כלומר שרומז גם ללה העליונה המסתלקת מפגם הזה שלמטה.

שפד) תאנא אתגליף שמא וכו': למדנו השם הקדוש נחקק בבחינות ידועות, באותיות

שפה) ה"א כליל ביו"ד, מניה נפקת, כדין ז מעטרין לאבהן. אתפתחת
ה"א בנחלוי, ואעטר לרישא ז', דתמן שריין אבהן.

שפו) ו' כליל שית אתוון, וכלהו כליל יו"ד. יו"ד אתגליף בגלופוי,
וסליק לאתעטרא בתריסר אתוון אחרנין, מניה נפקו עשר אמירן בגלופוי,
וכלהו שבילין ם דאורחא עלאה, יקירא דכלא. כדין ה"א אחרא אתכלילת מן
כלהו, גליפא מסטרא ן מתיחא ם טמירא, לאולדא לתתא.

שפז) ם אתגליפו כלהו בארבעין ותרין אתוון, וכלהו ן פרישנא במתניתא
דידן, וכלהו סלקו ברישא דמלכא.

שפח) שבע ז שבתין שלימין, מתפרשין בשבעין אתוון. שבעין ותרין
אסתלקו, ק ואסתלקו באות ר ו', רשימן בפ' ויהי בשלח פרעה בקרא ם ויסע
ויבא ויט. כד נטלת שכינתא, וז' רשימין אתרשימו ביה, ת שבעין אסתלקו

חלופי גרסאות

ז מתעטרין. מ דאורחין דאורייתא. נ מתייחדא. ם תדירא. ן תמידא. ע אתפליגו ן פרישא. ז שמהן.
ק אסתלקו. ר יו"ד. ש ל"ג ויסע ויבא ויט. ת כ"ג הסולם; שבעה.

אתגליף שמא קדישא בסטרין ידיען

הסולם

מאמר

היקר מכל. שהם ל"ב שבילי החכמה, המתגלים
מיסוד דישוס"ת, הנקרא אר"ח (כנ"ל ב"א דף
רנ"א ד"ה נוחת) או נכללת ה' האחרת דהויה,
שהיא המלכות, מן כולם, דהיינו שמקבלת מכל
האורות הנ"ל, ונחקה מצד היתר הנעלם,
שהוא יסוד דז"א, להוליד למטה, דהיינו שתהיה
ראיה להולדת נשמות. מתיחא פירוש יתר.
כי על יתדות, מתרגם ירושלמי, מתחי (שמות
כ"ו י"ט).

שפז) אתגליפו כלהו בארבעין וכר:

נחקו כל האורות, שבי' שעל ה', שהיא ג"ר
דז"א, בארבעים ושנים אותיות. כי הכתר דז"א,
הוא ד' אותיות הויה, והחכמה דז"א היא עשר
אותיות דהויה במילואה, דהיינו יוד הא ואו הא,
והבינה דז"א, היא כ"ח אותיות דמילוי המילוי,
דהיינו, יוד ואו דלת, הא אלף, ואו אלף ואו,
הא אלף, שהם כ"ח אותיות. וביחד הם מ"ב
אותיות. וכלם בארנו במשנה שלנו. וכולם עולים
בראש המלך, דהיינו בג"ר דז"א כנ"ל.

שפח) שבע שבתין שלימין וכר: שבע
שבתות שלמות, דהיינו ו' ספירות המלכות
הנקראת שבת, כשהן בשלמות, מפורשים
בשבעים אותיות של השם ע"ב, שעיקרם הוא
ע', וב' הנוספים ה"ס עדים או סופרים (כנ"ל
בשלח אות קס"ג) ומפרש דבריו. ע"ב עלו,
והם עלו באות ו', שהוא ז"א, בחג"ת שלו,
שהם רשומים בפרשת ויהי בשלח פרעה,
בכתובים, ויסע, ויבא, ויט. (בשלח אות קע"ג)
וכשהשכינה מקבלת מז"א, ושבעה רשומות
נרשמו

שפה) ה"א כליל ביו"ד וכר: הה' של
שם הויה, שהיא בינה, היא כלולה ב' דהויה,
מבחינת התכללות כ"ב אותיות ב' כנ"ל. וממנה
היא יוצאת, כי הבינה נאצלת מן החכמה, אז
החכמה והבינה שהם י"ה דהויה מעטרים את
האבות, דהיינו חג"ת דז"א הנקראים אברהם
יצחק יעקב, ה"ה נפתחת בנחליה, דהיינו
בחמישים שערי בינה שבה, והיא מעטרת את
הראש של ה', דהיינו שמשפעת ג"ר. לז"א
שה"ס ו' דהויה, ששם שורים האבות, כלומר,
שהאבות שהם חג"ת, עולים ונעשים ראש, דהיינו
חב"ד, ע"י הארת נ' שערי בינה.

שפו) ו' כליל שית אתוון וכר: אחר
שביאר איך ה' דהויה, האצילה בכללות כ"ב
אותיות שבה, את ה' ו' דהויה, מבאר עתה איך
ה' האחרונה דהויה, שהיא המלכות נמשכת
מכללות כ"ב אותיות שבי' דהויה, ואומר, ו'
כוללת שש אותיות, דהיינו שהיא כלולה משש
אותיות, מן הא' עד הו', הקודמות לה. וכולן
כוללת ה', כי ה' כוללת כל ט' האותיות
הקודמות לה, אשר הו' ושש אותיותיה נכללות
בתוכה. והיינו ה' שעל הו', הנ"ל. ה' הו'
נחקה בחקיקותיה, דהיינו עם התכללות מט'
אותיות הקודמות לה, ועולה, אל ה' דהויה
הכוללת כל כ"ב האותיות, להתעטר ביי"ב
אותיות האחרות שמי' עד ת', ואז נכללת גם
היא מכ"ב אותיות כמו ה' דהויה, ואז יוצאים
ממנה עשרה מאמרות, דהיינו עשר ספירות,
בחקיקותיהם, וכל השבילים של אורח העלין

א מניה, ב באתון רשימין. תאנא, אסתלקו אתון ברשימין ידיעון, וארחין
 ג סתימין, בר לזכאי קשוט, סמכי עלמא.
 (שפט) אמר רבי שמעון לר' אלעזר, ת"ח, הני עשרין ותרין אתון דגליפין
 באורייתא, כלהו מתפרשן ד בהני עשר אמירן. ה כל אמירה ואמירה מאלין
 ו עשר, דאינון כתרי מלכא כלהו גליפין באתון ז ידיעון, בגיני כך שמא קדישא
 אתכסייא באתון ח אחרנין, וכל אמירה, אוזיף לאמירה עלאה מנה אתווי, בגין
 דאתכליל האי בהאי. ט וע"ד, שמא קדישא, י גליפנא ליה באתון אחרנין, בגין
 דאתכסיין דא בדא, ודא בדא, עד דמתקשרן כלהו כחדא.
 (שצ) ומאן דבעי למנדע צרופי שמהן קדישין, לינדע אינון אתון דרשימין

חלופי גרסאות

א מינה. ב בעובדין. ג מוסיף סתימין ארשימו בית. ד מאלין. ה לכל. ו ל"ג עשר. ז אחרנין. ח אחרון.
 ט וע"ב. י גליפא.

מאמר

הסולם

אתגליף שמא קדישא בסטרין ידיעון

נרשמו בה חמנו, דהיינו שבע ספירות שלמות, כנ"ל, אז מתעלות ממנה שבעים באותיות רשומות, של השם ע"ב. למדנו, נתעלו האותיות של השם ע"ב, ברשימות ידועות ודרכים סתומים, ומגולים רק לצדיקי אמת, עמדי העולם.
 (שפט) אר"ש לר"א וכר': א"ר שמעון לר"א, בוא וראה, אלו כ"ב אותיות החקוקות בתורה, כולם מתבארים באלו עשרה מאמרות, שהם עשר ספירות, כח"ב חג"ת נה"מ. כל אמירה ואמירה מאלו העשרה, שהם ספירות המלך, כולם חקוקות באותיות ידועות, כי האותיות ה"ם הכלים של הספירות, וכל ספירה יש לה כלים מיוחדים לה. משום זה, השם הקדוש הויה, מתכסה באותיות אחרות, דהיינו באדנ"י. כי הכלים דז"א שה"ם הויה, מלובשים ומכוסים בכלים של המלכות שה"ם אדנ"י. וכל אמירה משאלת אותיות לאמירה עליונה ממנה, משום שנכללות זו בזו. וע"כ אנו מבטאים השם הקדוש הויה, באותיות אחרות אדנ"י, משום שמכוסים ומתלבשים זה בזה זהו עד שמתקשרים כולם יחד. גליפנא פירושו אנו מבטאים. כי הביטוי, הוא חיתוך אותיות כמו חקיקה. פירושו, נודע, שהקו האמצעי שבכל ספירה, הוא מעלית התחתונה לעליונה. כי כל ספירה כלולה מעשר ספירות, ובעת קטנות נופלים בינה ותו"מ שלה לספירה התחתונה, ומחמת זה, בעת גדלות, כשבינה ותו"מ חוזרים להספירה, לוקחים עמהם גם הספירה התחתונה, ומעלים אותה עמהם להספירה העליונה. (כנ"ל בהקס"ז דף כ' ד"ה ואמא ע"ש) ואז הכו"ח שבספירה נעשו לקו ימין, ובינה ותו"מ לקו שמאל, וספירה התחתונה שעלתה אליהם נעשתה

לקו האמצעי. וסדר זה הוא בכל ספירה וספירה. ונמצא שכל ספירה שואלת כלים מן ספירה תחתונה כדי להשלים את הקו האמצעי שלה. וז"ש, וכל אמירה אוזיף לאמירה עלאה מנה אתווי. שכל ספירה משאלת אותיות, שהם כלים לספירה עליונה ממנה, כדי להשלים בה קו האמצעי. בגין דאתכליל האי בהאי, כי מתוך שבינה ותו"מ של כל עליון נפלו והיו בספירה תחתונה בעת קטנות ונתכללו בה, ע"כ בעת גדלות כשבינה ותו"מ אלו חוזרים למדרגתם, לוקחים עמהם התחתונה ומעלים אותם למדרגתם, שע"ז נכללה כל תחתונה בעליונה, והיתה שמה לקו האמצעי.

ומאותו הטעם, כל ספירה תחתונה כשחוזרת ויורדת למקומה, לוקחת עמה למקומה המוחין דעליונה. וגם חלק מכלים דבינה ותו"מ דעליונה, משום שהתחתונה נכללה בה בעת היותה בעליונה, והם נעשו לה כלים להלבשת המוחין. שה"ם נה"י דעליונה המתלבשים בתחתונה (כנ"ל ויקהל אות שכ"ב ואות ש"י ד"ה צר"ד) וז"ש, וע"ד שמא קדישא גליפנא ליה באתון אחרנין, בגין דאתכסיין דא בדא, שכל נה"י דעליונה מתכסים ומתלבשים בתחתונה, ובוה, מתקשרן כלהו כחדא, שכל ספירה מתקשרת ע"ז בחברתה. דהיינו כל עליונה בתחתונה. וכל תחתונה בעליונה. וע"כ השם הויה, שהוא ז"א מתלבש ומתכסה בשם אדנ"י, שהיא מלכות, דהיינו במדרגה תחתונה.

(שצ) ומאן דבעי למנדע וכר': ומי שרוצה לדעת להבין צרופי שמות הקדושים, צריך לדעת אלו אותיות הרשומים בכל ספירה וספירה

בכל כתרא וכתרא, וכדין לינדע ויתקיים בכלא. והא גליפנא לון, בכל אינון אתוון דרשימן וידיעון בכל כתרא וכתרא, מספרא עלאה דשלמה. והכי סליק בידן, כ וחברייא גליפין לון, ושפיר הוא, דהא כל כתרא וכתרא אוזיף לחבריה אתווי, כמה דאוקימנא. ולזמנין דלא אצטריך אלא, ד באתווי אינון דרשימין ביה. וכלהו ידיעון לגבי חברייא והא אוקימנא לון.

שצא) זכאין אינון צדיקייא בעלמא דין ובעלמא דאתי, דקב"ה בעי ביקריהו, ומגלי להון רזין עלאין דשמיא קדישא, ה דלא גלי לעלאין קדישין. וע"ד יכיל משה, לאתעטרא ביני קדישין, וכלהו לא יכלי למקרב בהדיה, כנורא יקידתא, וגומרי דאשא. דאי לאו הכי, מאן הוה ליה למשה, למיקם בינייהו. אלא זכאה חולקא דמשה, דהא כד שארי למללא עמיה, נ קב"ה, בעא למנדע ה שמיא קדישא, סתים וגליא. בכל חד וחד כדקא חזי, וכדין אדבק וידע יתיר מכל בני עלמא.

שצב) תא חזי, בשעתא דסליק משה גו עננא יקירא, עאל ביני קדישין. פגע ביה חד מלאכא בשלהובי נורא, ו בעיינין מלהטן, פ וגדפוי, ו מוקדן, בעא לשאפא ליה בגוויה. וההוא מלאכא, ק קמוא"ל שמיא, כדין אדכר משה חד שמא קדישא, דהוה גליף, ו בתריסר אתוון, ואודעזע, ו ואתרגש, עד דסליק משה בינייהו. וכן לכל חד וחד, זכאה חולקיה והא אוקימנא מלי.

שצג) ה ערות אשה, ובתה לא תגלה. תאנא, בתקוני מטרוניתא אוקימנא

חלופי גרסאות

כ ולחבריא גלינא לון. ד לאתווי. ח ולא. נ ל"ג קב"ה. ט שמוי קדישין. ע ועיינין. פ וגדפי. צ מתוקדן. ק גבריאלי; גזריאל; גזרנאל. ר בתליסר. ש ואתרגיז. ח ל"ג ערות אשה ובתה לא תגלה.

ערות אשה ובתה

הסולם

מאמר

לא כן, מה היה לו למשה, שיוכל לעמוד ביניהם, אלא אשרי חלקו של משה, כי כשהתחיל הקב"ה לדבר עמו, רצה לדעת שמו הקדוש הסתום והגלוי כל אחד ואחד כראוי לו. ואז נתדבק וידע יותר מכל בני העולם.

שצב) ת"ח בשעתא דסליק וכר: בוא וראה, בשעה שעלה משה תוך הענן, נכנס בין המלאכים הקדושים. פגע בו מלאך אחד בשלהבת אש, בעינים ליהטות, וכנפיו שורפות, ורצה לבלוע אותו לתוכו. קמואל שמי. אז הוכיר משה שם אחד קדוש, שהיה חקוק ביי"ב אותיות, ונדעזע ונתרגש. עד שעלה משה ביניהם. וכן לכל אחד ואחד. אשרי חלקו. וכבר העמדנו הדברים לעיל (בשלח אות רצ"ח. וע"ש בהסולם פירוש הדברים).

וספירה, ואז ידע ויתקיים בכל. והרי כתבנו אותן, בכל אלו האותיות הרשומות וידועות בכל ספירה וספירה, מתוך ספרו העליון של שלמה. וכך עלה בידינו. והחברים כתבו אותם. ויפה הוא, שכתבו אותם, כי כל ספירה וספירה משאלת אותיות לחברתה, שצריכים לדעת ולזכור אותם, כמו שהעמדנו בדבור הסמוך. ולפעמים שלא צריכים לדעת אלא האותיות הרשומות בהספירה בלבד, ולא אותיות שמשאילות זו לזו. והכל ידוע לחברים. והרי העמדנו אותם.

שצא) זכאין אינון צדיקיא וכר: אשריהם הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, שהקב"ה רוצה בכבודם, ומגלה להם סודות עליונים של שמו הקדוש, שלא גילה למלאכים העליונים הקדושים. וע"כ יוכל משה להתעטר בין המלאכים הקדושים, וכולם לא יכלו לקרב אליו כאש שורף וגחלי אש. משום שהזכיר שמות הקדושים, שהמלאכים לא ידעום. שאם (דפו"י דף ע"ח ע"ב)

שצג) ערות אשה ובתה לא תגלה: למדנו, בתקוני המלכה העמדנו אלו העריות, אע"פ שהם בגלוי ובסתום, ושם בת בנה בת בתה

אלין עריין, א אע"ג דאינון באתגליא ובסתימא, ותמן בת בנה ובת בתה. דהא
 עלמא אצטריך לון, ואינון ישובא דעלמא, כמה דאוקימנא. ומאן דגלי חד
 ערייתא מנייהו, ווי ליה, ווי לנפשיה, דהא גלי בגין דא עריין אחרנין.
 (שצד) ותניא מלה בתראה דעשר אמירן דאורייתא, (1) לא תחמוד אשת
 רעך בגין ב דהאי כללא דכלהו. ומאן דחמיד אתתא אחרא, כאלו אעבר על
 אורייתא כלא. ברם לא אית מלה דקיימא כמי תשובה, וכ"ש אי קביל עונשיה
 כדוד מלכא. אמר רבי יוסי, תנינן, כל מאן דחב ואתפרש מההוא חובא, ג תשובה
 קא מעלייא ליה טפי. ואי לאו, לא סליק ד בידיה ה תשובה, ולא מעלייא ליה.

מסורת הזהר
 (1) (שמות כ) שמות ו צ"ת.
 חלופי גרסאות
 א עריין אינון. ב ל"ג דהאי. ג קא מעלייא ליה
 תשובה טפי. ד ל"ג בידיה. ה לתשובה.

הטולם

מאמר

ערות אשה ובתה

שהם מחזה ולמטה דו"א ומחזה ולמטה של
 המלכות ששם עיקר מקום התגלות החכמה. א"כ
 לא שייך האיסור דגילוי ערות. משום, דהא
 עלמא אצטריך לון, ואינון ישובא דעלמא,
 כי העולם צריך לגילוי החכמה אשר שם. שזהו
 כל ישוב העולם. כי אם לא היתה מתגלית שם
 הארת החכמה, לא היו נולדות הנשמות, כי
 אין הולדת נשמות אלא אחר שנתגלתה שם
 הארת החכמה. וא"כ היה אפשר לחשוב שלא
 שייך שם גילוי ערות. וז"ש. ומאן דגלי חד
 ערייתא ווי ליה ווי לנפשיה דהא גלי בגין
 דא עריין אחרנין. פירושו. כי גילוי ערות,
 פירושו, שממשיך הארת החכמה ממעלה למטה
 כדרך הס"א, שהוא בחינת אור זכר, המשפיע
 למעלה למטה, ונמצא שהמגלה ערות, אפילו
 במקום מחזה ולמטה דו"א ומלכות, דהיינו
 שממשיך משם ממעלה למטה, הרי הוא מגלה
 ערוה במקום מחזה ולמעלה ובמקום בינה, ששם
 אור זכר הנעלם ומכוסה. שהרי הוא המשיך
 אור זכר, שהיא בחינת מחזה ולמעלה. ונמצא
 אע"פ שהוא נאחו במקום המותר, שהוא אור
 נקבה, אמנם אם ממשיך ממעלה למטה, הרי
 הוא מגלה אור זכר, ומתגלות העריות במקום
 האסור. וז"ש, דהא גלי בגין דא עריין אחרנין.
 אמנם אם אינו ממשיך ממעלה למטה, אלא ממטה
 למעלה, אינו ח"ו מגלה ערות, אלא אדרבא
 שהוא ישוב העולם, כמ"ש. ואינון ישובא
 דעלמא. כי אין הולדת נשמות אלא בגילוי
 החכמה ממטה למעלה.

בתה. כי העולם צריך להם, והם ישוב העולם,
 כמו שהעמדנו. ומי שמגלה ערוה אחת מהם, אוי
 לו אוי לנפשו, כי מגלה בשביל זה עריות אחרות.
 פירושו. אשה ובתה, ה"ס בינה ומלכות. אשר
 בינה היא סתומה מהארת חכמה, והמלכות, היא
 בגלוי, שהארת החכמה מתגלית בה. אמנם
 המלכות עצמה מתחלקת ג"כ לב' בחינות סתומה
 וגלויה. כי מחזה ולמעלה היא סתומה, ורק
 מחזה ולמטה מתגלית בה הארת החכמה. ועל
 דרך זה גם ז"א, הוא סתום וגלוי, שמחזה
 ולמעלה הוא סתום, ומחזה ולמטה הוא גלוי,
 דהיינו שהארת חכמה מתגלית שם. והטעם הוא.
 משום שמחזה ולמטה מאיר אור נקבה, דהיינו
 ממטה למעלה. והחכמה אינה מאירה אלא ממטה
 למעלה, (כנ"ל ב"א דף ט' ד"ה מחלוקת) ע"כ
 הן בוז"א והן במלכות, אין החכמה מתגלה רק
 מחזה ולמטה, ששם אור נקבה, ומשום זה
 מכונה בחינת מחזה ולמטה בשם בת, כלומר
 אור נקבה, הן בוז"א והן במלכות. ונמצא שבחינת
 מחזה ולמטה של המלכות, נבחנת לבת בתה של
 הבינה. כי אשה ובתה, היא בינה ומלכות. ומחזה
 ולמטה, שהיא בחינת בת של המלכות היא
 בת בתה של הבינה. ומחזה ולמטה של ז"א,
 נבחר לבת בנה של הבינה. כי בינה וז"א, הם
 אשה ובנה. ומחזה ולמטה דו"א ששם בת ז"א,
 היא בת בנה של הבינה.

וז"ש, בתקוני מטרוניתא אוקימנא אלין
 עריין, אע"ג דאינון באתגליא ובסתימא,
 כלומר אע"פ שאשה ובתה שהם בינה ומלכות,
 נמצאת הבינה בסתימא, והמלכות באתגליא.
 וא"כ היה אפשר לחשוב שאין נוהג גילוי ערות
 במלכות. רק בבינה בלבד להיותה סתומה
 ונעלמה. ומכל שכן, ותמן, בת בנה ובת בתה,

(שצד) ותניא מלה בתראה וכו' : ולמדנו
 המלה האחרונה, של עשרת הדברות של התורה,
 היא לא תחמוד אשת רעך. משום שזה הוא כלל
 כולם. ומי שחומר אשה אחרת, כאלו עבר על
 התורה

אי הכי, דוד היך לא אתפרש מבת שבע לכתר. אמר ליה, בת שבע דידיה הות. ודידיה נטיל, דהא מית בעלה.

שצה) דתניא, אזדמנת הות בת שבע לדוד, מיומא דאתברי עלמא, ומה עכבא ליה. דנטל ברתיה דשאול מלכא, וההוא יומא נטל לה אוריה ברחמי. אף על גב דלא הות דיליה. לכתר אתא דוד, ונטיל דיליה, ועל דדוד דחיק שעתא קמי קב"ה לקטלא לאוריה ולמעבד הכי. אבאישי קמיה, ואענש ליה לדוד, דהא קב"ה בעא ז לאתבא ליה לדוד, לקיימא ליה מלכותא קדישא עלאה. וכד תאב, לדידיה תאב.

שצו) תאנא, א"ר יוסי, מאי דכתיב אני יי'. אני יי': עתיד ליתן שכר טוב לצדיקים לעתיד לבא. אני יי' עתיד להפרע מן הרשעים לעתיד לבא. אינון דכתיב בהו ז) הפושעים בי. ח) כתיב אני יי', וכתוב ח) אני אמית ואחיה. אעפ"י * שאני במדת הרחמים, הרשעים הופכים אותי למדת הדין. ט) דתניא, שם מלא: יי' אלהים. זכו יי', ואי לאו אלהים. א"ר שמעון, חייבין עבדי פגימותא לעילא. מאי פגימותא. כמה דאוקימנא פגימותא ממש, והא אתמר.

שצו) תאנא כתיב ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה, תני רבי יהודה, דרא דרשב"י שארי בגויה, כלהו זכאין, חסידין, כלהו דחלי חטאה ניהו. שכינתא שריא בינייהו. מה דלית כן בדרין אחרנין. בגיני כך

מסורת הזהר

ז) (ישעיה טו) ב"ב רכח צ"ב. ח) (דברים לב) ו מעכבא. ז לאדכאה. ח ל"ג כתיב. ט ותניא. משפטים פג צ"ד. י ל"ג מה.

חלופי גרסאות

ואל אשה בנדת טומאתה

שצו) תאנא א"ר יוסי וכו': למדנו, אר"י, מה שכתוב, אני ה', פי' דוד, אני ה', עתיד לתת שכר טוב לצדיקים לעתיד לבא, אני ה' עתיד להפרע מן הרשעים לעתיד לבא, דהיינו אותם שכתוב בהם, הפושעים בי. שואל, כתוב אני הויה, שיוורה על מדת הרחמים, וכתוב, אני אמית ואחיה, שיוורה על מדת הדין. ומשיב, שפירושו, אע"פ שאני במדת הרחמים, הרשעים הופכים אותי למדת הדין. שלמדנו, הויה אלקים הוא שם מלא, שהויה הוא רחמים ואלקים הוא דין, ופירושו, זכו, הויה, ואם לא זכו, אלקים. א"ר שמעון, הרשעים עושים פגם למעלה, מהו הפגם. הוא כמו שהעמדנו, פגם ממש. וכבר נתבאר. לעיל (ויקרא אות ר"ע)

שצו) תאנא כתיב וכו': למדנו כתוב, ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה. למד ר' יהודה, הדור, שר"ש בן יוחאי שורה בו, כולם זכאים, כולם חסידים יראי חטא הם, השכינה שורה ביניהם. מה שאין כן בדורות אחרים. משום זה דברים אלו מתבארים ואינם נסתרים

הסולם

מאמר

התורה כולה. אמנם אין לך דבר שעומד בפני התשובה. וכל שכן אם קבל ענשו כדוד המלך. א"ר יוסי, למדנו כל מי שחטא ונפרש מהחטא ההוא, התשובה מועילה לו ביותר. ואם לא נפרש אין התשובה עולה בידו, ואינה מועילה לו. ושואל, אם כן, דוד, איך לא נפרש מבת שבע לאחר כך. אמר לו בת שבע שלו היתה, ושלו לקח, כי בעלה מת.

שצה) דתניא אזדמנת הויה וכו': שלמדנו, מוכנת היתה בת שבע לדוד מיום שנברא העולם. ומה עיכב אותו שלא לקחה, הוא משום שלקח בת שאול המלך. ויום ההוא לקחה אוריה ברחמים, אע"פ שלא היתה שלו. (כמ"ש בהקדסה"ז דף ק"ז ד"ה והענין ע"ש) ואח"כ בא דוד ולקח את שלו. ומשום שרוד דחק את השעה לפני הקב"ה להרג את אוריה, ולעשות כך, חטא לפניו, וענש את דוד. כי הקב"ה רצה להשיב את בת שבע לדוד, כדי לקיים לו מלכות הקדושה העליונה. כי בת שבע היתה מרכבה למלכות (כמ"ש שם) וכשחשק, אל שלו חשק. 490 (דפו"י דף ע"ב ע"ב * דף ע"ט ע"א)

מילין אינו מתפרשן, ולא אתטמרון. בדרין אחרנין לאו הכי, ומלין דרזי עלאה לא יכלין לגלאה, ואינון דידעי מסתפו. דר"ש כד הוה אמר רזא דהאי קרא, חברייא כלהו עיניהון נבעין דמעין, וכלהו מילין כ דאמר ל הוּו בעינייהו ח גליין, כמה דכתיב ט) פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות. שצח) דיומא חד שאיל ר' ייסא אמר, ח) ביעא נ דקושטא, דנפקא מעופא ט דשריא בנורא, ט) ואתבקע לארבע סטריין. תריין סלקין מנייהו, וחד מאיך,

חלופי גרסאות

כ דאמרין. ל מוסיף הוּו מלין. ח גלי. נ דקוטטא. ט ושדי. ט) לאתבקעא; ואתבקעא.

מסורת הזהר

ט) (במדבר יב) משפטים קלא צ"פ.

דרך אמת ח) עיין בפרשת פנחס רטו ע"ב.

ביעא דקושטא

הסולם

מאמר

ו"ש ואתבקעא לד' סטריין, שע"י הקו האמצעי שהעלה המלכות לבינה נבקעה הביצה לארבע צדדים שהם חר"ב תר"מ, אשר הג"ד דחכמה שה"ס חר"ב נעלמו, ולא נשאר אלא ר"ק דחכמה, שהם תר"מ. וז"ש תריין סלקין מנייהו, דהיינו חכמה ובינה, הנעלמים מחכמה. וחד מאיך, היינו ז"א שהוא ת"ת הושפל, שאין לו חכמה אלא חסדים מכוסים מחכמה. וחד רביע, ברביעא דימא רבא. רובצת פידושו ו"ק, כי מדרך הרובץ שמסתיר הרגלים שלו, שה"ס נה"י, והחסר נה"י דכלים, יחסרו לו ג"ר דאורות. ונמצאה המלכות אע"פ שיש לה חכמה אין לה אלא ו"ק דחכמה שהיא בחינת רובצת, ברביצה דים הגדול, כלומר רביצה דבחינת חכמה המכונה ים הגדול.

אמנם באמת אינו כן, כי אע"פ שז"א הוא בחסדים מכוסים, לא הושפל מחמת זה, ואדרבא, שהשיג בזה בחינת מוחין דקדש דא"ר' עלאין, שהחסדים שלהם מעולים יותר מחכמה, כי מהם יוצאת החכמה לישס"ת כנודע. וא"ר' מכונים קדש. וז"ש, א"ר' אבא עבדת קמיה דר"ש קדש חול. כי על מוחין דקדש דז"א, אמר חד מאיך, שהושפל ונעשה חול. ור"ש היה מרכבה לז"א, והיה לו המוחין ההם דא"ר' עלאין, שה"ס פה אל פה. וז"ש דהא כתיב פה אל פה אדבר בו. שאין עוד מוחין יותר חשובים מהם. ואתה אמרת עליו וחד מאיך, שהוא חול.

והנה בגמר התקון יתבטל ענין בקיעת המדרגה והפרסא המבדלת בין למעלה מחוזה ובין למטה מחוזה, שפירושה הגבול שנעשה מחמת בקיעת המדרגה, וע"כ מ"ה ובין ישובו להיות כמו ע"ב ס"ג, ותו"מ כמו חר"ב. וכשר"ש ותלמידיו גמרו את אדרא רבה, האיד עליהם בחינת גמר התקון, דהיינו ביטול הבקיעה והפרסא. ולפיכך, אותם ג' החברים ד' יוסי ב"ר

נסתרים, בדורו, בדורות אחרים אינו כן, ודברי סודות עליונים אינם יכולים להתגלות. ואלו שידועים יראים לגלות, כי ר"ש, כשהיה אמר הסוד של המקרא הוה, החברים כולם, היו עיניהם נחלות דמעות, וכל הרבדים שאמר, היו מגולים בעיניהם. כמ"ש, פה אל פה אדבר בו במראה ולא בחידות.

מאמר ביעא דקושטא

שצח) דיומא חד שאיל וכו': שיום אחד שאל ר' ייסא, אמר, ביצה של אמת, היוצאת מעוף השורה באש, ונתבקע לארבע צדדים, שנים עולים מהם, ואחד הושפל, ואחד רובץ ברביצה של ים הגדול. א"ר אבא, עשית לפני ר"ש, הקודש לחול, שהרי כתוב, פה אל פה אדבר בו. אמר לו ר' שמעון, עד העת שלא תתבקע הביצה, תסתלק מן העולם. וכך היה באדרא של ר"ש. כמובא בסוף אדרא רבה.

ביאור הרבדים. קו השמאל כשהוא בלי ימין הוא בחינת דינים קשים, ומכונה עוף השורה באש. והמלכות נבנית בעיקרה מקו שמאל. והמלכות מכונה ביצה של אמת, כי אפרוחים הם בחינת ז"א, וביצים הם בחינת המלכות כנודע. וז"ש, ביעא דקושטא דנפקא מעופא דשריא בנורא דהיינו מלכות היוצאת ונמשכת מקו שמאל השורה באש הדינים. והעצה לזה לבטל הדינים האלו הוא ע"י הקו האמצעי, שהוא מעלה את המסך דחירק, המחזיר המלכות לבינה, וחוזרים ונבקעים המדרגות לב' חצאים (כמ"ש לעיל פרשת לך אות כ"ה בהטולט ד"ה אשגח ע"ש כל ההחשך) ונקבע פרסא בין ג"ר לר"ק, שבכל בחינות הג"ר נעלמת החכמה, ואינה מאירה אלא בר"ק. ומשום זה גם ז"א שהוא בחינת ג"ר, הוא בחסדים מכוסים, והמלכות שהיא בבחינת ר"ק היא בהארת ר"ק דחכמה.

ותד פ רביע ברביעא דימא רבא. א"ר אבא, ט עבדת קמיה דר"ש, קדש חול, ז דהא כתיב פה אל פה אדבר בו. א"ל ר"ש, עד לא יתבקע ביעא, תסתלק מעלמא. וכך הוה באדרא דר"ש.

שצט) תאנא, ביומוי דר"ש הוה אמר בר נש לחבריה, פתח פיך ויאירו דבריך. בתר דשכיב ר"ש, הוה אמרי י אל תתן את פיך לחטיא את בשרך.
 ת) תניא אר"ש, אי בני עלמא מסתכלן במה דכתיב באורייתא, לא ייתון לארגזא קמי מאריהון. תאנא, כד מתערין דינין קשיין ק לאחתא בעלמא, ואל אשה בנדת טומאתה וגו', הכא כתיב ט סוד יי' ליראיו, ו באדרא קדישא אתמר, הכא אצטריכנא לגלאה, דהא לאתר דא אסתלק.
 תא) דתנינו, בשעתא דחויא תקיפא דלעילא אתער, בגין חובי עלמא,

מסורת הנהר

חלופי גדסאות

י) (קהלת ה) יתרו קט צ"ח. כ) (תהלים כה) ב"א פ נביע נביעא; דביע ביעא. צ היא; והא. ק לאחזא. קמג צ"ג.
 ר ל"ג ואל אשה בנדת טומאתה וגו'. ט ובהאי דרא.

דרך אמת ט) וכי דרכו של רשב"י לדבר דברי הבליס הלא כל דבריו הם סודות נעלמים ולכן גם בענין הביצה יש בו סוד גדול וכמ"ש מזה בפרשת פנחס בדף רט"ז וע"י זה נענש ר' ייסא למות באידרא שהוא החדר שלמדו שם ועיין מזה בסוף אידרא דנזיר דף קמד ע"א.

מאמר

הסולם

ביעא דקושטא

אם בני העולם היו מסתכלים במה שכתוב בתורה לא היו באים להרגיז לפני רבונם. למדנו, כשמתעוררים דינים קשים לרדת בעולם, כחוב, ואל אשה בנדת טומאתה וגו'. על זה כתוב, סוד ה' ליראיו. ובאדרא קדישא למדנו זה, וכאן אני צריך לגלות הסוד, כי למקום זה הוא עולה. כלומר שכאן הוא המקום לגלוטו.

ב"ר יעקב ורבי חזקיה ורבי ייסא, שהיו נשמתם מבחינת למטה מפרסא, נסתלקו תיכף, מחמת שנתעלו למעלה מפרסא, וצורתם שלמטה מפרסא, נסתלקה עם הפרסא שנתבטלה. וז"ס שכתוב שם (נשא קמ"ד ע"א, ד"י) וחמו חבריא דהוו נטלין מלאכין קדישין בההוא פרסא. ע"ש. כי נשמתם נסתלקה בסבת הסתלקות הפרסא.

תא) דתנינו בשעתא דחויא וכר': שלמדנו, בשעה שהנחש החזק שלמעלה נתעורר בשביל עונות העולם, הוא שורה ומתחבר עם הנוקבא, ומטיל בה וזהמא, ואז נפרש הדכר ממנה, משום שנטמאה, ונקראת טמאה, ואין ראוי לדכר שיקרב אליה, כי אינו לעולם, אם הוא נטמא עמה בזמן שהיא טמאה.

ח"ש, א"ל ר"ש, עד לא יתבקע ביעא תסתלק מעלמא, דהיינו עד, שיבא התקון, שלא יתבקע הביצה, דהיינו בגמר התקון, שתתבטל בקיעת המדרגה, תסתלק מעלמא, כי תתבטל ותכלול אז עם ביטול הבקיעה והפרסא. ואז תבחין בין קדש לחול. כי תסתלק, ותהיה כמו המדרגות שלמעלה מפרסא, שהם בחינות אר"א עלאין. שה"ס חר"ב וע"ב ס"ג. הנקראים קדש. ח"ש, וכך הוה באדרא דר"ש, כי אז האיר גמר התקון, כנ"ל.

פירוש. ב' נקודות הן במלכות, מנעולא, שה"ס מלכות דמדת הדין דצמצום א' שאינה ראויה לקבלת אור העליון, ומפתחא, שה"ס מלכות הממותקת בבינה, הראויה לקבל אורות עליונים, וע"כ נקראת המלכות עץ הדעת טר"ר, שאם זכה האדם, נגננות נקודה דמנעולא, ונקודת המפתחא שולטת, ואז המלכות מקבלת אורות עליונים בשביל התחתונים. ואם לא זכה האדם, מתגלית במלכות נקודה דמנעולא, וכל האורות מסתלקים ממנה, כי נגלה שאינה ראויה לקבל שום אור. (כנ"ל ויצא דף י"ג ד"ה סתרא) וזה נבחו, שהמלכות כביכול, נטמאה, ואינה ראויה להזדווג עם ז"א, כי ז"א אינו יכול להשפיע בה

שצט) תאנא ביומוי דר"ש וכר': למדנו בימיו של ר' שמעון, היה אומר אדם לחבירו, פתח פיך ויאירו דבריך: אחר שנפטר ר' שמעון, היו אומרים, אל תתן את פיך לחטיא את בשרך. דהיינו שלא יגלו סוד.

מאמר ואל אשה בנדת טומאתה

ת) תניא אר"ש וכר': למדנו, א"ר שמעון, (דפו"י דף ע"ט ע"א) 492

שארי ואתחבר עם נוקבא, ואטיל בה זוהמא, אתפרש דכורא מינה, בגין דהא אסתאבת, ואתקריאת מסאבא, ולא אתחזי לדכורא למקרב בהדה, דווי אי אסתאב הוא בהדה, בזמנא דאיהי אסתאבת.

(תב) ותאנא, מאה ועשרין וחמש זיני מסאבותא נחתו לעלמא, דמתאחדן מסטרא דחויא תקיפא, ושבעה ועשרין רברבין מנייהו, מתאחדן בנוקבי, ואתדבקן בהו. ווי למאן דיקרב בהדה ת בההוא זמנא, דמאן דיקרב בהדה, אחזי פגימותא לעילא, דהא בחובא דא, אתער חויא תקיפא לעילא, ואשדי זוהמא באתר דלא אצטריך, ואתחבר בנוקבא, ואתרבי שעריה לדכורא, בנוקבא אסתאבת, ושערהא רבא, וטופרהא סגיא, וכדין דינין שריין לאתערא בעלמא, ויסתאבון כלא. (הה"ד, ג) כי את מקדש יי' טמא, מקדש יי' אסתאב, בחובייהו דבני נשא.

(תג) תאנא, מאי דכתיב (ח) ואיבה אשית בינך ובין האשה, ארבעה ועשרים זיני מסאבותא אטיל חויא בנוקבא, כד אתחבר עמה, כחושבן ואיבה. ועשרין וד' א זינין מתערין לעילא, ועשרין וארבע לתתא. ושערא רבא, וטופרין סגיא, וכדין דינין מתערין בכלא. ותאנא כד בעת אתתא לאתדכאה, בעיא לספרא ההוא

חלופי גרסאות

ת ל"ג בההוא זמנא. א דינין.

מסורת הזהר

(ל) (במדבר יט) ח"ג מן נד. ת"ז תכ"ב. סו. ת"ל
עג. חסיט קט. ח) (בראשית ג) חיי שרה יב צ"א.

זיני מסאבותא

הסולם

מאמר

(תב) ותאנא מאה ועשרין וחמש וכר: ולמדנו מאה ועשרים וחמשה מיני טומאה ירדו לעולם, המתאחדים ונאחזים מצד הנחש החזק. ושבעה ועשרים הגדולים שבהם נאחזים בנוקבא, ומתדבקים בה. אי למי שיקרב אליה בזמן ההוא, שמי שיקרב אליה, מראה פגם למעלה, כי בעון הזה מתעורר הנחש החזק למעלה, ומטיל זוהמא במקום שאינו צריך, ומתחבר בנוקבא, ושערותיו של הדכר גדולות, והנוקבא נטמאת, ושערותיה מגדולות, וצפרניה גדולות, ואז דינים מתחילים להתעורר בעולם, והכל נטמאים. ז"ש, כי את מקדש ה' טמא. מקדש ה' נטמא בעונות בני אדם. (הביאור הוא באות ת"ד)

(תג) תאנא מאי דכתיב וכר: למדנו מה שכתוב, ואיבה אשית בינך ובין האשה. כ"ד מיני טומאה הטיל הנחש בנוקבא כשנתחבר עמה, כחשבון, ואיבה, וכ"ד מינין מתעוררים למעלה וכ"ד למטה. והשערות גדולות, והצפרנים גדולות, ואז מתעוררים דינים בעולם. ולמדנו, כשהאשה רוצה להטהר, צריכה לגזוז אותו שיעור

בה אור העליון. ועוד, כי אם יתחבר בה ז"א בעת היא תתעורר גם בו נקודת המנעולא ויסתלקו האורות גם ממנו (ועי' כל זה לעיל נח אות ק"ג בהסולם).

ז"ש בשעתא דחויא תקיפא דלעילא אתער, דהיינו, בעונות התחתונים, שארי ואתחבר עם נוקבא ואטיל בה זוהמא, דהיינו שניתנה לו רשות לגלות נקודת המנעולא במלכות, שמחמתה מסתלקים ממנה כל האורות, ואינה ראויה עוד לקבל אור, שזה נבחן, שהטיל בה זוהמא. ואז אתפרש דכורא מינה, בגין דהא אסתאבת, ואתקריאת מסאבא, שז"א נפרש ממנה, ואינו משפיע לה אור, משום גילוי המנעולא, הנחשב כמו שנטמאה, ולא אתחזי לדכורא למקרב בהדה, כי אם יקרב ויתחבר עמה, תתדבק גם בו בחינת המנעולא, ויסתלקו אורותיו, דווי אי אסתאב הוא בהדה בזמנא דאיהי אסתאבת, כי אם יסתלקו גם אורות דז"א, יחרב העולם, שלא יהיה להם ממי לקבל חיותם (ועי' ב"א דף ד' ד"ה וכבר).

(דפו"י דף ע"ט ע"א)

שערא דרבי ביומא דאיהי מסאבא, e ולספרא טופרהא, וכל ההוא זוהמא די בהון. תד) דתאנא ברזי דמסאבותא, זוהמא דטופרין, יתער זוהמא אחרא, ובגיני כך, בעיין גניזא, ומאן דאעבר לון לגמרי, כאלו אתער חסד בעלמא. דתניא לא לבעי ליה לאיניש למיהב b דוכרנא לזינין בישין. דתנינן אלף וארבע

חלופי גרסאות

ב דוכתא.

דרך אמת i ולחתוך צפרניה.

זוהמא דטופרין

הסולם

מאמר

ו"זש (באות ת"ב) מאה ועשרין וחמש זיני מסאבותא וכו' מספרא דחורא תקיפא, דהיינו שנאחו ויונק מה' מערכות הנ"ל, שבהם קכ"ה בחינות. ושבעה ועשרין רברבין מנייהו מתאחדן בנוקבי דהיינו אותן כ"ה בחינות שבמערכה האחרונה, שהיא מבחינת מלכות, שהיא נוקבא. וגם ב' בחינות אחרונות ממערכה הו', שהם ת"ת ומלכות מן מלכות דת"ת. שהם ג"כ בחינת מלכות שהיא נוקבא. אמנם למעלה מזה דהיינו בבינה דמלכות שבמערכת ת"ת, אינה יכולה לינק. ומה שקורא אותן רברבין, הוא, כי בס"א כל היותר נמוך הוא יותר גדול, ומזיק יותר. וע"כ כיון שהם כ"ז בחינות האחרונות מן קכ"ה בחינות, ע"כ הן רברבין. ונדע שבשם אדנ"י, יש כ"ד צירופים. וז"ש (באות ת"ג) ארבע ועשרין זיני מסאבותא אטיל חויא בנוקבא וכו'. שנאחו ויונק מכ"ד צירופים ההם שנסתלקו מן הנוקבא מכח זוהמת הנחש. וסוד כ"ד צירופי אדני אלו, ה"ס י"ב שבז"א, שה"ס חו"ב תר"מ שבכל אחד ג' קוין, שהם י"ב. וכן יש אותם י"ב במלכות דהיינו חו"ב תו"מ שלה ובכל אחד ג' קוין. וכשנכללים זה מזה, יש כ"ד בז"א. וכ"ד במלכות, ונמצא, כיון שהנחש נאחו בכ"ד דמלכות, נאחו ג"כ בכ"ד דז"א באותו שיעור שהוא נכלל מן המלכות. וז"ש, ועשרין וארבע זינין מתערין לעילא, מכ"ד שבז"א. ועשרין וארבע לתתא דהיינו מכ"ד שבמלכות.

גם המלכות נקראת בשם אתה, שזה מורה על שיעור המוחין שבה. כי המוחין הם חכמה ובינה, שהם ימין ושמאל. וחסד וגבורה, שהם ימין ושמאל שבדעת. והנה המלכות עיקרה היא מקו שמאל, וע"כ אין לה בשלמות רק בחינת מוחין דבינה, דהיינו חו"ב תר"מ דבינה, שהיא שמאל. וכיון שספירות הבינה הן בסוד מאות, ע"כ אומר ארבע מאות. אמנם יש לה ג"כ הארה מחכמה, שספירותיה בסוד אלף, וע"כ יש לה אלף וארבע מאות. והדעת כוללת ה' חסדים מימין, וה' גבורות משמאל. והמלכות

אין

שיעור השערות שגדלו בימים שהיתה בטומאתה, וצריכה לקצץ צפרניה וכל אותו הזוהמא שבהם. תד) דתאנא ברזי דמסאבותא וכו' שלמדנו בסודות הטומאה, הזוהמא של הצפרנים יעוררו זוהמא אחרא דהיינו זוהמת הנחש, ומשום זה צריכים לגנוז אותן. ומי שמעבירן לגמרי, דהיינו ששורפן, הוא כאלו מעורר חסד בעולם. שלמדנו, אין האדם צריך לתת זכרון למינים הרעים. כי למדנו, אלף וארבע מאות וחמשה מינים רעים נאחזים בזוהמא ההיא שהטיל הנחש החזק, וכולם מתעוררים באותה זוהמא של הצפרנים.

ביאור הדברים. סוד הצפרנים זוהמתן, כבר נתבאר לעיל (ויקהל אות רע"ג ורע"ד בהסולם) וענין הזוהמא שהטיל הנחש בנוקבא, ופגם כל אורותיה, כבר נתבאר לעיל (אות ת"א) כי עם גילוי המנעולא נפגמים כל האורות דנוקבא, שהיא המלכות. כמ"ש שם. ומביא כאן ג' מספרים, שהם קכ"ה זיני מסאבותא (באות ת"ב) וכ"ד זיני מסאבותא (באות ת"ג) ואלף ת"ה זינין בישין, כאן. והם כנגד ג' בחינות של אורות שהם בג' שמות של הנוקבא, דהיינו אלקים, אדני, את"ה, שהס"א יונקת ונאחזת בהם. בסו"ה זה לעומת זה עשה אלקים.

ונדע שמן השם אלקים דקדושה עד אלהים אחרים מתפשטים ק"כ צירופי אלקים דקדושה, שאחריהם מתחילים אלהים אחרים. שה"ס שמסכה היא בגימטריא קכ"ה, שהם ק"ך צירופי אלקים וה' אותיות אלקים, שהס"א יונקת מהם. (כנ"ל כי תשא דף כ"ט ד"ה ויעשהו) גם מתבאר באפן אחר. כי ה' אותיות אלקים הם ה' ספירות כח"ב תר"מ, וב' התכללויות נהגות בהם, שבהתכללות א', נכללות ה' ספירות כח"ב תר"מ זו מזו, והם כ"ה ספירות. ובהתכללות ב' נכללו כח"ב תר"מ בכל אחת מכ"ה ספירות, והם קכ"ה ספירות. דהיינו ה' מערכות של כ"ה ספירות, שהמערכה הא' היא מכתר. והמערכה הב', מחכמה. והמערכה הג', מבינה. והמערכה הד', מת"ת. והמערכה הה' ממלכות.

(דפו"י דף ע"ט ע"א)

מאה וה' זינין בישין, מתאחדן בההוא וזהמא, דאטיל חויא תקיפא, וכלהו מתערין בההוא וזהמא דטופרין.
 תה) ואפילו מאן דבעי, ג יעביד בהו חרשין לבני נשא, משום אינון דתליין בהו, ומאן דאעבר * לון, כאלו אסגי חסד בעלמא, ודינין בישין לא משתכחין. ויעבר ההוא וזהמא וטופרהא דרשים ביה. דתניא, מאן דדריך ברגליה, או במסאניה עלייהו, יכיל לאתזקא. ומה בהאי שיורי דשיורי דוזהמא דלעילא כך, אתתא דמקבלא ואתחברת בחויא, ואטיל בה וזהמא, עאכ"ו. ווי לעלמא דמקבלא מינה ד מההוא וזהמא, בגיני כך ה ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב. תו) אמר רבי שמעון, אמר קודשא ב"ה, הביאו עלי כפרה בר"ת. עלי ודאי, בגין דיתעבר ההוא חויא, ויתבסם מאן דבעיא. עלי: כמה דכתיב (ג) שרפים עומדים ממעל לו. וע"ד כתיב בקרח, (ד) הנועדים על יי, דבגיניהון אתער מאן דאתער דאתי מסטרייהו. אוף הכא הביאו עלי כפרה, עלי ממש. בגין דיתבסם ויתעבר ולא אשתכח חויא באתר דשארי. וכ"כ למה. על שמעטתי את הירח, ושלטא בה מאן דלא אצטריך. ובג"כ כתיב ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(י) (ישעיה ו) ב"ב נא צ"א ז"ח ג ט"ב ש"ח תק"ח ג ליעבר. ד בההוא זמנא. ה ל"ג ואל אשה בנדת צו ט"א ש"ב. (ז) (במדבר טז) ח"ג טו:

הביאו עלי כפרה

הסולם

מאמר

מן המלכות בשעה שהנחש מתחבר בה בעון התחתונים, ומטיל בה וזהמא (כנ"ל אות ת"א)
 תו) אמר רבי שמעון וכי: אר"ש, אמר הקב"ה, הביאו עלי כפרה בראש חדש, על שמיעטתי את הירח שהיא המלכות (כנ"ל בראשית א' אות קי"ג) עלי ודאי, דהיינו למעני. כדי להעביר הנחש מיניקת המלכות ויתבסם מי שצריך, דהיינו המלכות. עלי פירושו כמו שרפים עומדים ממעל לו, שאין פירושו למעלה ממנו, ח"ו, אלא למענו, ולכבודו. אף עלי, פירושו למעני. וע"כ כתוב בקרח, הנועדים על ה', שפירושו ג"כ בשביל ה', דהיינו שבשבילם, מחמת החטא של קרח ועדתו, נתעורר מי שמתעורר, הבא מצדו, שהוא הס"א לפגום בה' אף כאן, הביאו עלי כפרה, עלי ממש, דהיינו למעני בשבילי, כדי שהמלכות תבשם, והנחש יהיה נעבר ממנה, ולא יהיה נמצא במקום ששורה. דהיינו במקום החסרון של מיעוט הירח. וכל כך למה, בשביל שמיעטתי את הירח. שהוא המלכות, ושולט בה מי שאינו צריך. ומשום זה, ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב. כנ"ל בדברי הסמוך.

אין לה אלא ה' גבורות שבשמאל בלבד. וז"ש אלף, ות' וה' זינין בישין וכי. דהיינו אלף. מהארת החכמה. ת', חו"ב תו"מ דבינה. ה', ה' גבורות דשמאל דדעת. שז"ס את"ה. וע"כ נקראת המלכות בשם את"ה. ובעת שהנחש מטיל וזהמא, דהיינו שמגלה בחינת מנעולא הגנוזה במלכות (כנ"ל אות ת"א) או מסתלקים ממנה מוחין אלו. והנחש נאחו במקום החסרון. וע"כ יש אלף ת"ה זינין בישין.

תה) ואפילו מאן דבעי וכי: ואפילו מי שרוצה, יכול לעשות בהן כשפים לבני אדם, משום אלו המזיקים התלויים בהן, ומי שמעביר אותן, דהיינו ששורפן, הוא כאלו מרבה חסד בעולם, ודינים רעים אינם נמצאים, ותתבטל הזוהמא ההיא, וצפרניה הרשומות בה. בזוהמא. שלמדנו, מי שדורך ברגליו או במנעליו על הצפרנים, יכול להנזק. ומה בשירים אלו של שיורי וזהמא שלמעלה, כך, האשה שקבלה ונתחברה בנחש, והטיל בה וזהמא, על אחת כמה וכמה. אוי לעולם המקבל ממנה, בשעה זן, שנמקבל מהזוהמא ההיא. משום כך, ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב, דהיינו שלא לקבל (דפו"י דף ע"ט ע"א *) דף ע"ט ע"ב

תו) זכאה דרא, דר"ש בן יוחאי שארי בגויה. זכאה עדביה בין עלאין ותתאין. עליה כתיב, (ט) אשריך ארץ שמלכך בן חורין. מהו בן חורין. דזקיף רישא לגלאה, ולפרשא מלין ולא דחיל. ו כהאי דאיהו בן חורין, ויימא מאי דבעיא ולא דחיל. מהו מלכך. דא הוא רשב"י, מאריה דאורייתא, מאריה דחכמתא. דכד הוה ר' אבא וחברייא חמאן לר' שמעון, הוה רהטי אבתריה, ואמרי, (ט) אחרי יי' ילכו כאריה ישאג.

תח) אמר ר' שמעון, כתיב (ז) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו, אמאי שקיל דא בדא. אלא כלא בחד דרגא סליקו, דא אזדווג בדא. וחדוותא ז דדא בדא לא אשתכח, אלא כד ח אתגלי עתיקא קדישא, וכדין חדוותא דכלא. ותנינן, (ח) כתיב (ק) מזמור שיר ליום השבת, ליום השבת ממש. שבחא דקא משבת קב"ה. כדין חדוותא אשתכח, ונשמתא אתוספת. דהא עתיקא אתגלי וזווגא יזדמן. תט) ארף ח הכי בחדותי סיהרא, דהא נהיר לה שמשא בחדוותא דנהיר דעתיקא לעילא. בגיני כך האי קרבנא הוא לעילא, בגין דיתבסם כלא, וישתכח חדוותא בעלמא, וע"ד הביאו עלי כפרה, דייקא מלה.

תי) תאנא, כתיב (י) עולת שבת בשבתו על עולת התמיד, דבעי לכוונא לבא לעילא. לעילא, יתיר משאר יומין. וע"ד על עולת התמיד דייקא. תניא, כתיב בחנה (יא) ותתפלל על יי', על דייקא, כ בגין דבנין במזלא קדישא תליין, כמה דאוקימנא ולית לך מלה באורייתא, או את זעירא באורייתא. דלא רמיזא

חלופי גרסאות

מסודת הזהר (ע) (קהלת י) לך קמד צ"א. (פ) (הושע יא) ייחי פו ו מהאי ז דא. ח גלי. ט הכא. י ל"ג לעילא. צ"ג. (ז) (ישעיה סו) לעיל אות שסו צ"ל. (ח) (תהלים (צב) ב"ב קצו צ"א. (ד) (במדבר כח). (ט) (ש"א א) תולדות יב צ"א.

מאמר

הסולם

והיה מדי חדש בחדשו ואז הוא שמחת הכל. ולמדנו, כתוב, מזמור שיר ליום השבת, ליום השבת ממש, דהיינו ז"א, שה"ס יום השבת. שהוא שבח שהקב"ה משבח. אז נמצאת שמחה, ונתוספת נשמה, כי עתיקא נתגלה, והזווג דז"א ומלכות מזדמן. תט) ארף ח הכי בחדותי וכר: אף כך הוא בחידוש הלבנה, דהיינו בראש חודש, שהשמש, שהוא ז"א, מאיד לה בשמחת אור עתיקא למעלה, משום זה, קרבן זה של ר"ת, הוא למעלה, כדי שהכל יתבשם, ותמצא שמחה בעולם. וע"כ הביאו עלי כפרה. הדבר הוא בדיוק. כדי לעורר הזווג.

תי) תאנא, כתיב עולת וכר: למדנו, כתוב עולת שבת בשבתו על עולת התמיד. היינו שצריך לכוון לבו למעלה למעלה יותר מבשאר הימים. וע"כ על עולת התמיד הוא בדיוק. כי על פירושו למעלה מתמיד. שלמדנו, כתוב בחנה, ותתפלל על ה', על, הוא בדיוק. שפירוש

תו) זכאה דרא דר"ש וכר: אשרי הודך שר' שמעון בן יוחאי שורה בו. אשרי חלקו בין עליונים ותחתונים. עליו כתוב, אשריך ארץ שמלכך בן חורין. מהו בן חורין. היינו, שזוקף ראשו לגלות ולבאד דברים ואינו מפחד, כמי שהוא בן חורין ואומר מה שרוצה, ואינו מפחד. מי הוא מלכך. זה הוא דר"ש בן יוחאי, בעל התורה, בעל החכמה. כי כשהיו ר' אבא והחברים רואים את ר' שמעון, היו רצים אחריו, ואומרים, אחרי ה' ילכו כאריה ישאג.

תח) אמר ר' שמעון וכר: אר"ש, כתוב, והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו. שואל, למה שקול זה בזה, כלומר למה שניהם שקולים יחד בכתוב. ומשיב, אלא הכל במדרגה אחת עולה, זה מזדווג בזה, יום השבת שהוא ז"א מזדווג בחדש, שהוא מלכות. ושמחה של זה בזה אינו נמצא, דהיינו שאינם מזדווגים, אלא כשנגלה עליהם עתיקא קדישא, שהוא הכתר, (דפו"י דף ע"ט ע"ב)

בכחמתא ג עלאה, ותליין מניה תלי תלין n רזין דחכמתא עלאה, הה"ד
 (n) קווצותיו תלתלים, והא אתמר.

(תיא) ר' יוסי אשכחיה לר' אבא, דהוה יתיב וקארי, האי קרא דכתיב,
 (א) השלך על יי' יהבך, על דייקא, דהא מזוני במזלא תליין. ר' יהודה הוה
 קארי, (ב) על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא. על זאת ודאי. לעת מצא,
 הא אוקימנא. אבל לעת מצא, כמה דכתיב (ג) דרשו יי' בהמצאו קראוהו בהיותו
 קרוב. ד"א לעת מצא, בשעתא דנהרין נגדין ואתמשכאן, ומסתפקי אבהו,
 n ומתברכאן כלא. רק לשטף מים רבים, מאן שטף מים רבים. דא עמיקא
 דמבויעין ונהרין, דמאן יזכה ליה, ומאן יזכה לקרבא ולסלקא תמן. הה"ד ביה,
 (ד) רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו דהא לא זכאן, ולא יכלין.

(תיב) רבי יצחק אמר, (ח) אתת שאלתי מאת יי' אותה אבקש וגו'.
 זכאין אינון צדיקייא, דכמה גניזין עלאין טמירין להו בההוא עלמא, דקב"ה
 משתעשע בהו באינון עלמין, כמה דאוקימנא בנעם יי', והא אתמר. ר' חזקיה
 אמר מהכא, (ו) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו. יעשה, תעשה מבעי

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ל ל"ג עלאה. ח סטרי. n ומברכאן.

(ח) שיר (ה) משפטים קכה צ"ח. (צ) (תהלים נה)

משפטים קכא צ"י ז"ח לו ט"ג ש"ח. (ב) (שם לב)

תק"ח קיא ט"א ש"ב שכ"ח. (ג) (ישעיה נה) וירא סא צ"ד. (ד) (תהלים לב) לעיל צ"ב. (ה) (שם כז) שמות

נו צ"צ (ו) (ישעיה סד) הקסה"ז צ"א.

השלך על ה' יהבך

הסולם

מאמר

האורות והמבועים לבינה. שמי יזכה לו ומי
 יזכה לקרב ולעלות שם. זהו שכתוב בו, רק
 לשטף מים רבים אליו לא יגיעו. כי אינם זוכים
 ואינם יכולים. לקבל מעתיקא.
 (תיב) ר' יצחק אמר וכו': ר"א, כתוב
 אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש וגו' לחזות
 בנרעם ה'. אשרי הם הצדיקים שכמה אצרות
 עליונים צפונים להם בעולם ההוא, שהוא בינה,
 שהקב"ה משתעשע בהם באלו העולמות, כמו
 שהעמדנו, שעליהם בקש, לחזות בנרעם ה'.
 וכבר למדנו, דהיינו הארת עתיקא הנמשכת
 בבינה. ור' יצחק חולק על ר' יהודה, שאמר
 אשר, רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו, מורה
 על אורות דעתיקא, שאי אפשר להשיג. אלא
 שיש צדיקים שזוכים גם לזה. רבי חזקיה אמר,
 מכאן נשמע, שיש צדיקים שזוכים לאור עתיקא,
 שכתוב, עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה
 למחכה לו שואל, יעשה, תעשה היה צריך לומר
 כיון שכתוב זולתך לשון נוכח. ומשיב, אלא
 יעשה דאי, דהיינו שרומז על עתיקא, ע"כ
 מדבר בלשון נסתר, יעשה, והיינו הנני יוסיף
 על ימיך חמש עשרה שנה, שהיה צריך לומר
 אוסיף, כיון שאומר הנני, אלא שרומז על עתיקא,
 ע"כ מדבר בלשון נסתר הנני יוסיף. והוא מטעם
 שחיים

שפירושו למעלה מה', שהוא ז"א, משום שבנים
 תלויים במזל הקדוש, שהוא דיקנא דא"א, כמו
 שהעמדנו. (לעיל ב"א אות ק"י) שהוא למעלה
 מז"א. ואין לך דבר בתורה או אות קטנה
 שבתורה, שאינה רמוזה בחכמה עליונה, ותלויים
 ממנה תלי תלים סודות של חכמה עליונה, ז"ש
 קווצותיו תלתלים. וכבר למדנו.

(תיא) ר' יוסי אשכחיה וכו': רבי יוסי
 מצא את ר' אבא שהיה יושב וקורא מקרא זה,
 שכתוב, השלך על ה' יהבך. על, הוא מדויק.
 דהיינו למעלה מה', שהוא ז"א, כי מוזן תלוי
 במזל. שהוא דיקנא דא"א. ר' יהודה היה קורא,
 על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא. על
 זאת דאי, דהיינו למעלה ממלכות הנקראת זאת,
 שהוא ת"ת שהוא למעלה ממלכות. לעת מצוא,
 הרי העמדנו שהוא אשה (ברכות ח). אבל לעת
 מצא הוא כמ"ש, דרשו ה' בהמצאו קראוהו
 בהיותו קרוב. דהיינו בעשרת ימי תשובה. פירוש
 אחר, לעת מצא, היינו בשעה שהנהרות, שהם
 אורות הבינה, נחלים ונמשכים, והאבות, שהם
 חג"ת, מקבלים, והכל מתברכים. שע"ז יתפלל
 כל חסיד. רק לשטף מים רבים. מהו, שטף
 מים רבים. ומשיב, זה הוא עומק המבועים
 והנהרות, שהוא עתיקא קדישא, שמשם נמשכים
 (דפו"י דף ע"ט ע"ב)

ליה. אלא יעשה ודאי. היינו ז' יוסיף על ימך חמש עשרה שנה. והיינו ס השלך על ה' יהבך. וכתוב ותתפלל על יי'. וכלא חד.
 תיג) זכאה חולקיהון דצדיקיא, בעלמא דין ובעלמא * דאתי, עלייהו כתיב ח' וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו ותסך עלימו ויעלצו בך אוהבי שמך. וכתוב ט' אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך. וכתוב י' ויבטחו בך יודעי שמך כי לא עזבת דורשך יי'. ברוך יי' לעולם אמן ואמן. ימלוך יי' לעולם אמן ואמן.

מסורת הזהר

ז' (שם לח) בהשמטות ח"ב רעד: ז"ח לו ט"ג שי"ז.
 ח' (תהלים ה) לך קמא צ"א. ט' (שם קמ) ב"ב רכח
 צ"ה. י' (שם ט).

חלופי גרסאות

ס ל"ג השלך על ה' יהבך וכתוב.

מאמר

הסולם

השלך על ה' יהבך

תיג) זכאה חולקיהון דצדיקיא וכי':
 אשרי חלקם של הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא. עליהם כתוב, וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו ותסך עלימו ויעלצו בך אוהבי שמך. וכתוב, אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך. וכתוב, ויבטחו בך יודעי שמך כי לא עזבת דורשיך ה'. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. ימלוך ה' לעולם אמן ואמן.

שחיים נמשכים ממזל, דהיינו מדיקנא דעתיקא. והיינו השלך על ה' יהבך, שפירושו, למעלה מה', שהוא מזל. להיותו תפלה על מזונות כנ"ל. וכתוב, ותתפלל על ה'. שהוא ג"כ מזל, שהוא למעלה מה', להיותה תפלה על בנין, והכל אחד, שמושכים ממזלא שהיא דיקנא דעתיקא קדישא. הרי שיכולים לקבל ולמשוך שפע גם מעתיקא קדישא, דלא כרבי יהודה.

(דפרי דף ע"ט ע"ב * דף פ' ע"א)